
This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

GoogleTM books

<http://books.google.com>

Hwl 8724

Hwl 8724

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT

9000000371

Digitized by Google

al

IOURNALEN

Van drie Voyagien/

Te weten:

1. Van Mr. Thomas Candish, met drie Schepen door de Magallaensche Straet rondom de Werelt, inden Iare 1586, 1587, en 1588. hebbende door't kruycen vander Zee gheseylt 13000 Mijlen.
2. Vande Heer Fransoys Draeck / ende Heer Jan Haukeins/ Ridderen/ naer West-Indien gepetendeert Panama in te nemen met ses van des Coningins Majestepts Schepen/ ende 21 and're / in den Iare 1593.

Noch een Beschryvinge vande Zee-vaert der geheeler Werelt.

Nassausche Vloot,

3. Ofte Beschryvinge vande Voyagie om den gantschen Aert-kloot, door de Straet Lemaire, onder 't beleydt vanden Admirael Iaques L' Heremite, inde Iaren 1623, 1624, 1625, en 1626.

Wep hebben hier achter by gheboeght een Beschrybinghe vande Regeringhe van Peru, door Pedro de Madriga, gheboren tot Lima, met een hoort verhael van Chili. Als mede een verhael van Capiteyn Pedro Fernandes de Quir, aen Zijne Majesteit van Spangien/ aengaende de ontdeckinghe van 't onbekent Austraalia, sijn grooten rijkdom en bruchtbaerheyt/ ontdeckt by den selven Capiteyn.

t'AMSTELREDAM,

By Iacob Pietersz Wachter, Boeck-verkooper op den Dam/
inde Wachter / Anno 1643.

Tot den Leser.

Alfooder in dese tijt weynich Gedruckte Voyagien zijn te bekomen, so hebben wy goet gedacht U. L. dese dry naer-volgende mede te deelen, alles seer dienstigh de Zeevarende Luyden, ende insonderheyt die in dienst vande Heeren Bewinthebberen der West-Indische Compagnie, soo wel om de Noort als om de Zuydt soecken te varen; als mede voor and're kurieuse Persoonen die gheneghen zijn om de kennisse vande veere vreemde gelegenen Landen, ende de bezeylinghe der selve te weten.

Eerstelijck hebt ghy hier de Voyagie van Mr. *Thomas Candish*, met dry Schepen rondom de Werelt ghedaen, uytgevaren den 21 Iuly 1586. ende met een Schip weder omgekeert in Engelandt, den 9 September 1588. hebbende door 't kruycen vander Zee gheseylt 13000 mijlen, vertellende sijn Vrienden wonderlijcke avontueren, geschiedenisse, ende ontdeckinghe der Landen by hem beseylt.

Ten tweeden, de Voyagie van den Edelen Heer *François Draeck*, en de Heer *Ian Haukeins*, Ridderen, naer West-Indien gepretendeert *Panama* in tenemen, met ses van des Coninginnen Schepen, ende 21 andere, met ontrent 2500 Mannen, inden Iare 1595. Hier achter volght een Beschryvinghe vande Zee-vaert der geheeler Werelt, van *Capo Blanco* in Guinea, tot door de Magallaen-

gallaensche Straet, ende dan voorts langhs de Zee-kuste van *Chili*, *Peru*, *Nicargua*, *Guatemala*, en *California*, over de aldergrootste Zee, tot de Eylanden *Philippinen*, *Molucken*, *Banda*, *Borneo*, *Iava*, en *Sumatra*, voor by de vaste Landen *China* ende Oost-Indien, het Eylant *Madagascar*, *Cabo de Bona Esperança*, de Eylanden van *S^t. Helena*, ende *Cabo Verde*.

Nocheen volkomen Beschryvinghe vande distantie der plaetsen, en de Riviere *Plate*, tot dat ghy komt tot *Pette Guarras* ten Noorden, ende wederom beginnende vande Riviere *Plate*, tot datmen komt aen 't eynde vande Magallanische Straet ten Zuyden, met de graden vande brede daer elck plaets in staet.

Ten derden, het Journael vande Nassausche Vloot, ofte Beschryvinge vande Voyagie om den gantschen Aert-kloot, gedaen met elf Schepen door de Straet *Lemaire*, onder 't beleyt vanden Admiraal *Iaques L'Heremite*, inden Iare 1623, 1624, 1625, en 1626. waer in de gantsche Historie, soo wel haer wedervaren, als de gelegentheyt der Landen ende des Volckx, soo in woorden als Figuren, voorgestelt wort.

Noch een Beschryvinghe vande Regeringhe van *Peru*, gestelt dooreen gevangen Spangiaert, genaemt *Pedro de Madriga*, geboren tot *Lima*. Als mede een kort verhael van *Chili*.

Noch een verhael van seecker Memoriael, gepresenteert aen Sijne Majesteit van Spangien, by den Capiteyn *Pedro Fernandes de Quir*, aengaende de bevolckinghe ende ontdeckinghe van 't vierde deel des Werelts, ghe-naemt *Austrialia incognita*, ofte onbekent *Austrialia*, sijn groote Rijckdom ende vruchtbaerheyt, ontdeckt by den selven Capiteyn, Vaert wel.

In Amsterdam, Actum 1 April 1643.

U. E. E. Dienstwillige
IACOB PIETERSZ WACHTER.

10

10

20

30

40

50

86.
alij.

Beschrijvinghe bande ober-

treffelijcke ende wijs-vermaerde See-baert van-
den Edelen Heer ende Meester Thomas Candish, gedaen
rondomme de Werelt; begonnen in 't Jaer ons Heeren

1586. ende vol-eyndt in den Jaer 1588. in twee

Jaren ende seven weken. Beschreven by

Mr. Fransoys Prettie, van Eyre in

Suffolk; die mede inde Vopa-
gie gheweest is.

Zoo de vermaerde ende Eerent- 1586.

feste Edelman Heer Thomas Candish van 21 Julij,

Suffolck, hadde toegerust in den jaer 1585.

een Schip / waer in hy voer als Capiteyn

metten Heere Richard Groen-vil, nae het

Landt Virginia, ghelegen in America, tus-

schen de landen van Florida ende Norom-

bega, in welke Zee-baert hy seylde voor-

by de Eylanden van Canarien nae West-Indien langhs Domi-

nica, S. Iuan de Portorico, Hispaniola, de Lucaios, ende Florida:

van welke Zee-baert weder-gekeert wesende / soo heeft hy als een

kloeckmoedigh Zee-ridder by handen genomen een seer overtref-

felijke Zee-baert / om door de Magallanische Straet te beseylen

de Gout ende Silber-rijcke Koninckrijcken van Chili, Peru, ende

Mexico: ende voort na de vaste landen ende eylanden van China,

Oost-Indien/ende Africa, ende dien volghens ommezeylende den

ommeloop des gheheelen Aerd-bodenis. Het welcke hy door den

ghenadigen segen des Allerhooghsten / met ghestadige voorszichtig-

heyt / goede regeringhe / ende een groote snelheyt / voorszpoeghlyck

volbracht heeft / tot groote verwonderinge van allen verstandigen /

hebbende tot soodanigen eynde op sijn eygen kosten nieu ghebout

1586. (ende met alle nootsakelickheyt voozien vooz den tiit van 2 jaren)
 een schoon schip/ghenaemt de Desire, dat is: Begeerte, als Admi-
 rael / groot 140 vaten / ende een kleinder schip van 60 vaten/ ghe-
 naemt de Content oft Verghenoeginghe, voeghende daer by een
 Barcke van 40 vaten/ genaemt de Huygh Gallant, in welke drie
 Schepen gheweest zijn 125 personen/ out ende jonck. Wy voer af
 als hunner aller Oberste/ van Londen den 19 Junij 1586. ende
 quam tot Harewich: ende seplde van daer den 29 der selver maent/
 soo dat hy den 8 Julij inde Haven van Pleymouth, ende van daer
 in Zee liep den 27 der selver maent op een Sonderdagh / ende dat
 met eenen stercken Oosten wint.

Den 26 Julij/ Dinghsdaeghs waren wy 45 mijlen van Cabo
 Finisterre, waer wy ontmoeteden vijf seplen Biscapens / komende
 bande groote Bape in Terra Nova, alsoo ons dochte. Onse Ad-
 mirael schoot ende bocht met haer 3 uren: maer wy namen hun-
 der geen/want de nacht ons oberviel.

Augusti. Den eersten Augusti quamen wy in 't ghesicht van Forte Ven-
 tura, een bande Eylanden van Canarien / ontrent ten thien uren
 des morgens.

Den 7 Augusti des Sondaeghs waren wy soo hooghe gheko-
 men / als Rio d' Oro, op de kuste van Zavaga, onder den Tropico
 Cancri, tusschen Barbarien ende Guinea.

Den 9 Augusti quamen wy by Cabo Blanco: maer de winde
 was soo groot/ dat wy niet konden op-komen / daer de Chanters
 ghewoon zijn te ligghen visschen: daerom seplden wy 6 uren west
 zuyt-west/ om het sozghelijck zant/ dat van die Caep zuyt-west ten
 zuyden licht.

Den 15 Augusti waren wy inde hooghte van Cabo Verde (na
 gissinge) 50 mijlen daer van.

Den 18 Augusti was Sierra Leona Oost van ons / ende dien
 dagh veranderde de windt in 't Noort-westen/ soo dat wy by den
 20 dagh Augusti waren in 6 ende een half graden Noortwaerts
 van den Equinoctiael.

Den 23 Augusti setten wy 't rupm van Sierra Leona, ende den
 25 vielen wy met het point op de zuydt-zijde van Sierra Leona.
 O' welck Mr. Brewer (de Vice-Admirael op 't schip de Content)

wel

wel kende/ ende voer binnen met sijn Schip. Wy hadden daer ^{1586.}
 ten minsten 5 badem waters/ ende boorts 14 mijlen weeghs zuyt-
 west loopende inde reede van Sierra Leona, op 16/14/12/10/ ende 8
 bademen waters.

Den 26 Augusti voeren wy inde haben ofte reede/ ende ingaen-
 de/hadden by de zuyt-kaep ten minsten 5 badem waters by de rot-
 se/gelyck die leyt by de zuyt-kaep. Ende also wy daer na 2 ofte 3
 kabels lenghte waren binnen de Rotse/ hadden wy noyt min dan
 10 badem waters/ tot dat wy quamen tot de reede die ontrent een
 mijle is vande Caep/ altoos streckende naer 't zuyden/ tot dat ghy
 komt tot de water-plaetse/ in welcke Baye is de beste reede: maer
 ghy moet ligghen ofte ankeren diep inde Baye/ om dat daer een
 seer sterck ghetijde loopt/ ende het bloeyt inde seede met een zuyt-
 ooste ende zuyt-oost ten zunden Maene. Het is van Engellant tot
 dese plaetse 950 mijlen: welcken wegh wy seplden vanden 21 Ju-
 lij tot den 26 Augusti: by dese mijlen salmen verstaen Enghelsche
 leguas/gerekent tot 20 inden graet.

Den 27 Augusti/zijnde Saterdagh/quamen ons twee Negros
 aen boort van onsen Admirael/ ende by teekenen gavense ons te
 kennen datter een Portugaels schip boven hoger binnen lant lach.
 Ende ons kleynste schip de Gallant, voer 3 ofte 4 mijlen hoogher/
 maer by gebreck van eenen Pilot sochtense niet hooger/ want de
 reede liep noch 3 ofte 4 mijlen dieper/ ende is seer byet ende pericu-
 leus/so wy namaels verstonen by een Portugees.

Den 28 lant onsen Generael sommighe van sijn volck aen lant/
 ende daer speelden ende dansten sy den gheheelen boort-noene onder
 de Negros/om wat te vernemen van 't Portugaels schip: 't schepe
 komende/bonden sy een Portugees verborghen onder de hagen/ die
 sy namen ende 't schepe brochten/ ende die seide ons dat het seer pe-
 riculeus was op te varen tot het doorp om 't schip te soeken. Waer
 op wy niet en wilden dat gaen soeken/want wy bevonden dat hy
 ons de waerheydt seide/mits dat wy hem bonden/knevelden/ende
 seer scherpelijck examineerden. Oock seide hy ons hoe sijn schip
 daer om den hals ghekomen ende gebleven was/ ende datter noch
 twee van sijne ghesellen onder de Negros waren: Sijnen naem
 was Emanuel/ ende van sijn Ambacht een Kaifater/ 't huys hoo-
 rende

1586. rende tot Porto, in Portugael.

Augusti.

Een doorp
der Negro-
gros.

Schoten
met vergif-
tighe
pijlen.

Den 29 Augusti gingh onse Generael Candish aen Landt met
70 Man/ende trock na haer Doorp/ daer wy twee ofte drie huysen
verbranden/ ende namen mede wat wy wilden/ dat luttel weert
was: want alle het volck bluchte. Ende weder te schepe keeren-
de/in een open pley/ten eynde van haer Doorp/ schoten sy hun pij-
len na ons upt de bosschagie/ ende quetsten 3 oft 4 van ons volck.
Haer pijlen waren vergift: dan Godt danck geen van ons volck
en sturben daer van. Haer Dorpen zijn konstigh ghebout/ met
mueren van eerde Wallen/ ront/ met een groote binnen-plaetse al
in ghepaelt: de straten worden seer kupsch ende repnlick ghehou-
den/ alsoo oock de huysen. Dese Negro's ghebruycken groote eer-
biedinghe tot haren Koninck/ soo een van onsen volcke ons seyde/
die Ostagier was gheweest voor de twee Negro's/ die eerst tot ons
quamen. Daer mocht in dat Doorp welen ontrent 100 huysen.

Septemb

Deel ge-
quetst
vande
Negros/
en een
stierf van
't sientijn
des pijls.

Den eersten September gingen veel van ons volck aen Landt/
aende watering- plaetse/ ende wieschen al stille den gantschen dach
haer hembden/ ende des anderen daeghs weder: maer doen waren
de Negro's in een Bosschagie/ rondomme de plaetse/ ende soo de
Timmerman ginck inde Bosschagie om sijn geboegh te doen/ter-
stont laghense die/ waerom de Negro's terstont op onse volck seer
subptelick vielen/ soo datter in 't bluchten veel ghequetst werden:
waer onder eenen Willem Pickman een Soldaet/was gheschoten
in sijn dpe/ die den pijl uyttreckende brack/ ende liet het hooft daer
in steken/ ende en woude sijn dpe niet opghesneden hebben: Doen
wzocht het vergift dien nacht soo sterck/ dat alle sijnen buick ende
manlickheyt seer opswol/ende wert soo swert als Inckt/ so dat hy
des anderen daeghs stierf/ende doen wert het vergiftigh hooft uyt-
getrocken.

Dit vergift is 't sap van een kruyt.

Den 3 September boeren veel van ons volck mettet Boot vier
mijlen op de Riviere/ende bingen veel versche visch/ ende aen 't land
plucktense veel Limoenen vande boomen/ ende wederkeerende sa-
ghen twee Buffelen.

Den 6 Septembrijs seyliden wy van Sierra Leona, boeren upt
de Reede/ ende laghen een ghetijde drie mijlen vande Caep/ by
de

de mondt op 6 badem/ ende het bloeyter zuyd-zuyd-west.

1586.

Den 7 Septemb. schepden wy vande Eylanden ghenaemt Iilas Verdes, alias de Eylanden van Madrabumba, welck is 10 niplen vande Caep van Sierra Leona, ende des abonts te 5 uren ankerden wy twee niplen vant Eyland op 6 badem waters/ ende boeren aen 't landt/ ende bonden alleen sommige Vannanas boommen opt Eyland. Daer woonen alleenlijck Negros.

Septemb.
Mabar-
bumbza.

Den 8 September boer een van onse boten rontom het Eylant/ ende passeerden over de diepten aen 't west-eynde vant Eylandt/ daer sy rondomme bonden 5 badem / tot dat sy quamen tot de rechte diepte oft Canael. Ende een weynigh voorder bonden wy maer twee badem/ ende terstont weder 6 badem/ ende soo diep/ ende oock dieper. Aen 't Oost-eynde van 't Eylandt wasser een Voyp/ daer op eenighe tijde Negros woonen/ alsoo wy merckten by de probie. Daer en was op de zuyd-kant gheen versck water / dat wy konden vinden: maer aende nooyd-zijde tot drie ofte vier plaetsen.

Het gheheel Eylandt is een bosch/ eenighe plaetsen eenlick upt-ghesteken/ daer haer huplen staen/ die rontom beset zijn met Vannanas: Welcke vrucht seer goede kost is. Dese plaetse is seer gheneycht tot donder/ blixem ende regen/ in dese Maent. Ick dencke d'oorlaeck 3p / dat de Sonne daer soo na is by de Linie Equinoctiael.

Den 10 Septembz is boeren wy van 't selfde Eyland Madrabumba, den wind zuydwest na Brasil.

Den lesten Octobris / comende West Zuydwest / ontrent 24. 10 October.
niplen van Cabo Frio in Brasiliën, vielen wy neffens een grooten Berch / die op de top hadde eene ronden knoop / ghelijcken een 10 Cabo Frio.
Stadt/ met twee cleyn Eylanden daer by liggghende.

Den eersten Nobemb. boeren wy tusschen het Eylant van S. Sebastiaen ende het vaste lant / daer landen wy alle onse ghereetschap/ alle onse baten ende tonnen / ende setteden ofte maecten daer een smisse op / om te smeeden / ende timmerden aldaer onse Pinasse op / vande stoffe die wy in onse schepen hadden. De cuppers cuppen ofte reepten alle onse baten / die vulden wy met versck water/ ende laghen daer tot den 23. November / ons van alle nootsaeckelijcheyt

Novemb.
S. Sebastiaens
Eylant.

1586. **Novemb.** hijchept verfiende. Aldus besich sijnde / quam daer een Canoa oft licht schuytgen van de Kibiëre laneiro, varende na S. Vicent, waer inne waren 6. naeckte Slaven (vant landt volck) die roepden eenen Spangiaert / en den Spaengiaert kende den Meester / Schipper vanden Admirael Christofel Hare: die Anno 1581. tot S. Vincent gheweest was mettet schip / de Minion van Londen. Ende om dat wy hoopten te moghen ontbieden ende tot ons te doen comen eenen Enghelsman / genaemt Jan / die in S. Vincent woont / zijnde 20 mylen van dese plaetse: Oock hopende versche virtualie te becomen / lieten wy desen Spaignaert wy gaen / met eenen brief aen den Enghelsman / die ons beloofde antwoorde binnen 10. dagen te brengen ofte te sende. En wy seiden hem wy waren Cooplyuden / ende quamen om Coopmanschappen te verhandelen: dan wy en cregen geen antwoorde. Also siende den tijt overstreken / ende wy alles ghereet ende gherust waren / lichten de anckers op / ende setten slepl van S. Sebastiaen den 23. November.

Decemb. Den 16. December vielen wy op de Custe van America, in 47 $\frac{1}{2}$. graet / het Landt sijnde west van ons ontrent 6. mijlen weerts af / van waer wy voeren langhs den Lande / tot dat wy quamen in 48. graden. Het is een stepl Landt langhs heren.

**Wonder-
lijcke zee-
honden.** Den 17. December na de middagh / voeren wy in een haven / ende onsen Admirael eerst in varende / noemde die Port oft Disire, dat is / de haven van Begeerte. Binnen de haven is een Eylant oft twee / waer dat zijn groote menichte van Zee-honden / seer wonderlijcke groot: seer hoogh ende leelijck van maeksel. Want haer voorste deel haers lichaems en kan nergens by beter ghelecken worden / dan by een Leeuwe. Haer hooft / hals ende voorste haers lichaems / is bol rontw' langh harz / haer vorten zijn gelijk bymen / ghesatsonceert ghelijck een Menschen handt. Sy genereren ende worpen alle maenden Jongen / gheven haer Jongen melck. Sy generen haer inder Zee / ende voeden haer met visch / ende haer jongen zijn seer lekker om te eeten / het sy ghesoden oft ghebraden / men soude die van smaecke qualijck onderkennen van Hamelen oft Lams vleesch. De groote zijn van sulcke grootte ende sterckte / dat vier mannen moeyte genoegh hebben eenen doot te smijten met stocken ende haecken / ende moet ghevelt ende gheslagen worden

den opt hooft. Want al is hy deurschoten ofte deurskeeten / hy loopt noch inde Zee wech. Gock soo waren daer noch seer goede Vogelen om te eeten / ende in seer groote menichte: Sy hebben hollen inde aerde daer sy bzoepen / gelijk de Conynen hebben / want sy kommen niet vliegghen: Sy en hebben gheen pluymen als d'onse op haer vleughels / ende sy generen haer hy de visch inde Zee / ende bzoepen aen landt. Wy noemden de voghelen Penguins, dat is Witthoofden. Dese reede is een seer goede plaetse om Schepen te talsaten / aen gront te byenghen / ende onder schoon te maken / want het vloeyt ende ebt daer veel waters. Daerom setteden ende repnichden onse Schepen aldaer.

1586.

Decemb.

Goeds
voghelen
dieser
gynos
noemden
en aten.

Den 24 December / op Kers-abont / eenighe van ons volck / een Maan ende Jongen / gingen ontrent een myle van de schepen / nae een schoone groene valeye / aen de voet van 't geberghte / daer twee dft drie dagen te voren ons volck eenen put gegraven hadden / zijnde daer ontrent nergens geen soet water / ende dit was noch brack: daer ginghen dese Maan ende Jonghen haer hemdden wasschen / ende wasschende aende put / was daer een menichte van Indianen afghekomen / ende dese daer bindende / schoten van twee hoopen aende zijden vande steenrotsen met haer pijlen / ende quetsten de Maan met de Jongen. Maer hoe wel sy 50 ofte 60 sterck waren / zijnde van onsen Generael met 16 of 20 man vervolght / bluchten terstont. De man was divers doot de knie gheschoten / ende was ghe-naemt Jan Garge / ende de Jongen wert ghequetst inde schouder. Haer pijlen zijn gemaect van dun Riet / de hoofden getwapent met een stuck van een kephen / seer konstigh / vast ende wel ghemaect. Sy sien seldom ofte nimmermeer eenighe Christenen / zijn gheheel wilde / als wilde Beesten / ende soo bluchten sy vooz ons. Wy namen de mate van een van hare treden / ende die was 18 duymen lanck. Haer manieren zijn / wanneer sy sterben / dat sy de dooden byenghen op de steenrotsen aende zee-kant / ende begravense op de toppen / ende in haer graven legghense mede haer boghen ende pijlen / ende alle haer cieragien ende 't weerdighste dat sy hebben ghehad / d'welck zijn sijne schelpen die sy aende zee-kant binden / die sy sijn ende konstigh vierkant / ende ander sijn weten te snijden / dit leggen sy onder haer hoofden. Haer graven zijn ghemaect van groote

Een
soorte
van
Aen-
sen.

1586. langhe steenen / ende 't graf is rontomme beset met des doodens
 Decemb. pijlen : die alle (ghelijck oock het graf) met roode berwe bestreken
 zijn / daer sy haer selven mede vertwen.

Den 28 December vertroocken wy upt de Haben Desire, ende
 voeren na een Eplant / dat leyt drie mylen daer van Zuytwaerts/
 daer wy onse overschoten vogelen Penguins souten vooz virtualie/
 ende voeren voozts langs de kusten zuyd-west ten zuyden.

Den 30 December bielen wy by een rotse ofte steen-klippe / die
 leydt ontrent 5 mylen vant landt / seer ghelijckende Edcestone, die
 daer leyt inde haven van Pleymouth, ende wy wierpen 't loot / ende
 vonden 8 badem / steenachtighe gront. Een myle hier af / de steen-
 rotse houdende west zuyd-west / voeren langs de kusten zuyd zuyd-
 west / ende vonden menichte van zee-honden. Dese steen-klippe
 staet in 48 graden ende een half / zuydwaerts vande Linie.

Anno 1587 den 2 Januarij.

1587. Genaecten wy een schoon wit hooft oft Cabo / ghelegen in 51
 graden / ende hadden leven badem waters / een myle van 't landt
 zijnde.

Den 3 Januarij bielen wy weder by een ander groote witte
 Cabo / ghelegghen in 52 graden ende 25½ minuten. Van welke
 Caep loopt een leeghte ontrent een myle te zuydwaerts / ende dese
 leeghte repckt tot de openinghe ofte mont vande sozgelijcke Stra-
 te ofte engte van Magellan / die is in sommighe plaetsen 5. ofte 6.
 mylen wijd / ende in twee plaetsen veel engher. Onder dese Caep
 anckerden wy / ende verloorzen eenen ancker dooz storm ende quaet
 weder / gheduerende drie daghen seer sozghelijck.

Den 6. Januarij voeren wy de strate van Magellan inne.

Den 7. vooz3. seplende vande mondt nae de engte / namen wy
 een Spangiaert aen lant / ghenaeamt Hernando, die daer was niet
 noch 23 Spangiaerden / 't welck alle de reste was van 400 die daer
 ghelaten waren drie jaren te boren in dese Strate / ende soo na ghe-
 storven van honger ende armoede / ende dien dagh voeren wy deur
 de Strate / daer ons den Spangiaert thoonde het hol van een cleyn
 schip / d'welck wy achten te wesen een Barcke van Jan Thomas.
 Het is vande mont der Strate tot de enghte 14 mylen / ende is ghe-
 legen West ten Noorden / den mondt staet in 52 graden. Van 't al-
 der-engste

Sy enter-
 ren de
 Strate
 van Ma-
 gellan/
 daer sy
 een span-
 giaert
 vinghen.

der-engste der Strate tot Pengupns Eplant/ is 10 mylen / gelegen 1587.
 West zund-west/ wat zundwaerts/ daer wy ankerden den achtsten
 dagh: vinghen / dooden ende souden veel van die Pengupns booz
 virtualie.

Den 9 Januarij vertrocken wy van Penguins Eplant/ varende
 zund zund-west tot de Koninklijke Philips stadt / die de Span-
 giaerden daer ghebout hebben/ welcke Stadt hadde vier Bolwer-
 ken / ende elck Bolwerck hadde een ghegoten stuk gheschuts/ de
 welcke in d'aerde begraven waren: de stocken ende raders staende
 op haer plaetsen niet begraven. Wy groeven nae de stucken / von-
 dense / ende namen se al. De Stadt was wel ghelegghen/ op de beste
 plaetse vande Straet/ versien ende gelegen by bosch ende by water.
 Wy hadden haer Kercke opghebout/ staende alleene. Wy schenen te
 hebben onder haer strangh recht/ daer stont een halve galghe/ daer
 sy executie ober een van den haren ghedaen hadden. Ons dochte
 dat sy moesten een tijd lanck alleenlijck op mosselen ende flecken ge-
 leeft hebben: want daer en was anders niet te bekomen/ nptgheno-
 men eenighe wilde dieren/ die by wylen upt 't geberghe aent versch
 water quamen dvincken. Dese Spangiaerden waren daer alleen-
 lick ghekomen om de Strate te bewaren/ op dat niemant daer dooz
 sonde varen inde Chilese Zee / die de Spangiaerden noemen de
 Zund-zee / dan alleenlijck haer eyghen volck: Maer ghelijck het
 bleek/het en was Gods wille niet/want gheduerende den tijd van
 drie jaren / dat sy daer waren ten minsten/ konden sy daer niet doen
 groepen dat prospereren wilde / ende dat Indische Landt-volck
 quam haer seer dickwils bespringhen / tot dat haer voorszadt van
 leef-tocht op was / ende gheen middel booz handen om meer upt
 Spangien te bekomen/ soo dat sy stozven van hongher in haer hup-
 sen ende in haer kleederen / soo wy die noch vonden tot onser aen-
 komste. Soo dat ten eynde de Stadt seer besmet was met stanck
 vande doode menschen/ waer deur de levende ghenootsaecht waren
 de Stadt te verlaten / daer begravende sulcke ghereetschap als sy
 hadden / ende op hope trocken langs de Zee-kust / om noordrust te
 soecken teghen den hongher / niet mede nemeude dan elck man sijn
 busse ende ghereetschap die hy dragen konde / dat vele van swack-
 heyt niet en konden doen / ende soo leefden se/ wandelende een Jaer
 ende

Koninkh
 Philips-
 stadt/ ge-
 bout inde
 Strate
 van Ma-
 gellan /
 word be-
 schreven /
 en was
 verlaten
 by de
 Engels-
 schen/ ge-
 noemt
 Porto
 Famine.

Veel
 spanjaer-
 den van
 hongher
 gestorven

1587. ende meer / haer generende met bladeren / vzychten / wortelen / ende
 somtijts met vogelen diese schieten mochten. Ten lesten resolbeer-
 den sp te trecken na de Riviere de Plata, alleenlijck 25 levende ober-
 ghebleven zijnde / (waer van de twee Vrouwen waren) van vier-
 hondert. In dese plaetse waterden wy gherustelick / ons wel ver-
 siende van water ende hout. Onse Overste noemde dese plaetse
 Porto Famine, ende the towne of famine, dat is / Hongher-stadt /
 het leyd op 53 graden 18 minuten / by de obserbatie cotten zupd-
 waerts.

Porto
Famine
of Ho-
ninghs
Philips-
stadt leyt
op 53
graden/
18 minu-
ten.

Capo
Froward
op 53
graden
35 minut.

Den 14 Januarij scheiden wy van dese plaetse / ende voeren
 zupd zupd-west / ende soo boort tot Capo Froward, 5 mijlen West
 zupd-west. Welcke Cape is ghelegen op het aller-zupdlickste van
 de Strate / ende ghelegen inde Latitude van 53 graden ende 35 mi-
 nuten. Van dese Caep voeren wy west ten noorden bys mijlen/en-
 de staken ons in een Bape oft inwijck aende zupd-zijde/d'welck wy
 noemde de Mossels Bape / om dat daer soo veel Mossels waren.
 Wy lagen daer 6 dagen / den wind zijnde West.

Den 21 Januarij scheiden wy van dese Mossels Bape ofte in-
 wijck / ende voeren noord-west ende by westen vier mijlen / tot een
 fraeye sandachtighe Bape aende Noord-zijde / de welcke onse Ge-
 nerael noemde Elizabeths Bape/ende soo wy daer reeden / stierf een
 van ons volck upt de Hugh Gallant, genaemt Grep/een Timmer-
 man / ende werd in die Bape begraven.

Eliza-
beths
Bape.

Den 22 Januarij zeilden wy upt Elizabeths Bape na de noe-
 ne / twee mijlen weeghs / daer een versck water Riviercken was / int
 welke onsen obersten wel drie mijlen opboer/metten Schipf-boot/
 hebbende goede ende plaissante landbouw / al leegh ende plat Landt/
 ende sulcken saghen wy gheen meer in alle de Strate/maer al steen-
 achtigh / ende seer hoogh bergh-achtigh. Op dese Riviere waren
 veel Wilden ofte menschen die wy saghen ende oock aenspraecken/
 het waren menschen-eeters / ende leven by rou bleesch / ende dierge-
 lijcken kost/dese hadden de voozsz Spangiaerts besprongen/want
 sy hadden Messen ende stucken van Kappieren / daer sy hun pijlen
 mede maecten. Sy deden hun beste om ons hooger de Riviere op
 te locken/om ons te verraden/d'welck gemerckt wert by onsen Ge-
 rael/beval onder hun te schieten met onsen Bussen / waer mede wy
 veel

Wilde
beestighe
menschen-
eeters.

veel doodt schoten. Daer nae zeyden wy weder upt de Riviere tot
het Canael van S. Hieronimus, 2 mijlen van daer. Van dit Ca-
nael van S. Hieronymus, 3 oft 4 mijlen / voeren wy west tot een
Caep / op de nooyd-zijde / ende van die Caep totten mondt vande
Strate / leydt den cours nooyd-west ten westen / ende west nooyd-
west. Tusschen welcke plaetse laghen wy dooz contrarie wint in
de Haven tot den 23 Februarij / hebbende seer hoos ende vuyt we-
der / met grooten regen ende storm-winden / die vant geberghte qua-
men / soo dat wy mosten abontueren al onse beste Cabels die wy
hadden / de welcke / soose ons ghesaelgeert hadden / souden hebben
alle moeten verdzincken / ofte aen landt van hongher sterben / want
duerende den tijd dat wy hier lagen / d'welck een volle Maent was /
aten wy niet dan Mosselen ende Voghelen / ende wat wy aen landt
vonden / daghelijs onsen kost soeckende / alsoo de Voghelen des
lochts doen. Alrijt geduerichlijcken regeneende.

1587.
Februarij.
Canael
van S.
Hieronimus.

Daer syn alle mylen ofte twee mylen / aen beyde zyden des lants
goede Havenen ende Reeden / ende tusschen de Riviere van S. Hie-
ronimus totten mont van de Strate aen de Zuyt-zee syn ontrent
34. mylen nae onse gissinghe. Soo dat de lenghte vande gheheel
Strate / is ontrent neghentich mylen / namentlijk Engghelsche
leguas gherekent tot twintich inden graedt / ende den mont vande
Strate is gheleghen op de selfde hooghde / daer het incomen staet /
alsoo wy comen upt de Noorde-zee / te weten: ontrent 52. graden
ende twee derdendeel / ten zuytwaert van de Linie.

Magel-
lans
Strate
langh 90.
mylen.

Den 24 Febz. voeren wy in de Zuyt-zee / ende aende zuyt-zijde
int upbaren vande Strate leyt een fraye hoge Cape / met eenen langē
punt daer aen hangende / en op de nooyt zijde syn 4 oft 5 eplanden /
ontrent ses mylen vant vasse Landt / hebben daer ontrent veel lege
ende gebroken ofte gheloucken gront / en is gheheeten Las Anne-
gadas. Op de noene brochten wy dese Eplanden oost van ons vijf
mylen / den wint luyden. Den eersten Meerte overviel ons eenen
storm upten nooyden / in welcken nacht onse Schepen verlozen het
schip Hugo Gallandt, zijnde 59. ende een half graden ende 45. my-
len vant landt. Welen storm duerde 3 ofte 4 daghen / in welcken tijt
wy (zijnde in de Hugo Gallandt, ende nuyt egheleucht vande andere
twee Schepen) dochten elcke ure te sincken dooz een leek dat ons
schip

Schip
Hugo
Gallandt
in groot
perijckel.

1587. **Schip hadde/ waer by wy soo vermoeyt ende gheswackt waren/ niet arbeit ende pompen / ende twater wyt te cringen/ so dat wy in wy daghen ende 3. nachten niet en slapen.**

Martius.

*Epland
La Mocha
ho op 38.
graden/
den span-
jaerden
niet sub-
iect.

Den 15. Meert des mooghens gheraecten wy met ons schip Hugo Gallandt, tusschen 't Eplandt van S. Maria, ende twaste Landt/ waer wy weder vonden den Admirael ende t'schip de Content, die ghereeden hadden 2. daghen by het Epland La Mocha, dat is gheleghen inde zyde Latitude van $38 \frac{1}{2}$. graden/ op welcke plaetse ginghen/ eenige van ons volck aen Landt/ met de Vice-Admirael's Boot / daer de Indianen tegen strecken met boghen en ppen/ ende waren seer bevreest van onse busten. Dese Indianen zijn byanden vande Spanjaerden/ toebehorende een groote bekende plaetse/ geheeten Arauco. Zy sagen ons aen vooz Spangiaerden/ soo wy namaels verstonden.

Arauco
geacht de
rjkste
plaetse
ba gout/
en noch
onbe-
dwongt.

Dese plaetse Arauco gheheeten/ is seer rijk ende vol van Goud- mynen / ende hadde noch noyt vande Spaenschen ghedwongen geweest: maer waren alrijt met schade van daer ghedreven. Want dese Indianen syn een dispoost ende stoudt volck / seer staende op hunne bypheyt.

Den 15. voozs trocken wy onse anckers op / ende liepen aen de west zyde van S. Marien Eplandt / daer wy laghen op 6. vadem waters / seer goede gront.

Den 16. Meert voer onsen Oversten aen landt / met 70. of 80. mannen/ elck met zyn gewep/ ende daer quamen na ons toe seker Indianen / waer van de twee (zijnde de principaelste vant lant) meynden dat wy Spangiaerden waren/ ons quamen groeten ende willecom heeten: want het landt is onder de Spaengiaerden. Dese byochten ons tot een plaetse daer de Spaengiaerden een kercke gemaect hadden/ met crupcen ende outaren daer inne/ ende ontrent de kerck waren 40. oft 60. hupsen / die vol waren van Terwe ende Gerste/ in stroo opgebonden/ ende elcke bundel ofte schoove mochte houden een buffel ofte halve viertel. Dit was so goet ende supber Cozen/ als wy eenigh mochten hebben in Enghelandt. Daer waren oock ghelijcke bundels van Potate wortelen/ seer goet om eten/ al ghereet ligghende inde schueren vooz de Spaengiaerts / om die te halen vooz den tribuist. Dit Eplandt gheeft oock veelderhande soozten

soozten van Fruyten/ Berckens ende Hinnen. Het volck wordt onder sulcken strengen slavernie vande Spangiaerden gehouden/ dat sy niet een Bercken ofte Hinne en dorven eten / ende sy hebben se al Christenen gemaect op haer maniere/ dat is/ den Pater noster ende Ave Maria int Latijn doen leeren/ met eenige andere gebeden. Aldus hebben onse schepen haer wel versien van Cozen / ende oock van Berckens vleesch/ soo veel als wy Sout hadden om te souten. Oock menichte van Hinnen ende sacken met Potates wortelen/ met ontrent 500 Zee-honden ende Guinees Coorn/geheeten Mays, alle dit nemende/lieten wy noch veel ende groote quantiteyt liggen/ ende onse Generael hadde twee vande principaelste alrijdt in sijn schip / ende dede haer goede chiere aen / maecte se oock met wijn wel vrolick/ ende sy luden daer deur wel merckende dat wy gheen Spaengiaerden waren / maecten ons trecken (so veel condon verstaen) dat (so wy over voeren aent vaste landt tot Arauco) wy daer veel gouts souden binden ende groote rijkdom: maer mits dat onse Generael haer niet wel en verstonde ende haeste maecte/ hebben wy in 2. oft 3 daghen ghereetschap van vertrecken ghemaect.

Den 18. Martij smorghens zijn wy van dese plaetse vertroocken/ loopende alle dien nacht nooyd nooyd-oost ontrent 10 mylen / ende des nachts laghen wy met een cleyn seyl ontrent de custen.

Den 19. voozschzeben voeren wy oost nooyt-oost neffens 't lant/ naer een plaetse/ genoemt de Conceptie, daer wy onder een Epland ankerden tot des anderen daechs/ sonder aen Land te gaen.

Den 20. Martij voeren wy vande Conceptie na een Bape die sandijch was / daer wy versh water ende beesten saghen: maer wy en toefden daer niet.

Den 30. Martij quamen wy inde Bape van Quintero, gheleghen in 32. graden ende 50. minuten. Den selven dagh als wy te ankeren quamen inde Bape/ daer was een Offenhoeder die beesten bewaerde / die lach en sliep op den top vanden Berck / ende als hy wacker worde/ ende onse 3. Schepen sach / was hy seer verlagen/ ende al eer wy condon aen landt comen / was hy op sijn peert gheraecht / dat daer hy weyde / wech loopende soo haest als hy konde. Onsen Generael met 30 schutten aen landt gevaren zijnde/ en hadde daer gheen ure gheweest / daer quamen 3 Peerde Kuyters met

C

1587.

Martius.

De Indianen van S. Marie Eplandt zijn spatische Christenen gemaect

1587.
Martius.

bloote Smeerden na ons toe gherent/tot een boghe scheute van ons/ ende quamen niet naerder. Onsen Generael sant na haer toe twee van onse volck met haer bussen/ met oock Fernando, den Spaen-
glaert/dien wy ghevangen hadden inden mont vande Strate van Magalanes, een vande 400 die van armoede ende hongher vergaen waren. Maer de twee Ruyteren wilde de onse niet laten met haer busschut naerder komen: maer maecten teekenen dat een soude alleen komen/alsoo lieten de onse Fernando alleen gaen/ onse twee niet verre van hem staende. Sy hadden groote spraecke/ten lesten quam Fernando weder van haer/ ende verhaelde wat spraecke hy met haer ghehadt hadde/om victualie/die sy toe seydten/ dat wy soo veel souden hebben als wy begeerden. De Generael sandt Fernando met een ander bootschappe wederom tot haer/ende een busschut met hem/ ende zijnde by haer ghekomen/ wilden sy maer een alleen te spraecke staen / 't welck den anderen toeliet / ende een weynich te samen sprekende/ sprongh Fernando achter op een van hare Peerden/ende reedt alsoo met heur wech. Niet teghenstaende sijn groote ende swaere reeden die hy daghelicks ter contrarie ghesworen hadde aen den Generael ende alle het volck/als haer niet te verlaten/ maer met haer te leven en te steruen. Onsen Generael siende dat hy alsoo upt-ghestreecken was / nam in versck water: ende met goede wachte boer aen Boort/ met intentie des anderen daeghs volck in 't landt te senden/om haer woonplaetse te soecken/ te plonderen/ende te verbranden.

veel of
scu/Peer-
den/hoer-
pen/ende
ander ge-
dierre.

Den lesten Martij gingh Capiteyn Habers op int Landt met 50 ofte 60 mannen met haer Mulquetten/ende trocken 3 oft 4 mylen int Lant / daer sy saghen veel kudden van hoepen ende Ossen weyden/die seer wilt waren. Desgelijcx veel hoopen van Peerden/ Merrien ende Deulens/oock wilt ende onhandelick. Daer waren oock Hasen ende Konijnen planteyt/ veel Patrijsen ende wilde Vogels/het lant seer vruchtbaer/met versck water/vol gheboghelt van alle soorten.

Zoo verre ghegaen hebbende dat wy niet boozder konden komen/om het hoogh stepl gheberghte/ rusten wy ons by een schoon versck loopende Rieuer/komende upt 't geberghte/neffens schoone weyden. Wy droncken van 't Water ende ververschten ons sel-

ven/

hen/ende verrocken weder nae onse schepen toe/ langhs den wegh 1587.
 daer wy dochten te mogen 't volcks wooninghe vinden: maer al-
 le dien dagh treckende/konden wy niemant vinden/ maer veel wil-
 de honden. Nochtans waren daer dien dagh 200 Martius. ²⁰⁰ ~~Deerden~~ uyt/
 om ons te bespringen/ op het rappoort vande ~~Deerden~~ ende den ver-
 loopen Fernando/ dat wy seer onsterck waren/ de welke ons wel
 ghesien hadden/maer sy doekten ons niet bespringen/meynende dat
 wy veel stercker waren/ overmits de goede o:de die wy in 't mar-
 cheren hielden/tot dat wy des abonts weder te schepe quamen.

Den eersten Aprilis 1587 gingh ons volck aen lant een bieren- Aprillis.
 deel van een myle vande schepen / aen eenen water-put om versck
 water / ende alsoo sy nu neerstelijcken (sonder groote hoede) haer
 baten bulden/ so quamen daer gerent van 't gebergh te ontrent 200
~~Deerden~~/de welke/ eer ons volck konde nae de steen-rotse loopen/
 (want daer sommighe vande onse ghewapent waren) twaelf wer-
 den achterhaelt/doot-geslagen ende gevangen/ ende de reste werde
 ontfet vande gene die op de rotse waren / ende hoewel datter maer
 15 met haer wapenen waren / soo schermutseerden wy wel een ure
 met haer/ende versloeghen wel 24 / ende de rest verrock. De na- 24 Span-
giarden
verflagt.
 men van onse verflagenen waren/als volght:

Wt den Admirael.

Thomas Lucar van Londen/soldaet.

Richard Weler van Londen.

Robbert Pitcher van Norfolk/soldaet.

Ian Longston van Gloucesterlant.

Willem Kinghman van Dorsetlant/ soldaet.

Willem Hils uyt Cornwal.

Wt den Vice-Admirael.

Willem Bird van Weymouth.

Laurens Gamesby van Newcastle.

Wt de Hugh Gallant,

Herri Blackwel van Weymouth.

Willem Stevens van Weymouth/busschieter.

Hunfrey Diericx van Londen.

Willem Pitte van Scherbornen in Dorsetlant.

C .

Nae

1587.

Aprilis.

Maec dit verlies bleben wy noch inde Keede ligghen/ met scherpe wachtē / tot den 5 April / ende namen water in / in spijt van den Brandt.

Den 5 voozsz boeren wy upt de Bape van Quintero, ende een myle van daer leydt een Eylant daer veel vande vogels Penguins zijn/daer wy onse behoefte van namen/ ende zeyden wech noozden ende noozden ten westen: want soo streckt de kust langs henen.

Den 15 April quamen wy recht over een plaetse/g heheten Moremoreno, die is ghelegen op 23 ende een tweedendeel graden / ende is een goede Haven / ende daer is een Eylant dat de Haven goet maect / want eenigh schip mach van d'een ende d'ander zijde in varen. Hier voer den Generael met 30 mannen aen landt / ende so wy landen / quamen de Indianen van boven de steenrotsen af / tot ons / met versck water ende hout / ons ontmoetende. Want sy ontfien de Spangiaerden seer / ende is seer simpel volck / ende leven seer wilt: want sy brochten ons tot haer woonsteden omtrent een myle van daer / daer saghen wy hun Vrouwen ende Wooninghen / die niet en zijn dan eenighe vellen van beesten / op de grondt gelept / ende daer over twee oft meer bozcken oft gasselen opgheset / daer andere staccken overghelendt / ende bedeckt met tacken van boomen. Haer kost is rou vleesch / dat seer stinckt. Ende als yemandt onder haer sterft / begraven sy haer boghen ende pijlen met het lichaem / ende al dat sy weerdigh hebben. Want wy openden een van haer graven / ende saghen haer ghewoonten. Haer Canoes ofte Boten zijn seer konstigh gemaect van twee vellen / al of het blasen waren / ende sy hebben als twee blasen inden Boot / vol opgeblasen met een pijsken / ende wel stijf toeghebonden ende ghenaept met zenuen van wilde Beesten / ende int water komende / swellē seer dicht toe. Met dese Wooten gaen sy in zee en vanghen veel visck / ende betalen daer de Spangiaerden haer tribut mede. Maer sy handelen de visck seer beestelick ende buyt.

b'India-
nen beta-
len haer
tribut
met vis.

Den 23 April / smozghens / namen wy een klepne Barcke / die upt Arica quam gheroeyt / de welcke wy behielen ende noemden den Ioris, 't Volck verlietent ende bluchten met het schuytgen. De Hugh Gallants boot nam de Barcke ende des Admirael's Dinasse / ende volghden de schuyte: maer konden se niet ghekrijgen / vooz
datter

batter het volck uyt was / dies voeren sy inde Haben van Arica, 1587.
 ende abordeerde een groot schip van 100 vaten / voor de Stadt op
 ancker liggende: maer daer en was goet noch volck in/dan 't bloot
 schip. Die van Arica deden 3 ofte 4 schoten nae de Pinnasse/ alsoo
 wy voorby quamen / ende hadden die met een Minioen-kloot by-
 kans gheraecht uyt het Forz / waer ober wy inde haben voeren
 metten Admirael ende Hugh Gallant: want de Vice-Admirael de
 Contant, was achter uyt 't ghesichte/ waerom hebbende oock sijn
 Boot ghebreck/ landen wy ons volck niet. Want onse Generael
 ende 't Volck was geresolbeert het Forz in te nemen/ eer datse bin-
 nen stercker van Volck worden. De oorsaeck waerom de Con-
 tent achter bleef/was om dat sy 14 mylen zuydwaerts van Arica,
 in een plaets daer de Spanjaerden ghelant waren / een heel schips
 ladingh van Bottifios oft potten met Spaensche Wijn kregghen/
 waer van hy soo veel mede nam alst voeren konde / ende soo quam
 hy ons inde Haben gevolght. Dien dagh als wy merckten dat
 die van Arica haer Volck vergadert/ haer goet ende schat uytghe-
 boert ofte begraven hadden/hebbende onse komste vernomen/was
 daer meer Volcks van ander plaetsen vergadert/ daerom onse Ge-
 nerael gheen profijt van landen en sach. Terwil dat wy daer
 lagghen/ schoten sy na ons / ende wy wel twee tegen een. Onse Pi-
 nasse voer dicht onder 't landt ende haelde een ander Barcke die
 daer reede/in spijte van alle hun sterckten: sy schoten dapper nae de
 Pinnasse/maer kondense noyt gheraecken. Hier na landt onse Ge-
 nerael een Boot uyt met een Wyde Wendel na 't landt/om te weten
 of sy het groot schip wilden rantsoeneren / 't welck sy weygerden/
 om dat sy speciael verbodt ontfanghen hadden vanden Viceroy
 van Lima, gheen schepen oft volck te rantsoeneren / op verbeurte
 vanden hals. Onsen Generael dede dat / op hope van sommighe
 van ons Volck te lossen / die van 't Peerde-volck te Quintera ghe-
 bangen waren / anders en sochte hy gheen spraecke.

Den 25 April noch liggende in dese reede/sagghen wy een zepl ko-
 men van 't zuyden / derwaerts toe. Onse Generael lant onse Pi-
 nasse metter Boot: maer die vande Forzen ende hooge geberghen
 maekten sulcke teekenen/ met buyt uyt hun Wachthuylen/ dat-
 tet Schip twee mylen van daer / eer de Pinnasse konde by hun ko-
 men.

1587.

Aprillis.

men/aen lant strande/zuylwaerts vande stadt/maer hadden luttel moepten om het mede te nemen/want 't volck ontlepent alle/waer onder sommighe Monicken waren / alsoo wy die saghen aen lant loopen / ende veel peerden quamen uyt de stadt tot hun ontfet/ anders soo hadden wy ghelant gheweest / sonder gheslaghen of ghevanghen te worden. Daer nae waren wy de Barcke aen boort/ die ghesoncken lagh/ende pilgeerden die/ dan daer was niet in van eenighe weerde/ ende so quamen wy onse schepen dien nacht weder aen boort/ende sanderdaeghs staken wy het groot schip in vrant/ ende soucken een vande Barcken / ende namen d'ander met ons. Soo schepden wy van daer ende voeren Noort-west.

Den 27 April namen wy een klepne Barcke/ die quam van S. Diago, seer by Quintera, daer wy onse volck aller eerst verlooren. In dese Barcke vonden wy eenen George, een Griekke/den welcken was eenen redelijcken Pilot voor al de Kusten van Chili. Dese waren ghesonden na de stadt van Lima met brieven/van onse konste adviserende / ende van 't verlies van onse mannen. Daer waren noch inde Barcke eenen Vlamingh ofte Nederlander ende drie Spaengiaerden. Dese hadden alle moeten sweeren ende het Sacrament daer op moeten nemen (eer sy ter Zee quamen / voor eenighe Monicken) dat sy de brieven/so sy ghenomen worden souden inde Zee werpen/alsoo sy deden/ als onse Pinasse die na jaechden. Nochtans onsen Gouverneur dede die seer pijnighen / haer duymen diversche reysen met tanghen ende persen nyppende tot extreme pijn / dat sy dat al bekenden. Oock soo druyghden sy den ouden Vlamingh oft Nederlander dat hy hem wilde hanghen/ende hadde den vast om sinen hals / ende wert wat opghetrocken vander aerden/ende nochtans wilde hy niet bekennen/ beggerende liever te sterben dan meynedigh te wesen. Ten lesten wert hy bekent by een vande Spaengiaerden / waer over wy het byer inde barcke staken/ende namen het volck met ons.

Mayus.
De Bape
van Pisca
op 13 en-
de twee
derden-
deel gra-
den.

Den 4 May quamen wy in een Bape / daer 3 Dozpen stonden/ ghenaeamt Daracca, Chinga, ende Pisca, daer eenighe vande onse landen/ ende namen eenighe hupsen in/ daer wy bzoot/wijn/bygen ende hinnen vonden/ maer de Zee was soo rouwe / dat wy niet konden landen aen 't beste Dozp / sonder perijckel van onse booten te

te sincken metten volcke. Dese plaetse staet in dertghien en twee 1587.
derdendeel graden/zuytwaerts vande Linie.

Den 5 Maep voeren wy upt dese reede/ latende de Content, onse
Vice-Admirael binnen een Eplant van Zeales, waer by wy booz-
dien tijdt haer geselschap verloren.

Den 9 Maep saghen wy een sepl / dat onsen Admirael nae jaegh-
de met de Hugh Gallant, ende den Ioris, dat wy onlancks ghenom-
men hadde upt de reede van Arica. De Content Vice-Admirael
verloren den Ioris, ende dat wy jaeghden en konden wy niet ach-
terhalen/ende den Ioris dien nacht volghende / hebben wy hem ver-
loren.

Den thierenden Maep heeft de Hugh Gallant (in welcke Barcke
ick François Prettie was) verloren 't geselschap van onsen Admi-
rael.

Den 11 Maep wy inde Hugh Gallant voeren in een Bape/ ghe-
legghen in twaelf ende een derdendeel graden/ waer wy vonden een
Kivier van versck water / 's avonts ontrent ten 8 uren / ende hoe-
wel wy van klepnder macht waren/ende niet meer dan 18 mannen
aen boozt hebbende / soo ginghen wy nochtans aen lant om water/
ende hebben een Boots ladinghe ghebult/ ende aen boozt varende/
zijnder twee ofte drie vande onse aen lant gebleven / ende soo sy met
hun wapenen wat wandelen / vonden sy eenen hoop van 4 ofte 500
sacken Meels op eenen hoop ghelaft / ghedeckt met wat Riets/ al- 400 a 500
sacken
soo dien nacht vulden wy ons water / ende namen soo veel Meels Meels
ghebon-
als ons goet dochte/dwelck ons wel te passe quam/ zijnde van ons
geselschap / ende ghebreck hebbende. Smorgens inden dagheraet
quamen wy aen boozt/ende reeden daer op ancker tot nae de noene/
ende terwplen/die vant Dozp ons ghesien hadden/ dzeven veel bee-
sten nae de watercant / om ons aen Lant te locken: maer wy dat
merckende / lichten onse anckers / ende vertroocken den twaelfden
Maep.

Den 13 Maep voeren wy in een Bape/ ghelegen op neghen ende Bape op
een derdendeel graden/daer wy peerde volck saghen/ ende daer lan- 9 ende
den onse Capiteyn M. Bruer, ick François Prettie, Arthur War- een der-
ford, Ian Way, Predicant / Ian Newiran, Andries Wicht, Willem dendeel
Gargefield ende Hendrick Hilliard, Wy met ons achten/elck met graden.
sijn.

1587. **Mayus.** **zijn** roer / marcherende een quartier van een mijle langhs de zee-
kant/ende vonden daer een boot van 5 oft 6 vaten groot/ opt lande
ghetrocken een Cabels lanckte/ ende met grooter moepten stuerden
wp het Boot int water/ blot zijnde / ginck den Capiteyn ende ick
daer inne terwyl d'ander haer dinghen ende gewepz gingen halen :
maer ter stont begonde het boot te sincken/ ende waren ter stont tot
de knien int water / ende konden met ons rondassen 't water so ras
niet uptscheppen/ oft het en quam daer noch rasscher in loopen / soo
dat wy genoegh te doen hadden ons te salveren van te verdrincken.
Als wy nu uptghekomen waren/ stonden wy in groot perijckel van
ons eyghen boot / 't welck wy niet meer en saghen : maer ten lesten/
om de blackhendt vande Zee-kant / verre ende diep in Zee zijnde/
ende de Zee seer rou/ mosten wy tot de orselen in Zee gaen/ ende also
twee ende twee aen boort gheraecken / ende soo zeplden wy den 14
smorgens weder wech.

Namen
een groot
schip van
300 vaten
7 graden
van 30p
den lati-
tude .

Den 16 **Mei** wy inde Hugh Gallant , hebbende maer 16 man-
nen/ namen een groot Schip / dat quam van Guiaquil , ende was
genoemt den Louys , groot 300 vaten / op hebbende 24 mannen/
ende bochten met haer een halve ure / waer in de Pilot was Gon-
salvo de Rubas, die wy met ons namen/ende een Negro, ghenaeemt
Emanuel. 't Schip was nergens mede gheladen/ dan met balcken
ende wat victualie / waeromme wy dat lieten varen 7 mijlen van
landt seer leck tot sinckes toe/ in 7 graden ten Zuidwaerts vande
Linie. Wy soncken haer boot/ ende namen haer boot-zepl / met
secker victualie.

2 schepen
bekomen
waer af
d'een wel
20000.
pont
weerdich
was .

Den 17 **Mei** vonden wy den Admirael ende de ander schepen
weder / ende sy hadden ghenomen twee rijcke Schepen/ gheladen
met Supcker / Sprope / Maaps / Cordowaen velen / Werckens/
Smout/ Sacken van Potados/ veel Indische Rocken/ sommige
Marmeladen/ ende dupsent Hinnen.

Het ander schip was gheladen met Carwen meel ende doosen
met Marmeladen. Het eene Schip was weert 20000 ponden
steerlinghs/ soo het in Enghelandt ofte elders in Chyستنriick ge-
weest ware. Wy bulden onse schepen soo vol / als wyse konden
stuwen/ de oberighe Waren / verbranden wy mette schepen : ende
het volck/ die int verchten niet doodt ghebleven waren/ setteden wy
met de Vrouwen aenlant.

Den

Den 20 *Men*/des morgghens/quamen wy inde reede van Paita, 1587.
 ende geanchert zijnde/ lande onse Generael met 60 of 70 mannen/
 schermutslerende met die vande stadt / ende dzevense inde blucht tot Mayus.
 het opperste vande berghen boven de stadt/ behalven eenighe Sla-
 ven ende weynich andere/die by den Gouverneur belast waren/be-
 neden in de stadt te blyben/ op de plaetse daer sy een nieu ffort be-
 gonnen hadden/ hebbende by den anderen ontrent 100 mannen
 met een bebloet vendel. Daer en tusschen schoot onsen Busschie-
 ter uyt een Schip met een groot stuck gheschuts/ende de kloot viel
 onder dien hoop/ d'welck hem dede uyt het ffort blieden op eenen
 Bergh/ ende van daer schoten sy met haer kleyn gheschut onder
 ons volck. Als wy gelant waren/ ende de stadt Paita ingenomen
 hadden/liepen wy den bergh op/sodat wy binnen een ure haer daer
 af dzeven/ ende wy op den bergh komende/ bonden waer sy 't goet
 verborghen hadden daer mede sy uyt de stadt ghevlucht waren.
 Wy bonden oock de quantiteyt van 25 pont ghewicht silvers/ in
 Realen van achten/ende veel hupstraets. Haer packhupsen waren
 vol goederen van alle soorten. Van onse Generael en wilde niet
 ghedogen veel Takens ofte kleederen wech te nemen/ om haer niet
 te belemmeren of te beladen: want sy niet en wisten hoe de vyant
 mochte gherust zijn inde wapenen/ zijnde wel sterck vijf tegen ons
 een/ende wy hadden een halve myle tot onse schepen te gaen. Also
 keerden wy weder na de stadt Paita, die seer reyn gheshouden wort
 in alle straten/ hebbende oock een Stadthuys int midden/ ende
 hadde ontrent ten minsten 200 hupsen. Wy staken het vuur daer
 in/ ende verbrandent totte gront toe/ met alle 't goet/ 't welck wel
 weerdigh was 15 oft 18000 Ducaten. Daer lach oock een Bar-
 ke op de reede/ die wy oock verbranden/ ende soo vertroocken wy/
 onsen kours stellende nae 't Eylant van Puna.

De stadt
Paita
met 200
hupsen
verbrant
met een
Barcke.

Den 25 *Men* quamen wy by het Eylant van Puna, daer een
 goede Reede is/ daer bonden wy een groot Schip van 250 vaten
 op ancker liggen/ ghereet om haer te setten ende schoon te maken:
 want die plaetse is daer seer bequaem toe. Wy soncken het Schip
 ende voeren aen Landt/ waer de Heer van 't Eylant woont/ by de
 water-kant/die een seer kostelick huys hadde/seer konstelijck ghe-
 ordineert/ met veel schoone plaetsen ende binnen kamers/ ende

Het Ey-
lant Pu-
na op een
graet
vande E-
quinocti-
ael Linie.

1587.

Mayus.

Wentich-
re van
Cabels
gemaect
in Puna.

bupten de Kamers waren Gaelderpen/ met een heerlick aensien ende uptien op de Zee/ ende op het landt. Had den oock beneden een seer schoone sale/ ende een groote rupinte ofte pack-huys aen d'een eynde vande Sale/ legghende vol van Bottisios, ghevult met Peck ende Teer/ ende Bast-stoofs om kabels te maken. Want de kabels vande Zupdt-zee worden meest ghemaect op dat Eplandt. Dese grooten Casickque oft Heere stelt al 't volck van 't Eplandt te wercke ende te slaven vooz hem. Hy selve zijnde een Indiaen gheboren/ ende was getrouwt met een seer uptnemende schoone Spaensche vrouwe om sijn plafsante wooninghe ende grooten rijckdom. Dese Spaensche Vrouwe is ghe-eert als een Coninginne van 't Eplant/ want sy gaet niet met haer voeten op de eerde/ als een seer verachtelijck dinek: Maer alst haer lust een wepnich te vermaecken oft te verluchten/ soo woxt sy altoos ghedraghen op vier mans schouderen/ in een Bare oft Littiere/ met een sepi ofte bedecksel vooz de Sonne ende wint/ hebbende staet-jonckvrouwen die op haren dienst wachten/ met een goet gheral van de beste mannen haer vergheselschappende. Maer sy ende de Heere/ met alle d' Indianen/ waren alle ghevlucht upt het Eplant/ al eer wy konden ten ancker komen/ dooz kalmte int inkomen/ voeren doe nae het vaste landt/ mede nemende wel hondert dupsent kroonen/ welck wy vernamen upt een Capiteyn van 't Eplant/ daer ghelaten met eenighe andere onder hem/ den welcken wy op Zee namen/ alsoo hy in een schuytghen oft Canoe was komen besichtighen wat wy vooz volck waren.

Den 27 Wep voer onse Generael met secker schutten ende rondassiers ober nae het vaste landt/ daer ons dese Capiteyn sepde/ dat dese Cassicque ofte Heer wesen soude/ daer hy oock alle sijne rijckdom ghedraghen hadde. Maer wy daer aen landt komende vonden daer (nieuwelijck aenkomende) 4 ofte 5 groote Booten/ gheladen met Wannanas sacken/ met Weel ende ander soozten van victualie. De Generael seer verwonderende/ wat sy mochten sijn/ ende wat datse hier mede meyniden/ vraeghde den Gynde oft Indi-sche Capiteyn/ hem belastende op sijn lijf de waerhept te segghen/ (zijnde doen gebonden ende verbaest/ als wy oock alle waren/ vreesende vooz eenich berraet) welcke antwoorde dat hy niet en wiste van

van waer datse quamen ofte mochten wesen: want inde schuyten 1 5 8 7.
niet een mensch en was. Ende om dat hy ons gheseyt hadde dat-
ter een seker stuck was/ ende ghemackelijck den grooten Cassicque
te vanghen met alle sijnen schat: want daer maer 3 ofte 4 huyssen
en stonden in een woeste plaetse/ daer hy gheblucht was/ ende gheen
resistentie en hadde. Nu dit selfde soo niet vindende / wert hy ghe-
dreycht met hanghen / ende ander werf ghevraecht op sijnen hals/
wat dese schuyten mochten beduyden? Watwoorde / hy en konde
niet bedencken/ van waer datse quamen/ ten ware om 60 soldaten te
spijssen / die hy ghehoort hadde dat trecken souden nae een plaetse
Guaiacuel gheheeten/ ontrent 6 mylen van 't Eplandt/ daer 2 oft 3
van 's Conincks Schepen op stapel stonden om te timmeren/ daer
ordinaerlijck 100 soldaten in guarnisoen laghen / die van ons ghe-
hoort hadden/ ende voorts 60 soldaten meer ghesonden / tot hunder
versterckinge ende bevyndinge der schepen ende plaetse.

Onsen Generael dit hoorende/ sonder hem te ontfetten/ met een
stout ghemoet sijn gesellen vermanende/ trock terstont voorts inder
nacht/ een onbekenden wegh int Bosch / totter plaetse daer sy haer
wachten ghelaten hadden / ende waren eerst upt ghetrocken soo
subptelicken / dat sy haren kost vradende ende siedende aen 't vuur
hadden ghelaten/ gheblucht met hun goet ofte begraven / soo dat
wy 't niet konden vinden. Wy namen hinnen/ ende sulcx ons goet
dochte/ende quamen soo wegh.

Den 29 Mey voer onse Generael in een kleyn Eplant by Puna,
waer dese Heere van Puna hadde alle sijn Tapeetserpe ofte behang-
sel van sijn kamers/ die waren van vergult Leeder / ende Schilde-
rijen seer fraep/ met alle sijnen huyf-raet / ende de takelinge van sijn
schepen/ riddinghe in de haven met naghelen / sere spijckeren ende
dierghelijcke / de welcke wy daer bonden/ende namen al wegh dat
ons goet dochte voor onse Schepen.

Het Eplandt is seer plasant van alles / ende seer vruchtbaer:
maer daer waren geen Wijnen van gout noch silver. Daer wa-
ren ontrent 200 huyssen in de stadt rontom des Heeren huyf / ende
soo veel op een ofte twee Dorpen meer int selfde Eplandt / dat by-
kans soo groot is alst Eplant van Wicht by Engelant. Daer is
aen d'een zijde van de Cassicx huyf een fraepen hof/ met allerhande

't Eplant
Puna is
bykans
so groot
alst Ep-
landt
wicht.

1587.

Mayus.

Cattoen
boomen
ende
Boom-
gaerden.

krupden daer in / ende aen 't leeghste eynde een put van versck water / ende is rontom beset met boomen / daer de Cattoen op groept / op dese maniere : De soppen van dese boomen groepen vol hauwen ofte bollen / waer in de Cattoen groept / ende inde Cattoen is saet soo groot als een erwete / ende in elcke bol zijn 7 of 8 van die saepkens / ende soo de Cattoen niet ghepluckt wort als hy rijpe is / soo valt dit saet af / ende springht weder upt.

't Cattoen
groeyen
de op
boomen.

Daer zijn oock in desen hof Vyngheboomen / die altijt vruchten draghen / als oock Pompoenen / Meloenen / Comkommeren / Kadijs / Kosemareyn ende Thymus / met andere krupden ende vruchten. Aen d' ander zijde vanden huse / daer is een andere Boomgaert / waer dat groepen Orangie Appelen / suete ende soete Limoenen / Gzanaet Appelen / Lynen met diverse andere vruchten.

Daer is oock goede wep-gront / veel Beerden / Ossen / Kalveren / Koepen / Schapen / seer vet ende schoone. Menichre van Septen seer tam / ghewoon zijnde ghemelckt te worden / hebben oock abondantie van Dapen / Calkoensche hoenderen ende Genden / upermaten groot. Daer was oock een groote ende wijde Kercke by des Heeren huse / daer hy het Lant-volck dede komen misse horen / want hy selve was Christen getworden / als hy de Spaensche vrouwe troude / ende op sijn bekeeringe geboot hy alle het volck Christenen te worden. In dese Kercke was eenen hoogen Outaer met een Cruycefijc / ende daer hingen in d' een eynde vande kerck 5 klokken. Wy verbyanden de kerck / ende namen de klokken wegh.

Hier en tusschen hadden wy ons Admirael's Schip gheset ende schoon ghemaect / nieu ghepeckt ende gheteert / ende vruchten dat weder te water / houdende onse wacht nacht ende dagh in 't groot huse.

Junius.

Den 2 Junij smorgens / alsoo onse wachte was gaen wandelen d' een hier ende d' ander daer / om Hinnen / Septen ofte Schapen te soecken booz den kost / quamen ons subptelijcken bespringhen ontrent 100 Spaensche soldaten / met musquetten ende een vaendel / die dien nacht aen d' ander eynde van 't Eplant gelant waren / ende alle de Eplanders met haer / elck met haer wapenen en bagagien / ende dat dooz het aengheven van eenen Negro, genaemt Emanuel, die van ons bluchte tot onser eerste aenkomste aldaer / alsoo subptelijck

lick overballen zijnde / hadden wy het te quaet / want wy niet bo-
 ven ¹⁶ ofte ²⁰ mannen by den anderen waren / waer van alrede een
 ofte twee verslagghen waren / eer dat wy konden aende hupfen ghe-
 raecken. Nochtans schermtseerden wy niet haer wel anderhalf
 ure. Ten lesten dooz de menichte overballen zijnde / werden wy
 vanden bergh ghedzeven / nae de waterkant toe / ende daer vonden
 sy noch een werck / tot dat Sacharias Saixie, die langhe met sijn hel-
 baerde den wegh vanden bergh betwaert hadde / ende twee van hun
 verslagghen hadde / nu vermoept zijnde / een eerlijke doot ontfinc
 ende seer kozt : want een kloot gingh hem dooz 't lijf / ende hem al-
 soo dooddelijk ghequetst bindende / riep aen Godts ghenade / ende
 viel doot / ende daer na wert de Spanant wat verder vanden water-
 kant ghedzeven / tot dat ten lesten onse boot quam / die soo veel van-
 de onse wechboerden / alst konde innemen / die dooz de groote haeste
 in perisckel van sincken was. Oock een ghenaemt Robbert Mad-
 dock, werden van sijn eyghen gheschut dooz 't hooft gheschoten /
 zijnde een haen aende busse / welke dooz haeste afginck / ende vier
 vande onse moeste aen lant blijven / te weten : ick Francois Prettie,
 Thomas Andreus, Steven Gonner, ende Richart Rose, die ons
 met ons gheschut veerdigh begaven op een klippe / tot dat het boot
 weder quam / d'welck daer terstont weder was / ende soo gheraech-
 ten wy oock aen boort. Daer werden bevonden ⁴⁶ van onse span-
 den verslagghen / die sy ghesleppt hadden in bosschen ende oude hup-
 fen / also wy namaels vonden. Wy verloren twaelf van onse volc /
 als volcht.

1587.

Junius.

⁴⁶ Span-
 giarden
 verslagen
 en 12 En-
 gelschen.

Engelschen verslagen uyt d' Admirael.

Zacharias Saixie,

Neales Ianszone.

Willem Seyrgifield.

Nicolaes Heyndricksz.

Herri Roerer.

Robbert Maddock, by sijn eyghen busse.

Herri Maulen, verbrant.

Eduard Buffchieter, verbronnen.

Ambrosius Musicen, verbronnen.

1587.

Dese worden ghevanghen ghenomen.

Junius.

Walter Tilliard,

Eduard Smith.

Herri Thasselye.

Den selven dagh / zijnde den 2 Junij / voeren wy weder aen landt met 70 mannen / ende hadden weder een nieuwe schermutsinghe mette vanden / ende dzevense inde blucht / zijnde 100 Spaengiaerden met musquetten / ende 200 Indianen met boghen / pisen / ende darten. Dit ghedaen zijnde / staken wy het vuyt inde Stadt / ende verbrandese totte gront / hebbende wel 300 hupsen / ende terstont verdistruerden wy haer hoven / boomgaerden ende beemden / ende verbranden 4 groote schepen / die men nieu timmerde / staende op stapel.

Den 3 Junij wert ons schip de Content gheset ende schoon gemaect / in 't aensien van hun allen / oock onse Pinasse / die de Spangiaerden verbrant hadden / wert weder opghetimmerd.

Den 5 Junij ver trocken wy opt de haven van Puna, daer wy 11 daghen ghetweest waren / ende voeren op nae een plaetse / gheheten Rio Dolce, daer wy waterden / in welcke plaetse wy soncken ons Schip den Hugh Gallant, by ghebreck van volck / zijnde een schip van veertigh vaten.

Sinken
haer ey-
gen schip
Hugh
Gallant.

Den 10 Junij stelden wy de Indianen aen Landt / die wy in een Boot genomen hadden / soo wy inde haven van Puna quamen.

Den 11 Junij voeren wy vande Reede Rio Dolce.

Den 12 Junij passeerden wy de Equinoctiael Linie / ende continueerden onsen kours Noorwaerts / de gheheele Maent van Junius.

Julius.

Den eersten Julij hadden wy in 't ghesicht de kust van Nova Hispania, zijnde 4 mylen van Landt / inde Latitude van vyfien graden / Noorwaert vande Linie.

Den 9 namen wy een nieu Schip / groot 120 vaten / waer dat een Provinciael in was / geboren in Marcellis, genoemt Michiel Sancius, ende was de eerste die ons tijdinghe bracht van 't groot schip / gheheten S. Anna, dat wy naermaels namen / komende vande Philippinas. Daer waren ses mannen meer in dit schip: wy na-
men

men haer seplen/ tontwen/ ende byant-houdt tot onse behoefte/ ende verbzanden 't Schip/maer behielden 't volck.

1587.
Julius.

Den 10 Julij namen wy een ander Barcke/ die adbyse ofte tijdinghe droegh langhs de kusten henen van ons / also ons Michiel Sancius seyde : maer al 't volck vande Barcke was aen landt gheblucht. Geen van dese schepen hadden eenighe goederen in : maer quamen van Sanfonato in de Provintie van Guatimala , om alleen tijdinghe van ons te draghen/ seer vreesende dat sy eenighe tijdinghe van ons souden draghen/ verbzanden wy het groot Schip met het kleyn / ende passeerden also. Daer passeerden wy de haven van Aquapulco , van waer de schepen uyt-reeden nae de Philippinas.

Den 26 Julij anckerden wy op 10 vadem in de Riviere van Capolita, daer wy dachten te wateren/ende dien nacht voeren wy met 30 man inde Pinasse/ ende roeyden tot Guatulco, zijnde maer 2 mijlen vande reviere/ ende is gelegen in 15 graden ende 40 minuten Noortwaerts vande Linie Equinoctiael.

Guatulco is 15 graden 40 minuten noortwaerts.

Den 27 Julij / smorghens quamen wy op de Reede van Guatulco, daer wy bonden een Barcke van 50 vaten/ ghekomen zijnde van Sanfonato, gheladen met Cacaos ende Anil, dat sy daer gelant hadden/ 't volck was te lande geblucht. Wy landen daer ende verbzanden de Stadt met de Kercke ende Col-huys/ d'welck schoon ende groot was / in welck huys waren 600 sacken Anil, om daer mede te verwen/ ende elcken sack was wel weert 40 kroonen/ ende noch 400 sacken Cacaos, elcken sack weert 10 kroonen. De Cacaos gaen onder 't volck als gelt booz spijs/ ende 150 gaen booz de weerde van eenen silveren Reael/ als ghereet gelt. Sy zijn ghelijck een Amandel/ maer zijn soo liefdelijck van smaecke met/ sy eten se ende maken daer byanck van. Dit seyde ons den ephgenaer van 't schip. Ick bonde in die selve Stadt/ eer wy die verbzanden/ een mandeken bol doosen/ met Balsen Olie. Na dat wy de Stadt gheplondert ende verbyant hadden (daer ontrent hondert huysen mochten wesen) quam den ephgenaer van 't schip vanden Bergh/ met een Banier van breedte ofte bestant tot ons (die eerst met al 't volck op 't gheberchte gheblucht was) ende quam ten lesten onse Pinasse aen boozt/ op 't woort ende belofte van Capiteyn Habers/ ende

Descriptie van Cacaos/ gaende 1000 kleyn gelt ganghbaer.

Guatulco verbyant.

1587. ende wy boerden hem by onsen Admirael tot Copalita, ende met hem ghesproken hebbende/ setten wy hem dien nacht weder aen landt/ mits den Capiteyn hem dat toeghelept hadde.

Julius.

Den 28 Julij seylde wy van Copalita, om dat de Zee soo rouw liep/ dat wy niet konden wateren/ ende liepen weder op de Reede van Guatulco.

Den 29 Julij boer onse Generael aen 't lant met dertigh man/ een imple in 't bosch/ daer vinghen wy een Mestizo, wiens name was Michael de Truxillo, die Tollenaer was van die plaetse. Wy hadde by hem een deel hupstraets/ ende wy brochten hem met sijn goet aen boort. Een Mestizo is te segghen een Spaengiaerts sone/ geboren van een Indiaensche vrouwe/ als van gemengt zaet.

Augustus

Den 2 Augusti/ alsoo wy ons water inghenomen hadden/ ende desen Mestizo onderzocht/ setten wy hem weder aen landt/ ende voeren dien avont van Guatulco, gheleghen (als ghesepdt is) op 15 graden 40 minuten Noortwaerts de Linie.

Haben
genocint
Porto
Natividad.

Den 24 Augusti boer onsen Generael met 30 Man met de Pinasse tot een haven/ gheheeten Porto de Natividad, daer wy verstaen hadden van Michiel Santius, datter soude wesen een Pinasse: maer eer wy daer konden komen/ was de Pinasse gebaren om Peerlen te visschen 12 mylen voorder/ soo ons eenighe Indianen seiden/ die wy daer bonden. Wy vinghen eenen Mullato, dat is/ half swerten/ op sijn peerde/ gesonden met brieven van advijse over ons/ al de kusten langhs heenen/ tot nieu Mexico. Wy dooden sijn Peert/ namen sijn brieven ende lieten hem achter. Wy staken het vuyt inde huplen/ ende verbranden twee nieuwe schepen/ groot een pegghelijck 200 vaten het stuck/ diemen daer timmerde/ ende alsoo quamen wy weder aen boort.

Gebiere
van S.
Diago.

Peerlen
gevischt.

Septemb

Den 26 Augusti quamen wy inde Bape van S. Diago, daer wy van diversche Gebiere water in namen/ langhs welcke Gebiere groeyde veel Wannanas Boomen/ hier was overbloedighe versche visch. Daer waren oock eenighe bande onse die nae peerlen sochten/ maer bonden klepne quantiteyt.

Den 2 September vertrocken wy van S. Diago, des avonts te neghen uren. Dese Bape staet in 19 graden ende 18 minuten Noortwaert bande Linie.

Den

Den 3 September ankerden wy in een kleyn Bape/ een myle westwaerts bande haben de Natividad, gheheeten Malacca, is een goede reede/ ende des middaeghs boer onse Generael met 30 mannen aen landt/ ende trock nae een vander Indianen Voerpen twee mylen van daer/ genoemt Acatlam, daer stonden omtrent 30 hupsen met een Kercke/ de welcke wy hzaecken ende verhzanden/ ende quamen weder aen boort dien nacht. Het volck was al boort ons gheblucht/ soo dat wy dat saghen.

1587.
Septemb
Malacca.

Den 4 September vertroocken wy bande Reede van Malacca, ende seilden langhs de kust.

Den 8 quamen wy inde Reede van Chercralla, daer stonden 2 hupsen by het water/ ende dese Bape is 18 mylen bande Cabo de Corrientes.

Den 9 September/ smorgens boort den dagh/ sant de Generael Capiteyn Habers met 40 mannen/ Michiel Santius, zijnde onse Ginde. Wy trocken op in 't landt omtrent twee mylen weeghs/ volghende eenen padt boort bosschen ende wildernissen. Ten lesten quamen wy in een plaets daer wy drie hups gesimmen bonden/ met haer wyben ende kinderen/ ende eenighe Indianen/ met noch een Spaengiaert/ die een Timmerman was/ ende eenen Portugees/ die wy alle bonden/ ende dwongen se te komen met ons nae de Zee-kant. Onse Generael dede de vrouwen halen veel Dannanas/ Limoenen/ Orangie Appelen/ Pijn-Appelen ende andere vruchten/ daer seer abundant zijnde/ ende hy liet haer mannen wederom los/ behalven Sembrano, den Spaenschen Timmerman/ ende Diego den Portugees. **Den 10** dagh verlieten wy die Reede.

Den 12 September quamen wy by een kleyn Eylant/ geheten S. Andries Eylant/ waer dat veel ghebogelte was ende Sout/ die wy dooghden/ ende soo vele van souden/ als ons goet dochte. Wy smeten oock veel Seales ofte Zee-honden ende Ignanos doot/ dwelc is een soorte van Serpente/ met vier voeten ende een langhe scherpe steert/ een vzeemt fatsoen boort de gene diese noyt en saghen/ ende sy zijn seer soet van smake. Wy laghen daer tot den 17 deser/ ende doen vertroocken wy.

Ignanos
nos zijn
Serpenten/
seer
goet om
te eten.

Den 24 arriveerden wy inde haven van Massatlan, gelegen op 23 ende een half graden/ recht onder den Tropic van Cancer,

1587. Het is een seer groote Riviere binnen / maer gebarreert ende besloten inden mondt / ende op de Nooyt-zijde van Barre oft d'umpel is buyten goet soet water / maer is quaet aldaer te vullen / om dat het met een leegh water soo black is. Een halve mple van Landt daer is in die Rivier veel versche visch / ende op 't landt goede vruchten / waer van wy sommighe haerden / doch niet sonder perijkel.

In een
Eplant
onse
nas
her-
minuēt.

Den 27 September vertrocken wy upt die reede van Masatlan, ende liepen nae een Eplandt een mple Nooytwaerts van daer / daer wy onse schepen weder kalfaten / ende hertimmerde onse Pinasse / ende daer by een quartier van een mijl / is een Eplandt daer veel Zee-honden zijn.

Shamet-
lan een
Stadr.

Hier bluchte van ons een ghevanghen Spaengiaert gheheeten Domingo, zijnde met eenen betwaerder gegaen om hemden te wassen / ende swom ober aen 't vaste landt / d' welck was een Engelsche mple bzeet / alwaer wy gesien hadden 30 ofte 40 Spaengiaerden ende de Indianen / die te peerde waren / ende daer wacht hielden / ghekommen van een Stadt / gheheeten Shametlan, d' welck is 11 mplen te lantwaerts in / alsoo Michiel Santius ons verhaelde. Wy bonden op dit Eplant / daer wy onse schepen kalfaten / geen soet water : maer deur Gods hulpe / in onsen grooten noot / gravende 3 ofte 4 voeten int sant / kregghen wy versch water / daer gheen reecken ofie hope van water vooz onsen oogen en was / ende soo wy dat niet en hadden ghebonden / soudent ghedwonghen gheweest hebben twintigh ofte dertigh mplen te rugghe te seplen om water / ende soudent daer vooz onse Prince ende buyt ghemist hebben / daer wy soo lange nae verlanght ende gehaecht hadden : Maer Godt verweckte een ghevanghen Spaengiaerts herte / ghenoeit Floris, die ons rade in 't sant te graven (daer wy wat experientie te boren van hadden) ende bonden goet versch water / alsoo / dat wy onse nootdrift in namen. Wy toefden hier totten negenden October / vertreckende savonts na de Caep van S. Lucar, d' welck is aende West-zijde van de Caep van California.

Caep S.
Lucar op
den Caep
van Ca-
lifornia.

Aguada
Segura.

Den 14 October vielen wy met het Caep van S. Lucar, welke Caep is seer ghelijck de Haelde by het Eplandt van Wicht / ende binnen die Caep is een Bape / by de Spaengiaerden ghenaemt Aguada Segura, in welke Bape valt een schoone versche Riviere / waer

waer ontrent veel Indianen woonden. Op waterden in die Ke- 1 5 8 7.
biere / ende voeren daer af ende aen vande Caep S. Lucar, totten
vierden van November/ende hadden den Wint alrijt Westelick. Novemb

Den 4 November onse Schepen de Desire ende Content, daer
in wp waren/alleenlick levende/ varende op ende neder het hooghe
lant van California, d'welck lept in 23 ende twee derdendeel gra-
den Nooytwaerts.

Califor-
nia op 23
ende twee
derden-
deel gra-
den.

Den Trompetter van onsen Admirael gheklommen zijnde inde
Mers/ sagh een sepl/ draghende inwaerts upter Zee nae de Caep/
waer over hp riep (met gheen klepne vzeught van ons allen) een
sepl/een sepl. Waer dooz onsen Oppers-Schipper ende meer ande-
ren op nae de groote Mers klommen / die het selfde waer vonden/
ende den Admirael die goede rijdinghe hzochten / die oock seer ver-
blijt zijnde / terstont belaste de Compangnie alles veerdigh te ma-
ken/ d'welck ghedaen zijnde/ jaeghden wp dat Schip nae 3 ofte 4
uren/om de voozdel vanden wint te krijghen/ ende op den na noene
kregghen wp 't schip boven wint / soo schooten wp daer nae onse ge-
hele zijde grof gheschuts / ende een volle van onse kleyn gheschut/
ende ledden dat daer soo opaeen boozt. Dit schip behoozde toe den
Coninck van Spaengien / ende was Admirael vande Zuyt-zee/
ghenaemt de S. Anna, ende wert ghereeckent groot te sijn 700 va-
ten. Alsoo wp gereet waren op 't schips zijde te enteren/ sijnde niet
boven 50 ofte 60 mannen ten upersten in ons schip / merckten wp
dat den Capiteyn van 't Schip sijn becht-plaetse vooz ende achter
toegherust hadde / want hun seplen bedeckten haer achter Casteel/
middelste ende vooz-Casteel/ soo datmen niet een man en sagh / ge-
reet staende met haer ghewepz / als Lancien/ Spiessen/ Javelijns/
Kappieren ende Targen / met een menichte van groote steenen/ die
sp over boozt wierpen op onse hoofden / ende in onse hoofden/ ende
in onse schepen/soo rasch ende dicke/ dat sp ons van haer schip dze-
ven/ met verlies van twee van ons volck / die verflaghen worden/
ende vier ofte vijf ghewont. Maer dit niet teghenstaende / rusten
wp onse seplen ende wapenen weder / gaven haer eenen nieuwen
aenbal/eerst niet onse groote gheschut/ ende daer nae met ons kleyn :
soo dat wp haer deur ende deur schoten / doodende ende quetsende
vele. Den Capiteyn staende als een kloec man op sijn tegen-wepz/
met

Vonden
het groot
kostelich
schip de
S. Anna.

1587. met alle sijn volck/en wildent noch niet overgheben. Onse Generael sijn volck moet ghevende / dede weder den derden aanval doen / met alle het ghetier van Trompetten / grof ende kleyn gheschut/tot haer groote schade van volck/ende het schip deurschietende. Aldus moedeloos/ ende schadeloos/ ende in perijckel van sinken wesende/ dooz eenighe schoten onder 't water / ende ontrent 5 ofte 6 uren ghebochten hebbende/ staecten sy een vlagghe upt van vrede ofte bystant/ende verlochten sprake/ genade ende versekeringhe van haer leven / ende haer goederen te nemen. Onsen Generael/upt sijn goetheydt / beloofde haer ghenade/ ghebedende haer seplen te strycken / ende haer Boodt upt te hysen/ ende aen boort te komen.

Als sy dit hoorzen/ warense seer verblijt ende deden alsoo / ende een bande principaelste Cooplyden quam aen boort/ende viel onsen Generael te boet / versoekende ghenade / die haer alles vergaf wat datter gheschiet oft ghepasseert soude moghen wesen/ doch op sulcke conditie/ dat sy met hem ende alle sijn volck oprechtelicken souden handelen: oock met alle de rijckdommen die sy aen boort hadden/ d' welck de koopman beloofde / ende soo sant hy om den Capiteyn ende Pilot/ die oock ghebruyckte ghelijcke submissien/ waer op alle den haren goet tractement toegeleyt wert. Terstont soo toonden den Capiteyn ende Pilot den Admirael wat goederen sy gheladen hadden/ te weten/ 122 duplent Pezos van Gout/ elke Pezo op twee gulden ofte vier schellingh Engels gereeckent. De rest bande rijckdom daer 't Schip mede was gheladen/waren Syden/ Satynen/ Damasten/ Muske/ ende diversche andere kostelicke koopmanschappen. Oock van veel allerhande victualie ende keur ende wensch van konserven van alle soorten om te eten/ ende veel soorten van allerhande goeden Wijn. Van dese dingen de Generael geïnformeert wesende deur den Capiteyn / waren sy belast inden Admirael te blyven.

Aguada Segura.
190 span-
giaerden
aen Lant
geset.

Ende den 6 November boeren wy inde haven van Aguada Segura ofte Puerto Segura, aldaer werde alle het volck van 't spaensche Schip (beide mannen ende vrouwen in getale 190 personen) aen landt gheset / daer sy nae by een versche Rivier hadden / ende oock versche visch/ gheboghelte ende hout ghenoech. Oock veel Conijnen

Conijnen ende Haelen op 't vaste Land. Onse Generael gaf hun 1587.
 oock veel httualie / Garvanse, Pefou, ende wat Wijs. Oock
 hadden sy alle de septen van 't Schip / om haer tenten aen landt te
 maken / met oock soo veel plancken / om een Barcke te timmeren.
 Daer nae begonnden wy de goederen upt te hysen / ende het Gout te
 deelen / elck sijn portie ghebende. Van welcke uptdeelingh (den 8
 November) veel vande Compangie begonnden te murmureeren
 teghen den Generael / principakijck die inden Vice-Admirael de
 Content waren / d' welck nochtans op een seker maniere ghepap-
 seert werde / booz dien tijdt.

Den 17 November / d' welck de dagh ofte Jaer-getijde is van-
 de gheluckighe Coronatie vande Conincklijke Majesteit van
 Enghelant / beval de Generael fesse te maken / ende alle 't gheschut
 rontomme af te schieten / met oock het kleyn gheschut van beyde de
 schepen / ende des nachts met vuyz-pijlen ende vuyz-werck / ende
 wederom het gheschut af te schieten / tot groote verwonderinghe
 vande Spaengiaerts / die welcke noyt desgelijcks ghelien en had-
 den. Dit ghedaen zijnde / soo ontsloegh de Generael Candish den
 Capiteyn van 't schip ende gaf hem een reaelche vereeringhe / met
 provisie booz sijn defensie teghens de Indianen / booz hem ende sijn
 volck wapenen / als Swerden / Rondassen / Varnasch / Kruyt ende
 Loodt / tot sijn groot contentement : maer booz sijn vertreck nam
 hy upt het groot Schip twee Jongers geboren in Iapan, die bey-
 de lefen ende schypven konden haer eygen sprake : den outsten hiet
 Christoffel, ontrent 20 jaren out : den anderen Cosmus, out on-
 trent 17 jaren / beyde van goet begriip. Noch nam hy mede upt
 't selfde Schip 3 Jongers gheborn inde Eylanden van Manilla,
 den outste Alphonso, van 15 jaren / den anderen Anthoni de Dasi,
 out ontrent 13 jaren / ende den jonghsten van 9 jaren / welcke na-
 maeks woonden in Engelandt / by de Grabinne van Essex.

Boozder nam hy mede eenen Nicolaes Rodrigo, Portugalops /
 die niet alleene gheweest en hadde in Canton, ende andere plaetsen
 van China, maer oock in 't Eylandt van Iapan, zijnde een landt
 uptermaten rijk in silver Mijnen / ende hadde oock inde Philippi-
 nas gheweest / nam oock mede een Spaensche Pilot / die wel be-
 dreeven was van Acapulco, ende op de kusten van Nova Spangia,

Acapulco
 is de ha-
 ven daer-
 seupt sep-
 ten / als

1587. met alle sijn volck/en wildent noch niet overgheben. Onse Generael sijn volck moet ghevende / dede weder den derden aanval doen / met alle het ghetier van Trompetten / grof ende kleyn gheschut/tot haer groote schade van volck/ende het schip deurschieten: de. Aldus moedeloos/ ende schadeloos/ ende in perijckel van sinken wesende/ door eenighe schoten onder 't water / ende ontrent 5 ofte 6 uren ghevochten hebbende/ staecten sy een vlagghe upt van vrede ofte bystant/ende versochten sprake/ genade ende versekeringhe van haer leven / ende haer goederen te nemen. Onsen Generael/upt sijn goetheydt / beloofde haer ghenade/ ghebedende haer seplen te strycken / ende haer Boodt int te hysen/ ende aen boort te komen.

Als sy dit hoorde/ waren se seer verblift ende deden alsoo / ende een vande principaelste Cooplynden quam aen boort/ende viel onsen Generael te boert / versoekende ghenade / die haer alles vergaf wat datter gheschiet oft ghepasseert soude moghen wesen/ doch op sulcke conditie/ dat sy niet hem ende alle sijn volck oprechtelicken souden handelen: oock niet alle de rijckdommen die sy aen boort hadden/ d' welck de koopman beloofde / ende soo sant hy om den Capiteyn ende Pilot/ die oock ghebruyckte ghelijcke submissien/ waer op alle den haven goet tractement toegeleyt wert. Terstont soo toonden den Capiteyn ende Pilot den Admirael wat goederen sy gheladen hadden/ te weten/ 122 dupsent Pezos van Gout/ elcke Pezo op twee gulden ofte vier schellingh Engels gereeckent. De rest vande rijckdom daer 't Schip mede was gheladen/waren Syden/ Satynen/ Damasten/ Muske/ ende diversche andere kostelicke koopmanschappen. Oock van veel allerhande victualie ende keur ende wensch van konserven van alle soorten om te eten/ ende veel soorten van allerhande goeden Wijn. Van dese dingen de Generael geïnformeert wesende deur den Capiteyn/ waren sy belast inden Admirael te blyven.

Aguada Segura.
190 span-
giaerden
aen Sant
geset.

Ende den 6 November boeren wy inde haven van Aguada Segura ofte Puerto Segura, aldaer werde alle het volck van 't spaensche Schip (beyde mannen ende vrouwen in getale 190 personen) aen landt gheset / daer sy nae by een versche Gebier hadden/ ende oock versche visch/ gheboghelte ende houts ghenoech. Oock veel Conijnen

Conijnen ende Haren op 't vaste Land. Onse Generael gaf hun oock veel hctualie / Garvanse, Pesou, ende wat Wijs. Oock hadden sy alle de seplen van 't Schip / om haer tenten aen landt te maken / met oock soo veel plancken / om een Barcke te timmeren. Daer nae begonnden wy de goederen upt te hysen / ende het Sout te deelen / elck sijn portie ghebende. Van welcke updeelingh (den 8 November) veel bande Compangie begonnden te murmureeren teghen den Generael / principaelijk die inden Vice-Admiraal de Content waren / d' welck nochtans op een seker maniere ghepapeert werde / vooz dien tijdt.

1587.

Novemb

Den 17 November / d' welck de dagh ofte Jaer-getijde is van de gheluckighe Coronatie van de Conincklijke Majesteit van Enghelant / beval de Generael fesse te maken / ende alle 't gheschut rontomme af te schieten / met oock het kleyn gheschut van beyde de schepen / ende des nachts met vuyz-pijlen ende vuyz-werck / ende wederom het gheschut af te schieten / tot groote verwonderinghe van de Spaengiaerts / die welcke noyt desgelijcks ghelien en hadden. Dit ghedaen zijnde / soo ontsloegh de Generael Candish den Capiteyn van 't schip ende gaf hem een reaelche vereeringhe / met provisie vooz sijn defentie teghens de Indianen / vooz hem ende sijn volck wapenen / als Sweerden / Rondassen / Barnasch / Kruyt ende Loodt / tot sijn groot contentement : maer vooz sijn vertreck nam hy upt het groot Schip twee Jongers geboren in Iapan, die beyde lefen ende schypven konden haer eygen sprake : den outsten hiet Christoffel, ontrent 20 jaren out : den anderen Cosmus, out ontrent 17 jaren / beyde van goet begriip. Noch nam hy mede upt 't selde Schip 3 Jongers gheborn inde Eylanden van Manilla, den outste Alphonso, van 15 jaren / den anderen Anthoni de Dasi, out ontrent 13 jaren / ende den jonghsten van 9 jaren / welcke na maels woonden in Engelandt / hy de Grabinne van Essex.

De Capiteyn wort ontsa-ghen.

Namen mede 2 jongers van Japen gheborn.

Noch 3 van de eylanden van Manilla.

Voozder nam hy mede eenen Nicolaes Rodrigo, Portugaloy / die niet alleene gheweest en hadde in Canton, ende andere plaetsen van China, maer oock in 't Eylandt van Iapan, zijnde een landt uptermaten rijk in silber Mijnen / ende hadde oock inde Philippinas gheweest / nam oock mede een Spaenssch Piloot / die wel be-zyeben was van Acapulco, ende op de kusten van Nova Spangia,

Acapulco is de haven daer seynt seplen / als

1587. tot de Eplanden Ladrones, daer de Spaengiaerts ghemeenlick in varen om versck water/ wanneer sy seplen tusschen Acapulco ende de Philippinas, welcke Eplanden van Ladrones niet alleen water en hebben: maer oock Vannanas ende Potatas wortelen / al-hoe-wel het volck daer seer rou/ wilt ende heydens is.

Novemb
me daert
na Phi-
lippinas.

Derbyan-
den het
groot
schip S.
Anna
met 500
varen
goets.

Na hups
keerende
verloren
het schip
dat noyt
t' hups
quam
met Ca-
putepe
Drauer.

Ladron-
es.

1588.
Januarius

Druehten
van't ey-
lant La-
drones.

Den 19 November / omtrent 3 uren nae den noene dede den Generael het groot Schip S. Anna, toebehoorende den Coninck van Spaengien / in byant steken. Het hadde noch wel in 500 baten van haer beste ladinge/ ende wy sagent af byanden tot het water toe. Doen schoten wy een stuck gheschuts af / ende settent seyl op met bzeughden / neuwende onse kours t' hupswaerts nae Engelandt / met eenen fraepen wint/ die doen ghekomen was int Oost Nooydt-Oosten / ende den abont ghekomen zijnde/ lieten wy ons ander Schip/ den Vice-Admirael de Content achter ons/ die noch niet uyt de haven ghekomen en was/ ende aldaer meynende dat sy ons souden achterhalen/ verloren wy haer/ ende sagen se noyt meer/ ende quamen oock noyt t' hups.

Wy waren seplende van dese haven Aguada Segura in California, nae de Eplanden van Ladrones, de reste vande maent November ende den gheheelen December/ ende soo boorts totten derden Januarij 1588/ met eenen goeden windt 45 daghen/ ende wy gisten ofte achten geleyt te hebben ontrent 1700 oft 1800 mylen.

Den 3 Januarij 1588 smorgens te 6 uren/ hadden wy 't gelichte van een vande Eplanden vande Ladrones, gheheeten het Epland van Guajana, t welck staet op 13 graden ende twee derdendeel/ na het Noorden. Ende seplende met een proper booywindeken/ waren wy op een ofte twee uren nae noene / op twee mylen nae daer by/ daer ons teghen quamen 60 ofte 70 seplen Canoes ofte Boten/ vol van wilde menschen ofte lantvolck/ die na de Zee tot ons quamen/ mede bzingende Potatos wortelen/ Vannanas/ Cocos ende versche visck/ die sy inde Zee ghevanghen hadden/ ende hielden die om hoogh/ om met ons te mangelen. Als wy dit merckten/ bonden wy stuckkens van out pser aen klepne koozdekens ende viscklijnen/ ende wierpen haer dit toe nae de Canoes/ sy batten die/ ende namen 't pser af / ende bonden daer aen een Potato wortel/ ofte een bundel Vannanas/ die wy aen booyt trocken/ ende also mangelden wy

wylupden met haer / tot dat wy versaeft waren : maer wy konden
 haer niet ontslagghen worden / want daer quamen sy so veel om ons
 schip / datse malkanderen quetsten / ende vzaecken een ofte twee van
 haer Canoes : maer 't volck salbeerden haer met swemmen / in elke
 Canoes waren 4 / 6 ofte 8 per soonen / al naecht / goede ende frape
 swimmers / sy zijn al taneyt van verwe / ende seer vet van lichaem /
 hoogher ende vroomer van statueren als ons volck in Enghelant
 is. Haer hant draghen sy seer langh / ende eenighe hebbent opghes-
 bonden met een knoop op de krupne / oock sommige met twee kno-
 pen / seer ghelijck hare beelden die wy ghesneden sagen in hout op 't
 voozste van haer Booten / ghelijck de ghelijckenisse van dupvels.
 Haer Canoes waren seer kostelijck ghemaect / als wy opt eenighe
 saghen / zijnde die ghemaect sonder eenigh snijdende instrument / sy
 en zijn geen twee voeten breed / maer ontrent 20 oft 30 voeten lanck /
 ende achter en vooz zijns een ghelijck ghemaect van sterck riedt
 ende dierghelijcke / hebbende mast ende seyl / 't seyl ghemaect van
 matten van Seggos , vierkantigh of driekantigh / seplen soo wel
 recht inde wint als vooz de wint. Dese wilden volghden ons soo
 langhe / dat wy van haer niet konden ontslagghen wesen / tot dat on-
 se Generael beval 5 of 6 buffen ghereet te maecten / ende hy selve
 schooter een van los onder haer / met ooc alle d'ander : maer sy wa-
 ren soo dapper ende kloeck / dat wy niet konden mercken ofter pe-
 mant doot bleef ofte niet / want sy konden haer te rugge laten val-
 len in Zee / ende so al dupckende vooztkomen.

1 5 8 8.
 Januarius

Confficht
 Canoes.

't Volck
 van La-
 dzons
 seer
 kloeck.

Den 14 liggende met ons Schip hollende van middernacht tot
 'smoorgheens te 4 ofte 5 uren / vielen wy metten daghe met een Hoof-
 landt ofte Eplandt vande Eplanden Philippinas, dat ghenoeemt is
 Spiritus Sanctus, d'welck seer groot ende langh was / hoogh lant
 ende int midden leegh / alsoo de Caep leyt Oost ende West / strecken-
 de verder in de Zee Westwaerts. Dit Eplandt ofte Caep is wel
 verbe van 't Eplant van Guahana, ende vande Ladrones, 310 my-
 len. Wy waren in 't seplen van dese kours 11 daghen / niet schaer-
 sen wint ende eenigh quaet weder / gheen seyl voerende 2 oft 3 nach-
 ten. Dit Eplant leyt op 13 graden / ende is een lant vol volcks seer
 woest ende hepdens / het geheel lant is boschachtigh ende het is ge-
 legghen van het principaelste Eplandt van Philippinas, gheheeten
 Manilla,

Ende
 Philippin-
 nas / tot
 Spiri-
 tus sanc-
 tus.

Guana
 Eplant.

588. Manilla, ontrent 60 mplen Manilla, is wel bewoont ende beplant met Spaengiaerden/ ontrent 4 ofte 500 personen/ die woonen in een ongesloten Dorp/d' welck nochtans drie ofte vier klepne blockhuyzen heeft/ eensdeels ghemaect van hout/ ende eensdeels van steen/ zijnde niet seer sterck. Sp hebben een ofte twee klepne Galekens/ die de Stadt toebehoorden/ het is een rijke plaetse van Gout ende ander commoditeyten/ ende sp hebben jaerlijcks trafficque van Acapulco in Nova Hispangia, ende oock wel twintigh oft dertigh Schepen van China, ende vande Sanguelos, die hun brenghen diversche Coopmanschappen. Dese Cooplieden van China ende Sanguelos, zijn eensdeels Morischen ende Heydens volck/ sp brenghen veel Gouts met haer/ d' welck sp verhandelen ende vermangelen vooz silver/ gebende ghewichte vooz ghewichte. Dese Sanguelos is een volc van wonderlijke vernuftighert in alle hant wercken/ van te binden/ te versinnen ende net te maecten: jae soo konstigh ende expert in alle haer saecken/ dat gheen Christenen hun konnen te boven gaen van Naelde-werck/ Borduer-werck/ op Satijn/ Zijde ofte Lijnwaet te maecten/ Beesten/ Voghelen/ Visschen ofte Woemen/ ende contersepten met Zijde/ Gout ofte Peerlen seer excellent.

Den 14 des avonts quamen wy inde strate tusschen het Eplant van Lucon, ende het Eplant van Cambaya.

Den 15 Januarij quamen wy by een Eplant Capul, ende hadden tusschen dit Eplandt ende een ander maer een enghe passagie/ ende een groote wimpelinghe van een sterck ghetide/ met een deel zanden ende rotsen/ ligghende op den point van 't voozsz. Eplant Capul, nochtans geen perijckel: maer diepten ghenoech/ ende binnen den point een fraep Bape ende goede Keede/ diep 4 bademen waters tot een kabels lenghte aen 't lant. Ten 10 uren smorgens quamen wy ten ancker/ ende ons Schip en was soo haest niet ten ancker gekomen/ of daer quamen twee Canoes aen boort geroept/ waer in dat was een vande principaelste Cassicquen ofte Heeren van 't Eplandt/ waer van datter seben zijn/ de welke meynden dat wy Spaengiaerden waren/ brochten ons Potatos wortelen/ die sp heeten Comotas ende groene Cocos/ daer teghens gaben wy dit volck stucken van Lijnwaet/ ontrent een vierendeel van een geerde oft

Januarius
Manilla
inde Philippi-
nas.

Acapulco.

Sangue-
los.

Capul/
een Ep-
lant van
de La-
zones.

Een van-
de opper-
ste van
Capul
komende
af boort.

oft Engelsche elle booz vier Cocos/ ende soo veel lijntwaet booz een
 kofken vol Potatos als een pot vol in quantitept/ welke Potatos
 wortelen seer goeden kost is/ ende seer soet ghesoden oft ghebraden.
 1588. Ianuarius

Dele Oberste ofte Cassique was sijn bel al ghesneden met veel
 wercks ende de visskens/ ober al sijn lichaem. Wy hielden hem
 aen boort/ ende deden hem sijn volck wegh leynden om de andere
 Oberste te halen: die niet so haest wech waren/ ofte het volck van't
 Eplant quam met menichte van Cocos ende Potatos/ ende d'an-
 der Oberste quamen oock aen boort/ ende brochten Hinnen ende
 Werckens. Ende sy ghebruycken die selvighe maniere van hande-
 len met ons/ alsoo sy doen mette Spaengiaerden: want sy namen
 booz elck Wercken ('t welck sy noemen Balboye) 8 Realen van sil-
 ber/ ende booz elke Hinne ofte Haen eenen silveren Reael. Aldus
 laghen wy op onse ancker al den dagh/ niet anders doende dan te
 koopen Potatos/ Cocos/ Hinnen ende Werckens/ ende sulcks als
 sy brochten/ alsoo dat wy ons selven wel ververschten.

Den 15 Januarij 1588. den selven dagh sabonts/begeerde Ni-
 claes Rodrigo (de Portugalopsche Pilot / die wy uyt 't groot
 Schip ghenomen hadden/ by de Caep van California) in 't secreet
 met onsen Generael te spreken/ ende by hem komende/ leyde (hoe
 wel hy al te vooren als byandt gheweest ware) hy hadde hem nu
 trouwe ende dienst toeghelept/ daeromme wilde hy 't niet verswij-
 ghen/ een verraet als teghen hem op handen was/ welke was/ dat
 den Spaenschen Pilot (mede uyt 't selfde schip ghenomen) had-
 de eenen secreten brief gheschreven ende ghelegelt/ den selven in sijn
 kiste ghesloten/ meynende dien by de inwoonders van dat Eplant
 (in alle haest) te senden tot Manilla: Inhoudende/ datter 2 En-
 ghelsche schepen hadden gheweest op de kusten van Chile, Peru,
 Nova Hispania, ende Nova Gallicia, ende dat sy veel schepen ghe-
 nomen hadden ende veel koopmanschappen/ ende diersehe Ste-
 den verbrant/ ende alle die schade ghedaen die sy konden/ ende dat
 sy 's Coninghs Schip (dat van Manilla quam) genomen hadden/
 met alle het Tresoor ende koopmanschappen/ ende 't volck aen
 Landt gestelt/ hem met ghewelt by hem houdende/ etc. Daerom-
 me adviseerde hy/ dat sy hun bolwercken met hun twee Galepen/
 Den Spaenschen Pilot die schreef aen den Gouverneur van Manilla/ Candis te komen overbale-
 len/ etc.

1588.

Januarius

Nota.

De noot-
weste pas-
sagie so
mpleen
van Ma-
nilla.

Den
Spaen-
schen Pi-
loot wert
ghehan-
ghen.

1 Farsoen
van 't
volck van
Capul.

Een
breemt
ghebruyck.

mede adviserende hoe sy nu waren rijdende by 't Eplant Capul, welck was het uiterste van 't Eplandt van Manilla, zijnde maer een schip/ ende weynigh volck daer in/ ende dattet ander schip (also sy dochte) was gebaren naeden Noort-westen passagie/ staende in 55 graden. Ende soo sy eenighe middel konden vinden ons te nemen/ daer wy op ancker laghen/ soudon ons lichtelijck vermeesteren/ obermits wy swack waren/ ende dat de plaetse daer wy laghen/ was maer vijftigh mylen van daer. Ende soo sy ons lieten schapperen/ in korte jaren moesten wy rekeninghe maken/ haer Stadt beleghert ende gheplondert te worden by de Enghelsche. Dese informacie aldus ghegeven/ riep Candish tot hem desen Pilot/ ende belaste hem daer mede/ d' welck sy in 't eerste sterck lochende/ maer in 't eynde 't stuck openbaer ghemaect/ ende secker gheweten/ by speciale beduydinge ende ghetuyghe/ belast den Generael/ datmen hem ophanghen soude/ d' welck alsoo gheschiede den 19 Januarij. Wy laghen negen daghen ontrent dit Eplant van Capul, daer wy alderhande verbersinghe hadden/ ende alom versch water/ ende hout ghenoegh. Het volck van dit Eplant gaet meestendeel naect/ ende zijn taneyt van vertwe. De mans hebben maer een schoorte om haer middel/ ghemaect van een secker lijnwaet/ van hun eyghen wevingh/ dat gemaect wort van Bananas bladeren/ d' welck sy tusschen de beenen/ booz op den Nabel toebinden/ bedeckende haer schamelheyt. Dit volck heeft een seer ende seltsaem ghebruyck/ te weten/ dat elck mannelijck kindt ofte knechtken onder hun/ heeft eenen Tinnen nagel door het hooft van sijn manlijckheyt/ in sijn kindheyt doorsteken/ die naghel is ghespleten aenden punt/ ende dan omgheslagen/ het hooft van den naghel is als een kroonken/ ende die wonde groeyt inde jonckheyt weder alsoo toe/ sonder groote pijn van 't kindt ende desen naghel trecken sy upt ende inne alst van noode is/ ofte hun te passe komt. Ende booz meerder waerheyt/ om daer van ons te willen versekeren/ namen wy selve een van die naghelen upt/ ende stakent weder in/ van een van de Soonkens bande Casticks ofte Lants-Koninck/ ontrent thien jaren out zijnde/ die sulcken nagel in sijn manlijckheyt doegh. Dese maniere ofte ghewoonte van doen was daer geconsenteert/ op de requeste bande Vrouwen van den lande/ die

die bindende haer mans begheben totte sonde van Sodomie/socht
ten remedie daer teghen / ende verkregghen de Wet by haer overste
Magistraten. Voorder sijn alle de knechtken aen haer manlick-
heyt besneden. Dit volck aenbidt gheheel den Dupbel / ende heb-
ben dickmael spzaecke met hem/ die haer altemet openbaert in een
leelick monsters schepsel.

1588.

Januarius
De besne-
den
aenbid-
den de
Dupbel.

Den 23 Januarij dede onsen Generael Candish booz hem ko-
men alle de principaelste van dit volck / ende noch wel hondert ey-
landen meer/ die hy alle tribuyt hadden doen betalen/ welcken tri-
buyt was Berckens/ Pinnen/ Potatos, ende Cocaos, ende booz
hem zijnde/ gaf hy haer te verstaen dat hy ende sijn ghesellen En-
ghelschen waren vbanden bande Spaengiaerts/ ende over sulckx
ontfoude ende spreypde hy een vendel/ende sloegh op de trommelen/
waer van sy alle verwondert waren/so dat sy ten lesten beloofden
dat niet alleene sy / maer alle de Eplanden daer ontrent / hem sou-
den helpen ende bystaen teghen de Spaengiaerden/ wanneer hy
soude weder komen/ende in teken dat hy dat aennam/ gaf hy haer
gelt weder / booz alle den tribuyt hem ghegheven / d'welck sy seer
vriendelick aennamen/ende roepden rontom ons Schip/ om ons
breught ende fecte aen te doen/ met groote dapperheyt. Ten lesten
dede onse Generael een grof stuck ghelchut afschieten / waer af sy
seer verwonderden / ende met seer groot contentement namen hun
ooslof van ons.

Die bau
Capul
met de
andere
Eplandē
beloben
de Eu-
gelschen
by te staē
tegen den
Spaen-
giaert.

Den 24 Januarij setten wy 't seyl op 'smozghens / ende seyliden
langhs de kusten van 't Eplandt van Manilla, nemende onsen
kours Noortwest/ tusschen het Eplant van Manilla ende het Ep-
lant van Masbar.

Den 28 Januarij smozghens te 7 uren / rydende op ancker/ tus-
schen twee Eplanden/ saghen wy een Fregatte, upkomende van
tusschen twee Eplanden/ende so wy dochten van Manilla, seplen-
de vast neffens 't landt van 't Eplandt Panua, wy joeghen dese
Fregatte na/ende quamen haer by: maer beklamt zijnde/roepden
sy/waer ober wy het ancker lieten vallen / anderhalve myle bande
plaetse daer sy in boer/ ende manden onse Boot met ses Busschie-
ters ende ses sweerden / ende volghden de Fregatte / die in een Re-
biere liep/die wy niet konden vinden: maer alsoo wy langhs den
lande

1588.
Januarius

lande roepde/ bonden wp groote ondiepten/ daer veel staken in Zee opgestelt waren/ waer upt 2 ofte 3 Canoes quamen/ maer roepden van ons/ hoe wel wp tot hun riepen/ ende wp en dorsten niet te verbe van ons Schip baren/ ende omfiende/ saghen wp een ander Baelsi ofte groote Canoa, ende die daer in saten/ saten alsoo wp langhs sitten/ ende was langhs heenen beset met staken/ van groote Rieden opghetimmert ghelijck een bergie/ ende onder roepdense. Hier in waren 5 ofte 6 Indianen ende eenen Spaengiaert/ ende alsoo wp haer bykans genaecten/ quamen wp aen gront: maer eenighe vande onse spronghen over boort/ ende maecten het Boot los/ ende doen namen wp dese Baelsi ofte groote Canoa, maer de Indianen spronghen over boort/ ende al dupckende gheraecten se van ons/ maer wp namen den Spaengiaert. Soo haest wp dese Baelsi genomen hadden/ vertoonden hem aen lant op 't zant een benbe soldaten Spaengiaerts/ hebbende een vendel met een root krupce/ ghelijck de vlaggen van Engelant/ ende waren ontrent 50 oft 60 sterck/ welcke onlanckx met een Barcke ghekomen waren van Manilla, tot dese plaetse/ gheheeten Ragam, om te halen een nieu Schip des Conincks/ dat ghetimmert was in een Kebiere binnen de Bape/ ende toebende daer naer eenich pser-werck/ dienende totten Koere van 't voorsz. Schip/ dat sy daghelijcks verwachten. Dit krijgsvolck schoot nae ons/ ende wp nae haer: sy manden oock een Fregatte om ons te nemen: maer wp ontquament met roepen ende seplen/ ende siende dat se ons niet en konden achterhalen/ ten waere dat se quamen onder ons gheschut/ keerden weder aen lant/ ende de Fregatte liep om den Caep/ die wp niet meer en saghen.

In Ma-
nilla is
een Gast-
huys.

In Pa-
nua zijn
seer goe-
de Gout-
Mijnen.

Alsoo quamen wp aen boort met onsen Spaengiaert/ die gheen soldaet noch schipper en was van Manilla, ende hadde daer langhe in 't Gast-huys ghelegghen/ ende was een slecht simpel mensche/ die ons niet en konde antwoorzen op 't gheen dat wp hem vraegghden vanden staet vanden Lande. Hier laghen wp op anchor alle den nacht/ ende merckten dat de Spaengiaerden hun verdeliden in 2 ofte 3 deelen/ ende hielden scherpe wacht/ ende schooten dickwils. Dit landt hadde veel plat lants/ ende veel schoone ende rechte boomen/ bequaem tot masten van alle soorten van schepen. Daer zijn oock Majnen van seer fijn gout/ die de Indianen bewaren. Ende

zupt:

zuytwaerts van dit Eplandt is noch een ander schoon groot Ep- 1 5 8 8.
landt / d' welck den Spaengiaerden niet onderwozpen en is / noch
andere Natien / ende 't volck datter in woont zijn al Negros ofte Iannarius
Swerten / ende is ghenaeemt het Eplandt van Negros, ende is soo
groot ofte grooter dan Enghelandt / ghelegghen in neghen graden. Het Ep-
Het meeste deel schijnt te wesen leegh Landt / ende oock seer vrucht- Negros /
baer. den. op 9 gra-
den.

Den 29 Januarij / smozghens te 6 uren setten wy 't sepl op / onse
Boordt vooz upt seyndende tot nae noene / passeerende alle dien tijdt
als dooz een strate / tusschen de twee Eplanden van Panua ende Ne-
gros, ende ontrent 16 mylen verre saghen wy een openinghe zuyt-
west ende by zuden / tot welcken tijdt onse Boot aen boort quam /
ende dede den Spaengiaert die wy daer genomen hadden / aen lant
setten / met een bootschap ende recommandatie totten Spaenschen
Capiteyn van 't volck / daer wy van quamen / hem ontbiedende dat
hy wilde een goede hoop gelts ende gouts vergaderen / want wy
wilden hem eer korte Taren komen besoecken met sijn gheselschap
tot Manilla, ende hy hadde nu maer een grooter Boot gebreck / om
sijn volck te landen / anders ware hy hem nu komen besoecken.

Den 8 Februarj / smozghens te 8 uren saghen wy een Eplandt /
gheheten Batachina, welck leydt op een graet bande Linie Equi-
noctiael noortwaerts. Februarij

Den 14 Februarj quamen wy ontrent 11 oft 12 klepne Eplan- 11 ofte 12
den / heel plat ende leegh leggende / vol boomen / ende passeerden vooz eplanden
by Zanden / als verdroncken Eplanden in Zee. Dese Eplanden op 3 gra-
bande Molucos, liggghen op 3 graden 10 minuten zuytwaert van den 10
de Linie. minuten
Zuydt-
waerts.

Den 17 Februarj stierf eenen Ian Genesford, een Kupper / die
langhe sieck gheweest was van een oude sieckte.

Den 20 Februarj vielen wy by eenighe Eplanden / daer veel
klepne Eplanden by laghen / ghelegghen op vier graden noortwaert
bande Linie.

Den 21 Februarj / zijnde Afschen-woensdag / stierf van een seer
heete pestilential kooztse / Capiteyn Havers / die 7 ofte 8 dagen daer
van sieck was / tot grooter doef heyt vanden Generael ende 't ghe-
heel geselschap / waer over wy af schoten twee falconetten / ende een
seker

1588.

Februarij

seker gheschut ende alle onse roers/ ende nae dat hy in een slaep-
laecken was ghewonden/ende onse ghebeden gedaen hadden/wert
over boort gewoopen met grooter droefheyt. Daer nae werde ick
terstont oock sieck/met vele andere/ende also bleven wy met groote
pijne 3 weken oft een maent / wylt oorsaecke bande groote extreme
hitte ende onghetempertheyt vanden Climate.

Martius.
Komste
tot Jaba
major.

Den eersten Martij / hebbende ghepasseert door de Strate van
Lava minor, soo quamen wy ten ancker onder de Sund-oost zyde
van Lava major, daer wy lagen seker volck/bisschende hy de Zee-
kant / in een Bape onder het Eylant / dies onsen Generael inden
Boot trat/ met secker volck / mede nemende eenen Negro die de
Morische tale konde (die hy wylt 't groot schip S. Anna ghenomen
hadden) ende voer nae de visschers toe / de welcke onse Boot gesien
hebbende/bloden aen lant inde bosschagie/ seer voor ons bresende:
maer de Generael gheboot den Negro die te roepen/so haest als sy
hem hoorde/quam daer eenen aenden water-kant/ende de Gene-
rael dede hem brengen nae water ende nae hout/dat hy haer wylde.
Voorder dede hy hem belasten / dat hy soude gaen tot sijnen Co-
ninck ofte Overste / ende bootschappen hem datter een schip ghe-
komen was / om met hem te handelen/van Diamanten / Peerlen
ende andere Juweelen/ die sy mochten hebben/om voor Gout ofte
ander koop-manschappen te manghelen. De visscher antwoor-
de: dat wy souden hebben allerhande victualie/die wy begeerden.
Alsoo quam ons volck weder / ende daer nae soo bulden wy ons
water/ende namen houts ghenoegh.

Den 8 Martij quamen tot ons 2 oft 3 Canoes bande stad oft
dorp/met eperen/hinnen/versche visch/Orange-Appelen ende Li-
moenen / ende brochten ons de tydinge dat wy meer souden ghe-
hadt hebben/maer het was te verre om aen ons schip te brengen/
waer over wy ancker lichten ende voeren naerder de stad / ende al-
soo wy onder seyl waren/ontmoeten wy een van 's Conincks Ca-
noes/komende nae ons toe/daer wy nae wenden/ende quamen ten
ancker. In dese Canoes was 's Conincks Secretarius / die om
sijn hooft hadde een geberwet lijnwaet/ opghewonden ghelijck der
Turcken Cullibants. Hy was al naecht / behalven sijn middel/
ende sijn borst was al besneden met ppen/ende was berboets. Hy
hadde

De Se-
cretarius
vanden
Coninck
van Ja-
ba komt
ons aen
voort.

hadde eenen taelman by hem een Mestizo, half Indiaen half Portugees / die goet Portugees sprack. Dese Secretarius seide onsen Generael dat hy byochte een vercken/ hinnen/ eperen/ versche visch/ Supcker-rieden ende Wijn/ welke Wijn was soo sterck/ al haddet ghebrande Wijn gheweest/ ende soo klaer als water. Doorder seide hy/ dat hy binnen vier daghen soo veel victualie soude brengen/ als wy begeerden. Onse Generael tracteerde hem heerlijck / met diversche konserven ende Wijnen / soete ende andere / ende dede de Musiquen voor hem spelen. Hier na dede hy hem aen seggen dat hy ende sijn gheselschap Engelsen waren/ ende dat wy te China gheweest hadden / ende daer ghetraffiequeert / ende dat wy waren gekomen om Koophandel t' ontdekken / ende wilden varen nae Mallacca.

1588.
Marius.

Waer op 't volck hem antwoorde datter waren seker Portugalopers int Eplandt/ die daer geboortlick woonden / met haer traficquerende/ om Negros/ Nagelen/ Peper/ Supcker/ ende diergelijke te koopen.

Nagelen/
Peper/
Supcker
ende dier-
gelijke
is ter veel
in Java
Major.

Dese Secretarius met sijnen taelman liepen een nacht t' scheep/ waer over des abonts/ onse Generael belaste (in 't stellen van de wacht) dat een peghelijck sijn roer/ krupt/ ende loot rede soude houden / ende schieten 40 oft 50 schoten/ ende een grof stuck gheschots/ alles tot verwonderinghe van dit wild heydens volck / die niet veel schepen ghesien en hadden/ alsoo toeghecuft/ ende smorghens liet hy hem gaen metten taelman/ seer beleefdelijck.

Den 12 Martij / 4 daghen naer dat sy ons beschepten hadden/ quam 's Conincks Canoe: maer om dat haer de wint tegen was/ konden sy dien avont niet aen boort komen/ dan voeren in een Creke tot sanderdaeghs dat sy quamen / ende terstont volghden noch neghen of thien van 's Conincks Canoes/ gheladen met victualie/ met twee levende offen/ thien groote vette Derckens/ een hoop hinnen/ Eenden/ Gansen/ Eperen/ Pannanas/ Supcker-rieden/ Supcker in koeken/ Caco / soet ende suet Orangie-appels / veel Limoenen/ veel Wijns/ ende ghebrande Wijn / sout op spijs te bereyden / ende voorts allerhande Victualie meer / met verschepten Officieren des Conincks/ ende oock twee Portugalopers / luden van middelbaer groote/ seer fraeye mannen/ ende hadden elck eenen

allerhande
victualie
ontfangen
in Java
Major.

Kolder

1588. Kolder aen/met lange kouffen tot de enckelen toe/ende witte hemb-
Martius. den met omslaende kraghe/ eerlick ghekleet/sonder dat sy berboets
 ginghen/ zijnde onder dat volck schande kouffen ende schoenen te
 dragen. Inghelijck wasset inden vasten/ in welcken tijdt sy peni-
 tentie doen. Dese Portugalsers te sien was ons een groote
 vreught/want wy in ander half Jaer gheen Christenen onse vrien-
 den zijnde/ ghesien hadden. Onse Generael tracteerde haer wel
 met Bancketten ende Musijcke/ ende sy waren niet min verheugt
 van ons te sien/ als wy van haer/ ende sy vzaegghden wat tijdinghe
 datter was van Don Anthonio haren Coninck/ of hy levendigh
 of doot was: want sy in langhen tijdt in Portugael niet gheweest
 waren/ ende dat de Spaengiaerden haer alrijt gherepozteert had-
 den/ dat hy doot was. Onsen Generael voldebe haer vraghen/
 hun versekerende dat den Coninck noch leefde ende in Enghelant
 was/ hebbende eerlick onderhour van onse Coninginne/ ende dat
 het oorloghe was tusschen Spaengien ende Engelandt/ende dat wy
 ghekomen waren onder den Koninck van Portugael inde Zuydt-
 Zee/om de Spaengiaerden te beoorloghen/ ende dat wy gheplon-
 dert/ ghesoncken ende verbzant hadden/alle de Schepen langhs de
 Kusten/ die wy hadden konnen bekomen/ tot 't ghetal van 18 ofte
 20 Schepen. Met dit rappoort werden sy volbaen/ende verhaelden
 ons weder den staet van 't Eylant van Java, eerst haer vruchtbaer-
 heyt/ den overbloet ende keur van allerhande victualie ende vruch-
 ten/ als wy verhaelt hebben: oock den grooten rijckdom ende rijc-
 ke koopmanschappen die daer waren. Verhaelden oock de na-
 tuere vanden volcke/ de naem vanden Coninck in dat gheweste des
 Eylants/ was Raja Bolambona, een Man die een Majesteit en-
 de ontsich onder de sijne hadde. 't Ghemeyn volck mach noch ko-
 pen/ verkoopen oft manghelen met gheen ander natien sonder des
 Conincks oorlof/ op verbeurte van den hals. De Coninck was een
 man seer out van jaren/ ende hadde hondert wyven/ende sijn So-
 ne hadder vijftigh. De maniere vande lande is/ soo wanneer de
 Coninck sterft/ nemen ende verbzanden sy 't lichaem ende bewaren
 de affchen/ ende vijf daghen daer nae/ gaen alle de Wijven vanden
 dooden Coninck nae 's Lants ghebruyck in een seker, plaetse t' sa-
 men/ende die de pzienciaelste ende twerste was/ heeft eenen bal in
 haer

Verzoen-
 den doot
 den haer
 selven
 over haer
 Mans
 doot in
 Java.

haer handt/die sy van haer worpt/ ende daer de bal valt ende licht/ 1588.
 daer gaen sy alle met haer aensicht in 't oosten/ ende daer steken sy
 haer selven dat herte af met een Dongiaert/ die sy hieten een Crise, Martius.
 soo scherp als een vlijm/ende soo haepen ende wasschen sy haer sel-
 ven in haer eyghen bloet/ende soo vallende op haer aensichten/ster-
 venle. Dit is soo waer als het vzeemt is om hooren. Het man-
 bolck is seer poletick ende subtyl/ seer kloeck ende sterck van licha-
 me/ hoe wel dat sy naectt zijn : in al datte in handen nemen / seer
 ghehooslaem haren Coninck die sy seer ontsien : want al dat hy
 haer ghebiet/ zijnde soo sozghelijck alst wil/ so en derben sy dat niet
 weygeren al souden sy daer alle ober sterben / want hy soude haer
 anders wederkeerende / den kop doen afslaen / 't welck dat volck
 maectt het kloeckste ende stoutste van alle het zuyt-ooste deel van-
 der werelt/obermits sy den doot luttel vzeesen/ want so sy ergens
 teghen hun vbanden haer ghequertst binden/ loopen sy voorts des-
 peratelick in haer eyghen ofte vpants sweert / om eer upt de werelt
 te wesen. Ende hoe wel de mans seer graeu ende taneyt zijn van Schoone
 herte/soo waren de vrouwen nochtans schoon van complexie/en- vrouwen
 de gaen veel meer ghekleet dan de mannen. Na dat sy ons aldus in Java.
 hadden verhaelt de ghelegentheyt banden lande ende de manieren
 banden volcke/seyden sy ons/ so hunnen Coninck Don Anthonio
 van Portugael wilde daer komen/ sy wilden hem verseecken te
 hebben alle de Malucos tot sijnen gebiede. Waer toe China, San-
 gles, ende de Eylanden van Philippinas, ende dat hy hem mocht
 verseecken te hebben alle de Indianen van die Landen aen sijn
 zijde. Aldus hebbende ten vollen contentement ghegheben dese
 Portugalopers ende het volck van Iava, die ons de virtualie ghe-
 brocht hadden in haer Canoes, namen sy hunnen oozlof aen ons/
 met toefegginghe van alle vyentschap tot onse wederkomst/ ende
 soo schepdende/ gaf den Generael hun 3 schoten met grof gheschut
 tot eenen adieu.

Den 16 Martij 1588. setten wy 't seyl op nae de Caep de Bona
 Esperanca, zijnde het aller zuydlijckste van Africa.

De rest van Martio ende de maent April/waren wy bezeplende
 de groote Zee Oceane, tusschen Iava ende het vaste landt Africa/
 gade slaende ende acht nemende op den Hemel/ den Cruzero/den

1588. **Zuydt-Pole ofte sterren / ende andere sterren : Oock de Voghels /**
Mayus. die het Zee-volck mercken en teercken zijn van schoon goet
 weder / ende oock quaet weder : Het genaecken van eenich vast lant
 ofte Eylant : Vande winden ende tempeesten / reghen ende donder /
 niet veranderinghen van getijden ende stroomen / daer hadden wy
 op te achten.

Den 10 May hadden wy eenen storm upten westen / ende het
 waende soo sterck ende strenghe / soo dat wy nauwelick het Schip
 konden aenden windt stueren / ende de windt duerde een dagh ende
 nacht tot sanderdaeghs.

Den 11 May klom een van ons volck inde Mers / ende sach
 Landt / zijnde Noort ende Noort-west van ons / ende ontrent den
 noene saghen wy 't landt West van ons / d'welck alsoo wy imagi-
 nerden / was het Caep de Bona Esperanca, waer van wy ontrent
 waren 40 ofte 50 Engghelsche mylen / ende upt oorsaecke vande
 schaerfe windt laghen wy Zuyt-oost tot midnachten / ende doen
 wert de wint goet / ende wy haelden 't langhs heenen Westwaerts.

Den 12 ende 13 May waren wy bekamt / ende de Locht was
 dick ende mistachtigh tot den 14 nae noene te drie uren / eer dat de
 locht op klaerde / ende wy saghen weder lant / d'welck was Capo
 Falso, dat 40 oft 50 mylen leydt van Caep de Bona Esperanca.
 Dese Caep is goet te kennen / want daer zijn recht hoben 't selfde
 drie hooghe berghen / niet wijs vanden anderen / ende de hooghte is
 de middelste / ende het lant is veel leger aende Zee-kant. De Caep
 de Bona Esperanca leydt recht West by Zuyden van Caep Falso
 voorsz.

Den 16 May ontrent 4 uren nae den noene wert den wint
 stelck ende waepde seer stijf / d'welc duerde tot des anderen daegs /
 waer mede wy smorgens te 6 uren saghen het Promontorium, ghe-
 heeten Cabo de bona Esperanca, zijnde den 17 May / ende is een
 redelick hoogh landt / ende aende aller westerliche point / een wep-
 nich van 't vast lant / vertoonden hem twee heubelen / d'een op d'an-
 der / en noch drie andere liggen wat verder inde Zee / nochtans daer
 en tusschen leegh landt totte Zee toe. Dese Caep van Bona Espe-
 ranca, wert ghereeckent 2000 leguas te wesen van 't Eylant Iava,
 by de Portugaelsche Zee-kaerten : maer ten is op 150 mylen nae /
 alsoo

Capo
Falso.

Den 17
May wa-
ren wy
by Capo
de bona
Esperan-
ca.

alsoo wy bebonden by den loop van ons *Schip* / want waren 1588.
besigh met seplen / van dese 1850 leguas tot inde negenste weeke.

Junius.

Den 8 Junij / inden dagheraet / vielen wy in 't ghesichte van 't
Eylant van S. Helena, maer seven oft acht mylen van daer zyn-
de/hebbende als geen en wint/konden daer dien nacht niet gheraec-
ken.

Den 9 Junij / hebbende een kleyn windeken / setten wy 't nae 't
lant toe / ende sendende onse Boot voor wy om de haven te bespie-
den/ende nae noene quamen wy ten ancker op twaelf vadem twee
ofte dyp kabels lenghte van 't landt / in een fraeye stille Bape/on-
der de Noort-weste zijde van 't Eylant. Dit Eylant is seer hoogh
landt/ende leyt in 't midden vande Zee / tusschen 't vaste landt van
Africa, ende 't vaste lant Brasiliën, ende de kusten van Guinea, en-
de is 15 graden 48 minuts zuydwaert vande Linie Aequinoctiael,
ende is gheleghen van Cabo de Bona Esperanca ontrent 5 ofte 600
mylen.

Anckere
by Sint
Helena.
Het Ey-
lant van
S. Hele-
na leyt in
latitude
van 15
graden
48 minu-
ten ten
zuydt-
waerts.

Den selven dagh ginghen wy aen landt / daer wy vonden een
schoone valeye / waer veel fraeye huylen ende timmeragien ghe-
maect waren / met namen een Kercke / die met tichelen ghedeckt
ende seer schoon ghewittet was / van huyten met een portael/ende
aen 't opperste vande Kerck stont een Outaer / waer op een groot
taferel stont in lijst/hebbende de schilderije van onsen Salighma-
ker Iesus Christus op 't kruyce / met de picture van onse lieve
vrouwe biddende / met andere historien / konstelick geschildert. De
zuden vande Kercke mueren waren al behangen met beschilderde
kleeden/ende veel dibylen daer op gheschildert. Daer waren twee
huylen / staende by de Kercke / aen elke zijde een / die diende voor
keuckens om te koocken / ende huylen van dienste noodelick / ende
dese huylen zijn boven plat / waer op geplant is een schoonen wijn-
gaert/ende tusschen beyde dese huylen deur loopt een goet ghesont
versh water. Daer is oock recht ober de Kercke een schoone stra-
te van steenen / ende streckt tot een valeye aende Zee-kant / in wel-
ke valeye is eenen Hoff geplant / daer in groepen veel Pompoenen /
Meloenen/ende op de strate is een houte timmeragie / daer in han-
ghen twee klokken / daer sy totter Misse mede luden/ende daer by
stont noch een kruyce / konstelick ghehouwen van steen / ende op 't
selve

1588. selve was ghehouwen in cyfer letteren op wat Jaer dattet gebout was/te weten/in 't Jaer ons Heeren 1571. Dese valeye ist schoonste ende 't grootste plac landt van 't Eplandt/ seer plaspant ende beplant met frucht-boomen ende krupden. Daer zijn Wnghe-boomen die alrijdt vzychten op hebben/ ende dat veel/ want een Boom heeft 't seffens bloesem / groen Wngghen ende rype Wngghen 't gheheel jaer deur/ doo oorsake dat het Eplandt so nae de Sonne staet. Daer zijn oock veel Grangie ende Limoen-boomen / Granaet-Appelen/ Citroenen/ Wadel-boomen / die vzychten dazghen als de Wnghe-boomen/ ende dese boomen zijn al ordentlijck geplant / datmen daer onder ende tusschen wandelen mach / ende op elcke pdel plaetse is ghesaemt Peterceln/ Surckel/ Basilicum/ Venckel/ Anijszaet/ Mostert-zaet/ Radijs/ ende ander goede crupden/ ende 't versck water loopt ten veel plaetsen doo desen Boomgaert/ ende het konde lichtelijck gheboecht worden te wateren elcken Boom vande valeye.

Het versck water komt van boven 't gheberghte/ ende valt van een steenroese inde valeye/ ontrent de hooghte van een kabels lengte/ ende heeft veel aderen/ waer mede het al om bewatert wort. Het Eplant is hoogh/ bergbachtrigh/ met diepe valepen/ ten ware op de toppen van sommighe bergen ende andere blacke plaetsen/ daer alle de voorsz. vzychten groepen / want meer groepter boven op de berghen dan beneden / maer het is sozghelijck daer op en af te komen/om dat het soo stepl is.

Menich-
te van
Parrysen

Daer is oock op dit Eplandt menichte van Patrijfen / die seer tam zijn/ die niet lichtelijck wegh vliegen al kommen by haer/ maer sy loopen teghen de steple bergen op. Wy schoten eenighe met vogel-roers/ ende sy scheelen veel van onse Patrijfen in Engghelande/ in groote ende van kouleur / want sy bykans so groot zijn als een Hinne/ ende zijn asch-vertwigh / leven in hollen 12/ 16/ oft 20 te samen/ ghy kont gheen boogh-schoot gaen / ghy en sult 1 ofte 2 van dese hollen ontdecken.

Phasanten.

Turcksche
ofte Cal-
koensche
hoenders.

Daer zijn menichte van Phasanten/ die goet ende vet zijn/ passerende die van onsen Lande in groote ende menichte / ende scheelen niet veel inde kouleur van de Patrijfen.

Wy vonden alhier oock veel Turcksche ofte Calkoensche hoenders/

deren/swerte ende witte/met roode hoofden/ van groote ghelijck de onse/ende hunne Eperen wit ende groot ghelijck als d'onse.

Junius.
Septen
of Cabritos.

Daer zijn de Septen met dupfenden/ die de Spaengiaerts noemen/ Cabritos, ende zijn seer wilt. Ende men salder dickwils 1 of te 200 t' seffens sien/ jae dickwils sien gaen in kudden een half mple lanck/ende sommighe zijn soo groot als een Esel/ met een mane gelijk een peert/ende eenen baert hanghende tot de gront. Sp liepen op de steple klippen/ dattet ons onmoghelijk scheen. Wp vinghen ende doodender vele/hoe snel datse in 't loopen waren: maer sp zijn bp dupfenden op de berghen.

Daer zijn oock veel Werckens/seer wilt/bet ende groot/ende zijn meest op 't gheberghte/ sp laten haer qualijck pemant ghenaecken ofte vanghen ten ware sp liepen.

Wp vonden in dese hupsen doen wp daer quamen drie slaven/ Negros/ ende de een was gheboren in 't Eplant van Iava, die ons seide dat de Oost-Indische Blote/welck vijf Schepen waren/daer van het minste groot was acht oft 900 vaten/ gheladen met specerij ende Calikutsche Laken/ met veel kostelijcke geskeenten ende peerlen/ ende waren van dit Eplandt gheschepden twintigh daghen te voreneer wp daer quamen.

Dit Eplant heeft langh ghebonden getweest bp de Portugalopers/ende is van haer beplant ghetweest tot hun verversinghe/ alffe upt West-Indien komen/ want daer komende/ vindense van alle noothjst/ om dat sp daer niemant op laten woonen/ die de vruchten mochten vernielen/ ten ware eenighe siecke mensche upt hun Schepen/ die sp dencken datse niet levendigh konnen t' hups brenghen/ die sp daer laten om te ververschen/ ende nemen haer weder wegh met de naeste blote/ soo sp soo langhe leven. Sp komen hier meer aen in 't hups komen/dan in 't gaen naer Oost-Indien/want sp in 't uptbaren op de repse wel versien zijn met kooren: maer in 't wederkomen niet dan slechtelijck versien ende besozght van victualie/met kooren dat in Indien groept.

Den 20 Junij/hebbende ingenomen houdt ende water/ende onselijck ververshende met het gheene dat wp daer vonden/ ende onse schepen schoon gemaect hebbende/setten wp 't sepl des avonts te acht uren nae Engghelandt. Wp hadden den Windt Zupt-oost/ende

Vertreken van
S. Yele
nae
Engghelandt.

1588. ende voeren Nooyt-west ten westen op/want den wint is gheemeen-
lijck van 't landt/van dit Eylant S. Helena.

Iunius.

Den 3 Julij voeren wy Nooyt-west/ den wint noch zijnde zuyt-
oost/ ende vonden ons in een graet ende 48 minuten zuydwaerts
vande Linie Equinoctiael.

Den twaelften Julij waepdet als geen en wint / des abonts heel
kalm/ende duerde tot den 15 Julij.

Den 17 Julij hadden wy de Windt schaers West Nooyt West/
maer ghekomen zijnde in dyp ofte vier graden by de nooyden vande
Middel-linie / vonden wy de Windt Oost ende Nooyt-oost / ende
Oost Nooyt-oost / ende veranderde niet / booz dat wy quamen tus-
schen dertigh ende veertigh graden Nooydwaerts vande Linie
Equinoctiael.

Augusty.

Den 21 Augusti worde den windt Zuyt-west ende waepde wel/
ende by de noene waren wy in 38 graden vande Nooyt-westen La-
titude.

Den 23 Augusti voeren wy Oost ten Zuyden/om te krijghen de
Nooytsche Eylanden vande Azores.

Den 24 Augusti/saterdagh 'smorgens te vijf uren/vielen wy in't
ghesichte vande twee Eylanden/Flores ende Corvo, staende in 39
ende een halve graet/ende seplden Nooyt-oost in.

Septemb.

Den 3 Septembz is ontmoeten wy een duytsche ofte Vlaemsche
Hulcke/ die van Lissbona quam/ die ons verhaelde de overwinninghe
ende 't verlies der Spaensche blote teghen Engelandt/ tot onser
aller verheuginghe.

Den 9 Septembz is nae een vreeslijke storm ende tempeest/ die
wegh nam 't meeste deel van onse seplen: maer dooz de barmhertig-
he gonste vanden Almachtighen Godt / arriveerde wy in de ver-
hoopte haven van Plymouth in Engelandt / van daer sy uptgeva-
ren waren in 't jaer 1586. den 21 Julij/etc. Danckt Godt.

F I N I S.

.A

Eenighe Iaren hier nae heeft dese Candish weder een diege-
lijke Voyagie voor-genomen, dan niet volbracht: overmits dat
hy tusschen wegghen ongheluck kreegh, ende inde Magelanische
strate zijnde, is weder ghekeert, ende op de Zee ghestorven.

De

12/1

12/1

60

50

40

30

20

10

1595-
Augustus

588.

Junius.

Julius.

Augusty.

Septemb.

li
h
f

De heerlijcke Schip-vaert

Van den

Edelen Heere Fransoys

**Draeck/ ende Heer Jan Haukeins/ Ridderen/ na
West-Indien/ ghepzetendeert Panama in te nemen/ met ses
van des Coninginnen Schepen/ ende 21 andere/ met
ontrent 2500 Mannen/ Anno 1595. Beschreven
by eenen die daer mede in de Wopagie
gheweest is.**

Namen der Coninginnen Majesteys ses Schepen.

Diffiança, Garlanda, Aventura, Delicht, Voorzicht, Hope.

ANNO 1595. den 28 Augusti/ ou- 1595-
den tijl/ lichten wy ancker met 27 schepen/ Augustus
opeenen Donderdag/ van Plymouth, de
wane 3 dagen out/ ende ankerden weder-
om in de Bape van Cavvzon, tot 'sander-
daeghs nae noene/ dat wy t' seyl setten. Des
anderen daegs smorgens/ t' schip de Hope,
daer Sire Fransoys Bafkerfelde op was/
floegh teghen de klippe Edesteen / dies schoot hy een stuck ghes-
schuts los om hulpe/ dan gheraecte weder daer van/ ende voeren
soo nae de kust van Spaengien.

Den 8 September namen wy 2 Duytsche Blieboten/ varende
na Barbarien/ die wy tot Canarien toe by ons hielen/ ende lieten se
onbeschadicht weder gaen/ anders dan dat wy haer verhinderde
eenighe tydinghe van ons den vpant te draghen/ ende soo kregghen
wy den 26 September in t' ghelicht Forta Veturā, een bande Ca-
narische Eylanden.

1595.
Septemb

Den 17 September nae lange dispute/ resolbeerden wy de stadt van groot Canarien (welcke twee ofte drie Castelen heeft) te bespringhen. Ende alsoo wy de Hoofst-stadt overschoten waren tot den Noort-oosten / keerden wy weder tot voer het soxt oostwaerts/ ende sochten te landen met 1400 mannen inde Zantbap / tusschen de Stadt ende het Foxt : maer doox ons lancksaemheyt/ hadden die van 't Lant een schanse op 't zant ghemaect/ ende stelden daer veel gheschuts/ soo dat wy daer deur / ende om dat de Zee soo hol op 't landt sloegh/ wy aen landt genaeckende/ niet sonder groot perijckel van ons volck konden landen/ welck perijckel de Generael niet wilden aengaen/ want aen landt waren te voet en te peerde wel 8 of 900 Spaengiaerts/ die teghens ons dapper schoten. Ten selven rijde dede onse Generael het ancker legghen binnen een mus quets scheute wel 3 uren lanck/ met Salomon, Bonaventure, Constance, ende 9 oft 10 andere schepen/ met oock twee klepne visschers boten/ om het landen te voerden/ tot dat se saghen dattet niet gheraden en was/ ende voeren doen aen 't West-eynde van 't Eplant/ ende waterden aldaer/ alwaer Capiteyn Grimston, met ses ofte seven andere/ op den bergh gaende/ werden van 't bergh-volck overvallen/ dyp ofte vier doot gheslaghen/ ende de rest met den Chirurgijn van Salomon werden ghevanghen/ die ontdeckten onse ghepretendeerde Dopagie. Waer over haren Viceroy eenen afsant om alle de plaetsen van Indien te waerschouwen daer wy meenden te komen/ hoe wel sy al te voren by den Coninck den achtsten Augusti/ gheadvi-seert waren/ al eer wy upt Engellant schepden.

Den 28 September seilden wy wegh / loopende vooyby Teneriffa, het hooghste Eplant datter is/ ende ons kours houdende nae de Eplanden van Cabo Verde, voeren vooyby de Eplanden van S. Lucia, S. Vincentio, ende S. Anthonio, ende stelden van daer onsen kours nae het Eplant van S. Iuan de Piorta Rico, welck is ghelegghen 1000 Enghelsche leguas vande Eplanden van Canarien/ welcke zijn 750 Duytsche mijlen/ passerende S. Bernardo, ende sagen den 27 October het Eplandt van Matenino, ende voeren nae Dominica, daer quam by ons een Canoa ofte Boot/ gheladen met Tabacco, Supcker-rieden/ Wannanas ende andere vruchten/ aenbiedende die te vermanghelen voox Bplen / Massen / Paterno-sters/

October.

sters/kammen/ ende dierghelijcke. Het volck zijn Mensch-eters/ 1595.
 fraep ende sterck van lichaem / dan sy zijn al root gheberwet. De
 Generael Draeck dicht by het Eplandt Marigalante zijnde / quam
 hem dese Canoa aen boort / by gaf haer een geel lijf ken ende neus-
 doeck voor vuchten. Des anderen daeghs lichten wy onse An-
 kers/ende voeren tusschen Todos Santos, (welcke zijn 4 ofte 5 E-
 landekens/tusschen Dominica ende Guadalupe) daer is niet op dan
 Boomen. Wy quamen tot de zuyt-oost zijde van Guadalupe ten
 ancker/dicht by 't landt. Wende west-zijde van dit Eplant ist diep
 water ende goet ankeren / daer quam Sir Ian Haukeins weder by
 haer / vande Zuyt-zijde van Dominica. Hier waterden wy/ ende
 maecten onse schepen schoon/ ende maecten diverse Dinassen/
 ende verberichten ons krijgsh volck. Dat Eplant van Guadalupe
 is niet bewoont / dan van wilde Beesten/ Wolven/ Valcken/ ende
 Pellicanen. Den Oversten Draeck doode een wilt Vercken met
 sijn Roer.

Den 30 Octobris wert de Barcke/ genaemt François, groot 35
 vaten / daer Capiteyn Wigual op was (zijnde de beste van Hau-
 keins vloete) nae ghesaeght van vijf Spaensche Fregatten, zijnde
 Schepen van 200 vaten groot/ op hebbende 550 mannen / die den
 15 September by Spaengien afgesonden waren / onder Don Pe-
 dro Tello, om na Porto Rico te varen / om het silver ende tresoor/
 daer ghebrocht by de Philippa, te halen. Dese onse Barcke hielt
 haer kours met dese Fregatte, meynende dat het Haukeins schepen
 waren/ende ten lesten wertse ghenomen in 't gesicht van ons Car-
 veel. Sy lieten het Schip met 4 oft 5 siecken ende ghequetsten in
 zee dypen / nemende de andere ghevanghen in haer Schepen/ soo
 ons de ghevanghens sende/die wy in S. Ians Eplant namen.

Den 4 Novembis begonnen wy ons victuali-schip/ de Butsack Novemb
 te ontladen/ende alle het ghereetschap af te nemen/ overmits dattet
 in 't seplen ons niet konden volgen. Van daer setten wy onse kours
 N. W ten N. ende smozghens saghen wy de Eplanden Mont-
 ferrata, Rodonda, S. Christophel, Estazia, ende Saba, ende 't groot-
 ste van dese Eplanden is boven acht mijlen niet lanck / daer is goet
 ankeren op 8/7/ende 5 vaem / schoon zantachtigh water. Voorts
 voeren wy Z. W. ende quamen den 8 Novembis ten ancker/seker

1595. 7 oft 8 mylen voorder/onseker Eplanden/gheheeten Virgines, ghe-
 rekent sooghelijck: maer wy vonden aldaer een goede reede in 14/
 Novemb 12/ ende 8 badem/ al haddet voo? 1000 schepen gheweest/ zijnde seer
 hooghe Eplanden: maer wy konden daer gheen versh water ghe-
 krijghen/maer wel veel visch met haken ende netten. Dese Eplan-
 den sijn vol Papegapen ende Pellicanen/ soo groot als wilde Gan-
 sen. Wy monsterden daer ons volck/ verdeelende die in 12 deelen/
 alsoo passeerden wy doo? de Eplanden / daer niemant ont vele ghe-
 passeert was/ende kozten onsen wegh wel 100 mylen. Hier begon-
 de Sire Ian Haukeins kranck te worden/deur quellinge/om dat sy in
 Ian han-
 keins
 woxt
 kranck.
 Canarien aen lant geweest waren/ ende dat 't schip de Francois ge-
 nomen was / ende alle haer aenslagen ontdeckt waren. Van daer
 voeren wy den 10 November N. ten O. in/een mple voorder/in een
 klepne Reede/ in 13 badem waters/ ende aen alle zijden gheberghre.

Den 12 Novembzis/ smorgens passeerden wy een enghete/doch
 sonder perijckel/ ende voeren West ten Noorden na S. Ians Ep-
 landt/daer Porto Rico in lept/ ende nae de noene lieten wy drie Ep-
 landen ten Zupden van ons ligghen/ gheheeten de Passages, ende
 quamen dien avont tot de Oost-hoeck van S. Ians Epland/ende
 soo tot Porto Rico.

Ian hau-
 keins
 sterft.

Hier stierf Siere Ian Haukeins, een bande twee Generalen ofte
 Oversten / nae wiens doot Siere Thomas Bas kerfielde op dat
 Schip ginck/ gheheeten de Garlanda, ende eenighe uren eer wy ten
 ancker quamen/ liggende voo? Porto Rico, in den avondt/ kregen
 wy van landt omtrent achthien schoten grof Gheschuts/waer van
 het leste Schip vanden Admirael/ genaemt Diffianca, doo? de Be-
 faens mast trefte/ ende raecte inde kamer daer de Generael Draeck
 ter maeltijt was/ ende brack den stoel daer hy op sat/ hebbende een
 schale Wijs inde handt/ die hy noch updronck / ende en was niet
 ghequetst: dan het quetste aen de Tafel Siere Nicolaes Cliffordt,
 Ridder / in sijn Ope/ daer hy kozt van stierf / met oock Capiteyn
 Stafford, ende M^r. Brovvire, die daer oock van stierben/ met meer
 andere gequetst.

Hier nae setten wy 't sepl/'twelck stont Oostwaerts/ ende' smor-
 gens quamen wy ten ancker voo? de hoeck/buyten de Stadt/ wat
 Westwaerts/by de drie Eplanden.

Porto

Porto Rico heeft veel ffoxten/ende zijn qualijck te bekomen.

1595.

Novemb

Den 13 Novembz is werdt besloten dat, dertigh Musquetiers upt eick vendel genomen soude worden/met 25 Pinassen ende groote Booten / ende dat die souden t'sabonts inde Haven varen om buxwerck te schieten ende te wozen inde Schepen/principalijck inde vijs/die den 15 September upt Spaengien ghekomen waren/ onder Don Pedro Tello, ende waren noch den 28 Septembz in Canarien/ende den 27 Octobz in Deseada, ligghende onder het Casteel: d'welck kloeckelick wert bestaen ende volbrocht/ want de vijs fregatten stakense aen bzant/ende een vande grootste schepen/de Over-Admirael bzande gheheel af/ ende beschadichde alle de ander: Niet teghenstaende/ dat die vanden Casteel ende de Schepen wel 190 schoten grof geschuts tegens ons schoten/sonder het kleyn geschut dat merckelycke schade onder ons volck dede/ende wel vijftigh doode/ ende oock soo veel wel quetste. Wesgelicks bleven daer oock vele Spaengiaerts verbzant/verbroncken ende verslagen/met eenighe die wp bingen.

Sp hadden oock eenighe schepen ghesoncken inden mont van 't Canael/ende die met masten ober ghelept ende ghestopt tot bpkans het ffox toe / soo dat het onwinlick scheen. De groote fregatten die sp weder blusten / hadden elck twintigh Metalen stucken geschuts op/ende hondert tonnen bus krypt. Haer ladinghe was geweest/ Spde/Olie/ende Wijnen. Het silver ende trefsoz datse quamen halen/wert ghebrocht op het sterckste ffox datter was/ welck silver/als een vande ghevanghens bekende/was 350000 Ducaten/ofte 350 tonnen silvers. Sp hadden alle hun vrouwen ende kinderen inde boschen gesonden / ende niet dan krijghs volck ende werrent volck inde Stadt behouden.

Den 14 Novembz is lagen wp noch onder 't gheschut van 't uiterste ffox: maer sp breefden dat wp de naeste nacht mochten wederkomen/ soo datse weder begonsten upt te komen met 4 fregatten/eerst den Admirael/den welcken wp kortz ('t was dooz ongheluck ofte al willens) sagen sincken/ ende soo deden sp mette andere oock/soo ons dochte/ofte voerdense dieper onder haer sterckten.

Den 15 Novemiber soo wp daer noch laghen/ sagen wp een Caravelle komen van 't punct des Casteels: maer eer onse Pijnasse haer

1595.
Novemb

haer konde by komen/liep sy aen lant/daer onse Booten niet konden komen/om de drooghte/ oock soo quamen sy van lant tot haer hulpe.

Den 16 ende 17 boorszcreven was het kalm ende stille.

Den 18 ankerden wy wat Zuytwaerts van den West-hoec van't Eplandt/wat uytsteekende om een zant/daer lagen wy op 4/ 5/ ende 6 bademen/de gront schoon wit zandt/ daer landen wy/ ende maecten daer vier Pinassen op/ende wieschen onse schepen/ ververschende ons volck / ende wy namen daer een Pinasse van't Eplandt Hispaniola, met verscheypden brieven/ waer uyt wy verstonden/dat 2 Engelsche Wybuyters ofte Oorlogh Schepen veel quaets omtrent haer Eplant ghedaen hadden.

Den 20 November dede onse Generael de 3 schepen/ den Phoenix, den Delicht, ende het Carveel, haer ankers lichten/ende gingen liggen voor de mont van een Rivier/ op twee badem waters/ lachte gront/ ende een myle Zuytwaerts van onse schepen/ lach de Generael voor de Rivier op 3 oft 4 mylen / ende socht een stedeken/ ghenoeemt S. Garmani, ende nam een huys in met ghevanghens/ ende soo roepde hy oock tot Siere Baskerfelde, ende bleef daer een nacht.

Den 23 November losten wy alle 't goet dat in een schip was/ ghenaemt Dulpit, om dat sy gheen seyl niet ons konden houden/ ende verbrandent. Na de noene/alsoo wy 't seyl waren gaende/ quam daer een Spaengiaert met sijn wijf aen boort/ aenden Admirael/uyt breefe van gestraft te worden/om dat hy hem niet begeven hadde inde Stadt Porto Rico, volghende het ghebodt/ ende doen voeren wy wegh West ende Noorden/uyt oorsaecke van een bancke oft hoop klippen/ die onder water ligghen 4 ofte 5 mylen vande zuyt-west Caep van't Eplant.

Den 25 November voeren wy Zuyt-west/ passerende Cabo Roxo, ende saghen Mona, een kleyn plat Eplant / tusschen Hispaniola ende S. Ian. Dien dagh barsten de Boeghspriet van't schip de Exchange, van Mr. Winters, ende bleef achter/waerom de Phoenix nae haer toe werde ghesonden/ die vond' haer met Gods hulpe/ ende soo bleef hy by haer tot 'sinorghens: doen maecte hy hem met een kabel aen sijn Schip vast: maer omtrent te 9 uren brack haer

haer groote mast ende boosxpriet met de kabel. Waer ober sy het beste goet met het volck daer upt namen/ ende soncken het Schip/ ende soo boer de Phoenix tot den 26 boosx. eer hy 't ghesichte van de blote kreegh.

Den 29 kregghen wy 't ghesichte van 't Eplant Curacao, 18 mylen bande vaste Landen/ ende aende Noort-west zijde quamen wy ten ancker dicht onder 't landt/ in een diep water/ sonder perijckel: maer wy haelden onse Anckers terstont weder op/ ende voeren Noort-west ten Westen/ ende West Noort-west nae het vaste land toe/ ende sagen dien avont Aruba noch/ zijnde een klepnder Eplant dan het ander was/ ende lieten dat liggen omtrent drie mylen zuytwaerts van ons.

Den lesten van November sagghen wy drie ofte vier klippen/ gelijk Eplanden/ gheheten Monges, tuschen Aruba ende 't naetste Noort punt van 't vaste landt/ ende 'snoemens sagghen wy 't vaste landt/ daer wy een groot ghetijde vonden/ loopende Westwaerts/ ende het water was seer wit.

De Phoenix ende Carveel, met een bande kleyn Cathien of vishoten hielden 't binnen/ ende inde middernacht quamse onder Cabo De la Vela, ende maectten doen een teken met vuyt/ waer doot alle de Blote ten ancker quam onder de Caep/ daer is goede reede/ goede gront/ ende dicht by 't landt wel 14/ 12/ ende 10 badem waters. Dese Caep is een plat landt/ sonder boomen/ playlant/ ende balt 8 ofte 10 mijlen Zuyt-oostende Noort-west/ ende een buschschoot van 't punt leyt een kleyn Eplant.

Den eersten December rusten wy alle ons krieghsvolck boort Riode la Hacha, welc is een Stadt twintigh mijlen Westwaerts/ een bande oostle daer omtrent ghelegghen in 't vaste landt/ hoewel niet seer groot: maer playlant/ en in een vruchtbaer Landbouw. Wy namen de Stadt lichtelijck in sonder grooten wederstandt/ mits 't volck verliep. De schepen lagghen op les badem waters/ ende de klepne op twee ende een halve badem. Oostwaerts bande Stadt licht een zant.

Daer is een versche Gebiet een boogh-schoot bande Stadt/ dan inde mont leyt een lant/ daer de klepne Schepen qualijck konden ober komen: maer binnen ist navigabel vooz grooter schepen/ welc

1595. 6 ofte 8 mijlen opwaerts. Des nachts boer de Generael Draeck
 Decemb. met 150 mannen opwaerts/ ses mijlen Oostwaerts ende nam een
 Nusschers stedecken/ gheenaemt La Hencheria, daer sy dupcken om
 Nombze de Dios. Peerlen. Het volck verliet/ behalven 16 of 20 Soldaten/ die wat
 wederstants deden: maer werden veel ghebanghen met eenighe
 Negros. Wy bonden daer wat Peerlen ende andere huys inde
 huplen/daer wy ons wat verberichten/ Thomas Baskerfielde troc
 opwaerts.

Den 6 December quamen daer Spaengiaerts om de Stadt
 La Hacha te rantsoeneeren/maer wy konden niet accorderen/ende
 als wy ghereet waren om te vertrecken/ saghen wy een Carveel/
 d'welck wy binnen een ure namen/met noch 2 Barken/ die gela-
 den waren met Indische Terwe/dat wy Mays noemen/met soek
 wat silbers ende peerlen/doch van klepne weerde.

Den 7 December stierf Meester Iarcke, Capiteyn op de Hope,
 ende doen wert Thomas Draeck Capiteyn op de Hope gemaect/
 ende Ionas Boderham, Capiteyn op de Bonaventura, ende Mr.
 Caesar, Capiteyn op de Amitie.

Den 10 Concludeerden de Spaengiaerts booz't rantsoen van
 de Stadt op 24000 Ducaten/ende een gebangen belooft booz' sijn
 rantsoen 4000 Ducaten.

Den 14 brachten die inde Stadt een quantiteyt Peerlen/maer
 schatteerden die so hooghe/ datse den Generael te rugge sant: aen-
 seggende/dat sy niet langer dan 4 uren respijt hadden om het rant-
 soen te betalen.

Den 16 October quam de Gouverneur selve inde Stadt te
 noemmael/ende onder andere conferentie metten Generael Draeck,
 seide hy opentlick dat hy op de Stadt niet en paste/ ende wildense
 daerom niet rantsoeneren/ ende dat de Peerlen daer teghen sijnen
 wil ghebracht waren/ende datter geschiet was/ware alleenlick ge-
 schiet om tijt te winnen/tot dat d'ander Steden/ die niet weybaer
 waren/mochten geadviseert wesen om haer goet/beesten/ ende volc
 te verbergen in bosschen upt onse handen. Des niet tegenslaende
 gaf hem Draeck, volgende sijn gheleypde/ twee uren tijts om hem
 te versien.

Den 17 boer Baskerfielde met de Elizabeth, Constantie, Phoe-
 nix,

nix, Carveel, ende 4 ofte 5 Pinassen eenige mijlen Westwaerts/ ende de landen aldaer/ treckende opwaerts in 't Landt/ nae een plaetse/ geheeten Tappa, die hy nam ende afbzande / ende van 't eenige weder stant / alsoo hy over een water passeerde / dan hem werde maer een man ghequetst/ die wy noch levendigh 't scheepe bzochten/ ende trocken noch een mple voozder / verbzandende het Bozp Salamba, ende keerden weder 't' scheep/ met eenighe ghevangens ende redelicken bunt.

1595.
Decemb.

Den 18 December werde de Rangericca ende de Stadt van Riodela Hacha, totten gront verbzant/ behalven de Kerck ende de Jonckvrouwen huys / om dat spaen den Generael daerom gheschreven ende ghebeden hadden / ende dien dagh setten wy het sepl weder op om by d'ander Schepen te komen / diemet Bakkerfielde waren.

Den 19 keerden wy nae de Caep de l'Aguja, ende den twintighsten Decembz is smoeghens kregghen wy 't in 't ghesichte. Het is een Caep seer subject tot stormen/om datter seer hoogh lant is/ ende binnen die Caep lepdet een Eplandt/ inde mont vande strindel/ ende heeft een witte kladdde ofte placke in West Noort-west. Het landt daer ontrent is heubelachtigh / ende daer staet op den top van een klippe een waeck-huys / ende binnen de klippe lepdet een kleyn Eplandt/ ende tusschen Dibotte ende 't vaste landt mooght ghy in varen/ oft te lptwaert/ ende daer by ofte binnen is de Keede ofte stadt S. Martha, die wy namen ten elf uren. Het volck was al geblycht/ behalven eenighe Spaengiaerts / Negros/ Simeroves/ ende Indianen/ die ons vooz een bravade dertigh ofte veertigh scheuren gaven / ende so wech loopende. Ende dien nacht wert de Luptenant des Gouverneurs ghevanghen/ ende kregghen eenighe bunt vnt de Boffchagie/ want inde Stadt was niet ghebleven/ ende in al 't vaste landt en was gheen rijcker plaetse / want het sant blinckte gelijck oft met Gout vermenght hadde geweest. S. Martha licht tusschen een hoogh gheberghte/ ende is ses-en-twintigh leguas van Rio de la Hacha. In dese Bape is een slechte of quade Keede te meer om dat wy een cleyn Waen hadden / want alle cleyn Waen-ghetijden maectt daer veel storms/ alle 't vaste landt heenen.

Nota.

Den 21 Decembz is wert bevolen die Stadt te verbzanden/ ende
t' sepl.

1595. t'sepel te gaen/ seer sterck waepende : maer hielden 't upt/beel Solda-
 Decemb. ten geimbarqueert zijnde inde smalle Schepen naest den lande. Wn
 verlooren dien nacht 't ghesicht vanden Phoenix, Capiteyn Au-
 gustijn, Pieter Lemmond, ende de Garland met de Pinasse/ zijnde
 naest het lant/ werden ghesaeght vande Galepen upt Cartagena,
 ende Pieter Lemmond, met negen van ons volck/ worden ghevan-
 ghen/ ende de reste gheraecte weder onder onse vlote.

Den 26 December saghen wy de Eplanden welcke eenighe my-
 len Oostwaerts ghelegghen zijn van Nombre de Dios.

Den 27 quamen wy tot den mont van Nombre de Dios, ende
 te een ure namen wy die Stadt in / 't volck al gheblucht zijnde/ be-
 halven eenighe hondert Spaengiaerts/ die het ffort behielen/ ende
 met drie ofte vier belstucken nae ons schoten/ waer van datter een
 berste in 't affschieten/ ende schoten oock al hun cleyn gheschut tot
 ons af : maer siende onsen gheweldigghen aenbal/ bloeden sy nae de
 Wosshen.

De Stadt is redelijke groot/ hebbende bzyede straten/ hooghe
 hupsen/ van sterck hout ghetimmerd/ met oock een fraeye Kercke
 ende een houten. Daer en was niet inde Stadt ghelaten/ ende al-
 le de winckels waren gheleeght. Daer was een Molen boven de
 Stadt/ ende op de top van eenen anderen bergh/ in 't bosch/ stont een
 wachthups/ daer vonden wy twintigh stucken Silvers/ ende twee
 barren Gouts/ met sommige geslagen munten/ ende anderen buyt.

Nombre
 de Dios.

Dese Stadt is ghelegghen in een waterachtighe plaetse / seer ge-
 negen tot reghen/ ende soo een ongesonde locht/ als eenighe plaetse
 in West-Indien : daer groepen veel Orangie-Appels/ Wanna-
 nas/ Cassaue wortels/ ende dierghelijcke fruchten : maer sozgelick
 te eten. Aende Oost-zijde van de Stadt/ binnen de Wap/ valt een
 versck Keviercken/ van goet water/ vol hupsen ende hoven/ ende een
 half mijle van dese Stadt Oostwaert in 't Landt/ licht een Indi-
 aens Stredcken/ derwaerts wy trocken met 100 Man/ dan sy had-
 den een brugghen af gebroken / ende lagen inde Wosshagien met 20
 ofte 30 Wusschieters/ besprongen ons ende sloegen Ionas den Nieu-
 tenant doot/ ende querten 3 oft 4/ ende bluchten soo inde Stadt / en-
 de staken selve 't vup? daer in/ ende liepen nae de Wosshagien/ ende
 wy branden de rest/ terwyl onse Generael een mijle van daer water
 in

in nam. De Reede van Nombre de Dios is fraey: dan als ghy 1595.
wilt ankeren voor de Stadt/ daer liggen een reghel steen klippen
aen elcke zijde/ doch sonder perijckel/om dat men se niet/ men mach
tusschen beyde ligghen op 3 oft 4 vadern: ende buyten de klippen
op 8 ofte 10 vaem/ want daer mach u niet hinderen. Onse Ser-
giant Mapoz stierf aldaer.

Den 24 December trock Sir Thomas Baskerfielde met 703 Basker-
man/ ofte 750 behalven Chirurghen ende den trog nae Panama, fiede
alwaerse eenen engen quaden wegh vonden/ 30 Engelsche mislen treckt na
lanck/ uytgehouden uyt 't gheberghende ende bollsachagen/ seer buyt/
diep/ ende waterachtigh/ werden dickwils bespronghen/ ende ons
volck hadde noyt quader wegh ghelien/ ende ontrent half wegghen
hadden de Spangiaerts (langhe te vooren ghewaerschout zijnde)
op den top van een bergh/ in een enghete/ die wy passereren moesten/
een fozt ghemaect/ daer sy 90 oft 100 sterck op waren/ ende dier-
ghelijcke 2 sterckten (soo wy hoorzen) moesten wy noch passereren/
eer wy te Panama konden komen. Dels van 't fozt schoten ende Panama
floegghen op ons/ eer wy op onse hoede waren/ ende dooden strack
meer dan 20 bande onse/ waer dat onder was Capiteyn Marchan,
Quartier-meester Generael/ de Vondrygh Samson Mairritz Wil-
liams, een vander Coninginne helberdiers/ den Luptenant Hunt-
ley gequetst/ namaels gestorven/ Capiteyn Nicolaes Baskerfielde
in sijn Ope ghelchoten/ met meer andere/ omtrent 40. Onse Sol-
daten moede ende mat zijnde/ hebbende gheen victualie meer/ noch
middel om te bekomen/ soo resolueerde Baskerfielde sijn aenflagh
nae te laten/ ende te rugghe te keeren/ ende 't selfde schreben se aen 1596.
Generael Draeck, ende keerden den 4 Januarij 1596. nae Nom- Januarij.
bre de Dios.

Den 5 Januarij 1596. alsoo de Generael Draeck/ Nombre de
Dios hadde doen verbranden/ verbranden oock de kerck ende al-
le haer Fregatten, Barcken/ ende Galioten/ ende wy setten 't seyl
des avonts westwaerts.

Den 10 Januarij sagghen wy westwaerts een Eylandt/ 30 mij-
len van daer/ gheheeten Escudo, daer ankerden wy op 12 vadern
goet zant ende anker-gront/ soo men komt nae den Oost-hoeck/
moet men een regel klippen schouwen/ die daer uytleggen ten eynde

1596.

Januarij.

De baat 't Epland/soo wy ten ancker quamen/ saghen wy een schip
seplen/ dat onse Pynas nae jaeghden/ ende wy namen 't / 't welck
Mays in had/ 't volck geexamineert zijnde/ bekenden datse ghelon-
den waren van Nombre de Dios, om alle de Zee-havens West-
waerts te waerschoutwen van onse konste. Dit Eplandt licht
omtrent 9, ofte 10 miilen van 't vaste Land/ende is vol bosschagien/
ende wel 2 miilen langh onbewoont: heeft schoon soet water aen
alle kanten/ maer is seer reghenachtigh. Hier maecten wy onse
schepen schoon/ ende rusten onse resterende Pinassen op/ tot den 22
Januarij/ende boeren weder na Nombre de Dios, want onse Ca-
piteyn Pilot daer stierf van sieckte/ ende de Generael Draeck wer-
de mede sieck/bleef in sijn kamer/klaghende van kamer-ganch.

Den 23 Januarij setten wy 't sepl nae Porto Bello, welck maer
3 miilen Westwaerts is van Nombre de Dios.

Den 28 smorghens te 4 uren soo stierf onse Generael Draeck,
hebbende een tijt sieck gheweest vande loop des buyx/ die 'nachts
te vooren begonde te stoppen. Hy verklaerde eenige dingen recht
eer hy stierf/als dat hy vooz gewis wiste/ dat de Spaenschen haer
souden ontmoeten / ende datse wel sozge souden draghen vooz de
Schepen van haere Majesteit / ende meer dinghen/ haer nootlick
wesende. Daer nae stont hy open kleede hem: maer worde weder
te bedde ghebrocht / ende stierf inden Heere een ure daer nae. Hy
maeckte sijnen Broeder Mr. Thomas Draeck, ende Capiteyn Io-
nas Boedham, Executeurs van sijn Testament / ende Thomas
Draeckx/sonne/sijn Erfgenaem van alle sijn erfgronden/uytghen-
men een Hove/die hy Capiteyn Boedham vooz gaf. Daer stierf
oock Iofias Capiteyn van 't schip Delicht. Den selvendagh an-
kerden wy inde Haven van Porto Bello, zijnde de beste Haven die
wy noch ghevonden hadden. Wy bonden langhs de kust goede
rede vooz groote ende kleyne schepen/ daer stont een stuck geschuts
op den Oost-hoeck van 't Epland een Sakker gheheeten/ende daer
is tusschen dat ende 't vaste Landt 5 of 6 vadem waters: maer het
beste inkomen is in den open mont/ tusschen dat Eplandt ende een
ander Epland dat Westwaerts leyt/met een regel steen-klippen.

In Porto Bello waren maer acht of thien hupsen/ behalven een
groot nieu hups/datmen daer boude vooz de Gouverneur/ die daer
komen

Draeck
stierf.

komen soude. Daer was oock een seer sterck fozt by de water-
zyde/met Bolwercken van groote Boomen ghemaectt ende daer
steen en ende eerde tusschen ghebuult. Soo wy daer niet gekomen
hadden/ende haer booznemen belet/ly souden daer de sterste plaet-
se van alle t'vaste Landt ghemaectt hebben / meynende daer een
groote Stadt te bouwen. Wy vonden aldaer drie Metalen stuc-
ken gheschuts/ghesoncken inde Zee/die wy uptlichten. Het volck
met alle haer goet was geblucht. Binnen de Baye was een kleyn
Dorp sonder sterckte / daer by een groote versche Rivier / die ons
volck twee mylen oproepde / ende vonden daer Wijn/ Olie / ende
wat Hers.

Nae dat wy daer ten ancker gekomen waren/ ende Siere Fran-
coys Draecks wybaert volbrocht hadden/ ende dat Siere Thomas
Bakerfielde, met al de Capiteynen aen boort waren van t Co-
mincklich schip de Diffianca, soo wert daer een sermoen gedaen by
Mr. Bryde de Predicant/ten propooste dienstelick/ende hadde oock
goet ghehoor. Van daer belaste Sire Thomas alle de Capiteynen
aen boort te komen van t schip de Garlanda, daer hy raet met haer
hiel/toonende sijn commissie oft last/ ende hy worde aenghenomen
door Generael/ ende Bodeham worde Capiteyn van t Schip de
Diffianca, en Mr. Savel worde Capiteyn van t schip de Aventure.

Boven de voorszreven Capiteyn Iosias, stierf oock Capiteyn
Egerton, een Edelman/van t Schip de Voorlicht, ende Iawoon,
principael Churgijn vande blote/ upt t schip de Garlanda, met ooc
Abraham Kendal, op t schip den Saker.

Op dese plaetse namen wy weder versich water in/ wieschen onse
schepen/maectten nieu seplen/ ende zijnde mette Generael alle Ca-
piteynen gheaccoordeert/ soo wy door eenighe middelen konden kee-
ren op na S. Marta, dat wy dien wech souden ingaen/ maer so niet/
souden wy directelick nae Engelandt varen.

Den 6 Februarij ontlasten wy t Schip de Elifabeth, toebeho-
rende Mr. Watz, Alderman van Londen/ ende soncken t. Ten
selven daghe/eenige upt het schip de Pegasus gaende wateren/wer-
den bespiet van eenighe Spangiaerts/quamen op haer ghelooopen/
ende sloegender twee doot/ ende namen twee oft drie ghevanghen/
lopende daer mede wech.

Februarij

1596. Den 7 february/ 't schip de Delicht ende Capiteyn Ednes Fre-
 gatte werden oock gheloft ende ghesoncken/ om datse leck waren/
 ende bande Coninginne Schepen hadden seplen van doen.

Den selven dagh monsterden wy/en hadden gesonden ende sie-
 ken 2000 man/ende 'sanderdaeghs stelden wy alle onse gevangens
 aen lant/soo wel Spangiaerts als Negros/maer te vooren hadde
 de Overste Sire Thomas, twee van onse ghevangen Spangiaerts
 ghesonden tot Nombre de Dios,ende Panama, om rantsoen te ha-
 len booz sommighe pauptipael ghevanghens/maer sy en quamen
 noyt wederom: dan soo wy gereet waren om te vertrecken/ quam
 daer een met een witte baen/beteekende bestant/ die tot den Gene-
 rael seyde dat sy 18 van ons volck hadden/ die wel getracteert wa-
 ren/ ende soo wy noch 8 of 10 daghen wilden vertoeven/ sy souden
 ons van Panama gebrocht worden/ dan wy achten dat sy ons sulcx
 sochten wijs te maken/om so te doen vertoeven/ tot dat 's Conincx
 armade mochte komen.

Den 7 booz3 setten wy onse kours nae S. Martha, ende den 14
 saghen wy 't Eplandt Baru, eenighe 14 mijlen Westwaerts van
 Cartagena gheleghen. Onse Generael gaf 'snachts last dat wy
 souden varen nae 't Stedeken Baru in de Bay: maer dien nacht
 waepdet soo veel wints (ende gheduerde alle de klepne Maen) soo
 dat wy dien nacht verloren wyt 't ghesicht 't Schip de Voorlicht,
 ende 'sanderdaeghs weder nae lant keerende/verloren wy wyt 't ge-
 sicht de Schepen Susanna, de Panel, de Hope, ende de Pegasus,
 waer ober wy den naesten dagh staken na haep S. Anthonio, en-
 de verlieten onse kours nae S. Martha.

Den 25 february sagen wy het Eplant van Caiman Grande,
 wel 30 mijlen Westwaerts van Iamaca, zijnde een leegh sandigh
 Eplant/vol schilt-padden.

Den 26 sagen wy het hoogh lant van Cuba, Oostwaerts van-
 de gebroken Eplanden/ende aen 't Oost-eynde van 't Eplant van
 Pinos, waren wy ingeschoten/inde sorgelicke plaetse Iardines, dan
 't selfde gewaer wordende/voeren Z. Z. O. wyt/ende voeren doen
 West ende Noorden nae de Pynas/ welck wy den eersten Martij
 sagen. Het is een leegh eplant/ vol boomen ende versck water in 't
 West-eynde/ende soo ghy komt geseylt op het middel/sult ghy sien
 rysen

Martius.

rijzen boven opd' ander landt 8 oft 9 ronde heubels/ ende aller We- 1596.
sterfche heester 3 in een.

Martius.

Alloo wy waren aen 't West-eynde / ende meynen te watoeren/
saghen wy 20 seplen/ ontrent een ure nae den noene. Dit was een
derdendeel van 's Conincks vlote/ die alreede was ghesonden na de
Honduras, zijnde te samen 60 seplen / met bevel ons te bespringhen
waer sy ons vinden konden. Dese die ons ontmoetede/hadden haer
berberschet inde Havana, ende voeren na Cabo de Corientes, zijn-
de 50 Spaensche mijlen van malkanderen/ daer ons dese Schepen
ontmoetede/ ende soe haest alse ons saghen/meynense boven wint
van ons te komen/maer wy kregghen dien boven haer/ ende als wy
recht boven wint van haer waren met al onse vlote/stack onsen Ad-
mirael de vlagge vande Coninginne upt/soo t' seffens nae haer toe-
varende/dan hy belaste de Diffianca niet te schieten vooz datse dicht
by een waren.

De Vice-Admirael vande Spangiaerden / zijnde veel grooter
dan eenige vande onse/ende de beste sepler van alle haer vlote/quam
vooz/ende schoot sijne twee vooztste grootste stucken op de Concor-
de, de welke sy terstont betaelde/ ende alsoo begon de strijt. De
Bonaventuer hielt het dazghende op hem/ hem toe klinckende sul-
ken hoop geschuts ende musquetten/dat hy sijn gehele zijde scheur-
de. De Admirael en spaerde sijn kruyt en loot niet: maer de Dif-
fianca in 't midden van haer vanden donderende/ bocht so ghedue-
righ/ tot dat de Vice-Admirael met 3 oft 4 andere ghedwonghen
waren Oostwaerts te wenden/ verlatende de Admirael met de rest
vande vlote/die daer nae so heet niet meer aen quamen. Dese strijt
duerde 2 uren ende meer. Ten onderganck vande Sonne keerde
de gheheele vlote Oostwaert/ ende wy volghden onse kours Oost-
waerts/ nae Cabo Corientes, meynende de rest van haer vlote te
ontmoeten. In dit ghevecht verlooz de Diffianca vijf mannen/ als
drie Engelsche/een Griek/ende een Negro/ ende in d' ander Sche-
pen waren eenige gequeste ende verblagen Capiteynen/ met eenige
andere/ ende saghen inden avont een groot spaensch schip in byant/
dat (soo ons dochte) by haer Bus kruyt toequam.

Den 2 Martij inden dageraet waren wy vast by Cabo Corien-
tes, welck is een leeghe Caep/ met een hoop Boomen/ hoogher dan

1596.

Marrins.

De rest/ zijnde een mijle Oostwaerts vande Caep / want al Cuba is vol Boomen ende Boschagien aende Zuyt-zijde. De Spaensche vloet/ die wy doen maer 14 ouden/ viel vast op ons aen/ te Wende- waerts/ maer dorsten ons niet nader komen / hoe-wel onse Admirael nae haer toefde. Soo haest als wy met seplen de Capo ghe- woonnen hadden/ behalven 't schip de Salomon, die soo nae 't landt was / dat hy de Cabo niet konde verdoobelen oft krijgghen / wierp hem oostwaerts/ ende was so achter ons/ te lijwaert van onse vloet. Dit siende 3 ofte 4 vande beste seplers der Spangiaerden / quamen na hem/ ende wy dit siende/ setten de Distiance nae hem toe om hem te verlossen / d' welck de Spangiaerts siende/ liepen weder by haer vloet/ ende terwyl lach onse vloet stil/ verwachtende den Salomon, ende soo setten wy onse kours nae Cabo de bona S. Anthonio, d' welck wy twee uren nae noene in 't ghesicht kregghen/ zijnde oock een leeghe Caep/ ende tot den Zuyt-oosten heeftmen een wit-sand- ghe Bap/ daer drie oft vier schepen mogen wateren. Daer is goe- de reede voor Nooyt ende Ooste winden. De selve nacht lagen wy een glas oft twee Nooyt-west / ende daer nae Nooyt Nooyt-west/ ende Nooyt-oost/ ende 'smorghens te 5 uren kregen wy 't ghesichte van Cuba, d'oosten vande Organos, welck zijn sozghelijcke steen- klippen/ liggende ontrent 8 mijlen op de Nooyt-zijde van Cuba, so haest ghy Cabo S. Anthonio passeert. Van daer sepliden wy oost- waert van 't landt/ den wint zijnde Zuyt-west/ ende 'sabonts te ses uren hadden wy groot ontweerd/ ende daer nae kregghen wy de heele nacht kalme.

Den 5 Maartij wert de wint heel schaers.

Den 7 saghen wy een hoogh landt/ ghelijck een kroone/ dat hem vertoonde 13 of 14 mijlen Westwaerts van de Havana, mede een ander plaetse in Cuba, gheheten Mesa de Maria, dat is de tafel van Maria, acht mijlen Oostwaerts vande kroone. 't Landt ober de Havana vertoont twee kleene berghen / ghelijck eender voutwen borsten/ ende wy bonden geen groot ghetijde/ voor dat wy quamen in de Canael van Bahama.

Den 10 saghen wy de Cabo de la Florida, zijnde maer een vede- lijk leegh landt/ ende gebzoken Eplanden ten zuiden vande Cabo/ ende ten twee uren nae noene verloren wy 't ghesichte van 't landt/

12 mijlen

12 misfen Oostwaerts bande Cabo. Daer nae voeren wy Hooy- 1596.
oost tot middernacht/ ende doen voeren wy Oost ten Noo;den/ tot
den 13 Maert/ ende waren in 31 graden/ daer nae soo schaerfte ons Martius.
de wint met eenen storm/ in welken wy verloren den Bonaventuer,
ende den kleynen Ian, ende seilden doen Oost Zuyt-oost.

Den 19 Maert waren wy in 29 graden / onse kours was Oost
Hooy-oost/ ende den 21 Maert hadden wy grooten storm / waer
goeden wint/ ende doen blebender veel van onse blote achter/ uptge-
men de Hope, die voo; was / soo dat niemant by den Admirael en
bleef dan de Diffiance, de Aventure, ende de Phoenix.

Den 31 waren wy in 39 graden/ ende namen de kours op Flores,
d' welck wy den 8 Aprillis saghen/ ende den negende April quamen Aprilis.
wy ten ancker aende Zuyt-zijde van 't Eplant/ daer wy waterden/
om dat den Diffiance niet veel waters en had. Draecks twee Pi-
loten aen lant gheset.

Den 10 Aprillis setten wy 't seyl op/ ende hadden Daesch-dagh/
zijnde den elfsten Aprillis/ veel regens ende wints/ ende quamen in-
de haven van Pleymouth, ende andere plaetsen van West-Eng-
landt den 15 Map/ ende eenighe van hem binnen de Riviere van
Londen den 29 Map/ Anno 1596. ende de ander schepen oock voo;
en naer.

F I N I S.

Bech

Beschryvinghe bande See-

baert der geheeler Werelt van Cabo Blanco in Guinea, tot / ende dooz de Magallanische Straet / ende van daer voorts langhs de Zee-kusten van Chili, Peru, Nicaragua, Guatimala, Mexico, California, ober de aldergrootste Zee/totte Eplanden Philippijnen, Molucken, Banda, Borneo, Iava, ende Sumatra, booz- by de vaste landen van China, est Oost-Indien/ het Eplandt Madagastar/ Cabo de bona Esperanca, de Eplanden van Sint Helena, ende Cabo Verde.

Vanden bequamen tijdt om te varen na de Magallanische Straet.

Die ydt Engelant nae de Magallanische Straet wil gaen / moet den eersten van Junius ontfetten/ op dat hy de Sonne altyds naer hem houde / want soo ghy dooz de Magallanische Strate in den bequaemsten tijdt des Jaers wilt varen / moet ghy inden December daer dooz varen / want dan sult ghy schoon weder hebben ende Oostelicke winden/ ofte ten allerlancksten in de Maent van Ianuarius: want anders ist seer qualijck daer dooz te varen. De Coele Heere Thomas Candish, quam in de Strate den 6 van Ianuarius / ende den 23 van Februarus was hy dooz de Strate ghekomen/ ende het was byl weder / ende waepden veel Westelicke winden/ ende men kan de Magallanische Straet wel in drie oft vier Maenden (met Gods hulpe) beseplen / als men onderwegghen niet en vertoeft/ om hem te ververschen.

Van

Van Engelandts eynt tot het Canarisch Eylant Palma, is de streckinghe Zuyt Zuyt-west/ ende Nooyt Nooyt-oost 470 Engelsche leguas/ 't welck zijn 352 en een half duysche mijlen. Van het Eylant Palma tot Cabo Blanco, oft Wit-hoofst is de streckinghe Zuyt wel soo Oostelick/ende Nooyt wel soo Westelick 160 Engelsche leguas/ welck zijn 120 duysche mijlen.

Zuyden ten Westen van Cabo Blanco, licht een sant/ ende ghy meucht ankeren van die Cape in 5 oft 6 vademen waters. Dese Cape staet in de hoogte 20 graden ende een halve/ ende daer vloeyt altijts eenen stroom upt de selve Bap. So ghy Zuytwaerts wilt gaen/so neemt uwe streckinghe Zuyt-west ten zuyden/ ende Nooytwaerts is de kust by / ghy meucht onder die Cape rijden van Nooyt Nooyt-oost/ tot Zuyt Zuyt-west in 8 ofte 9 vademen waters. Insgelijks wacht u oock van den loop-stroom / want hy set nae het Oosten/ want wy seilden maer 12 graden Zuytwaerts/ende wy liepen nae het Oosten / ende bevonden dat wy van den loop-stroom bedrogen waren 60 Engelsche leguas / ende liepen in met Sere Leona in Guinea, men rekent 20 Engelsche leguas ende 60 Engelsche mijlen in eenen graet der breedte/ soo dat vier Engelsche leguas zijn drie Duysche mijlen. Dit lant ten Zuyden streckt hem 5 ofte 6 leguas veer/ ende so ghy ten Zuyden begeert te trecken/ ende met Sere Leona komt/ set in de wint West ten Zuyden / tot dat ghy gantsch van Madrebombe zijt ontrent 25 ofte 30 vademen/ ende van sulc ghy by van Madrebombe wesen / maer indien ghy om gheen ander saeck in en gaet dan om waters wille / ick soude u wenschen aen het groote Eylant te wateren / want in Sere Leona daer komen gheweldige wynde baren van den Oever. Maer het is een bequame haven om te berghen / nochtans wacht u van den Nooyt-westen punct in 't inkomen / want daer leyt een rijk Korse twee kabels lenghde vanden oever/ende Oostwaerts een sant/ ontleent daerom seer naer den Westerlijcken punct / ende ghy sulter 8 oft 9 vademen waters bevinden / het vloeyt op den Oever over den ander dagh/ O ten Z. ende W. ten N. den bloet loopt zuytwaerts/ ende vloeyt 10 boeten waters in de haven. Van Cabo Blanco tot Cabo Frio in Brasilia / is de streckinghe Z. Z. W. ende N. N. O. 930 Engelsche leguas/ welck zijn 697 ende een halve duysche mijlen.

Cabo Frio.

Cabo
Frio.

Cabo Frio is een seer hoogh lant / ende so ghy upt de Zee komt / ende valt daer van Noortwaerts 7 oft 8 leguas / sult ghy zijnde 10 Leguas van daer hebben 55 vademen wit Sandt / ende de Cape van u zijnde Zuyt-west ten westen / ende loopende West aen zijnde 5 leguas van lant / sult ghy veertigh vademen hebben slijckachtighe gront / met klepne steentgens so groot als er weten / ende drie leguas van de Oever sult ghy achthien vademen waters op swartachtige slijck-gront hebben / ende soo ghy het loot ontrent Cabo Frio laet schieten / als het Noort-west van u licht / sult ghy geenen gront hebben in hondert vademen waters / ende maect twee leguas daer van zijn. Cabo Frio staet inde hooghte van 23 graden by Zuyden de Middellinie. De kust 12 leguas Noortwaerts leydt Zuyt ende Noort / ende inde maent van October hebt ghy de winden seer ver- anderlick / ende daer loopt een groote stroom nae het Noorden / soo ghy 20 leguas binnen Cabo Frio nae S. Sebastiaens waert / het diep loot werpt sult ghy 45 vademen hebben op swarte slijckerigh sandt / ontrent 4 ofte 5 leguas van 't landt.

De Eylanden die ten Noorden liggen aen Cabo Frio.

De Eylanden die Noortwaerts van de Cabo Frio, liggen negen leguas verre vande selve Caep / ende sy ligghen Noort ten Oosten / ende Zuyt ten Westen / ende het grootste Eylandt onder hen / leydt te ghen het Oosten / ende is het uiterste / ende tusschen hen is een legue / ende het vasse Landt toont hem ofte het Eylanden waren / ende ick achte / dat soo wanneer pement daer in met het Lant bedwonghen wiert te varen / mocht hem selven onder dees eylanden bergen / want wy deden versoeck van de bovenghenoemde Eylanden / ende wy quamen tusschen hen ende het Lant / ende hadden 20 ende 25 vademmen waters aldaer / ende sy en zijn niet ober een halve boogh-scheut verre van den Oever / ende ligghen op de hooghte van 22 graden ende 33 minuten / daer en is gheen meer perijckel dan wy bevinden ofte sien en konden.

Het Lant ten Oostwaert van S. Sebastiaen.

Seplende van Cabo Frio voorsz by de Riviere van Ianeire, (alwaer de Portugesen een Stedeken hebben) soo sal hem het Landt verthoonen / welck 8 leguas Oostwaert licht van S. Sebastiaens eylandt /

lant/ ende als dat selve Lant van u licht Nooyt-west ten Nooyden
vijf leguas / soo verthoont het hem seer ghelijck het Eplandt van
S. Sebastiaen , maer wort een wepnich leegh lants in 't West ghe-
sien/ d' welck soo ghy S. Sebastiaen Nooyt-west ten Nooyden had-
det/ sout ghy geen Lant in 't Westen konnen bemercken / ten sp dat
ghy ver daer van waert / ende met helder we'er sult ghy d' Eplant
Alleatres sien.

S. Se-
bastiaen.

De Eylanden van S. Sebastiaen.

Als het Nooyt-ooster hooft van S. Sebastiaens Eplandt van u
licht West ten Nooyden / ende het Zuyder-hooft Zuyt-west ten
Westen/ soo en kont ghy nae het Westen gheen meer Lant ghesien/
ten sp dat ghy seer veer daer van waert / ende dan meucht ghy de
Alleatres aen het Westen van de Eplanden sien / ende soo ghy aen
het Nooyt-ooster-hooft ingaet/ daer en is geen meer perijckels dan
ghy siet/ tot dat ghy tusschen de Eplanden ende het vaste Landt in-
gheschoten zijt / ende daer is een ondiepte / die bykans den halven
wegh ober streckt. Maer weest alrijcs stout aen de Eplanden 8
ofte 9 bademen waters te ontleenen/ ende hout dese streck so langh
tot dat ghy van verren veel verschapden Bapen siet / daer sult ghy
versich water binden/ ende een bequame plaets om 8 ofte 9 bademen
waters op schoon sant te rijden. Ende Maent van November is
het daer tot veel regen onderwozpen/ ende de Winden zijn seer ver-
anderlick/ ende soo ghy een Met met u draeght/ en behoeft ghy geen
spijse van u victualie te verquisten/ want ghy daer meer visch kont
gheskrijghen dan men op eten kan/ ende insgelijcks so ghy een Pn-
nas met u hebt/ kont ghy voghelen ghenoegh van de Eplanden Al-
leatras krijgen/ want 4 ofte 5 leguas in 't Zuyden van het Eplant
S. Sebastiaen , daer ghy in 't ghesichte rijdet / hebt ghy groote me-
nichte van vogelen.

Item in 49 graden/ zijnde van lant 4 ofte 5 leguas/ in 't midden
vertoont het hem als ofter een haven waer/ maer daer en isser geen/
want wy daer niet onse Ppnas waren. Het is een seer diepe Ba-
pe/ ende de kust leydt daer van Zuyt ten Westen / ende Nooyt ten
Oosten / tot dat ghy in 50 graden ende een halve daer van komt/
ende bloept so naer als ick bedencken mach Zuyt-oost op den ver-
ander dagh/ het Zuyden-hooft West Zuyt-west van u zijnde / en-

de het Noorder-hooft Noort-west ten Westen/soo ghy vier leguas daer van staet sult ghy 30 bademen waters op swartachtige gront hebben.

In 50 graden ende een halve/ zijnde 6 leguas van 't Landt/soo weet het uiterste lant in 't Noorden is een Cape/want het Landt zuyt-waert streckt Noort-oost ende Zuyt-west/ ende is een schoone kust/ende soo ghy het loot werpt ontrent 6 leguas daer van/sult ghyer 24 bademen krijgen op swarte steenkens/so groot als boonen/met eenighe roode schelpen/ de Cape van u hondende Noort-west ten Westen/ ende het Zuyden-hooft West ende Zuyt-west van u dragende. Het lant liggende op 51 graden ende 20 minuten/ streckt hem Zuyt ende Noort/ ende aen het Zuyt-wester-hooft is een openinghe/ en is een haven/ maer oen dat het soo grooten wint waeyden/ en konden wy met onse Opnas niet daer in gaen/ ende van daer loopt een lange beke/ ende dat voert u nae de Cape Maghet/ de openinghe bande Straet. Die kust leyt zuyt zuyt-oost/ ende noort noort-west/ en de Cape van de Maghet Maria is een witte Cape/ ende steplachtigh als Doever is/ daer binnen in is een lage beke/ende loopt in West Zuyt-west. De breedte van de Cape is 12 graden ende 50 minuten.

De kust van 51 graden ende een derdendeel leyt zuyt zuyt-oost/ ende noort noort-west tot 52 graden en 30 minuten/ het welke de Cape Maria is/ende van de Cape Maget leyt een lage banck/ende is soo langh als het boven-ghenoemde landt is/ het leyt van de Cape Maget West Zuyt-west/en is 2 leguas langh/de straet leyt van des bancks punt West Zuyt-west ontrent 36 leguas/ ende daer ligghen twee Eplanden/dat in 't zuyden is gheleghen/wordt Penguijn Eplant genoemd/ende daer meucht ghy stontelijck rontsom dat Eplant in 7 ofte 8 bademen waters rijden/ maer eer ghy aen het Eplant komt/leyt een ondiep water/ en komter niet naerder dan in 5 ofte 6 bademen waters/ het leydt aen de havens zijde. Aen de Noort zijde leyt Mores de Ambre, de streckinghe is zuyt zuyt-west van Penguijns Eplant/ende het leyt daer van 16 leguas/ ende van daer tot de Cape Frouward, ofte Suerliende leyt de streckinghe zuyt-west ende noort-oost/ende is 14 leguas van daer gheleghen/ ende van de Suerliende Cape leyt de kust noort-west ten westen/

westen / ende zuydt-oost ten oosten tot aen de Cabo Galanti, ende daer is de aller bequaemste reede van de gantsche Straet/ende van daer tot de Bay van S. Ierombe leyt de streckinge noort-west ende zuyt-oost/ende het leyt 7 leguas van de Cabo Galanti.

Het Eylandt van S. Maria, gheleghen aende zee-kusten van het ^{S. Maria} Gout-rijck lant Chili, op de zuyderlycke hooghte van 36 graden/ ^{ria.} is een bequaem Eylandt/ende oberbloedigh van allerley victualie/ ghy moochter aen de oost ende noort-zijde seer bequamelijcken rijden/wacht u nochtans van de noort-zijde/wanter een sant leyt/ende het zuyder-hoofd is een Engelsche mijle verre al gebroken gront. Dit Eylandt staet in de hooghte van 37 graden 15 minuten / ende van S. Maria Noort-oost ten oosten 36 graden 40 minuten / is een bequame haven/de Conception genaemt/ ende het teecken is rijk/ ende daer leyt in de openinghe van de haven Searadoro ghenaemt/ een seer bequame haven vooz alle zuydelicke winden.

Item de Kuste van het Lant van Conception, de welcke is de hooghte 36 graden ende 2 minuten / tot dat ghy komt tot 35 graden/streckt Noort ten Oosten/ ende zuydt ten westen/ ende van die hooghte tot dat ghy komt tot 34 graden Noort-oost ten noorden/ ende zuyt-west ten zuyden is het een schoone kust daer ontrent te ankeren / ende van 34 graden tot 33 leyt Noort-oost ende zuyt-west. Het is een vyse kust.

Van Conception totte Baye van Quintero, is de streckinge ^{Concep-} Noort ten Oosten/ ende zuydt ten westen 60 leguas/ welck zijn 45 ^{tion.} Duytsche mijlen. De Baye van Quintero is een bequame haven vooz alle winden/ maer vooz de Noort-westen winden moocht ghy in 6 ofte 7 bademen waters rijden. Ontrent den Oever is versh water/ ende groote menichte van Ossen. Dese Bay is teghen het Noorden van Malvareso ofte S. Iago 7 leguas/ en staet in de hooghte van 32 graden 10 minuten. Aen het Eylandt is gebogelt genoegh te kregghen.

Van de Bay Quintero tot het Landt van Morromoreno, is de ^{Quinte-} streckinge Noort ten Oosten wel soo Oostelijck/ ende zuyden ten ^{ro.} westen wel soo westelijck 185 leguas/ welck zijn 138 ende drie biereendeel Duytsche mijlen. Morromoreno staet in de hooghte 23 graden ende een halve. Dit is een bequame Haven vooz alle winden/

winden/ende ghy moocht aen beyde zijden wel upt komen. In die haven is veel visch/maer gheen hout nochte water. De Indianen sullen boo? u doen dat ghy begeert.

Morro-
marcus.

Ende vande Morromoreno tot het landt van Arica, lept de kust noozden ende supden/ ende Arica staet inde hooghre 18 graden ende twee derdendelen. Het is een bequaem lant om bekent te worden/ ende van daer nooztwaerts lept de Zee-kust noozt-west/ende alhier meucht ghy insgelijcks in de reede boo? alle winden ankeren/ende als ghy het supderlant zuyt-west ten zuden bzinget/so meucht ghy in acht ofte neghen bademen waters ankeren. Op namen drie schepen daer.

S. Iago

Wanneer dit lant van S. Iago Noozt-west ten noozden van u is/ meucht ghy nae de reede daer in baren oost ten noozden/ ende ghy meucht daer bequamelijck boo? alle winden die daer waepen ankeren/ende het staet in graden neghen ende een halve / ende daer is hout ende water ghenoech te krijghen.

Cabo de
Corien-
tes.

Cabo de Corientes is goet om te kennen/ ende de kust lept van daer tot de Cabo de S. Lucas West ten Noozden/ ende west noozt-west.

Cabo Corientes staet inde hooghre 19 graden ende een halve. De haven van Natividad licht te naester hant van daer Oost ende West.

Ghy mooght tusschen de Eplanden ende de punct van Mapatlan ankeren boo? alle winden/ uptghenomen den zuytlicken wint/ ende soo den zuydelicken wint wilt waepen/meucht ghy tusschen de Eplanden ende het selve wel uptbaren/ ende het is een bequame plaets sonder alle perijckel/ende staet in de hooghre 23 ende een derdendeel graden.

Cabo de
S. Lucas

De kust bp Cabo de S. Lucas lept Noozt-oost ende Zuyt-west/ ende soo ghy ontrent de Cape van S. Lucas zijt/ lept het lant noozt-west ende ten noozden/ ende in 't noozden van de Cape van S. Lucas isser een Bap/ daer ghy wel ankeren meucht. De plaetse is Aguada Segura ghenaeemt / de Cape staet in 22 graden ende 8 minuten.

Spiritus
Sanctus

De Cape van Spiritus Sanctus, licht op de hooghre van derthien graden/ ende van daer tot aende Straet van Manilla streckt

De

de kust West ten Noorden/ ende leydt daer van seftien leguas.

Wanneer dit boozlant is zuyt zuyt-west van u/ dan is de Strate van Manilia zuyt-west ten westen van u/ ende de hooge Pijcke west ende ten zuyden/ en 5 leguas daer van zijnde / soo vertoont het hem seer bequamelijcken vande Straet te onderkennen/ ende tot een eylant Capaligenaemt/ is het 9 leguas / ende het leyt daer in van der Straten mont zuyt-west / ende het is een bequaem Eplandt booz hont ende water/ ende de Mooren die daer in woonen zijn seer goet volck/ ghy meughter rijden ronsom het Eplant/ na dat de winden waepen.

Wanneer dit lant van Pariaroca 7 leguas zuyt zuyt-west van u is liggende / dan vertoont de Strate van Balimbuan ten zuyden/ ende rertwijlen dat het groot Iava aen stuer-booyt is / ende het kleyn Iava aen back-booyt / soo en isser gheen meer perijckel dan ghy siet/ het leyt dooz het zuyden ende ten westen/ ende het staet inde hooghte neghen graden thien minuten/ ende is drie leguas ober / en leyt de Cape Cetebe ten 3. 3. w.

Het lant van Balambuan licht west ten noorden vande Straet 16 leguas af / ende heeft inde breedte 8 graden / 48 minuten / ende brenghet dit lant Nooyt Nooyt-west van u/ ende dan vertoont het hem 4 leguas daer van zijnde / ende soo ghy victualie ende water ontbreect/ gaet in aen het Ooster-hooft wel nautwelick toesiende/ want aen de punct leyt een san t / ende ghy meuchter tot aen het lant ingaen/ ende ghy meuchter allerley victualie hebben/ uptghe- Balambuan! nommen het bzoot/ want het volck aldaer is seer stille.

Wanneer de Cabo Falso Nooyt ten Westen van u light/ so ver- Cabo Falso. toont het hem 5 leguas daer van/ ende de Cape Bone Esperanca is van daer vier-en-dertigh leguas/ ende leyt N. W. ten N. ende staet in 34 twee derdendeel graden/ het is een Eplant/ het welcke alst hel- der weder is/ hem vertoont gelijk de Cabo de Bone Esperanca.

De Cabo de bone Esperanca, alst van u ten Noorden draecht/ Cabo de Bona Esperanca. dus vertoont het hem 5 ofte 6 leguas af / en ontrent dese Cape en zijn geen ondiepten/ ende aende Cabo Falso 28 leguas af/ hebt ghy een ondiepte/ ende het is wit lant. De Cabo bon Esperanca staet in de hooghte 34 graden ende 25 minuten. Weester Candish Straet/ welck is de Straet van Balambuan, ende de Cabo de Bo-
na.

na Esperanca legghen naester handt West ten Zuyden ende Oost ten Noorden/ ende is daer tusschen die twee 1900 leguas.

Van de Cabo de Bona Esperanca tot het Eylant van S. Helena, is de streckinghe Noort-west ende een halve streck Westeliker/ staet inde hooghte 15 graden ende 40 minuten/ ende de reede is aen de Noort-west zijde van het Eylant/ ende ghy menicht daer vooz alle winden rijden/ want ghyer nimmermeer daer eenighe noozdelicke winden hebt/ ten zy dat het in 't keeren vander Zee is/ ende het is een bequame plaets om daer te wateren.

Den 9 Junij quamen wy tot het Eylant/ ende schepden weer van daer den 21 Junij: op dit Eylant hebt ghy groote menichte van allerley vruchten/ als Papen/ Vygen/ Orangien/ Limoenen/ Citroenen/ ende het isser vol van Swijnen ende Geiten.

Dagh-boeck vande Zee-vaert

van Mr. Thomas Candish.

Dagh-
boeck.

Van den 26 dagh des middachs tot den 27 dagh des middachs/ namen wy onse streckinghe West zuyt-west 12 leguas/ ende wy waren 24 leguas van daer/ ende inde hooghte 50 graden ende 10 minuten/ merckt oock dat de kuste lept van de Cabo Deseado, het welck in 53 graden staet/ tot dat ghy komt in 50 graden Noorden ten Westen een weynich westelick/ ende dan valt het lant ten noorden/ ofte Noort ten Oosten/ ende op den selven dagh/ zijnde den 26 vielen wy met het lant in 50 graden.

Van den 27 tot den 28 dagh des middachs/ maecte wy onse streckinghe ten Noorden ende ten Westen/ nae mijn duncken 10 leguas op ende neer.

1 Martij

Den eersten dagh van Maert aenmerckte ick de Sonne/ ende hebont ons te zijn inde breeide 49 graden 8 minuten/ zijnde 33 Leguas van het lant/ ende woens daeghs des middaeghs al los.

Den 3 Maert waren wy inde breeide acht-en-veertigh graden ende een halve/ ende wy waren 26 leguas van 't lant/ en des Vrydaeghs op den middagh al los.

Den 4 dagh van de Maert waren wy inde breeide 48 graden/ ende van 't lant 38 leguas/ ende des saterdaeghs op den middagh al los.

Den

Den 5 dagh bande Maert waren wy in de breedte 37 graden ende 5 minuten/ ende des Sondaeghs op den middagh al los.

Den 6 dagh bande Maert waren wy in de breedte 45 graden ende een halve/ ende des Maendaeghs op den middagh al los.

Op Dingsdagh/ zijnde den 7 dagh bande Maert quamen wy in de breedte 45 graden ende 10 minuten al los.

Den 9 dagh bande Maert waren wy in de breedte 42 graden ende 50 minuten/ zijnde op Donderdagh des middaghs al los.

Den 10 dagh bande Maert waren wy in de breedte 39 graden ende 15 minuten/ Balladerio van ons zijnde Oost ten Noorden/ ende wy waren 20 leguas van het lant/ ende het Epland van Moncho van ons zijnde Noort Noort-oost daer van liggende 15 leguas/ op Saterdagh ten noen al los.

Den 12 dagh bande Maert quamen wy in de breedte 34 graden 10 minuten/ vooz't aengaende van den 11 tot den 12/ 22 leguas Oost ten Noorden van den 12 tot den 13 dagh.

Den 13 dagh bande Maert waren wy in de breedte 38 graden/ ende twee derdendeel/ noordelick zijnde ontrent den middagh/ ende wy liepen 24 leguas.

Den 14 dagh bande Maert vielen wy met het landt des morgens te 6 uren/ den wint int zuyden/ ende wy liepen 35 leguas.

Dit Eplandt van S. Maria staet in 37 graden ende 15 minuten/ ende van daer ginghen wy Noort-oost ten Oosten in 6 graden 40 minuten. Het is een seer goede bequame haven ende een groot eplandt/ ghy meuchter ronsom heenen gaen/ ende vooz' alle winden ankeren. Noteert oock dat van Mocho de kust lept ten Zuyden ende Noorden tot dat ghy aen S. Maria komt : ick aenmerckte de Sonne/ en hebont ons te wesen in de breedte 36 op den 20 dagh van de Maert/ ende de kust lept daer heenen wegh Noort ten Oosten/ ende Zuyt ten Westen/ ende is een seer goede kust daer aen te ankeren/ met veel bequame Bayen.

Insgelijcks de kust lept van Lacope Besione, het welcke staet in de breedte 36 graden 10 minuten/ tot dat ghy komt in 35 graden Noort ten Oosten/ ende Zuydt ten Westen/ en is een seer schoone kust daer ontrent te ankeren.

Weet oock dat het Eplandt van S. Marefa ende Confebeseon, S. Maria.
liggen reso.

liggen Nooyt-oost ten Oosten/en Zuyt-west ten Westen.

Den 28 dagh aenmerckte ick de Sonne in 34 graden ende een halve/ende den wint ten zuyt-oosten.

Den eersten dagh van Apzil waren wy aen den Oeber om ons van water te versien/ ende daer quamen af hondert ofte meer peerde-bolck/ende sloegen 13 van onse mannen doot.

Den tweeden dagh ten 9 uren des nachts / hadden wy een Aertbevinghe.

Item op de twee Eylanden blynten den Nooydelijcken punct is gebogelt genoegh/so veel als men eten kan/beyde aen oude ende jonghe Pellicanen in de maent van Apzil.

Item op den 5 dagh van Apzil vielen wy met de Wap / ende het staet in 33 graden / ende lept ten zuyden ende ten nooyden. Van de Wap ende daer twee leguas ghebroken gront hebt ghy gebogelt genoegh/ghy meucht het lant Nooyt Nooyt-oost brengen.

Den 7 van Apzil aenmerckte ick de Son met den liniael-stock in 30 graden ende 20 minuten / het welck is 29 graden en 28 minuten.

Item in 27 graden staet een Wap / daermen booz alle winden ankeren kan/dan alleenlijck den Nooyden wint / maer daer en is geen water in de Wap/ oft eenich dragende dinck daermen sien kan/ ende de kust leydt lanckx heenen Nooyt ten Westen / ende Zuyt ten Oosten.

Den 17 dagh van Apzil aenmerckte ick de Son / en bevont ons te wesen in 22 graden ende 10 minuten. Noteert oock dat Moremorani staet in de hooghte 23 graden ende een halve ten Nooyt-waert van den punct: Moremorani is een bequame haven booz alle winden. ende daer is visch ghenoegh / maer gheen hout ofte water. Den 20 dagh van Apzil bevonden wy in 20 graden en twee derden-deelen te zijn.

Den 26 dagh van Apzil quamen wy van Arica, ende den 24 waren wy derwaerts ghekomen / ende wy vonden daer een schip van 100 tonnen met twee barchen/ het Stedeken heeft drie stucken gheschuts/ de reede is redelijke bequaem / ghy meuchter op 8 oft 9 vademmen waters ankeren/ ghy meucht het zuydelicke lant zuyt-west ten westen byinghen. Het staet inde hooghte 18 graden ende twee derden-deelen/ en van daer lept de kust N. W. ende Z. O.

Den

Den 5 dagh van de Map waren wy tot Paraca ende Perſca, ende wouden te Paraca ghelant hebben / maer de Zee ginck te ſeer ſtoornigh/en Paraca ſtaet inde hooghte 13 graden twee derdendee- len/ende het is een open Bay/ ende inde ſelbe Bay daer liggen twee ofte drie Eplanden met ghebroken gront. De Bay van Perſca is een open Bay.

Den 15 dagh van Map namen wy twee Schepen op buyt/het eene was 40 ton ſwaer/gheladen zijnde met Weel ende konſerven/ ende het ander was een ſchip van 120 ton / ende was gheladen met Seep/Weel/ Speck/ Honigh/ Smeer/ ende dierghelijcke profijten/ en wy brachtenſe te Charva, den 13 dagh des nachts/ende verbran- denſe daer/ende quamen weer van daer den 19 Map.

Het Eplant van Puna ſtaet in de hooghte 2 graden 40 minuten/ ende wy quamen aen het Eplant den 26 Map/ende berghden ons ſchepen daer/ ende op den tweeden dagh Junij quamen de Span- giaerts af/ende vielen op ons volck ende verfloegender elf/ want ſy ons volck ontberſiens oberliepen / ende ſy hadden 50 ſtucken She- ſchuts/met ſoo veel vendelen/spielen/bogen/ ende pijlen.

Ende ſoo ghy van 't Zuyden komt / ende wilt nae Puna gaen/ moet ghy van Cabo Blanco nooyt-oofſt gaen/ want de Eplanden liggen heel diep inde Bay.

Op wat dagh Meester Candif h ſijnen buyt in de Zuyder-Zee verkreegh.

Wy namen het Schip op de Santano op den 4 dagh Nobem- bris/ende wy waren 9 leguas van de California,ende wy quamen in een haben 2 leguas van de Cape in 't Noorden ghelegen/ ende is Aguada Segura genaemt/ende wy blebender tot de 9 dagh van der ſelver maent/ wy vierden daer/ ende vertroocken weer van daer des nachts te 7 uren/ ende wy verloren daer een van onſe Schepen/de Content ghenaeint.

Bierde
Nobema
ber.

Op den eerſten dagh van December/ontrent den middagh wa- ren wy in 13 graden ende 5 minuten Weſt / ende des nachts te ſes uren quamen wy wegh ten Weſten tot op den 4 dagh des mid- daghs/wy ginghen 144 leguas/ en waren in de hooghte 12 gra- den ende 15 minuten/ des Maendaghs op den middagh/den ſelfen dagh der Maent 19 leguas.

Eerſte
Decem-
ber.

Ick meprie van 13 graden gingen wy van eersten dagh September tot den 5 toe/ 192 leguas.

Item op den 6 dagh ten 12 uren/ 240 leguas.

Item den 7 dagh van December waren wy in 12 graden 46 minuten/ ende waren van 13 graden 288 leguas.

Item den 8 dagh van December waren wy in 11 graden 45 minuten/ ende wy quamen van den 7 dagh te 11 uren/ tot den 6 dagh te 12 uren 48 leguas.

Op den welcken dagh van December in twaelf graden ende een halve/ tegen het noorden droeghen wy 50 leguas kort van de Ladronas, zijnde den 10 dagh te twaelf uren.

Item den 12 dagh waren wy inde hooghte 12 graden ende 30 minuten/ zijnde van de Philippinas 450 leguas.

Item den 14 dagh van December waren wy inde breeide derthien graden en twintigh minuten/ zijnde 180 leguas voort gheschoten ontrent de Carde, ende met haer additie voort gheschoten 680 leguas/ ende den 14 dagh al los.

Item den 16 dagh waren wy in 13 graden 24 minuten/ zijnde 270 leguas van de Ladrones geschoten.

Item den 18 dagh waren wy in 14 graden ende 30 minuten/ vande Eplanden 200 leguas.

Item den 20 dagh waren wy in 14 graden ende 20 minuten/ kort zijnde van de Ladrones 9 leguas op Woensdagh des Middaeghs.

Item den 22 dagh waren wy kort van de Eplanden zijnde in 13 graden ende 50 minuten.

Item den 23 dagh aenmerckte ick de Sonne/ ende bebont ons te zyn in 13 graden ende een halve.

Item op Sondagh den 24 dagh der Maent/ waren wy in 13 graden ende 36 minuten.

Item den 26 dagh waren wy 13 graden 4 minuten/ ende hadden 23 leguas volbracht. Ende wy quamen ontrent de Eplanden Los Ladrones, den 3 Januarij 1588. ende quamen binnen de Strate vande Eplanden Philippinas, den 15 Januarij/ ende voeren die voorby den 28 Januarij.

De Cabo Spirito Sancto staet in 13 graden/ ende van daer tot

de Straet Manila lept de kust West ten Noorden/ende is tusschen beyde 18 leguas : wy quamen in aen de Straet den 15 dagh Jannarius/ende quamen tot het eplant van Capole den 16 dagh der selver maent/ende het is 9 leguas van de Straten/ende wy ankerden aen de West-zijde daer van/ tot aen den 24 dagh des morgens/ende wy vonden daer redelick volck / ende wy namen van hem Kaes/Wortelen/ende diergelijke dinghen.

Maer van de Straten in 10 mijlen/lept het zuyt-west/ende nooyt-oost/ ende van het Eplant Cape Pole tot Basebate, lept het nooyt-west ende Zuyt-oost 14 leguas daer van/ ende van Basebate tot Deglone is 7 leguas. Deglone lept aen de zijde van Manila, ende is een seer goede bequame haven voor alle winden. Noteert oock dat van Basebate tot de allerbinnenste Straet zijn 12 leguas West Zuyt-west/ende heten een Eplandt aen hoogh-booyt ligghen / Sabonna genaemt/ende was 6 leguas lanck.

Noteert oock dat van het Eplandt van Sababonna , het welcke in 11 graden en 50 minuten staet/ quamen wy West Zuyt-west tot Panay. Het Eplant is 32 leguas lanck/ende lept West ten noorden ende Oost ten zuyden/ ende aen het Ooster-hoofst ligghen veel Eplanden/ ende tusschen hen ondiepe wateren/ ende van dees Eplanden 10 leguas zuyt-west/daer is een hoofst Kape Boy,ende van daer 3 leguas Oost Zuyt-oost lept een Eplant / ende van daer quamen wy West Zuyt-west/ tot dat wy het westelike-hoofst van het Eplant Deugressio zuyt zuyt-oost van ons gheboecht hadden/ende wy quamen daer van wegh 12 leguas ten zuyden ende ten westen met onseker ondiepten/want wy dickwils maer 7 vademen waters en hadden/ ende menichmael weer 13. Wy quamen daer aen soo veel Eplanden datmense niet ghetellen konden/ende van daer Zuyt ten Westen/ quamen wy tot de allerbeste Straet zuyt-west ten zuyden. Wy voeren voor de Philippinas den 28 Januarij / God sy danck. Het zuyder deel daer van is in 10 graden ghelegghen.

Wy quamen weer van de voorsz Straet zuydelick/ tot dat wy vielen met het nooyden-hoofst van Melle de Navaye, ende van daer quamen wy zuyt ende zuyt ten westen / tot dat wy met het zuyden-hoofst van 't landt vielen/ het welcke Cabo Canella genaemt is/ ende van die Cabo Kanella lept een Eplant ten zuyden ses leguas

van daer/ende bynght dat Epland ten Westen Oostwaerts van u/ ende ontrent den Geuer tusschen den Zuyt-oosten ende nooyt-westen liggen 28 Eplanden / wacht u van de ondiepten die onder ons alle- sins ligghen / want ghy hebt altemet 10 bademen waters / ende menichmael 12 bademen / ende 6 bademen. De Cabo Canella leyt in de hooghte 6 graden ende twee derdendeelen. Essoranno is inde hooghte ses graden.

Op den 4 dagh Februarij kregghen wy het upterste eynt in 't oosten/ghelegghen van het Epland Franco, Nooyden ten Westen/van ons 120 leguas af / ende wy quamen Zuyt ten Westen 8 leguas daer van/ zijnde des mozzghens. Item op den 7 dagh hadden wy Cabo Canello ten Nooyden ende ten Oosten van ons/hebbende in- de byrede twee graden ende vijftich minuten/ende op dien dagh des middaghs quamen wy van daer Zuyt Zuyt-west.

Cabo
Felle
Bessa.

Item den 12 dagh van Februarij quamen wy West Zuyt-west / ontrent 14 leguas van de Cape Felle Bessa, het is een seer hoogh lant/ ende 10 leguas tegen het West Nooyt-west van de Cape leyt een Epland.

Item van de Cape Felle Bessa, tot die deelen in 't Oosten/ leydt het lant Oost ten Nooyden ende Zuytwaerts/ ende Zuyt ten Westen ofte Zuyt Zuyt-west/ den 12 dagh des middaeghs.

Item van dien nacht/ tot den 13 dagh des middaeghs/ maecte wy onse streckinge 6 leguas Nooyt-west / het welcke ons dede inde hooghte te wesen 4 graden en 3 vierendeelen.

Item op den 13 dagh van de selve maent/ waren wy inde byrede 5 graden/ende 25 minuten/ ende liepen heenen 15 leguas.

Balam-
ba.

Item den 16 dagh van de Maert quamen wy van de Bape van Balamba, de plaets daer wy ankerden aen de Straet van Balam- ba, lagh Oost ende Nooyt van ons. Noteert wy waren vast op de kust 5 dagen.

Den 18 dagh van de Maert waren wy inde hooghte 17 graden 40 minuten/ ende al los op den middagh.

Wanneer ghy upt het Zuyt-wester-hoofst gaet 3 leguas af/ ver- toont het hem dan/ende den uptersten punct in 't Westen houdende Nooyt ten Westen/ ende den Oosterlijcken punct Nooyt-oost ten Oosten / ende dit Epland leydt Nooyt-west ende Zuyt-oost. Het

Wester-

Wester-hoofst van het Eplant ende de Alleatres liggen Zuyt-west ende nooyt-oost/ ende sy liggen tusschen beyde 7 leguas gescheppen. Het Eplant staet inde hooghte 23 graden 48 minuten.

Dit Lant staet in 40 graden ende 30 minuten. Dese kust leydte Zuyt ende Nooyden/ tot dat ghy komt in 48 graden/ ende het is een lustighe bequame kust daer ontrent te ankeren. De vloet strecket ten Oosten ende ten Zuyden/ ende het vloeyt op de kust ten Zuyden ende ten Nooyden/ tot dat ghy aen de punct de Cruces komt.

De haven van de Cruze, liggende van ons West ten Nooyden/ ende het zuydelijcke Eplant/ ende de haven de Cruze liggen Nooyt-west ende Zuyt-oost/ ende zijn 6 leguas van malkanderen. De haven de Cruze is een seer bequame haven / ende in 't ingaen is het ten minsten 6 ofte 7 vademen waters diep/ soo ghy aen het Westen draeght / maer soo ghy van het Nooyden komt/ siet wel upt nae de kust/ tot dat ghy in 't gesicht van eenen tooren komt/ de welcke aen de Zuydt-zijde staet / ende soo wannert ghy den Tooren West ten Zuyden van u hebt/ gaet dan in met den Tooren west/ tot dat ghy den zuyderlijcken punct in de ooght krijght / en is een swarte kust/ dan hout den Tooren op den swarten punct / tot dat ghy seer naer aen 't lant van den Oever komt/ ende dan suert recht aende nooyt-zijde met den punct van de banck / ende dan meucht ghy ankeren daer ghy wilt. De haven de Cruze staet in sijn bytede 47 graden 40 minuten.

In 48 graden ende 30 minuten leyter een Kotsse 7 leguas van het landt/ wy schoten ons loot buyten booyt in de Zee/ een Enghelsche misle van de Kotsse/ ende wy hadden 24 vademen/ ende het landt leyt binnen in de rotsen/ ende verheft dus west Nooyt-west van u zijnde. De kust leyt van 48 tot 49 ende een derdendeel zuyt-west ende nooyt-oost/ ende het vloeyt zuyt zuyt-oost op den veranderdagh.

Het landt vertoont hem 3 leguas af in 48 ende 40 minuten / ende het midden daer van west van u liggende/ ende de zuyt-west punct zuyt-west ten westen zijnde/ en het nooyden-hoofst ghelijck een gheboocken gront.

De kust leyt van 51 graden ende een derdendeel zuyt zuyt-oost/ ende nooyt nooyt-west/ ende van de Cape der Maaget Maria leyt een leege banck/ als boven verhaelt is / ende leyt van Cape Maaget Maria,

Maaget Maria

Morere
de Hamb-
ure.

Maria West Zuyt-west/ende is twee leguas langh/ ende de straet leydt van des bancks punct West Zuyt-west 36 leguas lanck/ende daer liggen twee Eylanden/ het zuydliche is het Eylant Penguijn, ende daer mencht ghy rontsom dat Eylant 7 of 8 bademen waters ankeren/maer eer ghy aen het Eylant komt/is daer een ondiepte aen de noot-zijde. Ende van Penguijns Eylant tot Philips-stadt; anders ghemact Morere de Hambre, oft sterben van Honger; is de streckinghe zuyt zuyt-west/ ende noot noot-oost/ ende ligghen 16 leguas van malkanderen/ ende van daer tot de Cape Froward, leyt de streckinghe zuydt zuydt-west/ ende noot noot-oost/ ende sy liggen 14 leguas van malkanderen. Ende van Cape Froward tot Cape Galliant, leyt de kust noot-westen westen/ ende zuyt-oost ten oosten/ ende daer is de allerbequaemste reede in alle de straten/ ende van daer tot de Bay van S. Hieronymus leyt de kust noot-west ende zuyt-oost/ ende is van de Cape Galliant seven leguas gescheiden. En teghen ober de Baye S. Hieronymus aen de zuydt-zijde is een seer bequame haven vooz alle winden. Ende van daer tot de Cabo Blanco leyt de kust west zuydt-west/ ende oost noot-oost/ende is 9 leguas daer van ligghende/ ende binnen in de Cabo Blanco na het westen/is een seer bequame haven/ en van daer licht de straet noot-west ende zuyt-oost/ ende zijn 27 leguas. Item ghy en hebt geen Eylanden in de Straet eer ghy komt tot het Eylant Penguijn, ende van daer en sult ghy gheen meer Eylanden hebben/ eer ghy komt tot de Cabo Galliant.

Vande Zee-vaert van Mexico, nae de Eylanden
Philippinas en China.

Vande
Zeevaert
van Me-
xico.

Nu om te bewijfen op wat maniere dese Schepen haer kourse doen nae de Philippinas, op de kusten van China, ofte nae het Eylant Iapan, gaen ghemeenlick dese Schepen van de haven Acapulco. Sy setten voort in de Maert/ ende hebben nimmermeer winden van doen om hen upt te draghen/ ende sy seplen gemeynlick tot de Philippinas in 50 dagen/ende dat zijn 2500 leguas/ende in 't weder keeren moeten sy nae het noorden toe loopen tot op de hooghte van 38 ofte 40 graden/ende daer binden sy noot-westen winden/ die hen 't huyfwaerts byenghen/ sy komen in het eynt vande Maert van

van Novembrys/ oft in 't begin van Decembrys/ ende sy zijn 5 ofte 6 maenden in 't wederkeeren.

Vanden handel ofte Koopmanschap
die de schepen doen.

De Schepen die nae de Philippinas varen/voeren ghemunt ofte onghemunt Silber/ende boo2 het Silber dat sy daer voeren/ kon-
nen sy soo veel gouts in ghetwichte kriegen soo sy selfs willen/ doch
die in China ende de Eplanden Philippinas gheweest zijn/ ghetuy-
ghen datmen gemeynlick aldaer heeft boo2 vier pont Silbers een
pont Gouts/maer sy en soecken geen groote menichte Gouts/ om
dat sy soo veel in Peru ende Chili hebben/ daerom handelen sy ghe-
meynlick boo2 de meestendeel met die van China, die met groote
menichte van schepen in de haven Manilia komen/ daer de Span-
giaerden een sterckte hebben / ende handelen aldaer t' samen met
Goudt/ Zijde/ Lijnwaedt/ Mus kuljaet/ Fluweelen/ Specerijen/
Strael/ Wier/ende veelerley andere soorten van koopmanschappen/
ende maecken in hare wederkomste van elck hondert een dupsent.

Beschryvinge vande Zee-kusten vande Lan- den Nicaragua ende Mexico, van Panama Westwaerts tot het Landt van California.

Van Panama tot Perqua	_____	_____	230 leguas/
Van Perqua tot Relish Possesseon	_____	_____	80 leguas/
Van Relish Possesseon tot de Golf Phousea	_____	_____	18 leguas/
Van daer tot Senfonata	_____	_____	48 leguas/
Van daer tot Gouls Tequantepoke	_____	_____	90 leguas/
Van daer tot Huatulco	_____	_____	40 leguas/
Van daer tot Acapulco	_____	_____	80 leguas/
Van daer tot Cignataneto	_____	_____	40 leguas/
Van daer tot S. Jago	_____	_____	60 leguas/
Van daer tot de haven de Canabebad	_____	_____	7 leguas/
Van daer tot het Eplant van Chamelle	_____	_____	12 leguas/
Van daer tot Valle de Pardeasso	_____	_____	40 leguas/
Van daer tot de haven Tacalla	_____	_____	40 leguas/
Van daer in Massatlano/ gheslegghen in Shemelle	_____	_____	80 leguas/
Van daer tot de haven Dedatto	_____	_____	20 leguas/
Dese haven Dedatto leyt in de breedte 23 graden 36 minuten.			
En tot Canallalla zijn	_____	_____	8 leguas.

Volkomen Beschryvinghe

van de distantie der plaetsen/ ende van de Rivier

Plate, tot dat ghy komt tot Pette Guaras ten Noorden/
ende weder beginnende vande Rivier Plate tot dat-
men komt aen het eynde van de Magallanische
Straet ten Zuiden/ met de graden van de
breedte daer elk plaets in staet.

De rivier
Plate.

S. Ma-
ria.

De Riviere Plate leyt in 35 graden 10
minuten/ op de Noordt- zijde van de punct licht
een Eplant/ een leguas van den Oever.

Van Lobato tot aen de Cape van S. Maria,
leyt het Lant Noort-oost ende Zuyt-west/ ende
tusschen beyde zijn 55 leguas.

Zuyt-oost van de Caep Sancta Maria leydt
een Eplant twee leguas van den Oever/ ende tusschen beyde is een
bequame reede/ tusschen het Eplant ende t vaste Lant/ het welcke
laegh Lant is.

De ha-
ven S.
Pedro.

Van de Caep S. Maria tot aen de haven S. Pedro, hebt ghy 42
leguas/ ende alle laegh Landt/ ende het Lant leyt Noort-oost ende
Zuyt-west/ ende aen de zuyt- zijde van de haven van S. Pedro daer
leyt een punct van een lant/ het welcke een groote leguas was van
den Oever.

De have
Martin
de Souza.

Van de haven S. Pedro tot aen de haven Martin de Souza, hebt
ghy 52 leguas/ ende het lant leyt zuyt-west ende Noort-west/ ende
van de haven Martin de Souza tot de Laguna, hebt ghy 42 leguas/
ende het Lant leyt hoogher. Den loop hier toe is Noort-oost ten
Noorden/ ende Zuyt-west ten Zuiden/ ende daer leyt een Eplant
twee leguas van den Oever/ daer een goede reede is om alle schepen
te berghen.

Van de Laguna tot de haven Dunde Reca, hebt ghy 5 leguas/
ende

ende het is een goede Keede voor alle winden / uptghenomen den Noort-oosten wint/ende vande haven Dunde Reca tot den Kevier Patus, hebt ghy 10 oft 11 leguas/ende het Lant leyt Noorden ende Zuyden / ende staet in 29 graden. Den mont van de Rivier woxt met het Eplandt van S. Catharina besloten / het welke een groot Eplandt is van 8 oft 9 leguas in de lenghde / welke Eplandt leydt Noorden ende Zuyden / ende aen de Oost-zijde heeft geen reede / maer een kleyn Eplandeken dat aen het zuyden leyt/ende een ander aen de noort-zijde / het Eplant van Arburfa ghenaemt / het welke hem toont als een groote Bap / dat tusschen het Eplant S. Catharina ende 't vaste Lant leyt / in welke Bap ghy meucht op ancker komen/ende daer zijn veel kleyne Eplandekens / ende 't noort-eynt van S. Catharina staet in 28 graden.

De have Dunde Reca.

De rivier S. Catharina.

Van het Eplandt S. Catharina tot de Kevier S. Francisco, hebt ghy 26 mijlen/ende het lant leyt noort ende zuyden/ ende de Kevier van S. Francisco heeft eenen grooten mont/ende leyt oost ende west/ende heeft drie Eplanden/daer ghy op ancker kont komen/ende het vaste Lant is hoogh en ghescheurt.

S. Catharina.

Van de Kevier S. Francisco tot Cannanea, hebt ghy 15 mijlen/ het lant leyt noort-oost/ende zuyt-west / ende in den mont daer leyt een kleyn Eplandeken/ dat hem als een Sadel verheft/ ende is een goede Keede/ ende staet in 29 graden/ ende het vaste Lant is hoogh ende oneffen.

S. Francisco.

Van Cannanea tot aen S. Vincent, hebt ghy 40 leguas/ende het lant leyt noort-oost ten oosten/ en zuyt-west ten westen/ S. Vincent staet in 23 graden ende 30 minuten / ende heeft een kleyn Eplandeken in den mont/ west ende noort-west van u / ende wert de Hensgiffard ghenoeemt.

Cannanea.

Van S. Vincent tot aen het Eplant van S. Sebastiaen, hebt ghy 12 leguas/ende de streckinge leyt oost noort-oost/en west zuyt-west/ ende dit Eplant is een groot Eplandt/ en als ghy upt de Zee komt/ het toont hem ghelijck een Caep / ende zuyt-west van het Eplandt daer leyt een kleyn Eplandeken/ Alcatrazes ghenoeemt.

S. Vincent.

Van het Eplandt S. Sebastiaen tot Agraderis, hebt ghy 16 leguas/ende het Lant leyt Oost Noort-oost/ ende West Zuyt-west/ ende van Angraderis tot de Kevier Genero, staet in 23 graden/ en-

S. Sebastiaen.

de verheft hem met hooghe gheberghen / ende een van de berghen toont hem soo spits / als het opperste van een schip. In den mont van de Riezier ligghen veel klepne Eplandekens / ende eenen hooghen pinnakel aen de west-zijde / ende wort het Supcker-broot genoemd.

Genero. Van de Riezier Genero tot de Cabo Frio, hebt ghy 18 leguas / ende het landt leyt Oost ende West / ende dese Caep / als ghy uyt de Zee komt / soo vertoont het hem als een steen-rots / met veel witte strepen daer in / ende op 't hoogste daer van verheft het hem ghebroken / het welcke een goet merck is / ende staet in 23 graden / ende nae het Noorden van de Caep / ontrent twee mijlen daer van / is de Bay Formosa, ende heeft inijnen mont vier ofte vijf klepne Eplandekens / ende tusschen die ende het vaste lant / is een goede reede / ende aen de Noort-zijde van de Bay / daer is een steenen huys / by een kleyn Riezierken.

C. Frio. Van de Cabo Frio tot de Bay van Salvador, hebt ghy neghen leguas / ende aen de zuyt-zijde van de selve Bay zijnder veel Eplanden / ende het landt leyt noort ende zuyden / tot dat ghy komt tot S. Jacobs Eplant / het welcke 12 leguas is / nae het Noorden van de Caep. Dit Eplant van S. Jacob is twee leguas van den Oever / ende heeft twee Eplandekens dicht aen / ende daer is een goede reede tusschen het vaste lant ende het Eplant / eenen goeden scheut vant het Eplant / ende daer en is geen perijckel dan dat ghy voor u liet. Dit Eplant staet in 22 graden ende 20 minuten / ende heeft hout / water / en vogelen in.

S. Jacob. Van het Eplant S. Jacob tot de Caep S. Thome, hebt ghy 8 leguas / ende het lant leyt noort-oost ende zuyt-west / ende staet in 22 graden.

S. Thome. Van de Caep van S. Thome tot Parayva, hebt ghy 8 leguas / ende het lant leyt noort-oost ende zuyt-west / en staet in 21 graden / en 40 minuten.

Paraya. Van Paraya tot Manage, hebt ghy 5 leguas / ende 't Landt leyt noort-oost ende zuyt-west / ende staet in 21 graden.

Manage. Van Manage tot aen Tapemere, hebt ghy 5 leguas / ende het lant leyt Noort-oost ende zuyt-west / ende staet in een-en-twintigh graden.

Van

Van Tapamere tot Gleretebe, hebt ghy vier ofte vijf leguas/ Tapa-
mere. ende het landt leyt Noort-oost ende Zuyt-west/ ende de selve punct van Gleretebe heeft een rye van steen-rotten/ het welcke anderhalf mijl ver leyt in de Zee/ ende de punct is laegh lant/ ende staet in 20 graden ende 45 minuten.

Van de punct Gleretebe tot Guarrapare, hebt ghy 7 leguas/ Glerete-
be. ende de streckinghe leyt noort-oost ende zuyt-west. Dit Guarrapare heeft een Eylandt dat daer aen leyt / het welcke is ront/ ende wort Ilant Salvado, ofte onbzychtaer ghenaeint / en leyt anderhalf leguas van den Oever/ ende het lant is vol berghen ende onessen/ het welcke een goet merck is/ ende staet in 20 graden ende 30 minuten/ ende nae het noorden van dit Guarrapare hebt ghy drie Eylanden/ de welcke drie leguas van het vaste landt ligghen/ ende tusschen het vaste lant ende de Eylanden een half mijle van den Oever leyt een goede reede.

Van Guarrapare tot Spiritus Sanctus, hebt ghy 8 leguas / ende Guarra-
gare. het lant leyt noort-oost ende zuyt-west/ ende Spiritus Sanctus heeft een rye van Rotten/ dat aen de Noort-ooste punct leyt. Van den punct ontrent twee leguas op te lantwaerts in/ sult ghy eenen ronden hooghen bergh sien/ die alleen op hem selven staet/ ende ieer onessen/ die genoemt wort den bergh van Meester Alve, ofte Meesterbergh/ ende van hier kont ghy eenen grooten wegh sien in de Zee. Dit Spiritus Sanctus is een groote Bay/ ende heeft veel klepne eylandekens in 't midden ofte den mont daer van/ ende de Rivier leyt noort-oost/ ende zuyt-west/ en staet in 20 graden in de breedte.

Van Spiritus Sanctus tot de Rivier Mangus, hebt ghy ses le- Spiritus
Sanctus. guas/ ende het Landt leyt Noorden ende zuyden / ende dese Rivier Mangus maectt binnen in 't lant drie berghen/ ghelijck ronde Eylanden/ die een goet merck zijn / ende staen in 19 graden ende 40 minuten.

Van de Rivier Mangus tot de Rivier Douce, hebt ghy 7 ofte Rio
Douce. 8 leguas/ ende het lant leyt noort-oost ende zuyt-west/ ende het is heel plat landt/ anderhalf leguas van den Oever/ ende het landt is laegh lant/ ende binnen in 't lant is eenen hoogen bergh/ die lanckwerpighe als de kust leyt/ ende dese rivier staet in 19 graden ende 20 minuten.

Createre.

Van de Rivier Douce tot Createre, hebt ghy 17 leguas / ende het lant lept noorden ende zuyden/ ende dese Createre aen de zuyt-zijde/toont ons 4 openinge/een leguas van malkanderen/ van de welke twee ons hoogh lant toonen/ ende de ander twee leegh lant/ ende sy zijn malkanderen so ghelijck/ datmen maer een Rivier daer van kan mercken/ tot dat ghy hen seer naer komt/ ende het staet in 18 graden ende 45 minuten.

Maranepe.

Van Createre tot Maranepe, hebt ghy 10 leguas/ ende het lant lept noot ten oosten/ ende zuydt ten westen/ ende heeft in den mont van de Riviere een witte kloof/ ende toont ghelijck een stuck Lantwaet / ende is een goet merck / ende het staet in 18 graden en vyfthien minuten.

Van Maranepe tot Parawepe, hebt ghy 5 leguas/ ende het lant lept noot-oost ende zuydt-west / ende aen desen Parawepe licht een hoogh punct van het landt met veel boomen daer op/ ende om dat het is al ondiep na de Zee/van den mont des havens kont ghy sien de ondiepten van Aburalus. Ende als ghy gaet van Parawepe, sult ghy een leguas t' zeewaerts seplen / ende dan sult ghy Noot-oost gaen om de Waps wil/die seer vol perijckel is/ende als ghy de leeghte ter zeewaerts siet/sult ghy 6 ofte 7 bodemen diep loopen/ ende seer sacht lant binden/ ende dan zijt ghy geheel recht in de Canael/ ende als ghy komt soo hoogh als de punct Parawepe, by den wech dien ghy gemaecht hebt/sult ghy u selven een leguas daer van vinden : ende als ghy u selven meer als een mijle daer van vint / doet wat neder/dooz vrees om op de laeghte van de zee te vallen.

Parawepe.

Van Parawepe tot de Rivier Caruels, hebt ghy 3 leguas/ ende de Canael sal u vertoonen hoe ghy dooz't mencht seplen/ende ghy mencht vryelick wat nae de laeghte ter zeewaerts loopen / om dat den mont van de Rivier Karuels is heel ondiep/ende heeft veel sandplaten.

Caruels.

Van de Karuels tot het eynt van het Roode Klif/ hebt ghy 5 ofte 6 leguas/ende in desen wegh hebt ghy geen perijckel/ maer wacht u van het vrecken der zee/ en inde Rivier ontrent Costion moetmen wel toesien. Van het eynt van't roode Klif tot Corebabo, hebt ghy twee leguas / ende wacht u dat ghy niet boven anderhalf leguas van den Oever en gaet : want alle den wegh van de Roode

Klif af tot Corebabo toe/lept er een punct van fant/ende so haest als ghy de punct van de rotsen voorby zijt/Isult ghy recht nooyt-oost by het fant stueren/tot dat ghy komt binnen een steenwerp daer van/ende dan stuert voorts van daer oostwaerts. De punct van Corebabo staet in 17 graden.

Van de punct Corebabo tot de haven Seguro, hebt ghy 28 ^{Coreba-} leguas/ende het lant lept noorden ende zuden/ en wacht u als ghy soo hoogh komt als de haven Seguro, want de rotsen die te Zee-^{bo.} waerts liggen zijn seer periculens. De haven Seguro heeft groote roode kliffen die aenden boet van het doorp staen/ende soo ghy voorgenomen hebt in de haven te trecken/so begeeft u selven Oost ende West van de kliffen/ende dan stuert recht met hen/tot dat ghy komt binnen de punct van de rotsen/ende dan stuert van hier zutwaerts: want de Nooyt-zijde van de Rivier is al ondiep/ende de Rivier lept op 16 graden en 30 minuten.

Van de Rivier ofte haven Segure tot Santa Cruz, hebt ghy drie leguas/ende het is een bequame plaets om cleme schepen te bergen: maer wacht u voor het perijckel dat ghy siet.

Van Santa Cruz tot de Rivier Rio Grand, hebt ghy 9 ofte 10 ^{Santa Cruz.} leguas/ende wacht u al desen wech/dat ghy binnen drie leguas aenden Oever niet en komt te genaken/want daer liggen veel leeghten onder weegh/ende het lant lept Nooyt Nooyt-oost/ende zunt zuntwest/ende over den arm van dese Rivier Rio Grande, sult ghy drie bergen vol bosschen sien/d'welck hen gelijck Eplanden vertoonen/ende zijn een goet teecken/ende staen in 15 graden 30 minuten.

Van Rio Grande tot de Illeas, ofte de Eplanden/ hebt ghy 18 ^{Rio Grande.} leguas/ende het lant lept Noorden ende Zuden/ende in desen wech hebt ghy gheen ondiepten/maer 3 ofte 4 leguas daer van: ende soo ghy nae de Eplanden wilt gaen/hout u altyts langhs den Oever in 't gesicht van het fant/want anders kont ghy de Eplanden niet sien/om dat se kleyn zijn/ende soo haest als ghy se siet/stuert recht tot de grootste van hen/ende tusschen den Oever is een goede reede/ende so ghy in de Rivier wilt gaen/de Canael lept van het groote Epland tot de mont van de Rivier/nooyt ende zuden/ende staet in 14 graden en 45 minuten.

Van de Rivier Illeas tot de Rivier Contas, hebt ghy 8 leguas/ ^{Illeas.}

ende het lant leyt Noort ende Zuiden. Dese Kibier heeft veel rotsen in den mont liggen/ ende ter Zee-waert daer leyt een kleyn Eplandeken ghelijck een Kotsse: soo ghy in de Kibier Contas wilt komen / soo komt seer na die Kotsse / want aen de anter zijde is het al laegh.

De Kibier
hier kontas.

Van de Kibier Contas tot Camamo, hebt ghy 6 leguas/ende desen Kamamo heeft eenen wijden mont / ende van den punct van de Noort-kuste sult ghy een Eplant sien / het welcke Cayepe genaemt woort: wacht u dat ghyer niet te naer en komt / want het veel ondiepten daer ontrent heeft: maer ontleent wat aende Zuidt-zijde/ want daer loopt een Canael dat 5 ofte 6 bademen waters heeft/ ende van daer tot Guepena hebt ghy drie leguas.

Teniere.

Van Guepena tot Teniere, hebt ghy 4 leguas/ende Teniere aen de Zuidt-zijde toont eenen hoogen bergh/ den welcken Noort-west van u liggende/ sal hem verheffen ghelijck een Galen/ niet sijn achterste deel opwaerts/ende so ghy binnen wilt gaen/ soo neemt vyzelick wat vande Zuidt-zijde / ende ghy sult 5 ofte 6 bademen waters hebben/ ende staet in 13 graden. Desen hoogen Bergh is de Moer van S. Pablo.

S. Pablo.

Van de Moer S. Pablo tot Bayea, hebt ghy 12 leguas / ende de streckinge noort-oost ende zuidt-west/ende soo ghy witlant siet/ soo zijt ghy aen de Noort-zijde van Bayea, in de punct van Iappeane, het welcke witte stucken in 't landt toont/ als ofter laken te droghen leyde/ende Bayea staet in 12 graden ende 30 minuten.

Bayea.

Van Bayea tot de Kibier Roiall, hebt ghy 26 leguas / ende het lant leyt Noort-oost ende Zuidt-west/ ende de punct van Tappeane staet in 13 graden. Soo ghy upt Bayea gaet nae het Noorden/ soo moet ghy nae het Oosten seplen/ ende ten Noorden / tot dat ghy 30 oft 40 leguas van den Kibier zijt.

Royal.

Van de Kibier Royall tot de Kibier S. Francisco, hebt ghy 17 leguas/ende het lant leyt Noort-oost ende Zuidt-west/en staet in 11 graden in de bzeede.

S. Francisco.

Van de Kibier S. Francisco tot de punct Gurra, hebt ghy 15 leguas/ende het lant leyt Noort Noort-oost/ ende Zuidt Zuidt-west/ ende staet in 10 graden ende 20 minuten.

Van de punct Gurra tot de klippen van Camare Cuba, hebt ghy 6 leguas

6 leguas / ende dit zijn groote hooghe klippen / ende zijn een goet merck / en is een goede reede voor alle westerlijke winden / ende van dese klippen tot de rivier van Steenen / hebt ghy 5 leguas / ende het lant leyt nooyt nooyt-oost / ende zuyt zuyt-west.

Van de rivier van Steenen tot de Caep S. Augustijn, hebt ghy 12 leguas / ende het lant leyt nooyt nooyt-oost / ende zuyt zuyt-west / ende dese Caep als ghy upt de Zee komt / schijnet eenen bergh ghe-lijck eenen sadel te wesen / ende staet alleen / liggende naester hant O. ten N. ende W. ten Z. van de Caep op binnen 's lants / en komen de lant de kust / de Caep leyt uptwaerts / ende toont als ofter kle-
ne bosschen daer op verdept stonden / ende 5 mijlen nae het zuyden / sult ghy sien het Eplant van S. Alexo, het welke een kleyn Eplan-
den is / ende is een goet merck / ende de Caep van S. Augustijn
staet in 8 graden 30 minuten.

Van de Caep S. Augustijn tot Fernambuche, hebt ghy 8 leguas / ende het lant leyt nooyt ten oosten / ende zuyt ten westen / ende het merck van Fernambuche is het steken selver / het welke op eenen hooghen bergh by de waterkant staet / 't welke toont als de Caep selver / ende staet in 8 graden in de breedte.

Van Fernambuche tot het eplant Tamareca, hebt ghy 4 leguas / ende aende zuydt-zijde van de punct van de Rivier heeft het roode klippen / ende so ghy in de Rivier wilt gaen / brenghet u selven nooyt-oost / ende zuyt-west by de roode klippen / ende dan soo voort in de Bap / daer ghy 9 ofte 10 voet waters sult hebben.

Van de Riviere Tamareca tot Parryba, hebt ghy 15 leguas / ende het lant leyt nooyt ten oosten / ende zuyt ten westen / ende staet in 6 graden en 45 minuten.

Van Parryba tot Toppoam, hebt ghy 10 leguas / ende het lant leyt nooyt nooyt-oost / ende zuyt zuyt-west. Ende van Toppoam tot der Monicken Herbergh / hebt ghy 7 leguas / ende het lant leyt nooyt-west ende zuydt-oost / ende dese haven der Monicken staet in 5 graden en 30 minuten.

Beschryvinge vande Zee-kusten van Rio de la Plate,
tot de Magallanische Straet.

De Cabo S. Maria aen de nooyt-zijde van de Rivier Plate, staet
suyt in 35 graden / tot de Caep S. Anthoni, dat de Zuyt-caep
staet in 19 graden.

is van de Rivier Plate, hebt ghy 28 leguas / en de selve Caep staet in 56 graden 20 minuten / de streckinghe tusschen beyde is zuyt zuyt-west / ende nooyt nooyt-oost.

Baxos
de Casti-
liana.

Weet dat van de Rivier Plate Oostwaerts 25 leguas / daer leyt een ondiepte / dat sy Baxos de Castiliana noemen / die sijn streckinge wilt nemen van de Caep S. Maria om zuytwaerts te trecken / moet nae het zuydt-oost wat opklimmen / tot dat hy sy in 36 graden / dan neemt eenen graet zuyt zuyt-oost / want dat sal u de ondiepten ontdekken / als oock de ondiepte van S. Anthoni, ende als ghy krijgt 40 oft 41 bademen waters / sult ghy doncker root sant oock krijgen / dan seylt zuyt-west ten zuyden / tot dat ghy tot 40 graden toe komt / daer ghy groote menichte van onkrupst sult binden / en sult 20 Leguas van den Oever wesen.

Van de Caep S. Anthoni tot de Caep van de groote sandige bergen / sijn 48 leguas / sy liggen Z. W. ten Z. ende N. O. ten N. Ende de 18 leguas van S. Anthoni leyt de Rivier S. Anna ghenaemt / de welke in den mont heeft veel leegten ende ondiepten / daerom moet ghy niet naerder den Oever komen dan op 40 bademen.

S. An-
dries.

Van de Caep van de sandighe berghen tot de Caep S. Andries, hebt ghy 31 leguas / ende den halven wech / tusschen hen beyde / hebt ghy Bapen ende Rivieren / die vol ondiepten sijn. Beyde dees Capen liggen zuyt-west ten westen / ende nooyt-oost ten noorden.

Van de Caep S. Andries tot de ghesuncken Bap / hebt ghy 30 leguas. Dese Bap staet 39 graden 50 minuten / het leyt West Zuyt-west / ende Oost Nooyt-oost.

Van de ghesuncken Bap tot de effen punct / hebt ghy 25 leguas. Dese punct staet in 41 graden 30 minuten / sy liggen zuyt zuyt-west ende nooyt nooyt-oost / en van dese punct tot de Bap / hebt ghy 35 leguas / sy liggen west zuyt-west / ende oost nooyt-oost. Het diep-water Bap staet in 42 graden 20 minuten.

De haven
Lyons.

Van diep-water Bap tot de haven van Lyons, hebt ghy 37 leguas / de Caep over het sandige Bap leyt zuyt zuyt-oost / ende nooyt nooyt-west / en in de voorsz diepte meucht ghy stoutelick aen den oever aenlant seplen / van de Rivier Plate tot de voorszende Bap / hebt ghy geen havens voor eenighe groote schepen.

Van de Bap tot de haven van Lyons is een kust daermen stoutelick

telick aen mach komen/ en is leegh lant met witte kusten: dese haven staet in 44 graden/ als ghy tot 43 komt oft wat naerder siet upt nae een rye van rotsen die aen de nooyt-zijde van de haven ligghen seer nae aenden Oever van 't lant.

Van de vooz3 haven van Lyons tot de Caep met der bosschen/ hebt ghy 30 leguas/ sp ligghen Z. ten W. ende N. ten O. ende ten halve wege tusschen beyde daer is een Bap.

Archtien leguas Nooytwaerts van de ronde Caep/ hebt ghy een Rivier die in 't westen leyt/ ende wort den Rivier van Cranises ghe- noemt/ ghy sulc weren als ghy dwers over de Rivier zijt/ daer zijn eenighe roode strepen die gaende stroomen zijn. De Caep leyt van dese haven tot de ronde Caep der bosschen/ zuydt-oost ten zuyden/ ende nooydt-west ten nooyden. De selve Caep der bosschen staet in 45 graden 30 minuten.

De ronde Caep.

De witte Caep.

Van de Caep der Bosschen tot aen de Cabo Blanco, ofte de witte Caep/ hebt ghy 32 leguas/ de kust leyd zuydt ten westen/ ende nooyt-oost/ ende dese witte Caep staet in 45 graden/ ende ontrent 3 leguas nooytwaerts van de Caep leyt het landt al N. N. W. met witte klippen/ die in 't ghetal ses zijn/ en de leste is de grootste ende breefste/ toonende hem van verre als een seyl/ ende op 't hooft van de vooz3 Caep is eenen ronden bergh/ die hem toont als een wolcke/ ontrent dese Caep liggen eenige rotsen bpkants aen den Oever/ ende 3 kabels lenghde van den Oever sulc ghy 25 bademen hebben/ ende over de ander zijde van de witte klippen leyt de gront effen ende onder de klippen die de Zee gemaect heeft/ ende staet daer regen als oft het opspruinghe van Walvisschen waren/ ende op de Caep zijnder eenighe klepne buscagiens daer volck in woont/ van welck ghy u moet wachten. Het opperste deel van de Caep leyt Z. ende N. een leguas in de breeide/ ende heeft in 't midden een rye rotsen boven water/ ende aen de Zuyt-zijde vande Caep hebt ghy een haven daermen wel ankeren mach/ maer in het midden daer is een rots/ vande welke ghy u wachten moet. Van de Caep tot de haven S. Iuliaen, zijn 37 mijlen/ den loop is Z. W. ende N. O. in de haven van S. Iuliaen aen de Zuyt-zijde van den inganck liggen steenrotsen als kasteelen/ die daer in komt/ moet hem na de Nooyt-zijde be-
geven/ ende binnen de haven sulc ghy twee Eplanden vinden/ daer ghy

De have S. Iuliaen.

ghp bypeliick dan aen meucht liggen. De haven staet in 49 graden.

Tusschen de Cabo Blanco ende de haven van S. Iuliaen, liggen de Eplanden van Sampson, die acht in 't ghetal zijn.

Van de haven S. Iuliaen tot den bergh S. Anna, zijn 55 leguas de kust lept Zuyt-west ende Nooyt-oost / een seer effen lant hebbende / maer alleenelijck eenen bergh / ende nae het Zuyden zijn klepne hammock / die in 50 graden / ende 30 minuten staen.

Den
Bergh
S. Anna.

Van de rivier S. Anna tot de rivier S. Cruz, hebt ghp 8 leguas. De Cruz lept Nooyt-oost ende Zuyt-west. Aen de Nooyt-sijde van de Rivier de Cruz is een hoogh lant van twee leguas lanck / ende is effen op het top / liggende Zuyt ende Nooyt / ende daelt aen beyde sijden als een sadel. Dese kust is 4 leguas ver ondiep / maer dicht by den Oever kont ghp wel 20 bademen waters hebben.

De rivier
Galgos.

Van de Rivier de Cruz tot de Rivier dos Galgos, hebt ghp 25 mijlen / de streckinghe is N. O. ende Z. ende staet in 52 graden en 10 minuten / ende heeft tot sijn merck eenen bergh / ende aen het opperste van den bergh is een pley / ende aen de Nooyt-oost-sijde is het seer dalende op ende neer / ende heeft witte ende bypne klippen / den oppersten kant daer van swart / ende onder den Bergh aende oost-sijde / toont het hem als of het trappen waren / met eenen swarten punct in de zee. Een halve Engelsche mijl van dese punct zuytwaerts lept een Bape / het welke by den inganck is van de Rivier dos Gallegos daer het ebt en bloeyt / 12 badem waters in de rivier. Wacht u dat ghp niet te ver in en gaet om de periculen wil / daerom en gaet niet verder dan op 18 bademen waters.

De straet
Magal-
laen / de
Caep van
de Ma-
get Ma-
ria ghe-
noemt.

Van de Rivier dos Gallegos tot de Magallanische Straet / genoemt de Caep van de Maget Maria, zijn 8 mijlen / de streckinghe is Z. Z. O. en N. N. W. ende 4 mijlen eer ghp tot dese Caep komt / sult ghp hooge steyle klippen sien / en grauwe / vol van swarte scharen / de Zee daer tegen staende / als of het opspruytinge van Walvischen waren / maer eenen seer gesonden Oever / daer ghp voor eenen Z. W. wint ankeren meucht / het hooghste van dese Caep van S. Maria is gelijck de Caep S. Vincent in Spaengien. Aen het oosten van de Caep is een rye van Kotsen / die een sant comsom haer hebben / dat vol putten is / daer ghp diepe wateren vint / ende terstont meer gront / het welke met een leegh water hem selven op toont / daerom

daerom moet ghy wel toefien dat ghy ueen halbe Engelsche miil van den Oeber hout/tot dat ghy de selbe Caep gebzocht hebt **W. N. W.** van u / dan gaet **Z. W.** aen / tot dat ghy tot het leeghste komt/daer ghy ¹⁰ of ¹² bademen sult hebben. Dese plaets wort de Purification genaemt/ ende een halbe legue binnen het landt is een stedeken/dat met den naem Iesus genaemt wort. Van de selbe caep sult ghy een klif hebben / komende van de Caep / ende op het eynt van de klif staet een doorp/ ende is in de hooghte ⁵² graden ³⁰ minuten/ende van de selbe Caep de Strate inkomende/aen de **N.W.** zijde binnen ¹⁴ miilen/ begint het nauwer ende nauwer te worden/tot dat ghy komt op de hooghste plaets van den allernaefte inganck / het welcke **W. N. W.** ende **O. Z. O.** leydt / ende de selve straten gaen een derdendeel van de Canael aen de Noortschen oeber/om dat aende Zuyt-zijde een rye rotfen zijn/ ende sult daer sant sien/daerom moet ghyse by tijts in de ooghe hebben/als ghy dan de eerste streyghs voorby zijt/so gaet 8 miilen **W. Z. W.** tot dat ghy komt in een Caep **S. Gregorius** genaemt/ met een groote klip/ ende een goede reede. Van het **N. W.** tot het **Z. W.** van dese Caep en betrouet het volck daer in niet/want sy zijn vol verraderpe.

Aen dees Caep beginnen twee Straten/ ende wordet by de onse Lady van Grace genoemt / het leyt 3 leguas **W. Z. W.** ende **N. N. O.** ende in 't inkomen van de Straet / sult ghy drie Eylanden sien West van u liggende / onder de welcke ghy meucht seplen/ wel acht nemende dat ghy in de Bayen niet en komt te geraken/want sy vol perijckels zijn. Van de 3 Eylanden soeckt de Canael van de Straten **W. Z. W.** 2 leguas verre/ van daer sult ghy na het zuyden strecken/tot dat ghy komt ⁵³ graden en ³⁰ minuten/ daer ghy een punct sult vinden/de punct van **S. Anna** genaemt/ ende **N. N. West** van daer sult ghy twee ofte drie pleynen sien / in een van de welcke daer een doorp staet/ het Stedeken van Coninck Philippus genaemt/ ende voorby varende het Vol-werck ende eenen grooten Boom/meucht ghy op het Ancker komen/daer ghy vier bademen waters sult hebben.

Eenen Brief van **S^r. Thomas Candish** tot den Edelen Heer mijn Lord Camberlinck, een van haer Majesteys hoogh secreten Raet, aengaende den voorspoet van sijn Voyagie rondom de Werelt.

Seer Edele Heer / als u ghenade hier te boren altijs tot my-
waerts is genegen gheweest/ so ootmoedelick bidde ick u dat
ghyse wilt volherden / en oft schoon daer geen middelen zijn
waer dooz ickse verdient hebbe / nochtans mijnen uitersten dienst
sal nimmermeer ontbreecken/ soo dickwils als uwe genade die sulc
willen gebuycken. Ick bidde uwe edele hoogheyt/ dat u Genade
haer Majesteit wilt doen weten de groote begeerte/ die ick tot haer
Majesteits begeerte gehad heb in het volbringen van deser voya-
gie / ende alst Godt beliest heeft haer de overwinnighe van haer
vbandt in 't deel te verleenen/ soo hoop ick eer langh haer te sien alle
haer vbanden onder te brengen. Want alle de plaetsen van haer
rijckdommen/ waer dooz sy soo geweldigh haer oozlogen ghevoert
hebben/ zijn nu gantschelijck ontdeckt/ ende soo het haer Majesteit
beliest/ mach sy den roof met een weynige macht van hen allen ne-
men. Het heeft Godt den Almachtighen beliest my de gantsche
Globe van de werelt om te seplen/ inbarende langhs de Magalla-
nische Straet/ ende wederkeerende langhs de Caep de Bona Espe-
ranca. In de welke voyagie ick heb beyde ontdeckt ende kennisse
ghedaen alle de rijckste plaetsen der gantscher werelt/ die noyt van
eenighe Christenen bekent ofte ontdeckt zijn gheweest. Ick sepl-
den lancks de kusten van Chili, Peru, en Nova Hispanie, daer ick
groote plonderinge dede. Ick brande ende sonck 19 schepen kleyn
ende groot. Alle de dorpen ende villagien daer ick opt aen landede/
brandende ende plonderde ick/ ende en had ick op de kusten van hen
niet ghesien gheweest/ ick soude daer groote menichte van schatten
verkregen hebben. Ick geniete de groote profijten van een groot
schip des Conincks/ dat ick te California nam/ welck Schip van
Philippinas quam/ een vande rijckste in koopmanschap dat opt de
Zee ghepasseert had/ als des Conincks register ende der koopman-
den reeckeninghe dat selve uytwelen/ want het verchiet hem tot den
prijs in Mexico om verkocht te worden : de welke goederen (om
dat mijn schip de minste deel niet laden en kost) wiert ick bedwon-
gen die in brant te setten. Van de Caep California, die de uiterste
deelen zijn van gantsch Nova Hispania, seplden ick in de Eylanden
Philippinas, seer naer de kust van China, van het welcke ick sulcke
kennisse ontfangen ende mede gebrocht heb/ alser noyt in dese stre-
ken

ken af gehoozt is geweest/ van welke 's lants rijkdom ende verhevenheit
 vzele verhael te maecten/ oft ick niet geloof en wierde. Want had ick niet
 versekert geweest van uptnemende Rijkdom van dit lant/ ick soude so on-
 gelooflick geweest hebben/ als niemant anders die de gelijcke erbarentheit
 niet gehad en hebben. Ick seylde lancx de Eplanden van Moluccas/ daer
 ick onder eenighe van dat Heydens volck seer beleefdelijck onthaelt was/
 ende ons volc mach daer so vzele handelen als de Portugijers/ so sy selfs
 willen. Van daer passerde ick de Caep van Bona Esperanca, ende vout
 onder weegh in 't weder t' huys keeren/ het Eplant S. Helena, daer de Por-
 tugalopers gewoon zijn haer selven te ververschen/ ende van dat Eplant
 heeft my God verleent weder in Engellant te keeren. Al den welcken dienst
 ick ootmoedelick werp onder haer Majestepts voeten. Den eeuwighen
 Almachtighen Godt biddende haer regeringhe langh onder ons te laten.
 Want op den huydighen dagh is Sy de wylt-beroemste ende victorienste
 Princesse die daer in de Werelt leeft. Dus ootmoedighlic verlof biddende
 vooz mijn lancksamenheit/ wil ick voorts uwe ghenade tot Gods bescher-
 minghe bevelen. Tot Plymouth den 9 van September 1588.

Uwe Genades ootmoedigen Dienaer

Thomas Candish.

*- Seeckere aenmerckinghe ofte verhalinghe, ghenomen wyt de groote Caerte
 van China, t' huys gebrocht door Sr. Thomas Candish, 1588.*

Het groote Coninckrijck van Mogores
 leyt op het S. W. en valt op Tanassakin,
 dooz by Massacca, en voegt hem aen Bengala,
 het is krijgbaer volc/ maer en verhten anders
 niet als te paerde/ sy gaen in haer kleedinghe
 als de Portugijers.

2. Een Stad daer eenen Chiviaen in is/ een
 seer leelich man/ onder hem veel krijgs volck
 houdende/ hy voert Oorlog tegen de Tartars
 ende de Mogores, die tusschen hen liggen/ en-
 de leyt buypen de ronsheyt van de wal.

3. Dooz by sekerer geberchten daer de Tar-
 tars wonen die te voren groote vrienden met
 der Chinaens waren/ maer voeren nu eenen
 gestadigen oorlog onder malsanderen/ en dat
 is gebedig datter dierwils meer als 10000
 menschen verlagen worden/ die aen Mosco-
 pien ghelegen zijn/ ende in haren krijgh heb-
 ben sy allerleij geweer.

4. De Probiintie van Canlas heeft 4 groot^e
 steden/ ende 20 klepne steden/ ende 77 dorpen
 ende kasteelen/ het heeft in de lenghde 55 le-
 guas/ het heeft 363000 groote Heeren huysen
 die tribuut geben/ en 13900 krijghs volck/ en
 heeft 47000 paerden die des Conincks zijn/
 tot sijn bescherminge gehouden.

5 De groote stad Paquijn, daer de Coninc
 hem onthout/ heeft 8 groote Steden tot hem
 toebehoerende/ ende 18 klepne steden/ met 113
 dorpen ende kasteelen/ het heeft 418789 grote
 Heeren huysen die tribuut betalen/ het heeft
 totte krijgh 258100 paerdevolck. De stad
 staet in sijn vzele 50 graden ter noortwaerts/
 ende het is daer soo hout alst ghemeenlijck in
 Nederland is.

6. In de groote Stadt van Cantan is veel
 krijghs volck/ om de passagien vooz de Tar-
 ters te befoeden.

7. De p^{ro}bintie van Soychim heeft 7 groote steden ende 16 kilepne/ met 12 dozpen en Castelen/ en een groote stad daer hem veel volck vergadert om teghen de Carters te bechten. Het heeft 17 leguas in sijn lencbde/ ende heeft 16418 groote Heeren hupsen die tribuvt betalen/ ende 96000 krijghsvolck.

8. De p^{ro}bintie van Santo heeft 6 groote steden/ ende 14 kilepne/ met 90 dozpen en Castelen. Het is 82 leguas lanc/ en heeft 77555 groote Heeren hupsen/ die aen 63808 paerdevolckis/ en 31000 voetvolck ter oorlogh tribuvt betalen.

9. De p^{ro}bintie van Oyman heeft 7 groote steden/ 13 kilepne/ met 90 dozpen en Castelen/ en heeft 470 leguas in de lenghde/ en 132958 groote hupsen die tribuvt betalen aen 82800 krijghsvolck. Dit dese Stadt komt koper/ Cuichsilver/ ende swart Ioot.

10. De p^{ro}bintie van Curchio heeft 8 groote steden/ ende 12 kilepne/ met 83 dozpen/ die gawer bereyden om met de Jawes te bechten/ die aen de ander zijde van Cauchin-china wonen. Het is 100 leguas breeet/ en heeft 32920 paerdevolck ende voetvolck/ het heeft 405670 groote hupsen die tribuvt gheben/ waer van het krijghsvolck betaelt wort.

11. De p^{ro}bintie Tanguijn heeft 14 groote steden ende 17 kilepne/ met 95 dozpen en Castelen. Het is ober de 120 leguas/ het heeft 952818 groote hupsen die tribuvt geben/ het heeft 208900 krijghsvolck/ van de welcke daer zijn 52500 Tartars peerdevolck die vooz soude diende.

12. De p^{ro}bintie van Uquam heeft 14 groote steden ende 19 kilepne/ 150 dozpen ende Castelen/ ende is 210 leguas breeet/ ende 53161 groote hupsen die tribuvt gheben/ en 71600 krijghsvolck.

13. De p^{ro}bintie van Som heeft 7 groote steden/ ende 11 kilepne/ met 105 dozpen ende Castelen/ ende is 200 leguas breeet/ en heeft 139567 hupsen die tribuvt betalen/ ende hout 345632 krijghsvolck.

14. De p^{ro}bintie van Esiran heeft 11 groote steden/ ende 75 kilepne/ met 80 dozpen ende Castelen/ ende is 440 leguas breeet/ en heeft 1242135 hupsen die tribuvt betalen/ en hout 33900 krijghsvolck.

15. Dese Poel leydt voozby Siam, en vooz Champa, en voeght hem aen de Lappians, en van daer komt al het water dat het Koninkrijck van China dient. De Indiaen van de Chinias segghen dat dese Poel sp van de gantsche Werelt/ en daerom schilderen sp de Zee/ de Maen/ en Sterren daer in.

16. De p^{ro}bintie van Canray heeft 13 stede en een hoofst-stad/ met 73 dozpen ende Castelen/ en is 260 leguas breeet/ en heeft 1393629 hupsen die tribuvt gebē/ en 12700 krijghsvolck.

17. De p^{ro}bintie van Guansa heeft 12 groote steden/ ende 45 kilepne/ met 51 dozpen ende Castelen/ het is 260 leguas breeet/ ende heeft 1096390 groote hupsen die tribuvt betalen/ ende hout krijghsvolck/ bepde te paerde en te boet 100100.

18. De p^{ro}bintie van Vanam heeft 14 groote steden/ ende 36 kilepne/ met 51 dozpen ende Castelen/ het is 260 leguas breeet/ en heeft groote hupsen die tribuvt betalen 589296/ en krijghsvolck 15100.

19. De p^{ro}bintie van Suckin heeft 8 groote steden/ ende een hoofst-stad/ met 54 dozpen en Castelen/ ende 2 groote steden tot garnisoen/ om wacht tegen de Iepons te houden/ 200 leguas breeet/ ende heeft 500932 groote hupse die tribuvt betalen/ ende daer zijn 400325 mannen van de Conincks guarde.

20. De p^{ro}bintie Canton heeft 40 groote steden/ ende 7 kilepne/ met 77 dozpen ende Castelen/ ende een Stadt dat met 100 schepen upriet tot bewaringe van Cachewe. China is 380 leguas in de breeede/ en heeft 483383 groote hupsen die tribuvt betalen/ ende houden 39400 krijghsvolck.

21. De Stadt Champa staet in 14 graden nooztwaerts van den Equinoctiael.

22. De haven van Cochinchina staet in de breeede 16 graden ende een half ten noezden.

23. De p^{ro}bintie van Enam heeft 7 groote steden/ en 13 kilepne/ met 90 dozpen ende Castelen/ en is 88 leguas breeet/ en heeft 589296 groote hupsen die tribuvt betalen/ ende hout 15100 soldaten.

Paerdevolck 454728, Voetvolck 7459057.
De gantche somme 7923785.

IOURNAEL

Vande

Nassausche Vloot/

Ofte

Beschryvingh vande Voyagie om den
gantschen Aerd-kloot / ghedaen met elf Schepen:

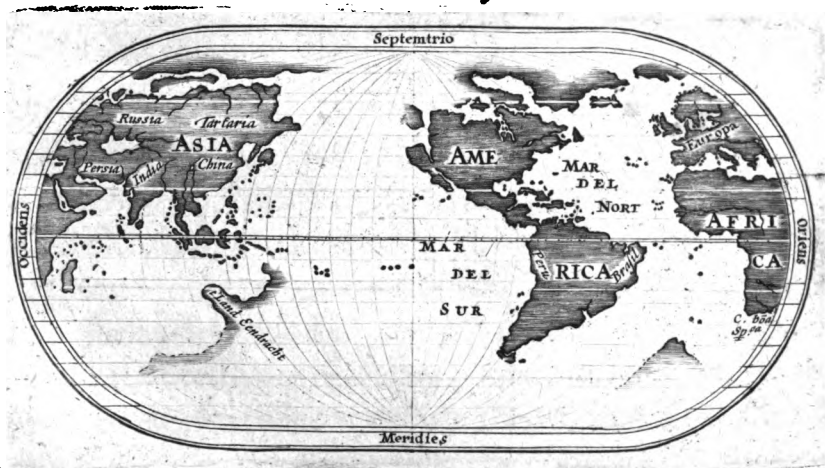
Onder 't beleydt van den Admirael

Jaques l' Heremite , ende Vice-Admirael Gheen

Huygen Schapenham , in de Iaren 1623 ,

1624 , 1625 , en 1626 .

*Wy hebben hier noch achter by gevoeght een Beschryvinghe vande Regeringe
van Peru , door Pedro de Madriga gebooren tot Lima. Als mede een
verhael van Pedro Fernandez de Quir , aengaende de ontdekkinge
van 't onbekent Austrialia , sijn grooten Rijckdom ende
vruchtsbaerheyt.*

AMSTELREDAM,

By Iacob Pieterisz Wachter , Boeck-verkooper op den Dam/
inde Wachter / Anno 1643 .

Voor • reden .

Gunstige Leser ,

Alle Politijcken , die van-
de Staet des Coninghs van Hi-
spanien kennisse hebben gehad ,
hebben t' allen tyden geoordeelt,
datter geen bequamer middel is,
om den Oorlogh uyt Nederlandt
te diverteren , ende den Spaen-
giaert tot sijn oude armoede te
brenghen , als hem sijne West-

Indiens af-handigh te maecken , ofte sijne inkomste uyt die
Landen te beletten , dewijl hem daer mede de middel be-
nomen word , waer mede hy tot noch toe den Oorlogh
in Christenrijk gevoert heeft. Hieromme is by verschey-
de Scheeps-tochten , soo op de Noort-Zee als op de Zuyt-
Zee , ghetracht hem de gheseyde inkomsten af te nemen,
ofte onbruyckelijck te maecken , maer de selve tochten en
zijn door verscheyden onheleghentheden niet alle nae
wensch uyt-gevallē. Ende alsoo onder de onhele-
ghentheden van de attentē op de Zuyt-Zee wel de voor-

(*) 2

naemste

Voor - reden.

naemste is gheoordeelt het perikeleus passeren van de Magellaensche Straet. Soo hebben de Hoog-Mog: Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden, nae dat voor weynigh jaren, een wyde passagie by Oosten, ende een open Zee ten Zuyden van Tierra del Fuego ontdeckt was, door verscheyde rapporten de gheleghentheydt van Peru en de Zuydt-Zee aengaende, haer laten bewegen tot toe-rustinghe van een Vloot van elff Schepen, onder den naem ende auctoriteyt van haren Gouverneur, ende Admirael Generael, den Doorluchtighen Vorst MAURITS DE NASSOUW, Hoogh-loffelijcker memorie, committerende tot de bevorderinghe van dien de Heeren Hugo Muys, Albert Ioachimi, en Abraham Bruyningh, die op den 29 April, Anno 1623, onder 't beleydt van de Heer Admirael Iaques L' Hermite, ende Vice-Admirael Gheen Huyghen Schapenham, uyt het Goereese-gat in Zee ghe-lopen zijn. Het wedervaren deser Vlote hebben wy voor desen in druck verveerdicht, dan soo alsdoen te seer ghespoet is om niet by anderen gheprevenieert te worden, en derhalven vele saecken nae-ghebleven zijn, waerdigh om ghelesen en gheannoteert te worden, soo hebben wy de tweede ende derde druck verkocht wesende, het Iournael nae ghesien, en op diversche plaetsen verbeterd en vermeerderd, op dat de Leser, die gaerne wat meer kennisse van Chili en Peru hadde, gecontenteert mocht zijn.

Defe

Voor-reden.

Deſe voorſz Schepen hadden op 1637 koppen, daer onder begrepen 600 ſoldaten, verdeelt onder vijf Compagnien: waren voorſien met 294 ſoo Metale als Yſere Stucken, ende uyt-gheruſt by verſcheyde Collegien ter Admiraeliteyt, ende der Ooſt-Indiſche Compagnie, blijkende by het naer-volgende.

Van Amſterdam,

't Schip Amſterdam, als Admirael, groot 400 Laſten, daer Capiteyn op was Leendert Jacobſz Stolck, Capiteyn vande Soldaten Enghelbert Schutte, de Coopman Pieter van Weely, gemant met 237 eters. Noch voeren op dit Schip Fredericq van Reynegom als Fiſcael, Johannes van Walbeeck, als Mathematicus deſer Vlote, en Juſtus de Vogelaer, als extraordinaris: was ghemonteert met 20 Metale en 22 Yſere ſtucken.

Delff, als Vice-Admirael, groot 400 Laſten, daer Capiteyn op was Witte Cornelis de Witte, Capiteyn van de ſoldaten Willem van Brederode: ghemant met 242 eters, en ghemonteert met 20 Metale en 20 Yſere ſtucken.

Den Arent, groot 200 Laſten, daer Capiteyn op was Meyndert Egbertſz: ghemant met 144 eters, en ghemonteert met 12 Metale en 16 Yſere ſtucken.

(*) 3

Het

Voor - reden .

Het Jacht den Hasewindt, groot 30 Lasten, daer Capiteyn op was Salomon Willemsz. ghemant met 20 eters, en ghemonteert met 4 Metale stucxkens.

Van Zeelandt,

Orangien, als Schout by nacht, groot 350 Lasten, daer op was varende Jan Willemsz. Verschoor, schout by nacht, de Capiteyn Laurens Jansz Quiryen, en de Capiteyn van de soldaten Omarus Everwijn : gemant met 216 eters, en gemonteert met 10 Metale ende 22 Ysere stucken.

Van Rotterdam ,

Hollandia, groot 300 Lasten, daer op was varende Cornelis Jacobsz. Raedt van den Admirael, en de Capiteyn Adriaen Tol : was ghemant met 182 eters, en gemonteert met 10 Metale en 24 Ysere stucken.

Mauritius, groot 280 Lasten, daer Capiteyn op was Jacob Adriaensz, en de Capiteyn van de soldaten Johan Ter Halte : was ghemant met 169 eters, en ghemonteert met 12 Metale en 20 Ysere stucken.

De

Voor-reden.

De Hoop, groot 130 Lasten, daer Capiteyn op was Pieter Harmanfz Slobbe: ghemant met 80 eters, en ghemonteert met 14 Yfere stucken.

Van Noort - Holland,

De Eendracht, groot 300 Lasten, daer Capiteyn op was Jan Yf brantfz, en de Capiteyn van de soldaten, Pieter Everfz de Vries: was ghemant met 170 eters, en gemon-teert met 18 Metale en 14 Yfere stucken.

De Coningh David, groot 180 Lasten, daer Capi-teyn op was Jan Thomafz, ghemant met 79 eters, en ge-monteert met 16 Yfere stucken.

De Griffioen, groot 160 Lasten, daer Capiteyn op was Pieter Cornelifz Hardloop, ghemant met 78 eters, en gemonteert met 14 Yfere stucken.

Alle dese voorseyde schepen, uytghesondert het Jacht de Windt-hondt, 't welck met den eersten wederomme nae Hollandt gheschickt is, zijn door de Straet van Le Maire, ende de Zuyt-Zee, behouden in Oost-Indien ghe-arriveert, van welcker avontuyr ende weder-varen het vol-ggende Journael volkomen onderricht sal geven.

Wy

Voor-reden.

Het Jacht den Hasewindt, groot 30 Lasten, daer Capiteyn op was Salomon Willemsz. ghemant met 20 eters, en ghemonteert met 4 Metale stucxkens.

Van Zeelandt,

Orangien, als Schout by nacht, groot 350 Lasten, daer op was varende Jan Willemsz Verschoor, schout by nacht, de Capiteyn Laurens Janz Quiryen, en de Capiteyn van de soldaten Omarus Everwijn : gemant met 216 eters, en gemonteert met 10 Metale ende 22 Ysere stucken.

Van Rotterdam,

Hollandia, groot 300 Lasten, daer op was varende Cornelis Jacobsz. Raedt van den Admiraal, en de Capiteyn Adriaen Tol : was ghemant met 182 eters, en gemonteert met 10 Metale en 24 Ysere stucken.

Mauritius, groot 280 Lasten, daer Capiteyn op was Jacob Adriaensz, en de Capiteyn van de soldaten Johan Ter Halte : was ghemant met 169 eters, en ghemonteert met 12 Metale en 20 Ysere stucken.

De

Voor-reden.

De Hoop, groot 130 Lasten, daer Capiteyn op was Pieter Harmanfz Slobbe: ghemant met 80 eters, en ghemonteert met 14 Yfere stucken.

Van Noort - Holland,

De Eendracht, groot 300 Lasten, daer Capiteyn op was Jan Yf brantfz, en de Capiteyn van de soldaten, Pieter Everfz de Vries: was ghemant met 170 eters, en gemon-teert met 18 Metale en 14 Yfere stucken.

De Coningh David, groot 180 Lasten, daer Capi-teyn op was Jan Thomaſz, ghemant met 79 eters, en ge-monteert met 16 Yfere stucken.

De Griffioen, groot 160 Lasten, daer Capiteyn op was Pieter Cornelifz Hardloop, ghemant met 78 eters, en gemonteert met 14 Yfere stucken.

Alle dese voorſeyde ſchepen, uytghesondert het Jacht de Windt-hondt, 't welck met den eerſten wederomme nae Hollandt gheſchickt is, zijn door de Straet van Le Maire, ende de Zuyt-Zee, behouden in Ooft-Indien ghe-arriveert, van welcker avontuyr ende weder-varen het vol-ggende Journael volkomen onderricht ſal geven.

Wy

Voor - reden .

Wy hebben hier noch by gevoeght een Beschryvinghe
vande Regeringhe van Peru , ghestelt door een ghevangen
Spangiaert genaemt Pedro de Madriga, ghebooren zijnde
tot Lima. Als mede een kort verhael van Chili. Noch
een verhael van seker Memoriael, ghepresenteert aen Sijne
Majesteit den Coningh van Spangien, by Capiteyn Pedro
Fernando de Quir, aengaende de bevolckinghe ende
ontdeckinghe van 't vierde deel des Werelts ,
ghenaemt *Ausfrialia incognita* , ofte on-
bekent *Ausfrialia*, sijn grooten rijk-
dom ende Vruchtbaerheydt,
ontdeckt by den selven
Capiteyn.

Beschryvinge vande Voyagie om

den gantschen Aerdt-kloot, gedaen met elf Schepen,
 onder 't beleyd van den Admirael *Iaques l'Heremite*,
 ende Vice-Admirael *Gheen Huygen Schapenham*, in de
 Iaren 1623, 1624 ende 1625.

D't Jaer 1623 / den 29 April / is de
 Heer Admirael *Iaques l'Heremite* met een *N.*
N.O. wind / met negen Schepenen een Jacht /
 uyt het Goerecke gat in Zee gelooopen / te weten :
Amsterdam / Delf / Hollandia / d'Gendracht /
Mauritius / den Arent / de David / de Hope / de
Gysfioen / ende 't Jacht de Wint-hont.

1623.

Aprilis.

Den 30's avonts doen wy *Dupnkercke* ende *Gzebelinge* ghe-
 passeert waren / is de Heer Admirael veradvteert / dat het schip de
Arent vooz aen de boegh so leck was / dat het alle twee glazen 3000
 steecken waters moste pompen. Het schip *Orangie / Schout* by
 nacht vande *Blote* / 't welck in *Zeeland* toe-geruſt was / is aldoen
 by de *Blote* ghekomen / daerom wy met kleyn zepl ettelijke uren
 hadden by-gehouden.

Den 1 May met den dagh heeft de Heer Admirael den Raedt *Mayus.*
 vergadert / alwaer geresolveert is / datmen / om het leck van 't schip
 den *Arent* te repareren / naer het *Eylant Wicht* soude loopen / dooz
 dien wy anders het selve Schip souden hebben moeten derben / en-
 de achter-laten. In 't weder-keeren vande *Boots / zijn* *Orangien*
 ende de *Hope* aen den ander gheraecht : *Orangien* is sijn gallioen
 schadeloos ghemacckt / ende de *Hope* sijn besaens-mast af-gestre-
 ken. Op de naer-middagh zijn wy met de *Blote* in *Wicht* gheko-
 men / ende hebben ons ancker vooz *Bozsmuyen* laten vallen / maer
 de *Hope* (also de *Capiteyn* van 't schip dooz laerdunckentheyt een
 ander kours stelde als de resterende schepen) is met hoogh water
 bot aen de gront gezeplt / en in geen kleyn perijckel gekomen / dan
 is dooz neerstighejdt van de Vice-Admirael / die met de groote
 Boots

1623.

Mayus.

Boots daer na toe ginck / ende het gheschut loste / noch den selven nacht blot ghebracht.

Den 2 hebben wy ons anckers gelicht / de wind O. zijnde / ende hebben 't onder 't Kasteel de Con gelet. 's Avonds is het schip den Arent aen de grond gehaelt / ende de voeringh van de boogh afgenomen zijnde / hebondmen / dat de eycke huyt aldaer op secker plaetse onghedreben was / soo datmen daer een mes met de scheekonde in stecken.

Den 3 is de Vice-Admirael aen lant gheweest om de Gouverneur van 't Kasteel te congratuleren.

Den 4 ende 5 hadden een storm wpt de Zuydelicker hand / so dat wy ons stengen doorschoten.

Den 6 is het schip den Arent wederom klaer gheweest.

Den 7 heeftmen aen 't volck begonnen rantsoen te gheben / als volgt : vier pont boter ter weke / voer peder back van seven man. Een kaes van 7 pond / aen peder back ter weeke.

Twee Vleef-dagen ter weeke / namentlick : Sondaghe ende Donderdaghe / aen elcken back seven pont daeghs :

Des Dingsdachs speck / aen peder back vijf en een vierendeel pont : Des Maendachs / Woensdachs / Vrydachs ende Saterdachs een en dyp vierendeel pont Stockvisch daeghs / aen peder back van seven man :

Op de naer-middaghe quamen twee schepen van Guinea op de Reede.

Den 8 is de Blote met een Z. O. wint onder zepl gegaen / haer kours achter om Wicht nemende / maer eer het schip Orangien / ende het Jacht de Winthont de Maelden gepasseert waren / werde het calm-stil / so dat wy het buyten de West-naelden moesten setten.

Den 9 den gantschen daghe stilte / tot op den avond / doen wy een kleyn koeltien kregen wpt den W. waer mede het Jacht de Winthont by de Vloot ghekomen is / rapporterende aen de Heer Admirael / dat het Schip Orangien om de stilte niet by ons heeft konnen komen.

Den 10 smorgens zijn wy met een W. wind onder zepl gegaen / de kours doende naer het Oost-ende van Wicht. De Heer Admirael heeft het Schip Orangien door het Jacht geadviseert / dat

dat wy van sinne waren naer het Oost-ende van Wicht te lopen/ daer het soude sien by ons te komen.

1623.

Den 11 een Weste windt / ende schoon weder: dese nacht is 't Schip Orangien by de Plote ghekomen.

Mayus.

Den 12 tegen de middagh kregen een koeltien upt den Oosten/ dan soo haest het ancker gelicht was/ liep het wederom Westelick. Tegen den avondt saghen wy drie schepen / die de Vice-Admirael versprack: de twee quamen upt Oost-Indien/ ende de derde was een Straets-vaerder/die te gelick haer kours na Hollandt stelden. Dese avondt hebben wy 't niet de ebbe laten drijven / ende boort den gantschen nacht met weynigh koelte upt den Westen onder zepl ghehouden.

Den 13 's morgens met een W. wind ende mistig weder hebben wy 't geanckert: naer de middagh de mist opgetrocken zynde/ zijn wy niet de ebbe onder zepl gegaen / ende de ebbe verlopen zijn/ de hebben wederom geset. 's Nachts liep de windt N. W. / waerom de Heer Admirael een scheut liet schieten om 't zepl te gaen/maer also de kogel niet wel aengeset was/is het stuck geboosten/'twelck sulcken slaghe ghemaect heeft / dat twee balcken vande bovenste/ ende een vande tweede oberloop in stucken boosten/de naeste koopē wech sprongen/ende veel kisten ende ander goet schade loos racckte: die het stuck af-bzande / was een Assistent / die daer af gantsch gheen lesfel kreegh / maer een Bos-schietter daer ontrent staende/ werd sijn arm tot twee plaetsen in stucken gheslagen / van welcke quetsuere hy namaels gestorven is.

Den 14 de wind N. ende de kours langhs de wal: op de middagh liep de wind W: op den avondt Doortlant N. N. O. 6 mylen van ons leggende/hebben wy de bloed gestopt.

Den 15 heeftmen aen peder man 4 pond brood ter weecke/ ende 24 pond kaes boort de gheheele reple ghegeven. 's Avonts hebben wy 't niet de Plote boort Doortmupen gheset.

Den 16 's morgens met een Weste wind / ende mistigh weder/ ontmoeten ons 10 schepen/ soo Hamborgers als Engelschen/ daer van 2 Schippers by de Heer Admirael ober-quamen/ ende soo het sterck upt den W. begoft op te koken / zijn wy met de 2 schepen vande boort 3 schippers boort Ranslyoost ten ancker ghekomen/

1623. **maer 't schip Orangien ende 't Jacht die te verre inde hre waren/ konden de Reede niet bezeplen.**
 Mayus.

Den 17 heefmen in de twee dooꝛs/ schepen gheinquireert/ ofter onbype goederen waren/ maer gheen bevonden. Het waepde desen dagh so sterck/ datter in ons gesichte een Engelsche Bood om-ge-woꝛpen werdt/ daer van vijs personen dood bleben/ ende een met groot geluck dooꝛ des Vice-Admiraels Chaloupe gebergh't wert.

Den 18 is 't schip Orangien met het Jacht onder Raanshoof't by ons ghekomen.

Den 19/20/ende 21 de wind al Westelijck/ so dat wy niet konden onder zepl gaen.

Den 22 is de Vice-Admirael van des Konings schepen/ ende de Meyer van Pleymunten/ met andere Edelen/ de Blote komen besichtighen/ ende zijn van de Heer Admirael op het middagh-mael treffelijck ghetraecteert.

Den 23 zijn wy met een O. wind t'zepl ghegaen.

Den 24 's morgens sagen wy Lezaert W. van ons.

Den 25/26/ 27 ende 28/ hadden een dooꝛgaende O. wind/ ende lustighe voortgangh.

Den 29 de wind N. ende hadden op de middagh de hooghte van 40 graden ende 40 minuten. Van daegh hebben wy 't Jacht de Winthond los gemaect/ dat wy om sijn onbezeplhepdt ettelijke dagen gesleept hadden. De Heer Admirael gaf ordre/ dat de schepen haer verspreyden soudent/ om tijdinghe vande Spaensche Silver-Blote te bekomen/en tegen den avond weder by den anderen komen.

Den 30 is by de Heer Admirael ende den Raet besloten/dat men de Spaensche Kuste in 't gesichte soude loopen/ om eenige schepen te ontmoeten/ daer wyt wy de ghelegentheyt vande Silver-Blote mochten verstaen.

Den 31 's morgens sagen wy drie schepen/ die ons verspraken : het waren drie Turcke zee-roovers/die haer leyden achtervolght te wesen aen de Cabo S. Vincent van 6 Spaensche Oorlogh-schepen. Tegen den avond ontrent 2 mylen van de Barrels ontmoeten ons noch andere 8 Turckse schepen/ waer van een tusschen de Blote dooꝛ-liep/ die by het Schip d' Eendracht ghedwongen is te strijcken/

strijcken / daer van de Capiteyn by de Heer Admirael aen boord
ghekommen is.

Den 1 Junius is de boorsz Capiteyn/die op gister abont vande
Heer Admirael ghescheyden was/ wederom by de Heer Admirael
aen boord ghekomen / verloeckende restitutie van 3 Slaven / die hy
seyde in des Vice-Admirael's chaloupe gheballen te wesen / doe de
chaloupe op gister sijn schip visiteerde / welke hy selver te Algiers
gekocht hadde. De Heer Admirael heeft over dese saecke den Raedt
beroepen / ende de Slaven aen boord ontboden / die gheexamineert
zijnde/ al t'saem Nederlanders bebonden werden/ ende verklaerden
daer-en-boven / datter eenighe Oosterlingen op het Turck schip
waren/ die kortelinge upt Hollandsehe schepen gelicht waren/ ende
alsoo die al te samen/ volgens het accoozt met de Hoog: Mog: Hee-
ren Staten/ ende die van Algiers gemaecht / behoozden by te zijn/
werdt/ geresolveert/ datmen alle de boorsz personen/ volghens het
boorzepde Contract / als byne ende libere Luyden upt des Turck
Schip soude lichten/ waer toe eenighe Capiteyns ghecommiteert
werden / die de selve dadelijck hebben over-gehaelt / ende soo is de
Turckse Capiteyn/ een Bries aen de Consul vande Nederlanders
in Algiers mede nemende / met kleyn contentement van ons ghe-
scheyden. Alle de overghekommen personen zijn terstont door de
Vloete verdeelt ende op Maentlijcke gagie gestelt.

Den 2 Dreden wy ontrent Cabo Korent in stilte.

Den 3 met Sonnen-ondergangh saghen wy vijftien seplen te
loefwaert van ons/ die tegen ons over quamen loopen. Wy deden
den gantschen nacht ons best / om haer te beseplen/ maer also sp on-
raed merctten/ doen sp ontrent ons waren/ hebben sp haer verspreyt.

Den 4 met den daghe sagen wy thien seplen/ verre van den ander
verstroopt/ daer wy terstont nae toe hielden/ maer alsoo het stil wert/
ende wy met seplen wepnigh op haer avanceerden / zijn de Boorsz
ende Chaloupen uptgeset/ die na haer toe roepden/ ende vier daer af
bekomen hebben. De drie waren Spaensche Barquen/ die by het
schip Delf veroverd werden / ende het vierde een Spaensch scheep-
ken/ dat van t Schip d' Eendracht genomen wert / al te samen met
Supckeren gheladen / komende van ffernambock/ maer alsoo de
koelte naer de middagh wackerde/ ende de resterende verre boozt upt

1623.

Junius.

ofte te loefwaert van ons waren/ zijn spronckomen. Op het spaenssche Schepken voeren als passagiers een Spaensche Pape/ ende een aensienlijke Spangiaert/ ghenacmt Augustino Orozco die langhe jaren in Peru verkeert hadde/ ende van daer over lande tot Buenos Aires gekomen was/ ende hem op dese Schepen begeven hadde/ om na Spangien te varen.

Den 5 ende 6 hebben wy noch op de Spaensche Cust gehouden.

Den 7's morgens sagen wy een Schip/ daer wy na toe hielden/ ende soo wy het niet langh na-seplen achterhaelden/ bevonden wy dat het een Turckse Zee-roover was/ die wy wederom lieten varen. In het na-jaghen van dese Turck/konden de bekomen Prijsen de Blote niet volgen/ ende soo spallengskens verder achter uyt raecten/ was een ander Turckse zee-roover daer na toe geset/ ende soude ons de selve voorseker afhandigh gemaect hebben/ ten waer de Vice-Admirael sulcx gewaer werdende/ in tijds naer de Prijsen gewent hadde/ ende soo de Zee-roover de Vice-Admirael inwachte/ heeft een Christen-slave/ die aen het roer stondt/ het Schip den Vice-Admirael voor de boegh aen boord gheleide/ waer op alle de Christenen terstont in den Vice-Admirael oversprongen/ ende soo de Capiteyn/ zijnde een Enckhuyser van gheboorte/ genaemt Hendrick Harmensz by de Vice-Admirael overkomende/ versocht restitutie vande over-ghelopen slaven/ is by dooz inductie van de selve beweeght gheweest sijn goet uyt het Schip te laten halen/ ende met de resterende slaven by de Vloot te blijven/ soo dat de Turcken/ achterlatende haer Capiteyn/ ende noch 17 Christenen/ van de Vloot ghescheyden zijn.

Den 8 is op het rapport vande over-ghekomene Turckse Capiteyn/ die verklaerde datter 29 of 30 spaensche oorlogh-schepen in zee waren/ by den Raed besluten/ aengesien onse schepen/ overmits de onrumpite/ onbequaem waren om tegens eenige macht van oorlogh schepen te slaen/ ende de schepen oock noch soo seer gheladen waren/ datmen ons onderste geschut niet koste ghebruycken/ waer toe wy ons niet kosten prepareren/ sonder ons eerst te ontleedighen van vele goederen/ die men op onse reyse niet souden connen missen/ ende alsoo wy oock so vele voordeels niet souden kunnen doen met het slaen teghen de Spaensche schepen/ als wy wel schade souden lijden

lijden met de verachteringhe van onse repse / datmen nae de Keede van Safia soude loopen / om niet eenighe Hollantsche schepen / die ons aengedient waren dat aldaer souden leggen / de veroverde goederen naer het Vaderlandt te senden. Volghens dit besluyt stelden wy de cours met een N. wind Z. Z. W. aen.

1623.

Junius.

Den 12 hebben wy Cabo Cantinghepasseert / ende op dat de Hollandsche schepen / als sy ons te ghelijck souden sien aenkomen / niet souden meenen dat wy de spaensche Vloete waren / ende sonder ons te verwachten dooz-gaen / is de Vice-Admirael dooz upt ghesepit / ende 's avonts op de Keede van Safia ten ancker gekomen / ende alsoo het Oozlogh-schip Over-Ïssel onder sepl ghegaen was / heeft de Vice-Admirael sijn Chaloupe daer na toe gesonden / waer dooz het schip weder keerde / ende op de Keede sette. Wy bevonden op de Keede niet meer als drie schepen / het doozs Oozlogh-schip / met noch een France ende een Engelsche handelaer.

Den 13. 's moorghens zijn alle de andere Schepen met de vier Pruisen op de Keede gekomen. De Vice-Admirael / ende de Capiteyn van 't Oozlogh-schip zijn terstont by de Heer Admirael gekomen / om hem de gelegentheyt van 't schip te kennen te gheven / hoe datter eenige van sijn volck ghemutineert waren / die haer meesters van 't schip ghemaect hadden / soo dat hy sijn commandement op 't schip by nae gantsch quijt was : hier op heeft de Heer Admirael oorde gegeven / datmen de delinquanten upt het Schip Over-Ïssel soude lichten / die in de Schepen Amsterdam ende Delf in apprehensie ghestelt zijn. Op de namiddagh heeft de Heer Admirael den Raed beroepen / aldaer geresolveert is datmen 't schip Over-Ïssel / 't welck van hier dacht te vertrecken / tot het in-nemen van eenighe supckeren soude prepareren.

Komen
op de kee-
de van
Safia.

Noch dat men 't Jacht den Hasewint om sijn onbeseptheyt na 't Vaderlandt soude senden / ende een verovert scheepken / zijnde een vande 4 Pruisen / inde plaetse behouden / daer op de Schipper van de Hasewint met sijn volck soude overgaen. Oock wert besluten / datmen een kleyn nieu Carveel by de Vloete soude houden / dooz dien wy qualijc van Jachten doozsien waren / en men achte dat het selve Carveel seer wel besepit was

Den 14. 15. 16. ende 17. is men besigh gheweest om de Schepen met

1623.

Junius.

met Supckeren te laden / ende de ghevanghens van 't schip Ober-
Hffel te examineren.

Den 18 zijn op 't versoek vande Capiteyn van 't schip Ober-
Hffel/seven personen vande Blote by den Raedt ghecommiteert/
om neffens de voorsz Capiteyn ende sijn Officieren/de ghevangens
van 't schip Ober-Hffel te sententieren. Dese daghen waerden de
Prisen by daegh sterck upt den N. N. W. ende 's nachts upt den
N. N. O.

Den 21 zijn vier personen van 't Schip Ober-Hffel/die voorsz
ghenomen hadden het selve schip af te loopen / ende dan alles prijs
souden hebben ghemaect wat haer voorsz de boegh quam / aen de
Kee op-gehangen ; noch dyp anderen/meede aen het selve verraedt
schulbig/zijn gekielhaelt/ende op onse Vloot gebannen om sonder
gagie te varen. De Heer Admirael imputeerde de oorzaeck van dese
disordze ten deele aen den Capiteyn/alsoo die selve sijn auctoriteyt
by sijn volck niet hadde konnen manteneren.

Den 22 ende 23 zijn wy doende geweest met de Prisen/ die na 't
Vaderlandt souden gaen/van volck ende viyses te provideren.

Den 24 zijn wy met 16 seplen van Safia vertrocken. Op den
avond is het Oozlogh-schip Ober-Hffel/ met twee Barquen/ ende
't Aacht de Winthondt van ons gheschepden/ ende heeft sijn cours
na 't Vaderlandt ghestelt.

Den 26 passerden wy 't Eplandt Lancerotta/ latende het selve
aen Srier-boort legghen.

Den 27 is by de Heer Admirael/ende den Raedt goet gebonden/
datmen in passant de Eplanden van S. Vincent/ende S. Antonio
soude aendoen / om de Portugesen van de ghenomen Prisen aen
landt te setten/ende soo veel Bocken ende Schild-padden sien te be-
komen/als eenighsins doenlijck is/om daer mede dan voorts te loo-
pen na Sierra Leona.

Den 28/29/30 was de windt N. N. O. de cours Z. W. ende
Z. W. ten Z.

Julius.

Den 1/2/3 en 4 Julij continueerde de N. O. windt.

Den 5 's morgens zijn wy op de reede van S. Vincent ten an-
ker ghekomen / ende alsoo wy hier ter plaetse op een seer bequame
reede laghen / daer in een maendt tijds sonderlingh gheen regen te
verwach-

verwachten was/ende het te Sierra Leona in dit sapsoen des jaers seer regent /is by den Kaedt goet ghebonden darmen alhier de schepen sonde op-rupmen/ verstoutwen/ ende het Geschut op de kiel leggen/en voorts alles doen 't gheen by te Sierra Leona souden ghe-
daen hebben/ uptghenomen het water-halen/ het welck noortwendigh moest in Sierra Leona ghedaen worden/ ter oofsaecke van de slechthgeyt van hoepen / daer mede onse varen voorszien waren/ alsoo hier geen ende daer rupmt van band-hout te bekomen was.

1623.

Julius.

Wettersen
in de Baeye
van Sint
Vincent.

Noch werdt geresolveert / dat de Schout by nacht met 3 Boots nae 't Eplandt S. Antonio soude varen / ende eenighe van de ghevanghen Portugesen mede nemen / om te sien oftmen op moezghen met vrientschap eenighe Limoenen/ Orangie-Appelen/ende andersins soude konnen bekomen.

Oock werdt besluten/ dat 2 compagnien Soldaten met alle de siecken deser Vlote aen landt souden gaen / tot welcken eynde men tenten soude opstellen/ om daer in bequamelijck te logeren/ ende dat dese 2 compagnien 6 dagen aen landt gheweest zijnde/ van 2 andere compagnien souden verlost worden.

Desen avont heeftmen niet wijs van strand putten ghegraven/ daer in by versch water bekomen hebben. Oock heeftmen 2 smisfen aen lant opgestelt/ om byer hoepen en ander reetschap te maken/ tot de schepen noodigh.

Den 6 is de Schout by nacht met 3 wel-gemande boots nae 't Eplandt S. Antonio ghevaren.

Den 7 vooz den dage is de Schout by nacht weder van S. Antonio gekome/ rappoterende aen de Heer Admirael dat de Swarten in vrientschap met haer gehandelt hadden / ende haer een Boogaert ghewesen / daer in Orangie-Appelen/ Limoenen/ Granaten ende Vijgen waren/ hoewel noch onrijp/ daer van sy een deel tot behoef van de Vlote geplockt hadden : de Swarten hadden haer ooc 4 byeben behandicht/ waer van delaelste was van 't schip Lepden/ inhoudende dat sy niet als met alle vrientschap vande swarten bejegt waren ende versochten daerom datmen de Swarten contentement soude doen/ ende in vrientschap met haer handelen. De Heer Admirael heeft de Appelen dooz de Vlote laten verdeelen.

Den 9 is op het Eplant S. Vincent een predicatie gedaen.

Julius.

Den 13 zijn de twee eerste compagnien verlost/ ende 2 andere aen landt in de plaetse gaen leggen.

Den 16 dese weke heeftmen aen peder man. 3 en een half pondt broodt tot rantsoen uptghedeelt/ alsoo den Kaed achte dat het volck hen daer mede genoeghsaem konde onderhouden. Wp bequamen nu alle nachten ordinarij een groot ghetal Schild-padden/ die doo? de Plote gedistribueert werden/ ende vinghen soo veel visch als wp begheerden / maer de Bocken en konden wp soo overbloedigh niet krijsghen/ als wp wel wenschten/ dan op 't lest doen wp de practijck hadden/ konde peder schip 15 of 16 Bocken daeghs vangen.

Den 17 is geresolveert/ datmen den 25 deses maendts soude ver- trecken / ende nae Sierra Leona loopen : om te sien ofter eenighe Schepen zijn / daer mede men de resterende supckeren na 't Vader- landt mochte senden/ ende oock om onse schepen van zout te ver- so? gen/ daer eenighe schepen gantsch onboos? sien van waren.

Den 22 is de Vice-Admirael met het Jacht de Hasewint ende 2 wel ghemande boots na 't Eplandt S. Antonio ghebaren/ mede nemende alle de gevangen Portugesen/ ende de schippers van de ge- nomen Scheepkens/ die elck 12 Realen van achten tot teer- gelt ge- geven is/ maer de ghevangen Spangiaert Augustino Osorio is hp de Plote ghehouden.

Den 23 is de Vice-Admirael wederom gekomen/ medeb? zengende ontrent 22000 Orangie-Appelen/ die hp met vriendschap vande Swarten voo? een klepne schenckagie bekomen hadde : hp hadde oock een brief aen de Swarten g? elaten / voo? de v? ienden die na- maels dese Eplanden soudent aendoen/ hoe dat sp in v? ientschap met haer ghehandelt hadden / en met goet contentement gheschepden waren.

Den 24 hebben wp de Swissen opgeb? zoken/ ende tegen den abont alle het goet van landt ghebzacht.

Besch? z-
bing van 't
Epland S.
Vincent.

Den 25 's mo? zghens is de Plote upt de Wap van S. Vincent t' sepl ghegaen. De Eplanden van S. Vincent ende van S. Anto- nio zijn de 2 Westelijckste vande Soute Eplanden/ gelegen tusschen de 16 en een half / ende de 18 graden Noo? der-brede/ ende legghen ontrent 2 mijlen vanden anderen. De Wape aen S. Vincent/ daer- men het settet op 18/ 20 ende 25 bademen zand-grondt/ leydt op de hoogh? te

hooghte van 16 graden ende 56 minuten/ende is een groote schoone ende heerlijke Baep / daer het vooz de schepen seer ghemackelijck om te leggen is. Sanct Vincent is een doz klippigh ende bar Eplandt/ daer wepnigh versck watter vooz de Schepen te bekomen is/ dan men heeft een kleyn Spyztken aen de Z. Z. W. zijde van de Baep/ daer haer 2/ ofte ten hooghten 3 schepen van watter souden kunnen versorgen/ ende om dat dit de gantsche Vloete niet en konde helpen/ waren wy genootsaecht putten te graven/daer wy wel watter bequamen/maer brack-achtig / ende niet heel goet om drincken/ want wy achten dat hier vooz naemaels de roode loop ghecauseert werdt. Op dit Eplandt zijn menighthe van vette bocken / die beter van smaec zijn als op eenige andere plaetsen/ dan zijn om de scherpte van het landt/ ende de moepelijcke wegh/ qualijck om te vangen/ vooz al-eer de wegen bekent zijn/ende men de pzaetijck heeft/alsdan men met troupen van 25 ende 30 mannen te gelijk upt gaende / genoegh bekomen kan. Schild-padden van 2 a 3 voet groot zijn hier veel/ als het in de tijdt is / dat sy by nachte upt der zee aen landt komen/ om haer Eperen in het zandt te begraven / die vande Sonne uptgebroept worden/ het welck geschiet vande maendt Augusto tot in Febuario / alsdan sy voozt in zee blyven. 't En is gheen quaede eten / en in de smaec meer visch als vleesch gelijk. De Wijfkens van de Schild-padden hebben Eperen / die mede niet quaedt van smaec zijn. Voozt isser veel groote ende schoone visch/ die men met hoecken aen de klippen vanght/ ende dat soo overbloedigh/ dat ons geheel scheeps-volck daer aen genoegh hadde. Dit Eplandt is onbewoont/ daneens 's jaers komt hier eenigh volck van S. Lucia/ die de Schild-padden vangen/ om traen daer af te bzanden/ende de bocken slachten/daer van sy de vellen in Portugael senden/ende het vleesch na S. Iago brengen/tot provisie vande schepen ende Carveelen/die na Basil willen. Van vzychten zijnder geen/dan enige wilde Vijgh-boomen/ die hier en daer te landtwaert in staen/ ende veel Colocynthis Spibstris/anders is het gantsch doze/principaalijck als het bupren den regen-tijt is/ ghelijck doen wy hier waren. De regen-tijt is van Augusto tot Febuarium/ maer is geen vaste reghel.

Het Eplandt S. Antonio is bewoont van Swarten / die met vrouwen

brouwen ende kinderen ontrent 500 sterck zijn. Het heeft veel bo-
ken daer sy van leven/ ghelyck de ander Eylanden/ ende daer valt
oock eenige Cattoen. Aen de zee-kant is een Bogaert van Oran-
gie-Appelen ende Limoenen/ daer men ontrent de 50000 soude
kunnen krijgen/ als sy rijp zijn. De Swarten zijn gheneycht om
met vriendtschap te handelen/ ende dooz kleyne snuyfterpe laten sy
al de Appelen en Limoenen plocken. Verckens/ Schapen/ Voen-
deren/ ende ander vee hebben wy hier niet vernomen. In Zee ko-
mende/ ontmoeten wy de windt heel Oostelijck/so dat wy niet bo-
ven Z. ende Z. Z. O. konden seplen.

Den 26 met den daghe saghen wy dize seplen te loefwaert / die
wy gaerne soudent verstryken hebben/maer also de selve haer cours
bloven houden/hebben wy die verlaten.

Den 27 's abonts verbielen wy by Westen S. Jago / soo dat
wy Isla de Mayo niet konden beseplen. Wy wonden het weder
t'Zee-waert / hopende met de een oft ander nachboegh boven S.
Jago te geraken/ ende leyden het te middernacht over naer de wal
toe. Dit ghelschiede dooz faute van de Stier-lieden/ die op de mid-
daghe hooghte genomen hebbende aen de Heer Admirael verklar-
den/ niet moghelijck te zijn om boven S. Jago te seplen/waer op
wy dragende gehouden hadden/ anders soudent wy Isla de Mayo
een sloefs besepld hebben.

Den 28 'smorgens zijn wy dicht by't landt gedaeght/ maer be-
bonden meer verloren/als gewonnen te hebben: wy wonden weder
t'zee-waert/ende op den middaghe wederom na de wal toe/ daer wy
op den avond by-quamen/maer konden niet boven seplen / alsoo
eenige schepen te verre in de lye waren/ waerom de Heer Admirael
een schoot liet schieten / dat de loef waertste schepen soudent af ko-
men.

Den 29 met den dage misten wy 3 schepen van de Vloot/ Delf
Orangien ende den Arent/waerom by den Raedt goed-gebonden
werd/ datmen van daeghe ende morgen alle debois soude doen/ om
by Zuiden S. Jago/ Isla de Mayo aen te doen/ende de 3 voorsz
schepen aldaer te vinden/ende soo het selve dooz contrarie wint niet
wesen wilde/ datmen aldan met de Plote naer Sierra Leona sou-
de

de loopen/om de schepen aldaer te verwachten. Wy hadden desen 1623.
dagh veel stilten en variable wind.

Julius.

Den 30 ende 31 hebben naerstigheyd gedaen om Jsla de Majo te bepleen/ofst in't vaer-water bande andere schepen te komen.

Den 1 Augustus 's morgens bevonden wy de drie voorsz schepen dichte by ons/ die met een Z. O. ten Z. cours van Jsla de Majo in ons vaer-water verballen waren. De Vice-Admirael rapporteerde aen de Heer Admirael/ dat sy aen Jsla de Majo geen Schepen ghebonden hadden/ende dat sy daer ontrent 70 Tonnen zoutsingenomen hebbende/om de groote harninghe upt het zout-halen gheschepden waren/ ende soo haer cours datelijck verbozert hadden.

Augustus

Den 2 een doorgaende N. N. O. wind.

Den 3 's morghens de wind als boren / op de namiddagh stilte/ ende tegen de nacht een Z. Z. W. wind/de cours om de Oost.

Den 4 de hooghte 11 graden en een half/ de wind Z. W.

Den 5 heeft het den gantschen dagh continuelijck geregent: te wint was W: de cours om de Z.

Den 6 wint ende cours als boren. Wt de continuele regen ende het ongemack/dat ons volck hier leden/als oock dooz dien het water/dat wy aen 't Eplant S. Vincent in-genomen hadden/ brackachtigh bevonden worde/soo is de roode-loop inde schepen ontsien/ die in Sierra Leona seer toeghenomen heeft/ waer dooz veel volcks van 't leven berooft is. Van dese sieckte is van daegh overleden Cornelis Root/Commijs op 't schip de Eendracht.

Roode-loop.

Den 7 kregen wy verandering van water/ ende wierpen gront op 15 bademen: wy liepen O ten Z. aen recht in de wal tot op 8 bademen/ daer wy het inde voornacht setten.

Den 8 's morghens saghen wy 't land/ 't welck hem slecht ende laegh vertoonde/ daer upt wy bevonden / dat wy noch een groot stuck by Noorden Sierra Leona waren/ en stelden daerom ons cours met een Z. windt O. Z. O. aen.

Den 9 de windt Z. Z. W. ende alsoo de stroom om de N. liep/ ende met laveeren weynigh voozdeel te doen was/hebben wy 't geket op 10 ofte 11 bademen.

Augustus

Den 10 's nachts de windt Westelyck loopende/zijn onder seyl gegaen/maer avanceerden weynigh / soo dat wy weder ten ancker quamen. Op de middagh de koelte upt de Westelycker handt wackerende/zijn wy weder onder seyl ghEGAEN/ ende liepen Z. aen dicht by de windt/ passerende over een dzooghte van 4 ende 4 en een half badem water/ t welck ontrent een half uyr gheduerde. Tegen den avondt passeerden wy noch een dzooghte van 7 badem water/ ende saghen doen het hooghe landt van Sierra Leona Z. ten O. van ons/daer wy in de voornacht ten ancker quamen.

Hom'm in
Sierra
Leona.

Den 11 zijn wy met de Vloot op de Reede van Sierra Leona ten ancker ghekomen. De Vice-Admiraal is met eenighe Boots datelyck na landt ghevaren / om na een plaetse te sien daermen het Jacht de Wint'hondt/ t welck seer leck was soude moghen setten/ om te verdubbelen/ende na de water-plaetse vernemen: weder komende / bracht eenighe Swarten mede/ die begheerden te sien wat schepen wy waren / daer voer eenighe van ons volck aen landt in Ostagie waren ghebleven.

Den 12 is het Jacht de Wint'hondt aen strandt gheset/ om het welke spoedelyck te verdubbelen/peder schip twee Timmer-lieden ghesonden heeft. Oock zijn de Cuppers aen landt ghesonden/om na hoepen upt te sien/die wy groot ghebreck hadden.

Den 13 wilden de swarten niet consenteren/ dat onse boots aen land souden komen/voor sy gecontenteert waren/ waerom de Heer Admiraal eenighe swarten/ die aen boord quamen/ wel getracteert heeft/ ende een vereeringe van 2 staden Wers/ eenigh Minnen/ende andere snupsterpe voor des Coninghs broeder / ende de Capiteyn van 't Dorp aen land ghesonden heeft. Hier mede waren de swarten te breden/dat wy soo veel hout/Limoenen/ende water van land souden halen als wy begeerden.

Den 14 is des Coninghs broeder/ende de Capiteyn van 't dorp den Heer Admiraal / nae dat sy hem te voren van haer komste veradverteert hadden/ aen boord komen besoecken. Sy ver-eerden aen den Heer Admiraal een Olyphants-tant met eenige Hoenders/ waer voer sy wel getracteert zijn / ende met eenige kleynigheden beschoncken. Des Coninghs broeder was ghekleedt met een Legatuyr pack/op sijn Hollandts ghemaect/met blaeuw koul-

sen/

sen/ende roode muplen. De Capiteyn hadde sijn gewoonlijk habijt aen/ende scheen seer op sijn reputatie te staen.

Den 15 hebben onse Boots/ by Oosten de Reede/in een Ribierken/meer als 120000 Limoenen gehaelt. Van daegh is 't geschiet dat eenighe Maets van 't Schip de Eendracht seker Noten hebben binden legghen/ van ghedaente als Noten- Muscaten / maer wat puttiger/waer van sy de keerne ghegeten hebben : aen boozdt komende / werdt een van haer subtytelijck upt het leven gheruckt/ die van 't fenijn blaeu uptgeflaghen is/waer dooz de andere bequaame remedye tegen 't fenijn inghenomen hebbende / 't perijckel ontgaen zijn. De Heer Admirael heeft het volck laten waerschouwen/ende de selve Noten dooz de Plote vertoonen.

Den 16 is in den Raedt goet- ghevonden/datmen van hier t'seyl gaende/in passant/het Eylandt Annabon soude aendoen/also wy niet water genoegh konden in-nemen / om sonder eenighe waterplaetse aen te doen/in de Zuyt-zee te gheraken.

Den 17 bevondmen dat het water met het laetste quartier soo veel niet viel/dat men aen de kiel van 't Jacht konde komen om te verdubbelen/ oock soo wies het water soo veel niet / datmen het Jacht blot konde kriyghen / waer dooz de Tinner-lieden verjundert zijn/ende 't werck heeft moeten blijven staen.

Den 18/19/20 ende 21 is alle naerstigheyt gedaen om 't Jacht blot te brengen/maer hebben niet ge-effectueert.

Den 22 is het Jacht met Cabels bande gront gewonden / ende datelijck naer 't schip de Griffioen toegebracht/ om overghehacht te worden.

Den 23 konde men het Jacht om de leckhejdt qualijck boven houden/ ende soo is met het selve te stoppen / den gantschen dagh verlopen.

Den 24 is tot Commijs op 't schip de Eendracht gestelt Pieter Claesz Slacht/Commijs op 't schip de Hope/ in wiens plaetse gestelt is Nicolaes van Waerthuyssen/Assistent.

Den 25 hadde 't schip Mauritius by na verongeluckt gewest/ dooz dien de spy-gaten in het krenghen van 't selve schip waren vergeten te stoppen/waer dooz het water so sterck ingeloyt was/dat sy al 7 of 8 voeten water in 't schip hadde/aleer sy sulcx gewaer werde.

1623.

Augustus

Den 26 ismen doende gheweest met het Jacht te verdubbelen.

Den 27 hebben wy 't Jacht weder moeten opheven/door dien de mast begost te barsten/ anders souden wy desen dagh gantsch klaer gheracckt hebben.

Den 28 is Jacob Adriaensz van Durn/ Capiteyn ende Schipper op 't Schip Mauritio/ overleden.

Den 29 is de selve Capiteyn/ geaccompagneert met alle de Officieren van de Vloot/ ende een Compagnie soldaten/ aen lant eerlijck begraven. 't Avonts is op 't schip Amsterdam overleden Joannes Aleman/ Secretaris.

Den 30 is Pieter van Weelp/ Secretaris ende Commissijs op 't schip Amsterdam/ overleden.

Den 31 is de voorsz van Weelp/ gheaccompagneert van de Heer Admirael ende alle de Officieren/ ende een Compagnie Soldaten/ dicht aen de water-plaetse begraven.

Septem-
ber.

Den 1 September is tot Capiteyn ende Schipper op 't Schip Mauritio/ in plaetse van Jacob Adriaensz/ die overledē was/ gestelt Pieter Harmensz Slobb/ Schipper op 't schip de Hoop: in wiens plaetse tot schipper op de Hoop is geordineert Salomon Willemisz/ schipper op 't Jacht de Hasewint/ ende in plaetse van dien tot schipper op 't Jacht de Hase-windt Ewout Ewoutsz/ Opper-stierman op 't schip Mauritio Gock wert befloten dat de 3 ghebannen personen van 't schip Over-Ëssel/ gemerckt sy haer seer wel dzoegen/ voortaen op gagic souden ghesielt worden.

Den 2 heeft men om het ongestuygmigh weder ende geweldigen regen/ niet sonders kommen verrichten.

Den 3 is men besigh gheweest alles klaer te maken / om op morgen t'sepl te gaen.

Scheppen
van Sierra
Leona.

Den 4 zijn wy met een Zuidelijcke windt van Sierra Leona in zee ghelopen. Sierra Leona is een gheberght op het vaste landt/ op de Zuyt-zijde vande mondt van een Rivier/ die op de West-zijde van Africa in zee valt. De Keede/daermen gewoon is te ankeren/ leyndt op de Noorder-brede van 8 graden ende 20 minuten. Sierra Leona is seer hooch/ twee ende drie-dobbel landt/ dicht met boomen beset/ ende licht om te bekenen voer die vande Noord komen/ om daermen daer ontrent gheen soo hoogh landt op de Cust ontmoet/ voer

Beschryf-
tingh van
Sierra
Leona.

voorz al eer men by Sierra Leona komt. Het heeft een ongeloof-
lijke menigte van Limas boomen ('t welck een specie van Limoe-
nen is/ van smaect ende couleur als de ghemeene spaensche Limoe-
nen/maer wat kleender) in 't wilt wassende/daer van men/als men
met de Swarten veraccordeert is / soo veel mach halen als men be-
geert. Wy waren hier in de tijt dat de Limas seer schoon stonden/
ende wy haeldender meer voorz onse Schepen als wel nut was/ om
dat dooz het onmatig eten van de selve/ende het vuple onghesonde
weder/ de roode-loop/ die al van te vozen in onse schepen was / ter-
wijl wy hier lagen / seer toeghenomen heeft/ soo dat wy van den 11
Augusti tot den 4 September 42 Mannen upt de Plote verlozen.
Palmijr-boomen zijnder veel/ oock eenige/ doch wepnighe Ananas-
sen. Wy hebben ons alhier wel voorzien van brant-hout ende van
balcken/die om de goede ghelegghentheyt seer wel te bekomen zijn/
oock van hoepen/daer mede wy onse vaten verstell hebben. Dooz de
reede bindmen een afwateringe van seer goed water/het welck seer
licht om halen valt / alwaer men de naem van Francops Djaeck
ende andere Engelschen/ die voortijds dese Reede besocht hebben/op
de klippen vint ghehoutwen staen. Ontrent een mijl vande mondt
deylt haer de reder in twee armen/die haer wijd te lande-waert op-
strecken/ waer in haer allengskens veel aderen vergaderen. De
ouvers vande voorszende armen zijn aen alle kanten / tot diep inde
Riviere/met boomen beset/ soo datmen schier nergens te lande kan
komen

Aen de Noort-zijde vande Rivier zijn wy mede gheweest/ daer
wy geen verberfchingh bekomen hebben/en alsoo de Swarten van
dese Noort-zijde daeghlijck met de Portugesen frequenteren / en men
perijckel loopt van dooz de selve overvallen te worden/so is gantsch
ongeraden datmen / om verberfchingh te hebben/ sich daer nae toe
beghebe.

Den 5 de windt noch al Zuidelijck: op den abont de hooghte 8
graden ende 50 minuten/ soo dat wy gisten een halve graed dooz de
stroom verlozen te hebben.

Den 6 de wind Westelijck/de cours om de Zuid.

Den 7 verspraken wy 't Nacht de Wint-hondt/daer upt wy ver-
stonden/dat het meer als twee duysent sterck waters in een quartier

1623. most pompen / en hadde daer- en- boven vrees dat het sijn Gallioen
 Septemb. verliezen soude; de windt Westelijck.

Den 8 ende 9 de windt Zupdelijck/ de cours om de Oost.

Den 10 hadden wy Cabo de Monte Noord-Oost van ons. Ontrent dese tijdt is de Admirael in een sware sieckte gevallen/ die hoe langhs hoe meer toe- ghenomen heeft.

Den 11/ 12/ 13/ 14/ 15/ 16/ 17/ 18 tot den 28 de windt al Zupdelijck/ de cours om de Oost/ somtijden om de West. Hde wel het gheduerig loopen van de stroom om de Oost in de bocht van Guinea voor ontwijffelijck ghehouden wordt / soo hebben wy eventwel sulcx niet bevonden/ want onse bestecken met de Gaerte meest accordeerden.

Den 29 s morghens saghen wy 't Eplandt S. Thome voor upt legghen/ daer wy niet boven konden seplen/ soo dat wy draghende hielden om by Oosten S. Thome om te loopen. Hier bevonden wy hoe veel de geheele Blote door 't Schip den Arent in haer reyse verkozt was/ na het welck/ in de lye zijnde/ wy alle dagen een groot stuck hadden moeten af-comen/ anders souden wy niet alleen boven 't Eplandt S. Thome ghelooopen/ maer bukten twijffel Annabon van by Westen aen- ghesepit hebben / 't welck ons wel een maendt tijds in de reyse soude gheprositeert hebben. De Oost-hoeck van S. Thome gepasseert zijnde/ sagen wy eenige schepen op de Kede/ die ons dochte dat bukten schoot van 't Casteel laghen/ waerom de Heer Admirael met de twee veroverde Prijsen daer op een aenslagh dacht te maecten/ om die onverschens te bemachtighen/ maer soo de windt ondertusschen gingh leggen/ ende calm-stil werdt/ is den aenslagh achter ghebleven. Wy zeben den gantschen naer-middagh in stilte. De Vice-Admirael geraeckte op vijf vademmen daer hy het sette.

Den 30 s morghens was de Blote onder de wal by den anderen/ ende stelden doen ons cours met een Z. W. wint nae Cabo Lopez s Gonfalvo.

October.

Den 1 October met den daghe sagen wy Cabo Lopez / 't welck wy niet beseplen konden/maer verbielen wat Noordelijcker/ so dat wy by na den gantschen dagh met laveeren over-brachten/ aler wy ten anchor quamen / maer de Schepen Orangien ende den Arent/ die te verre in de lye waren/ konden de Kede desen dagh niet bekomen.

men. Des Admirael's Chaloupe is/ soo haest wy geset waren/ na land geroept/ om na 't versch water te vernemen/ die weder-komende/ een galen-vaetken water aen boort bracht/ welck water gantsch troubel ende onbrupckelijck was. De Heer Admirael/ die alhier express ghekomen was/ om de Plote van water te versorgen/ wetende dat de Guineesch-vaerders alhier haer Water ordinaris innemen/ heeft den Raedt vergadert/ alwaer eenighe ghecommitteert zijn om het water te besichtigen/ die weder komende/ rappozteerden/ dat het Water 'twelck de Guineesch-vaerders aen Cabo Lopes innemen/ nu ter rijdt was wepnigh/ vuyl/ stinckende/ ende onbequaem om te gebropcken/ waeromme besloten datmen noch den aenstaende nacht met de Plote soude vertrecken/ om te sien oft wy Annabon mochten beseplen. Wy verstonden van de Swarten dat de Peerl van Coppenhaven / daer op Koeland Crappee commandeerte / den 20 Augusti alhier ghearriveert / ende den 6 September vertrocken was/ ende dat den Gouden Leeu upt Indien aldaer ghekomen was primo Julij/ ende vertrocken den 6 des selvigen Maents. 's Nachts zijn wy met een Zupde windt in Zee gesteken.

Den 3 hadden wy de slaggh-boegh teghen/ soo dat wy meer als een mijle by Noorden Cabo Lopes verbielen.

Den 4 hadden wy de slaggh-boeg mede/ maer de stroom sette ons om de Noort / soodatt wy de Caep niet beseplen konden. Wy hielden over ende weder tot naer de middagh/ doen wy een groote slag-boegh kregen/ daer mede wy W. ten N. aen recht nae de Caep liepen. Op den avondt is 't schip Amsterdam ontrent dyp-vierendeel van een mijl W. ten Z. van de Caep wesende/ op een drooghre vervallen/ veranderende subtyelijck van 25 a 3 vademen sant-grondt. Wy wierpen het strackx over staegh/ om van de gront te gheraken/ 't welck niet en geluckte/ ende soo het Schip de Gendracht mede op de selve drooghre vast sat / heeft de Heer Admirael een schoot laten schieten/ om de andere Schepen te waerschouwen/ die terstont met haer Boots ende Chaloupen met anckers ende touwen het Schip Amsterdam te hulpe ghekomen zijn / ende met groote moepten om des strooms wil een Ancker achter upt brachten / waer mede het Schip/ het geschut verset zijnde/ vande gront ghewonden is/ ende blot ghebracht. Terwijl men noch doende was om het Schip in

meerder

1623.
October.

meerder diepte te brengen/ soo is de Cabel/daer aen het Schip ge-
anckert lagh/ dooz misverstant los ghemaect daer dooz het schip
op een nieu weder teghen de gront gedreven is/ en dat met meerder
perijckel als van te vozen/maer dooz naerstighent vande Capiteyn
is het haest gereimedieert/ende het schip van de grondt ghewonden.
't schip de Gendracht hadde een Woyp-anker uytghebracht daer
mede het lichtelijck vande grondt raecte / soo dat wy geen moeyte
daer mede hadden / maer de meeste schade die wy leden / was in de
persoon van de Heer Admirael / die nieulijck van sijn sieckte opge-
staen zijnde/dooz grooten pver hem in dit accident boven op 't schip
vertoonde/ alwaer de lucht hem soo bevanghen heeft/dat hy na die
tijdt alle sijn kracht allengskens begoste te verliezen.

Den 5 hebben wy dooz contrarie windt gantsch niet konnen
avanceren. De schepen Hollandia ende de David hebben peder
een ancker verlozen.

Den 6 deden wy ons best om de Caep van Lopes te beseplen/
om dielswille de Heer Admirael verstaen hadde/dat aldaer/ behalvê
het water/dat onbruyckelijck bevonden was/ men ghelegentheydt
hadde om Putten te graven/ daer in men goet Water bekomen
konde.

Den 7 is de Blote ten tweede-male aen Cabo Lopes ten anc-
ker ghekomen/ maer de Vice-Admirael/ Orangien/ende 't Jacht
konden de reede noch niet beseplen. De Capiteyns die aen landt
ghesonden waren/om putten te doen graven/rapporteerden aen de
Heer Admirael/ dat het water/ 't welck den 2 deses onbruyckelijck
bevonden wert / soo ghewassen was/datmen bequaemheyt hadde
om onse gheheele Blote van water te voorzien/ sonder datmen put-
ten behoefde te graven.

Den 8 is de Vice-Admirael met het Jacht op de reede gecomen.

Den 9 is het schip Orangien niet wijs van de Blote geanchert/
de Heer Admirael gaf ordre dat de Boots nae 't Schip Orangien
souden varen/om sijn lege baten in te nemen / die sy met water we-
derom souden aen boort brengen/ om dat na het selve schip gheen
wachten soude wesen. Oock werdt den Raedt vergadert / alwaer
besloten werdt / datmen dzy en een half pondt broodt tot rantsoen
aen peder man ter weke soude uytdeylen.

Noch

Noch wert gheresolbeert/ghesien zijnde de indictien tegens **Mr. Jacob Degeer/ Opper-Barbier** op 't **Schip Mauritio/** van verscheyde personen dooz sijn medicamenten van cant gheholpen te hebben/ datmen de selve **Mr. Jacob** tot scherper examinatie soude stellen.

1623.
Otober.

Den 10 was de windt soo scherp/ dat niet gheraden was met de schepen onder seyl te gaen.

Den 11 is met advijs bande **Opper-Stierlieden** by den Raedt goet gebonden/ dat het schip de **Hope** ende de **Wint-hondt** beproeven souden / oft sy met laveeren/ende behulp van 't ghetyp de **Caep** mochten passerren : want alsoo de scheurbuyck in onse schepen begost toe te nemen/waer dooz ons volck hooghnoodigh met **Orangie-appelen/** ende ander verberschinge diende gesterckt te wesen/al-eer men met de **Blote** naer de strate van **Le Maire** konde over-steken/ soo wenden wy alle middelen booz om boven de **Caep de Lopez** te gheraecken/ende het **Eylant Annabon** te beseylen. Op den avondt heeft het schip de **Hope** een schoot gheschoten/tot een teken dat het de **Caep** gepasseert was. Wy souden oock een **Chaloupe** buyten de hoeck/die op het ghetyp acht gaf.

Den 12 met den daghe is de **Blote** met een **Z.** windt onder seyl ghegaen : de **Chaloupe** die op het getyp acht ghegeven hadde/ rap-porteerde aen de **Heer Admirael** dat sy geen kenteringh van **Stroom** vernomen hadde/maer dat de **Stroom** gestadigh om de **Noord** liep. Teghen de middagh liep de windt **Z. W.** ten **Z.** daer mede wy 't overleyden/ende kregghen op den avondt de **Caep N. O.** van ons. De **Vice-Admirael** ende **Schout** by nacht als **Ghecommitteerde/** van wegen de **Heer Admirael/** tot de examinatie van **Mr. Jacob/ Barbier** op 't **Schip Mauritio/** hebben met vriendlicke ende schoone woorden den selven tot byzwillige helpdenisse gesocht te induceren/maer soo hy alles obstinatelijck ontkende/ zijn sy tot de torture gekomen/ ende hebbe hem ses bande swaerste kamers aen sijn naeckte lijf doen hangen/daer van hy so wepnigh werck maecte/dat hy de Heeren stoutelijck aenslepde / dat sy met hem souden handelen so als sy 't verstonden. Hier dooz dachten de Heeren datter eenighe **Duyvelsche** konsten onder moesten schuylen/ ende belasten hem naeckt te ontkleeden / ende bonden aldoen op sijn borst in een sac-ken

1623

October.

ken hangen een Slangen-bel/met een Slangen-tongh. De Heeren hebben hem naerstigh doen bewaren/ende desen dagh de saecke daer by laten beruften.

Den 13's morgens laghen alle de schepen bande Blote ontrent anderhalf mijl by S. Cabo Lopes gheanckert/uytghesondert het schip Amsterdam/dat by avonture in een dwers-stroom gheraecht was/so dat het de plaetse/daer de andere schepen gheset hadden/niet heeft kunnen beseplen. De Vice-Admirael siende dat het schip Amsterdam dooz de stilte hoe langhs hoe meer verloor/ende dat het binnen korten tijd uyt het gesicht soude raken/heeft sijn ancker gewonden / ende is booz de wind met de andere schepen nae de Heer Admirael toe-gelooopen/ so dat wy ten derde male op de Riede van de Capo Lopes ten ancker gekomen zijn.

Den 14 hebben wy dooz contrarie wind niet kunnen onderseyl gaen.

Den 15 is in den Raed goet gebonden/ dat men soude onderseyl gaen soo haest de wind dienen wilde/ om West/ ofte Zuydelijcker als West aen te gaen.

Den 16 was de windt Z. W. daerom wy bleven legghen. De Vice-Admirael ende Schout by nacht zijn desen dagh weder besigh geweest/ om de examinatie met Mr. Jacob barbier op 't schip Mauritio te eyndigen: als dese boben op de Compange ghevangen sittende/by den Proboost ontsloten wert/die hem beneden soude brengen / is hy met beyde de armen gesloten van de Compange in zee ghespronghen/ van meeninge om hem selven te verdrincken/ maer een Trompetter van 't selve schip is hem datelijck nae ghespronghen/ die terstont sijn best dede om de voorz Mr. Jacob niet ghewelt boven water te houden/ dan ten soude niet gheholpen hebben/want Mr. Jacob niet doende als water in swelgen/socht den trompetter te belemmieren/ om met hem te gelijc te gronde te gaen/ ten waer noch een ander toegesprongen hadde/die doen beyde hem soo langhe boven water hielden/tot dat de chaloupe haer is komen halen: tot sijn selven ghekomen zijnde / heeft hy bukten pijnen bywillighlick bekent/ dat hy Mr. Jacob Vegeer/geboren te Leuven/van spaensche Ouders/ende Licentiaet in de Medecine/selven personen deser Blote met wille ende booz-bedachte raed/dooz oorlake

Take dat sy in haer sieckte hem wat te lastigh vielen/ende hy in korten tijd daer van begeerde ontslaghen te wesen/ van 't leven berooft heeft/ende dat hy soo haest hy eenige effectlycke cure soude betoont hebben/ aen de Heer Admirael de Tafel van de Caypt soude verlocht hebben/ende soo verre het selve hem afgeslagen wierdt/ dat hy alle middel soude aengheleydt hebben/om de Heer Admirael/ Vice-Admirael/ ende de andere voornaemste Officieren/ die hem hier in souden tegen geweest zijn/ te vergeben. Hy verklaerde oock/ dat hy al voor langhe van sin was geweest met de Duyvel in compact te treden/maer dat de Duyvel hem noyt heeft wil verschijnen/wat moeyte hy daer oock toe ghedaen heeft/ende dat hy noch een-mael/ gedurende sijn gebanckenisse/ ghepooght heeft hem selven het leven te benemen/ ende dat door een kussen op sijn mondt te legghen/om hem selven te smoozen/maer dat het hem misluckt was. Hy werde noch ghesuspecteert van andere sware seften/maer de Heeren vonden goet om sijn groote swackheydt/ dat men het met dese sijn vrywillighe bekentenisse soude laten berusten.

Den 17 is hy den Raet / die overmits de sware sieckte van de Heer Admirael op 't schip Delf vergadert was / sententie gheprononceert tegens Mr. Jacob Degeer.

Den 18 zijn wy met een Zuiden windt onder seyl ghegaen. Dese morgen is de voorsz. Mr. Jacob met een hyle op 't schip Mauritius onthalt. 's Nachts hadden wy een doorgaende koelte ynt den Zuiden.

Stierdt
van Cabo
Lopra:

Den 20 's morgens hadden wy 't Eylant S. Thome in't gesicht. Om datter om dese tijdt weynich apparentie was/ om het Eylant Annabon te beseplen/ende groote vyse was/ dat de scheurbuyck/die in alle schepen ontsaken was/ lichtelijck de overhandt soude nemen/ so werd hy de Heer Admirael goed gebonden/ dat het Nachts / ende twee Chaloupen aen Isla de Rolles soude varen/een Eylanteken legghende aen de Z. W. hoek van S. Thome/om nae een goede reede voor de schepen ynt te sien / en te vernemen/ of daer so-danige quantiteyt Orangie-Appelen te bekomen was/als wy tot ververschijnghe vande Plote van noode hadden.

Den 21 hadden wy de slaggh-boegen tegen / so datter niet seplen niet geavancee. t werd.

Oftober.

't Jacht
met 2 cha-
loupes
lopen af
Jla de
kolles.

Den 22 is de Vice-Admirael met het Jacht/ ende twee Chalou-
pen na Jla de Kolles gegaen/lopende tusschen Jla de Kolles en-
de S. Thoma doo? / om nae een goede reede voo? de schepen upt te
sien. De schepen laghen ondertusschen op de lpe/ wachtende na het
bestemde teken/dat een van de Chaloupen met een vlagge soude af
komen/om haer op de Reede te leiden/ maer en vernamet niet voo?
op den avond/doen men het Jacht ende de twee Chaloupen achter
Jla de Kolles sagh uptkomen/hebbende Jla de Kolles achter om
gepasseert/die de schepen doen intwachten.

Den 23 heeft de Heer Admirael upt de Vice-Admirael verstaen/
'tgeen hem op gisteren wederbaren is/dat sp aen Jla de Kolles ge-
weest hadden/maer seer weenich Appelen bevonden / doo? dient het
te laet in 't jaer was/dat sp onder Jla de Kolles 7/6/5/4 en een half
vadem water bevonden hadden/ maer klippighe grond ende quaed
om te ankeren/ waerom voo? de Blote ongheraden dacht te wesen
aldaer te setten/ doo? diender gantsch gheen verberfchinghe te beko-
men was. De Heer Admirael de sake verstaen hebbende (de wind
contrarie zijnde om Annabon aen te doen)/heeft de Predikant belast
een predikarie voo? 't volck te doen/ende haer te bemanen/om God
den Heer de saecke te bevelen/ende hem te bidden dat hy haer in ghe-
sontheit wilde bewaren / ende een goet succes op de voyagie verlee-
nen/alsoo alle mogelijcke naerstighepd om eenige verberfch-plaetse
aen te doen/bp de Overhepd ghebruyckt was. Van daegh hebben
wy ons kours om de West ghestelt/ om in de Zupd-Ooste winden
te geraken.

Den 25 's nachts hebben wy wederom ghewent om niet op S.
Thome te vervallen. 's Avonds lagh Jla de Kolles O. Z. O.
van ons vier mylen.

Den 26 ende 27 deden wy ons debon?/om de Zupdt te krijghen.

Den 28 avanceerden wy al om de Zupdt/ also ons de slaggh-boe-
gen voorderlijck waren.

Den 29 naer de middagh sagen wy 't Plant Annabon W. ten
Z. thien mylen van ons. Het is grootelijck te verwonderen/ dat
doen wy alle middelen aenwenden om Annabon te beseplen / wy
gantschelijck niet konden effectueren / ende dat wy/ doen alle hope
om het selve te krijghen/verlooren was/ teghen wil ende danck in 't
gesichte

gesichte van 't selve Epland geraeckt zijn waeromme by den Kaer
geresolveert werd/ datmen soude de kours na het selve eplant stellen
om aldaer 3 of 4 daghen te blyven legghen/ om de Blote van water/
ende Orangie-Appelen te voorszien / alsoo men ooghen-schijnliick
merckte / dat Godt de Heere ons daer ter plaetse als metter handt
wilde ledden / om de Blote van het aenstaende perijckel / het welck
haer dooz de scheur-bupck over 't hooft hingh/ te bebynden/ ende te
verlossen.

Den 30's nachts zijn de meeste schepen op de Keede van Anna-
bon gearriveert.

Komen
aen An-
nabon.

Den 31 met den daghe is Coznelis Jacobsz ende de Fiscael dooz
last van de Heer Admirael aen land ghegaen/ die met een vze-baen
ontfangen werden/ende accordeerden met de Gouverneur genaemt
Antonio Nunes de Matos/ dat men met de inwoonders in vrient-
schap soude mogen handelen/ende so veel water/ende appelen halen
als wy selver begerden/ ende dat wy ooc soldaten tot onser defensie
aen de water-plaetse mochten bzingen/sonder dat sy eenige overlast
ofte schade aen de inwoonders souden doen. Ondertusschen zijn
alle de ander schepen op de Keede ghekomen/ ende heeft doe de Heer
Admirael ('t rappoozt van landt verstaen zijnde) gheordineert / dat
de Schout by nacht met 100 Soldaten/ ende alle de Woodts aen de
water-plaetse soude gaen/ om aldaer volkomen ordye te stellen/ dat
de Boots het water sonder perijckel mochten in nemen. De Vice-
Admirael was ondertusschen aen land by den Gouverneur gegaen/
doch sonder Soldaten/ om dat de Gouverneur sulcx in gheenderlen
wijse en wilde consenteren/ ende selde aldaer ordye om met de in-
woonders te handelen/ twelck desen dagh niet wel heeft konnen ge-
schieden / om dat de inwoonders met haer vee Boschtwaert in ghe-
vlucht waren. De Chaloupen quamen op den avondt wederom/
bzingende water/ende menichte van Appelen.

Den 1 November zijn wy aen landt vooz zout ontrent 40 Vers- November
kens/ende eenige Hoenderen geruplt.

Den 2 en 3 hebbē wy noch doende geweest om water en Appelen
te halē/ en met de inwoonders te ruplen. De Vice-Admirael is van
dage met meer andere Officierē aen lant geweest/ vereerende aen de
Gouverneur een present waerdig ontrent 300 gulden/waer mede de
Gouver-

1623.

Novemb.

Gouverneur seer qualijck ghecontenteert was / ende om dat ons volck de swarten aen de water-plaets eenige overlast gedaen hadden met de hoenderen/ende andersins te rooven/ soo scheelde het seer wepnigh/ oft hy soude de Vice-Admirael ende de andere Officiere al t saem aen lant vast gehouden hebben/ dan also sy op sijn woort haer vertrout hadden / was hy te vreden dat sy souden vertrecken/ haer waerschouwende dat sy boorzaen haer vbandt soo lichtelijck niet souden vertrouwen / naer dien hy middel hadde haer in't gheberghte ghevanckelijck te houden / alwaer t dat de Blote noch eens soo veel macht hadde/ en so zijn sy noch met vrientdenschap van den anderen ghescheyden. Het is groot wonder dat de Vice-Admirael en Cornelis Jacobsz met meer ander Officiere sich so slechtelijck aen lant begeven hebben/ alwaer sy niet besonders te verrichtren hadden/ betrouwende op het woort van de Portugese Gouverneur / die nochtans om de insolentie van ons volck aen de water-plaets (die met oogluypkinge van onse Officiers aldaer getolereert werdt) oorfaeck ghenoech hadde om haer al t samen vast te houden/ ende het playnier van aen landt te gaen/ dier te verkopen: dan den Gouverneur is te pypsen / dat hy sijn woort ende belofte so trouwelijck ghehouden heeft. Aen dit Eylant zijn twee van ons volck overgelopen/ de een was een Spangiaert/ ende de ander een Griek / die beyde upt Turckse zee-roovers inde Spaensche zee op onse schepen waren over-gekomen.

Saen
t'zepl van
Annabon

Den 4 zijn wy met een Z. ten W. wint van Annabon t'zepl gegaen. Annabon is een Eylant / leggende op de hooghte van 1 en een derdendeel graed/ by Z. den Equinoctiael/ (te wete het Noorteynde/ alwaer de reede ende het doorp is) groot ontrent 6 mijlen in't ronde: het is heel hoogh landt/ ende bewoont van swarten/ die ontrent 150 in't ghetal zijn/ behalven vrouwen ende kinderen/ die het getal vande mannen verre excederen. De inwoonders zijn onder subiectie der Portugesen/ ende hoe wel daer ordinaris niet meer als 2 oft 3 Portugesen op het Eylant zijn/ diese gouverneren/ soo houden sy nochtans de selve in sulcke onderdanigheden/ dat het te verwonderen is/ ende so daer pemand is die misdoet/ die woort strack naer het Eylant S. Thome versonden/ twelck de meeste straffe is die sy de swarten aendoen/ ende daer sy oock meest booz vreesen.

het

Het Eplandt is seer oberbloedighe ende vruchtbaer van fruyten/ als Bananas/Ananassas/ Coquos/ Tamarindas/ Supker-riet ende Patatas/maer het principaelste/ende 't geene de schepen/ daer komende/meest van doen hebben om te ververschen/ zijn Orangie-Appelen / die aldaer in soo grooter abundantie vallen/ dat wy in de 4 dagen tijds/ die wy hier lagen/over de 200000 Appelen aen boort gekregen hebben/sonder die gene die aen landt van 't volck gegeten ende verniet zijn/ende noch waren/ nae 't segghen van de Gouverneur/de meeste Appelen by verscheyden schepen gehaelt: de Appelen zijn goet van smaek/ niet heel supz noch heel soet / ende zijn groot/vol van sap/jae daer zijnder die dyp vierendeel pont weghen/ ende een mutsken sap in hebben: daer zijn oock soete Appelen/ dan niee soo veel/die van de inwoonders in waerden gehouden worden: men vindt 't gheheele jaer dooz/maer zijn in de eene tijdt bequaem om te dueren als de ander/want sy te dese tijt volle rijp waren/ende ons met groote hoopen af-bedorven. Limoenen vintmen oock/maer weynich: daer is oock Ree/als Ossen/Koepen/Bocken/ende menichte van Verckens/die de swarten booz zout aen ons verruyden. Oock is aen de Z. O. zyde van het Eplandt een schoone water-plaets/ daer het water in een valeye upt het geberghte komt loopen/ die met veel appel-boomen ende fruyt-boomen verciert is: alhier wort het water ghehaelt niet sonder groote moeyte/ om 't barminghe / ende de swarten hebben oock een boortweeringhe van steen op den ander gheleypd/ waer mede sy het landen ten deele konnen beletten. De reede is aende Noort-Oost-zyde van 't Eplandt/ alwaer men het seet op 7/ 10/ 13/ 16/ etc. vademmen schoone zand-gront/dicht onder 't land/recht over een Dorp/ daer die van 't land een steene boort-weeringe hebben/ daer upt sy eenighe defensie konnen doen/ als men teghen haer danck wil landen/maer alser groot geweldt komt/ verlaten sy haer huplen die van hout ende stroo ghemaeckt zijn/ende begeven hen in 't gheberghte/daer sy eenige trencheen hebben: sy zijn wel boortien van musquetten ende ander ge-weer / ende daer zijnder oock eenige die daer wel mede konnen omgaen: oock wasser Catoen op het Eplandt/het meeste datter valt/ twelck de swarten plocken/ende schoon gemaect zijnde/nae boortugal senden/daer zijn oock eenige Chivet-katten/die in 't wild in t geberghte

1623. gheberghte loopen / waer van sp de Chi'vet vergaderen / dan heeft
 Novemb. niet veel te beduyden. Het volck gaet heel armelijck ghekleedt / de
 vrouwen gaen niet het hooft / ende boven-lijs gantsch naeckt / ende
 beneden de Bysten tot op de knien hebben sp een doeck / die sp om
 haer lijs winden. Alle Heerlandsche schepen / die dit Epland An-
 nabon om te ververschen aendoen / moeten seer voorszichtiglijk niet
 dit volck handelen / ende op sulcke conditie niet haer tracteren / dat
 sp haer engen volck in geen perijckel stellen / oft op der swarten be-
 loften behoeven te vertrouwen: sp moeten oock op haer defensie
 zijn / oft het gheschiede dat de Swarten boven haere beloften niet
 attenteerden: want verschepte schepen / om dat sp op der swarten
 beloften te seer staen bleven / groote ongelucken over-gekomen zijn.

Den 5/6/7 ende 8 was de wind Zuidelijc / de kours om de West.

Den 9 en 10 Oostelijc de wind / en seilden al om de West.

Den 11 ende 12 kregen wy de generale Oostelijcke wind. Wy
 waren doen ontrent 90 mylen by Westen Annabon / op de hooghte
 van drie graden.

Den 20's avonds is het schip Amsterdam een ongheluck over-
 gekomen: de jongers speelden en stommelden niet den ander / ende
 zijn soo al stommelende teghen Scheeps-boort aenghelopen / ende
 drie te gelijk / de een den ander vast houdende / over-wichtrigh ge-
 raecht / ende bukten boort ghevalen. Wy setten de Chaloupe upt /
 die een van haer berghde: de ander twee zijn verzoncken.

Den 22 vooz den daghe is de Barque 't Schip Mauritius rechte
 vooz de boegh geraecht / soo dat de boegh-spriet van Mauritio af-
 schyen de Besaen-masten vande Barque inguamen. Mauritius
 raecte sijn gallioen schadeloos / ende sijn vooz-seplen werden ghe-
 scheurt / ende Barque raecte een van sijn besaens-masten quijt /
 ende soo het dagh wert / hebben de Boots ende Chaloupen van de
 Schepen haer van malkander geboucheert.

Den 25 op de middagh de hooghte 16 en een vierendeel graden /
 ende verlepden doen onse Compassen op thien graden Noort-ooste-
 ringhe.

Den 29 hadden de hooghte 19 en een half graet / ende lengte van
 de Eplanden van Marten Daes. Den Raed by de Heer Admiraal
 beroepen zijnde / werdt goet gevonden datmen de kours tot aen de

Cropi-

Tropicum Capricorni **W. Z. W.** soude aenstellen. **Wp** bevonden desen avondt 13 graden **Noor-oosteringe**.

Den 2 December hadden de hooghte 20 en twee derdendeel graden. Om dat de bestecken der **Stier-lieden** ofte tusschen de **Eplanden** van **Warten Daes** dooz/ ofte nae by liepen/ en **Wp** met een **W. Z. W.** gangh de **Eplanden** niet in 't ghesicht kregen/ staet vast te presumeren dat **Wp** met de **Plote** by **Westen** de selve **Eplanden** gepasseert zijn.

Den 3 kregen **Wp** een schip in 't gesicht/ dat **Wp** lange te vergeten na jaeghden.

Den 12/ 13/ 14/ 15/ 16 ende 17 hadden vele stilten op de hooghte van ontrent de 30 graden/ soo dat **Wp** weynigh vertierden.

Den 18 op de hooghte van 31 en een half graden/ het landt ontrent 120 mijlen **West** van ons zijnde/ werdt besloten/ dat men **Z. W.** soude aengaen/ ende de compassen verlegghen op 18 graden **Noor-oosteringe**. Van daegh/ in 't oversien van de bestecken der **Stier-lieden**/ bevondmen dat eenighe 60/ eenige 100/ 110/ 130/ 150/ 160 ende 180 mijlen het landt **West** van haer hadden: De oorzaeck van dese seer groote differentie is/ om dat **Wp** sint ons vertreck van **Annabon** meest **W.** ten **Z. W. Z.** ende **Z. W.** ten **Z.** ghesepit hadden/ ende dat eenighe **Stier-lieden** haer cours vast stellende/ de selve tot haer bekomen hooghte verlenghen/ sonder regart te nemen op haer gesepelde mijlen/ waer upt volget/ dat met so een flaeuwe cours een klepne differentie van hoogte groot verschil van mijlen causeert/ maer die alsdan haer hoogte en ghesepelde mijlen vast stellen/ zijn dese faute niet onderwoopen. Op den avondt op de selve hooghte bevonden de **Noor-oosteringe** van 19 graden.

Den 19/ 20/ 21/ ende 22 was de windt upt de **Noordelijcker** handt.

Den 23 veranderde de windt/ ende kregghen harde koelte/ met donder ende blixem.

Den 24 dreeven **Wp** in calmte.

Den 25 's nachts de windt upt den **Noorden**/ dan by draepde om de west/ tot dat by **W. Z.** ende **Z. Z. W.** was. 's Avonts dreeven in calmte/ ende bevonden aen des **Sons** ondergangh 21 graden **Noor-oosteringe**.

1623.
Decemb.

Den 26's morgens de windt Noordelijck / maer hy draepde om als op gisteren/ soo dat wy in de windt kregen.

Den 27 was de windt wederom Noordelijck / maer hy draepde om/ als de voorszeden dagen.

Den 28 de windt Z. Z. W. ende Z. W. de cours om de Z.

Den 29 dreeven wy den gantschen dagh in calmte / ende hadden op de middagh de hooghte van 38 graden. In de voorsz-nacht kregen de windt upt den Noorden/ die teghen den dagh West liep met strom.

Den 30's avonts liep de windt Zuiden / waer mede wy 't wendden/ maer soo wy geen vperen van de ander Schepen konden sien/ meenden wy dat de ander schepen om de Oost bleven houden/ ende het wendden niet ghesien hadden / daerom wy 't weder om de Oost ledden.

1624. Den 31 misten wy 3 Schepen/ Orangien/ de Hope/ ende de Griffioen/ die wy achten om de West van ons te wesen.

Januarius Den 1 Januarius heeft de heer Admirael aen peder back een een kanne Spaensche Wijn tot een Nieuwe-Jaer laten geven.

Den 2 een strom upt den Z. W.

Den 3 de windt W. Z. W. ende kregen op de middagh de hooghte 42 en een vierendeel graden.

Den 4 bevonden wy 22 graden Noort-oosteringhe/ ende hadden de windt upt den W. in de voorsz-nacht een vliegende strom upt den N. en te middernacht upt den W. N. W.

Den 5 was de windt voorsz de middagh N. W. ende na de middagh Z. W. de strom continuerende. Wy saghen daeghlijcks veel quallen ende steen-kroos drijven/ daer dooz wy vermoeden/ als ooc upt de menighe van 't Ohebooghelte/ dat wy niet wijdt van Landt waren.

Den 6's middaeghs bevonden de hooghte van 44 graden en 40 minuten/ ende waren doen Oostelicker als de Caep S. Jorge 20½ graden. Dese Caep leydt op de Custe van Brasil op de hoogte van ontrent 47 graden. Alhier sagen wy groote menighe van Meeruwen / en veel steen-kroos drijven / waer upt wy concludeerden dat Terra Australis niet wijs van ons was / hoe wel wy het selve niet sien konden.

Den 7 ende 8 was de windt Zuidelijck/ de cours om de West.

Den 9 heeftmen om de koude aen peder. Men een pümpelken Brandewijn beginnen upt te deelen/ende hadden op de middagh de hooghte 44 en een derdedeel graden.

Den 10/11/12/13/14/15 ende 16 was de wint meest zuidelijck/ somwijlen wat van den Oosten/ somwijlen wat van den Westen.

Den 17 op de middagh de hooghte van 45 graden/ de wint upt de Noordelijcker handt.

Den 18 behonden de afwijckinge 15 graden Noort-oosteringe/ en wierpen grondt op 70 bademen/walige grondt niet swart zant vernemicht/sonder dat wy het landt sien konden: het luchtjen was upt de Noordelijcker handt.

Den 19's avonts in de schemeringe saghen wy dat de zee haer tot verschijpde steden root verthoonde/als of sy met bloet gheverft waer.

Den 20 behonden wy/dat wy de roodicheyt/die op gister avont in zee ghesien was / niet anders was als een onepijnlicke menichte klepne roode kreeftkens/soo dat de zee door de heekheyt root scheen te wesen: de wint was N. O.

Den 21 een storm upt den Z. W. de cours om de Oost/ ende tegen de nacht upt den Z: Waer mede wy 't overleypden.

Den 22 ende 23 was de windt Noordelijck.

Den 24 ende 25 variable wint.

Den 26 op de middagh de hooghte 51 graden ende 10 minuten. Tegen den avondt de wint seer sterck upt den Z. W. met sulcken koude/dat een/die om sijn dieverpe vast sat / beyde sijn beenen verbyoren.

Den 27 continueerde het tempeest tot op den avondt/ doen de windt bestont af te nemen.

Den 28 misten wy de Barque / die wy sint niet weder ghesien hebben: daer waren op 18 mannen/daer onder 3 Portugelen/ende was van virtualie sober versien. 's Avonts kregen wy het koeltje upt de Noordelijcker handt. Wy verstonden naemaels dat dese Barque/te vergeefs gesocht hebbende om weder by de Schepen te komen/zijn cours na Hollandt gestelt hadde: dan gebreck hebbende van water/was eerst nae Rio de Plata gheseylt/en de Rivier soo

hoogh

1624. hooch op-ghelopen / dat sy het versch water schepten / van daer
 Januarius sy waren sy niet groote nuserie tot onder Engelandt geraecht/ alwaer
 sy van een Dypn-kercker teghen strant aen ghesaecht werden / en
 zijn soo noch eyndlijck behouden over-gekomen.

Den 29 de hooghte 52 graden : na de middagh een lustige koel-
 te upt den Z. Z. O.

Den 30 hadden de hooghte 52 graden en een half / ende wierpen
 gront op 55 bademen : wy dreeven desen dagh meest in kalnte.

Den 31 hadden wy de windt upt den O. N. O. die teghen de
 nacht wacker begoft op te koelen.

February.

Sie Ter-
 rabel
 Fuego.

Den 1 Februarij met den daghe saghen wy 't lant Z. Z. W.
 van ons legghen ontrent 5 mylen : het was de Caep de Pennas/
 hem vertoonende niet hooghe berghen boven met sneeu bedeckt :
 Wy wierpen gront op 52 bademen / ende stelden ons cours met de
 N. O. windt / Z. O. ende Z. O. ten Z. aen. Om upt onse sep-
 lagie te willen beslupten oft de Straet van Le Maire ten aensien
 van het Eplant Annabon wel inde Caerte gelept is / dat is onmo-
 gelijk / om dat veel Stier-lieden sulcks voor een ghehuypck heb-
 ben / dat so wanneer sy met haer besteck aen lant komen / ende geen
 tekenen van lant sien / dat sy aldan naeu de helst van haer geseplde
 mylen in de Caert boort stellen / ende ter contrarie haer ghesepelde
 mylen wel dobbel in de Caerte stellen / als sy verre van lant zijn / en
 het landt nae by vermoeden : Want op de hooghte van 31 en een
 half graden verscheelden de bestecken der Stier-lieden seer veel / ge-
 lijk als doen gheannoteert hebbe / ende alhier quamen sy meest we-
 der over een / hoe wel ondertusschen noch wel 400 mylen sonder
 landt te sien / geseplt waren. Van goede Stier-lieden betrouwen
 op haer konst en ervarentheydt / wetende dat de Caerte soo wel als
 haer besteck kan faute onderwoopen zijn.

Om dat onse instructie niet toe liet / dat wy Noordelicker als
 Rio de Plata de kust van Brasil souden aendoen / soo hebben wy
 de hooghte van Rio de Plata bekomen hebbende / alle blijft aenge-
 went om de kust van Brasil aen boort te kryghen / maer wy zijn
 door de Z. W. winden so verre om de Oost geraecht / als verhaelt
 is. Daerom / die hier nae de Strate van Le Maire sal willen be-
 seplen / die sal sijn best doen om hoe eerder / hoe liever de Cust van
 Brasil

Brasil in 't gesicht te loopen/ ende langhs de selve sijn cours stellen/ daer hy bukten twijffel beter winden ontmoeten sal.

Den 2 met den daghe verbielen wy voor de mont van de Straet Le Maire/ die in een dijs lach/ so dat wy geen doorgangh sien konden/ ofte vermoed souden hebben/ maer de Stier-man van de Eendracht/ Valentijn Jansz/ die Anno 1619 in Januario met de Spaensche Caravellen alhier geweest was/ kende de Straet upt de bergen/ die aen de West-ypde van de mondt legghen/ ende hiel dragende met het Schip de Eendracht/ om de Straet in te seplen. De mondt van de Straet is seer kennelijck/ dooz dien het Oost-landt vande Straet/ Staten-land genaemt/ hoogh/ heubeligh/ ende hacheligh is/ ende op het West-land/ Mauritius-landt gheenoemt/ vertoonen haer ettelijcke ronde heubelen/ dicht aen de strand ghelegen. Aen de ingangh van de Straet komende/ sagen wy 2 schepen in de Baep leggen/ (naemaels Verschoors Baep genoemt) die ter stont sepl maecten om hy ons te komen/ ende so de wind seer Oostelijck liep/ ende de stroom ons ghetweldigh inne-waert aen sette naer het West-landt toe/ was de Heer Admirael seer twijffelachtigh/ oft hy met de Blote in Valentijns Baep/ in de Straet Le Maire/ soude ten anchor komen/ dooz dien het een lager wal was/ ofte niet/ maer so wy na de Baep (die/ van hy Noorden af te rekenen/ tusschen de tweede ende derde hoeck aen de West-ypde van de Straet leyd) toehielden/ om de gelegentheid te besichtigen/ ende wy een schip daer in sagen geanchert leggen/ heeft de Heer Admirael na de Baep laten toe houden/ ende so wy nu al gereed waren om het anchor bukten de Baep te laten vallen/ sagen wy een Chaloupe upt de Baep nae ons toe komen roepen/ ons wenckende ende toe-roepende/ dat wy daer niet souden setten/ waerom wy strack wenden/ seplende met groot geluck boven de Zuid-punt vande Baep/ daer wy noch 15 bademen rutsighe gront wierpen. Van hier zijn wy midden in de Straet gheloopen/ daer wy met den anderen wachten nae de twee Schepen/ die wy bukten de Straet ghesien hadden/ die teghen de middagh by ons quamen/ ende waren de schepen Orangien ende de Hope/ soo datter niemant ghemist wert als de Griffioen/ die in de voorsz Valentijns Baep gheset lagh/ ende de Barque/ ende om dat wy dachten dat de Griffioen met dese windt niet konde onder sepl

1624.
Februar.
Passeren
de Straete
Le Maire
rr.

gaen/ hebben wy onse repse verwozderet / ende zijn de Straet gepas-
seert. Het was de voormiddagh soo d'rsigh ende mottigh/ dat wy/
in't midden van de Straet wesende/ aen geen van beyde de zijden
het lant konden bekenen/daerom wy oock weynigh bande ghele-
genheyt vande Straet weten te schijven. Op de middagh/ doen
de Zuid-hoeck van het Oost-lant van de Straet **O**, van ons was/
kregen wy de hooghte van 55 graden ende 20 minuten. De **N. O.**
wint continueerde tot middernacht/ doen hy **W. Z. W.** liep. Vele
sullen grootelijcks verwondert zijn dat wy in onse seplage van Hol-
lant nae de Strate van **Le Maire**, maenden van doen hebben ge-
hadt/ende daeromme achten foodanige vaert hy na onbepckelijck
te zijn/maer men sal recht contrarie bevinden (soo men alles wel in-
siet) dat dese vaert seer facil en licht is / als sy op bequame tijdt aen-
gevangen wordet. Want de Spaensche Caravellen die dese Straet
in't Jaer 1620 bespleiden/ schepden eerst van **Lisbona** inde maendt
van **October**/en niet tegenstaende haer lange verlet in **Rio Janero**
arriveerden aldaer in **Februario**: maer de oorsaeck dat wy so lange
en moepelijke repse hebben ghehadt / is gheweest dat wy te vzoegh-
upt **Hollandt** ghespleet waren / en op een onbequame tijdt om den
Equinoctiael te passeren. Soo dat die gene die namaels daer mocht-
ten na toe gaen/ moeten letten en acht geven / dat sy niet vooz't leste
van **Octobze** ofte **Novembze** de **Linie** passeeren / ende soo sullen sy
met hulpe vande Noozdlijcke winden/die aldan tusschen de **Tropi-
cos** regneren/een korte en spoedige repse doen.

Den 3 was de windt **N. W** : op de middagh de hooghte 56 gra-
den : op de na-middagh calm-stil/als wanneer **J. W.** Verschooz/
Schout hy nacht/den Heer **Admirael** gherappozteert heeft 't gheen
hem met de Schepen **Orangien** / de **Hope** ende **Griſſoen**/ sint den
laetsten **December** gherescontreert was : dat sy op de hooghte van
54 graden het landt aenghedaen hadden / ende den 30 **Januarij** de
Strate in-seplden/maer dat sy dooz de geweldige stroom / die haer
tegen quam/belet werden de Strate te passeeren/dat sy den volgen-
den nacht hy gehouden/ende den lesten **Januarij** de **Baepen** aen de
West-zijde vande Strate besocht / maer gheen bequame **Ancker**-
gront gebonden hadden: dat sy daegs daer aen 't schip de **Griſſoen**
met de **Chaloupe** van 't schip **Orangien** naer **Valentijns Baep** ge-
sonden

sonden hadden/daer wy het op gisteren hadden sien gheset legghen/ om te vernemen oft de Plote daer oock geweest ware/ende de ander schepen daer van te verwittighen/ die mede in de selve Baep meenden te setten/ by aldien daer goede ancker-gront was / ende dat sy onderrusschen met de twee Schepen/Orangien ende de Hope/buyten de Straet in Verschoors Baep waren ten ancker ghekomen/ daer sy eens met de Chaloup aen landt gheweest waren/ om te sien wat gelegentheyt daer was. Sy warē in een rivierken/ 't welck sy ontrent de schepen saghen / ingheroeyt/daer sy eent seer goede reede voor klepne Schepen vonden / die aldaer voor alle winden beschut konden leggen/maer groote schepen en souden haer om de ondiepte aldaer niet konnen berghen. Sy hadden met de inwoonders ghandelt/ende eenige Kobbewolien geruypt/maer hadden gheen verschinge of beesten konnen bekomen. Alhier leggende/ vinghen sy met hoecken so veel Visch/van gedaente ende smaect als Schelvis/ als sy selver begeerden. Maer alsoo sy inde selve Baep voor een Oostelijke windt niet wel beschut lagen/ ende de Zee grof aen schoot/hadden sy haer ghespoet/ om van daer te gheraken/al eer sy ons in 't gesicht hadden ghecregen. Het was den gantschen nacht calm-stil.

Den 4 een mop koeltjen upt de Z. Z. O. ende Zupt Oost.

Den 5 was de windt W. Z. W. met groote kaken/ haghel ende regen.

Den 6 met den dage sagen wy de Caep de Hoozn N. N. W. drie mislen van ons/ende om dat wy een stijve W. Z. W. windt hadden/daer mede wy niet boven 't lant konden seplen/hebben wy 't om de Z. gewent.

Sien
Carp de
Hoozn.

Den 7 's mozzghens liep de wint N. N. W. ende na de middagh N. N. O. ende N. O. de koelte al even sterck continuerende. Op de na-middagh wierp het de Vice-Admirael op de Ip / ende hieuto sijn Gallioen af buyten de woelingh / gelijk 't Schip Amsterdam/ ende meer anderen al van te voren ghedaen hadden. In de nacht kregen wy soo subpten storm upt den Westen / dat eenige Schepen haer mars-sepls verlozen.

Den 8 hadden noch al harde storm upt den Westen : op de middagh de hooghte 57 en een derdendeel graden. Wy waren seer verwondert

wondert ober dese hooghte / overmidts wy op gisteren meerder hooghte behoorden gehad te hebben / ende wy onderruschen noch ontrent 12 mijlen om de Zuydt gheseylt waren / waeromme presu-meerden dat alhier harde stroom moste gaen / maer oft hy om de Oost ofte West gingh / konden wy niet weten.

Den 9 continueerde de strom upt den W. N. W.

Den 10 op de middagh de hooghte 58 graden en een half / ende waren met den strom upt den W. N. W. met schoober-sept Z. ten O. gheseylt.

Den 11 de hooghte als op gister / en hadden een hert vaerweer upt den N. W.

Den 12 hadden wy noch harde koelte upt de Westelijcker hant. Op dese tijdt regneerde de honger seer in de Vloet / om dat het rantsoen van broodt en toe-spijsse niet verhooght en wert / ende de koude die onghelijck grooter was als vooz desen / was oorsaeck dat de Maets seer qualijck met haer toe-ghelende rantsoen haer konden behelpen / ende alsoo onse lange reyse die wy noch vooz handen hadden / ons rade tot menageren / soo konde men niet strafheyt van Justitie de moerwilligheyt van eenige / die anderen haer broot en rantsoen ontstalen / te desen tijde naeulijck in toom houden.

Den 13 was de windt meest N. W. wy kregen des nachts veel sneeu ende hagel-buynen.

Den 14 bevonden wy aen des Sons op-gang 25 graden Noort-oosterlinghe / anderen hadden maer 23 ende eenige maer 21 graden / soo dat de af-wijckinge / hoe-wel de Compassen wat verscheelden / extraordinaer groot bleef / waer van wy ons niet ghenoegh konden verwonderen. Wy kregen op de middagh de hooght 56 en een derde deel graden. Naer de middagh dacht de Heer Admiraal den Raet te ontbieden om der Stier-lieden advijs ober de Stroom te verstaen / maer soo haest de witte vlagge waepde / sagen wy de Caep de Hoozn W. N. W. seven mijlen van ons / waer upt volghde dat ons de stroom geweldigh om de Oost geset hadde / hoe-wel dit verbuynen onse gissinghe was / want wy vastelijck gheloofden dat de stroom volghens het schrijven van Le Maire om de West gingh / waerom de meeste bestecken der Stier-lieden verre hy Westen de Caep Hoozn waren.

Maer de middagh is de Vice-admiraal by de Heer Admiraal gekomen/proponeerende oft niet geraden was / nabien wy in 12 dagen tijts meer verachttert als geabanceert hadden/ dat men ontrent de Caep de Hoorn eenige Baeye ofte Boerde opsochte/daer de Vloete haer op een nieu van water mochten voorszorgen / waer op by de Heer Admiraal/ende Vice-Admiraal besloten wert/dat hy soo verre de wint teghen moezghen goet wert/ dat men het soude laten voorsztaen/om dat in onbekende Baeyen met soo sware Schepen op te soecken vele swarigheyt ghelegen was/ doch by soo verre de windt teghen moezghen niet veranderde/ maer staen bleef/dat men alsoan soude toe sien/ om inde eene / ofte andere Baep water ende Ballast te bekomen. Tegen den avont kregen wy de wint upt den N.O. ende N.N.O. dan hy veranderde snachts/ ende liep N.W. ende N.N.W.

Den 15 smorgens met den dage hadden wy de Caep de Hoorn 2 mijlen W. N. W. van ons. Ons gesinne was/ dat wy niet soo een doorgaende koelte de Caep te middernacht souden hebben gepasseert / maer de stroom liep soo sterck om de Oost/ dat wy hem eben doodt seilden/ en het middagh was/ al eer wy de Caep Hoorden van ons kregghen. In t voorsz seplen saghen wy tusschen de Caep de Hoorn/esi de naeste Caep by Westen een groot Inwijck/ die hem so wijsd te landerwaert op-streckte als men beoogen conde/ daer wy verhoopten datmen eenighe goede Baeyen soude vinden/ ende om dat na de middagh de wint W. liep/ daer mede wy om de Z. loopende/ voorszeker beneden de Caep souden drijven/ soo heeft de Heer Admiraal het Jacht vooz upt ghesonden / ende is met sijn schip tusschen beyde de Capen in gelooopen/ hoopende datmen daer een goede reede soude vinden / om de schepen den aenstaende nacht te setten/ ende dan op morgen naer een bequame plaetse upt te sien/ daer men de Schepen van water/ ballast ende brandt-hout mocht versorgen. Wy hepen tot op 52 hademen/daer ons docht dat wy eenige goede Boerden saghen/ maer alsoo het/ de nacht op handen zijnde/stille wert/ende wy gheen ghelegghentheyt saken om de aenstaende nacht te setten/hebben wy t'zeewaert gewent. In de voornacht kregghen wy een Noozdelijcke windt/ daer mede wy upt de Baeye liepen/ ende ons cours langhs de wal stelden.

1624.
Februar.

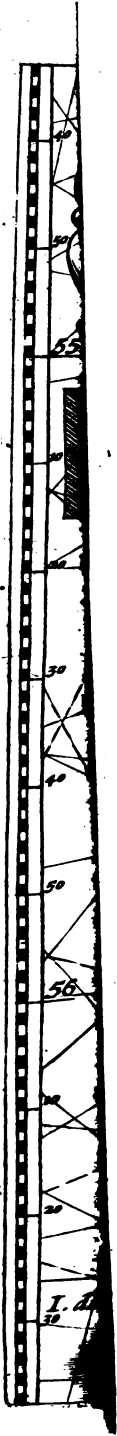
Den 16 was de wint N. N. O. tot op de middagh / doen het stil wert/ende wy de hooghte kregghen 56 graden ende 10 minuten/ de Caep de Hoozn O. van ons zijnde. Wy sagghen alsdoen twee Eylanden/ die ontrent 14 of 15 mijlen by Westen C. de Hoozn leggen/ in de Caerte niet bekend / en lieten een Chaloup aen de dregge legghen/ om te vernemen hoe de stroom liep / die wy bevonden om de Hoozt-west te gaen. Sabonts liep de wint Zuyt-west.

Den 17's morgens was de wint w. N. w. ghelijck hem de wal streckte. Alsoo wy de voorszeden nacht verre te ruggh gedreven waren/ende voorszeker was/ by soo verre de wint continueerde/dat wy beneden de Caep de Hoozn souden raken/ vond de Heer Admirael goet/dat wy ons cours na een groote Voerde souden stellen / naemaels Nassausche Voerd ghenaemt/ ende verwachtten daeromme het Jacht de Wint-hont/om het selve te laten voorszeylen/maer de Vice-Admirael vreesende / dat niet het tardeeren van 't Jacht den dagh soude eyndighen/ ende de Blote beneden de gheseyde Voerde drijven/ heeft/ als wesende de voorszte / sijn cours recht de Voerd in gheset/ende die ontrent twee mijlen ingeseylt zijnde / sijn anker laten vallen/ende de blagghe laten waepen/ tot een teken datter goede anker-gront was: De ander Schepen zijn tegen den avont mede op de reede ghekomen/ende hebben het gheset op 25 a 30 vademen kalkachtige gront.

Homt in
Schap-
hams-
Baep ten
anker.

Den 18 zijn de Capiteyns dooz ordre van de Heer Admirael na landt gheroeyt om na de ghelegentheyt van 't Lant te vernemen : sy vonden teghen ober de reede een bequame plaetse / alwaer men vooz de barninge bevizid konde leggen/ daer men het versck water upt het gebergte blietende/met enmers in de boots conde toe-repcken / ende daer ballast/ ende byant-hout genoegh te bekomen was. Dit was in de derde Baep van de Zuydt te tellen / nae de naem van de Vice-Admirael/ Schapenhams-Baep genoemt.

Den 19's morgens moey weder: op de middagh ontsack subp-
telijck soo groote storm upt den W. Z. W. dat de schepen Wel/-
Orangien/ Mauritius ende de Centpacht dooz gingen/ die ter stont
ander Anckers upt brachten/ en haer stengen dooz schooten/ ende so
bleven vast houden. De Boots ende Chaloupen die tusschen het
lant ende de schepen waren/ deden haer best om haer aen 't eenre/
ofte

39
 lope 1624.
 the= Februar.

den
 on=

on=
 the=
 der=

nn/
 ren
 ten
 va=

ten
 ren
 niet

19
 die
 17
 he=
 ren
 dat
 ant
 le 2
 ge-
 alle
 ael
 die
 en/
 ren
 m

ren
 lte

1624.
Februar.

wer
Cal
lant
in d
ghe
No

stre
ren
ben
goe

Komt in
Schape
hams-
Dap ten
ancker.

ma
het
Dit
dag

dij
ghe
ten

anc
op

kal

lan

sp l

bo

up

ket

De

ba

tel

an

ble
lar

ofte ander schip te berghen / maer de Boot van 't Schip de Hope werd omgeslagen / dan wert niet het volck met groot geluck ghesalveert. Op den avont was het goet weder. 1624. Februar.

Den 20 op de middagh begoft het weder te stormen upt den Westen / soo dat de Boots den gantschen na-middagh niet konden verrichten.

Den 21 is de Vice-Admirael met het Jacht de Winthont onder seyl gegaen ende opwaert aen de Voerd in gebaren / om de gelegentheydt te besichtighen / ende te vernemen / ofter eenighe verberfchinge van beesten te bekomen ware.

Den 22 een Weste wint / en variabel weder / de een ure een storm / ende d'ander uur schoon weder : des nae-middaeghs kregghen een harde storm / soo dat een partije van ons volck aen landt moften staen blyben. Van daegh vertoonden haer de Wilden aen de water-plaetse / die niet ons volck in vrientschap verkeerden.

Den 23 's morghens variabel weder / ende nae de middagh een storm upt den Westen / soo dat het Schip den Arent 19 mannen aen landt heeft staen laten / die sijn Boot om het harde weer niet dooft aen boort halen.

Den 24 doen de Boots aen landt quamen / bontmen van de 19 man van 't schip den Arent / niet meer als twee man levende / die verhaelden / hoe dat de Wilden op gister avondt de resterende 17 van haer volck met haer knodsen / slinghers / ende piecken omghebracht hadden / sonder dat de Wilden eenigh leet van ons volck aen ghedaen wert / 't welck sy lichtelijck hadden konnen doen / om dat het selve volck geen geweer by haer hadden. Men vont aen strant niet meer als vijf dooden / waer onder de Oppertierman / ende 2 jongers waren : de Oppertierman was op een vreemde wijs gemartelt / ende de jongers waren in stucken van een ghescheurt / alle de ander hadden sy niet genomen / om te eten. De Heer Admirael dese tijdingh verstaende / heeft ghecommandeert dat peder boot / die aen landt voer / oft 10 soldaten tot bewaringe soude mede nemen / om van de Wilden bezijdt te zijn / maer na die tijt hebben wy geen Wilden ontrent de Reede meer gesien : 's Avonts een harde storm upt de westelijcker handt.

Den 25 boort den dagh is de wint afgenomen / ende kregghen een koelte

1624.

Februar.

koelte ypt den N. O. ende O. N. O. met welcke wint de Vice-Admirael met het Jacht de Wint-hont by de Plote ghekomen is/ rappoxterende aen de Heer Admirael 't gheen haer op de reyse wederbaren was/ dat sy booz eerst recht toe naer de plaetse gheloopen waren/ daer men van de Heerde de roock konde sien opgaen/ op de plaets in de Caert Winthonts Baep genoemd/ alwaer sy de naeste nacht hadden gheset ghelegghen/ ende dat sy 's morgens met een Chaloupe daer na toe roepende/ eenige Huttakens vonden/ alwaer de Wilden by haer quamen: dat sy van daer met het Jacht omde Oost seylende/ een groot Canael ghepasseert/ en soo by Oosten de Caep de Hoozn verballen waren: dat sy buyten het selve Canael achter een hoeck/ ende binnen een Eplant/ Terhaltens Eplant genoemd/ ondertusschen hadden gheset ghelegghen/ tot dat sy met de Oostelike wint weder by de Plote gecomen waren. Hy verklaerde/ dat Terra del fuego (gelijckerwijs als de Caerte sich vertoont) in veel eplanden verdeelt was / ende datmen / omінде Zuyt-zee te gheraken / Caep de Hoozn niet behoefte te passeeren/ maer datmen het selve by Zuyden latende legghen / van de Oost de Nassausche Voerd in-loopende / by westen de Caep de Hoozn kan in Zee komen / ende alsoo sich ober al veel bochten ende inhammen vertoonden/ die soo wijt te landewaert opstrecken als men be-ooghen kan/ dattet te presumeren is datter in dese Nassausche Voerde passagien zijn/ waer dooz men 't Scheep in de Magellaense Straet soude konnen geraken.

Terra del fuego is meest bergh-achtig/ dan heeft ober al schoone valepen ende lustige beemden / die bebloeyt worden met schoone afwateringen/ ypt het geberghte spruytende/ ende verciert zijn met schoone krupden. Het heeft tusschen de Eplanden verscheide goede Heeden/ daer men een Plote schepen met sekerheyt soude konnen berghen/ alwaer bequame water-plaetsen zijn/ daermen overvloet van hout om te branden/ ende steen tot ballast ghenoech bekomen kan.

't Geberghte/ 't welck ypt der zee schijnt doz ende bar te wesen/ is geheel met geboomte beset/ al te samen na het Oosten over-hellende / om de geweldige westelike winden / die in dese contreye ordinaris domineren. De aerde van het geberghte/ daer dit geboomte

op

41
ten
ge

1624.

Februay.

in-
ten
ten
del
ide
rd
ten
2 3
de
me
go
pd
ten
ten
in-
tk/
pu
de
in-
t
aer
en
an
an
je-
ns
de
lve
en
ge/
en
ht/
die

1624.
Februar.

40
ko
ad
ra
de
we
ple
ste
et
de
o
o
act
no
o
de
in
gh
he
v
an
de
da
zu
ne

ne
af
sch
de
be
ba
ke

ge
de
na

F. 2J

op waft/ is beenachtigh/ vol/ ende met boven twee ofte d'yn voeten
diep/ twelckmen met een stock dooz de aerde/ tot op de steenachtige
klippen stekende/ lichteliick onderwindet.

1624.

Februar.

De Lucht in dese contreppe is seer windigh/ ende veel tempeest on-
derworpen / ende dat om de groote exhalatien / die ypt de wateren
ryfen/ ende met groot gewelt van de West om de Oost ghedreven
worden / ende om dat dese Westelicke winden ontrent Terra del
Fuego/ so dapper op-koelen/ als in eenigh oort vande werelt/ ende
soo subijt ende onterwacht / ghelijck wy in de Nassausche Voerd
daeghlijck zijn ghewaer geworden/ datmen naeu tijt heeft om een
seyl neer te strijcken/ ende soo geweldigh/ dat de schepen vooz 2 en 3
anckers / onder een opper-wal legghende / dooz-dreven / ende de
Boots aen't Schip vast zijnde/ omgeworpen worden; daeromme
moeten die gheene die om de West willen wesen/ Terra del Fuego
soo veel myden/ als eenighsins doenlijck is/ ende haer om de Zuid
begeven/ alwaer sy van de westelijke winden ontslagen zijnde/ een
Zuidelijke windt (nae vermoeden ypt onse ondervingh) sullen
ontmoeten / die haer byten twijffel ter begeerder plaetse sal byen-
ghen.

De inwoonders van Terra del Fuego zijn van natuere blanck/
als die van Europa/ ghelijck bleek ypt een jongh kint/ twelck wy
ghesien hebben/maer sy bestrijcken haer lichaem met rootsel/ ende
schilderen haer op menigerhande wyle: Eenige zijn root van aen-
sicht / van beenen/ armen/ handen/ ofte andere leden/ de rest van 't
lichaem wit / plackerigh/ beschildert of bestreucken hebbende: daer
zijnder oock eenige die half root/ half wit zijn/ soo dat peder op een
besondere wijse geveert is. Sy zijn kloek van persoon/ ende van
leden wel ghepropotioneert / van groote ende stature als die van
Europa. Sy dragen lanck ende dick swart hant/ om te vreeselij-
ker te schynen/ ende hebben scherpe tanden/ als een mes. De mans
gaen heel naect sonder haer schamelhepdt te bedecken/ maer de
vrouwen bedecken de selve met een sturcken leers/ zijn op de selve
wijse gheschildert als de mans / ende verciere haer hals met een
snoerken van schelpkens of hoornkens. Eenighe/ doch weynige/
van de inwoonders hebben een Robbe-bel om haer schouderen
hangen/ twelck weynigh beschutstel tegens de koude by-bringht/

1624.
Februar.

die hier extra-ordinaris groot is/soo dat het te verwonderen is/hoe sy des winters de koude kunnen upstaen. Haer huttekens oft huyskens zijn van boomen te samen gheset/ beneden ront/ ende boven spits toe-loopende/ tentes-gewijse/ daer eenighe openheyt ghebleven is/ om de roock wil: sy zijn binnen 2 oft 3 voeten diep inde aerd upt-geholt/ende bukten niet aerde beset. In haer huttekens is niet te vinden als eenighe bieſe koſſkens/ daer haer vis-tupgh in is/ 't welck bestaat in eenige lijnkens ende steene vis-hoeykens/ op onse wijze seer aerdigh ghemaect / daer sy mosselen aen hanghen/ waer mede sy soo veel vis vanghen als sy begeeren. Haer gheweer is verscheppen/ eenige hebben pylen ende bogen/welcke pylen voozaen steene harpoenkens hebben/die konstigh ghemaect zijn. Sy hebben oock langhe spiesen / aen de punt met een scherp beenken voozien / 't welck tanden heeft om te beter in 't vleesch te hechten/ oock knodsen ende slingers / daer sy niet groot ghewelt mede kunnen werpen/ende steene messen/ die scherp snyden. Sy hebben altyd haer gheweer by haer/dooz oozlaeck (nae soo veel wy upt haer ghebaer konden verstaen) dat sy continuele kriigh voeren met een ander geslacht/eenige mylen om Oost aen de Goeree/ende ontrent Terhaltens-Eylant woonende/die upt den swarten geberft/ ende geschildert zijn/ eben ghelijck de inwoonders van Schapenham Baey ende Winthonts Baey / upt den rooden. Haer schuytkens ofte canoes zijn waerdigh om te sien/ ende konstigh ghemaect/op de navolghende wijze: Sy nemen een gheheele bast van een van de dickste boomen/ die sy so weten te buyghen/sommighe riemen upt-snydende/ende dan die weder toe-naepende / dat het ten laetsten de forme krijght van een Veneets gondelken: dit weten sy seer aerdigh te doen/ stellende de bast op houtkens/ gelijk men de schepen op stapel in Hollant doet. Als nu de bast/de forme van een gondel hebbende/bestoven is/ so overlegghen sy de bodem van vooren tot tot achteren dwers over met houtkens om de vastigheyt/ die sy weder overleggen met basten van boomen/ ende soo hecht te samen binden. In dese schuytkens die 10/12/14/en 16 voet langh/ende ontrent 2 voet breedt zijn/ kunnen 7 oft 8 mannen bequamelijck sitten/sonder dat sy vleugels daer aen hebben/ende scheppen daer mede so sterk als men met een beroepde chaloup soude kunnen roepen.

Wat

Wat aengaet den aerdt ende de natuere van dese inwoonders/ daer inne zijn sp meer de onredelijke beesten / als menschen gelijk/ want behalven dat sp menschen-bleesch raen verslinden/ ende men niet een boncken van religie ende politie in haer bemerckt heeft/ so zijn sp soo onbeschaemt ende beestachtigh / dat sp dick haer water een ander op 't lijf souden maecten/ ten waer men haer selver ontweeck.

Sp verstaen haer seer weynigh van het Europische ghewen?/ denckende niet datmen met een Kapiet/ veel min met een Musquet pemant schaden kan/maer vatten met haer handen soo licht nae de lemmer / als nae 't ghebest. Sp zijn al t' samen boos ende schelmachtigh/ betoonende met den eersten den vzeemdelingen niet als alle vzienschap/ondertusschen nieuwers om denckende/ als om de selve op het onboozsienste te overvallen/ ende te massacreren/ ghelijck het den 17 mannen van 't Schip den Arant wederbaren is / als boven verhaelt. Hierom sullen die gheene / die namaels de Nassausche Woerd souden mogen aendoen/ (alwaer overbloet van schoon water/ ballast ende vbrandt-houdt te bekomen is/ maer Dee noch Disch heeftmen ontrent Schapenham's Waep niet konnen vernemen/ als alleen mosselen / die over al in menighe zijn/) naerfich hebben te letten ende toe te sien/ dat sp dese Wilden/ wat ghebaer sp oock maken/ende hoe geckelijck sp haer aenstellen / gantsch niet en vertrouwen/maer ghestadigh op haer getweer letten/ende dat sp haer volck om beesten / ofte ander verberschinghe van de inwoonders te bekomen/ die wp weten dat aldaer te landewaert in zijn/ niet en pericliteren/ gelijk anders lichtelijck soude konnen geschieden.

De indicien waer dooz wp weten dat in Terra del Fuego beesten zijn / zijn dese : Men heeft op verscheiden plaetsen den dreck/ ende het gewepde van beesten/ende pezericken van Srieren gesien. Oock is de Vice-Admiraal / onder Goeree met het Jacht ten ancker leggende/ van een Soldaet/ die sich wat wyder te landewaert in begheven hadde/ aengedient/ dat bp hem in een groene breemde menighe van beesten gesien waren.

Op den avont ontstont soo vzeesselijken stormt den Westen/ dat de schepen onder een opper-wal met 3 ende 4 anckers een groot stuck dooz-dreven / waer dooz vershende Schepen Anckers ende

1624.
Februar.

touwen verlozen/ ende de chaloupen ende Boots schadeloos raecten / jaer het waende soo breeffelijck dat men op het schip naen staen konde. In dese storm is de boot van 't schip Orangien omgeworpen / daer acht man in verdroncken : ses werden noch van 't schip Delf geberghet/ na dat sy wel anderhalf uur geswommen hadden.

Den 26 's morghens nam de storm noch meer toe/soo dat alle de schepen genoegh te doen hadden.

Den 27 heeft de Heer Admiraal / om dat de schepen in de Baen leggende/ daeghlijck in perijckel stonden/ van anckers ende touwen te verlieden/ ende op een lager wal te dypben/ een schoot gheschoten/ om onder seyl te gaen : de windt was Noozdelick / waer mede wy dicht langhs de West-3de van de Boerd dachten in zee te loopen/ maer eer wy bukten quamen/ wert het doot-stil/ so dat ons de harde dynninghen / die dooz de voozleden stormen veroorzaecht waren/ dwers na de Oost-hoeck van de Boerd toelietteden/ ende by so verre de skute noch een ure ghecontinueert hadde / soudon verscheyden schepen tegen de klippen hebben gedreeben/ daer geen ancker-gront was/ ende daer het soo hart barnde / dat het pffelijck om sien was/ maer de koelte wackerde/ so dat wy sonder schade in zee gheraecten. Op den abont kregen wy een storm upt den Westen/ die den gantsche nacht continueerde.

Den 28 bleef het noch soo sterck upt den W. koelen / dat wy de Mars-seyls niet konden ghebruycken.

Den 29 was de wint noch W. N. W. als op gisteren/ ende lieten het met schoover-seyl vooztstaen.

Martius.

Den 1 Martius 's morghens maekten wy de Mars-seyls by/ ende doen Noozdelickte de windt/ dat wy W. N. W. konden aengaen. Op de middagh de hooghte 58 graden/ ende liep doen de wint weder westelijck.

Den 2 op de middagh de hooghte 59 graden/ ende waren met een W. N. W. wint Z. Z. W. gheseylt.

Den 3 op de middagh de hooghte 59 en dyp vierendeel graden : de windt was N. W. De meeste Zee-varende personen hebben tot noch toe gheachtet / dat het wel dooz de Strate van Le Maire nae Chili te komen is / maer onmogelijck om van Chili ofte Peru dooz de Strate van Le Maire weder in de Noort-Zee/ achtende dat

dat de gestadige Zuyde windt inde Zuyt-Zee sulcks in geenderlep wijsse toeliet/ maer de saecke is gheheel anders gelegen: Want dese Westelijke en N. W. winden betoonen dat het onghelijck lichtcr valt van Chili dooz de Strate te passeeren/ de cours nemende langs Terra del Fuego / als anders na Chili gaende wanneer men hoog om de zuyt loopt/ om van de westelijke winden ontslagen te wesen.

Den 4 was de wint W. Z. W.

Den 5 kregghen wy de hooghte 58 en twee derdedeel graden : de windt W. Z. W.

Den 6 de wint w. N. w. ende N. w.

De Heer Admirael hadde groote vreesse/ dat dese w. N. w. winden/ die soo langhe achter een waerden/ wel mochten een passaeer-windt wesen/ want wy hoe langer hoeminder kans sagen om by Zuyden Caep de Hoorn in de Zuyd-Zee te gheraecken/ ende om dat wy nu daeghlijcks groote stormen/ mist ende regen kregen/ daer dooz lichtelijck de Schepen van malkanderen souden komen te gheraecken/ die/ de westelijke windt continuerende/ niet souden weten waer na toe sy haer cours soude stellen/ om by de Blote te komen/ also gheen ander plaetse by de Hoogh-Mogende Heeren Staten/ om malkander te wachten/ was gestelt/ als de Eplanden van Johan Fernandoo/ die sy/ in sulcken gheval/ niet souden konnen beseplen. De Heer Admirael dese swarigheden considererende/ heeft desen morgen den Raet vergadert/ ende geproponeert/ dat peder een sijn advijs soude segghen/ welke plaetse by de bequaemste achte te wesen/ om met de Blote te verwinteren/ ende waer de Schepen/ die dooz ongeval van de Blote verstenen/ malkanderen souden binden/ by aldien de westelijke winden noch bleven continuerende. Hier op werden tot verwinter-plaetsen by den Raedt vooz-geflaghen Terra del Fuego/ de Strate Magellan/ ende meer anderen : eyndlijck na veel debatten op de commoditeyten ende incommoditeyten van de vooz-ghestelde plaetsen gheballen/ werdt goet-ghebonden/ datmen vooz eerst noch twee maenden souden by-houden/ om te sien oft wy de selve Caep konde passeeren/ ende in de Zuyd-zee geraken.

Den 7 op de middagh de hooghte 60 en een vierendeel graden : de windt was nyt den W. N. W. die op den avondt soo sterck opkoelde/ dat wy het met schoover-zeplieten voozstaen,

1624.

Martius.

Den 8 was de windt variabel upt de Westelijcker hant. Wy gisten op de middagh de hooghte van 61 graden.

Den 9/10 ende 11 de wint upt den Zuyt-westen/ende Z. Z. W.
Den 12 ende 13 de wint Nooydelijck/somtijts mistigh ende regennigh weder.

Den 14's morgens misten wy het Schip Orangien/'twelck wy van daegh niet weder in 't ghesicht hebben gekregen. Op de middagh de hooghte 58 graden. Naer de middagh de wint variabel/ende inde voornacht de wint West.

Den 15/16 ende 17 de wint upt den Z. Westen/ende Z. Z. W.

Den 18/19 ende 20 de windt Z. Z. O. een doozgaende koelte. Dit was een wint die ons recht diende/en om de goede ghetempert-heydt van de locht en bequaem weder / alsoo wy tot noch toe schier continueel buyghigh weder ghehadt hadden/ scheen het dat wy in een ander werelt waren.

Den 21 en 22 de wint N. N. O. Den 23 een storm upt den Z. W.

Den 24 misten wy de twee schepen Mauritius ende de David/ die wy van daegh niet weder by ons ghekreghen hebben / so dat de Vloete noch seven schepen sterck bleef. Op den avont de hooghte 47 graden/ ende hadden de windt W. Z. W.

Den 25 wert inde Vloete gheodzonneert/ darmen de Compassen/ die sint den 6 December voorneden op 18 graden Nooyt-oosteringe hadden gelegen/soude verleggen op 5 graden Nooyt-oosteringe/ gelijk als die doen ter rijt in de Vloete bevonden wiert. Desen middag hadden wy de hoogte 45 en een half grade/ de wint was W. N. W.

Den 26 en 27 de wint N. N. W. ende N. W.

Den 28 bevonden wy 't lant van Chili O. Z. O. van ons. Op de middagh de hooghte 42 en een sesteendeel graden. Op den avont waren wy dooz de Weste wint het lant so genaect/ dat wy niet boven een mijl daer af waren/ ende so de wint rupnde/ zijn wy 't Zee gelooopen. Het lant verthoont hem twee ende dyp dobbel met redelijck hoogh geberghte. De Heer Admiraal kranck te bedde leggende/so by verfont dat wy Chili voorn hadden/ ende eben voorn de port van Chilae verballen waren/daer Swarte Theunis in 't jaer 1603 met sulcken affectie van de inwoonders ontfanghen was/ hopen-
pender assistentie van hem tegen de Spangiaert te bekomen/so ver-
klaerde

Zien
t vaste
landt
Chili.

klaerde hy wel te wenschen / dat hy in sijn instructie mocht ghelast wesen om nae Chili recht toe recht aen te gaen / dooz dien hy meer hoope hadde / dat wy aldaer / alwaer de inwoonders der Spangiaerden harde byanden zijn / het goets souden verrichten / als ter gedestineerder plaets / maer onse instructie / geen ander oogh-merck hebbende als de conqueste van gheheel Peru / en liet sulcks niet toe / en begeerde dat wy eerst aen de Eplanden van Johan Fernando souden verberfchen / en van daer recht toe nae Arika loopen / om de Spaensche Gallioens te vermeesteren / ende nae de in-nenninge van die plaets met hulpe van de Indianen onsen principalen aenslagh in't werck te stellen.

Den 29/30 en 31 was de wint Zuidelijck / met schoon heerlijk weder ende slecht water.

Den 1 April op de middagh de hooghte 38 en een sestiendeel graden / ende hadden een doorgaende Z. Z. O. wint. Wy verstonden dat de Vice-Admirael aen een sware sieckte te bedde lagh / so datter op dees tijdt weynich hope was dat den Admirael oft Vice-Admirael het leven daer souden af brengen.

Aprillis.

Den 2 ende 3 een doorgaende Z. wint.

Den 4 op den middagh sagghen wy het Eplant van Juan Fernando W. ten N. van ons / en hadden alldoen de hooghte 33 graden en 50 minutē. Wy hielden dicht by de wint tot op den abont / doen de Heer Admirael byesse hebbende / dat wy by N. het Eplant souden dypben / het Jacht voor wyt sont / om met de klare Mane-schijn de Reede op te soecken / en so wy na het Eplant toe-hielden / vervielen wy op de Zuyt-zijde van't Eplant / maer so het Jacht geen teken dede van de Reede ghevonden te hebben / hebben wy t'Zee-waert gewent / ende na een ure weder ober-leggende / zijn wy een weynigh voor den dage op 30 bademen ten aneker gekomen.

De 5 met de dage heeft de Heer Admirael een chaloup na lant gesondē / om te sie oft wy op de Reede ge set lagē / en wat verberfchinge aen lant te bekomē was / die terstont wy vele circumstantiē bevant dat dit de regte Reede niet en was / maer dat hy was het om de noort gelegē / waerom wy onder zepl gingē / en so wat noordelijc lopende / lagē wy es ander Baep by na ee mple wijs / wijs puntē N. W. en Z. O. vā de ander lagē / en om dat wy in dese Baep seer variabele wint ende

Arriberē aen het Eplant van Juan Fernando.

ende stikken kregghen / hadden wy groote moeyte met boucheeren / al eer wy de Schepen soo wisdt konden byngen / dat wy met 60 oft 70 vademen bots grondt konden bewerpen : de Schepen hadden den gantschen dagh werck / al eer sy ontrent de Zandt-Baep quamen / daer de groene Dalepe is.

Den 6 werdt goet ghebonden / dat peder Schip eenighe Driesse Kuyters ende Pallisaden souden maecten / om in ons exploicten te lande te gebuycken / oock is de Vice-Admirael (die van sijn sieckte opgestaen was) met eenighe upt den Raedt ghecommitteert : om de Schepen te besien / oft sy nae behoozen ghearmeert waren / ende de Constapels te examineren / oft de stucken op haer behoorlijcke maet geladen werden.

Op den avondt is het Schip de Griffioen op de Kede by ons gekomen / het welck wy meenden dat over een maent alhier behoorde ghearriveert te zijn / om diestwille wy soo langhe in Schapenhams-Baep hadden geset gelegen. Het was den tweeden februarij twee oft dypuren / na dat wy de Baep in de Strate Le Maire gepasseert waren / met een hoorzelijcke wint upt de Baep geraecht : het hadde op de hooghte van 60 graden geweest / ende gheweldige stormen uptgestaen / maer de Caep de Hoorn noyt in 't ghesicht ghekregghen. De Capiteyn verklaerde oock / dat de selve Baep / vooz desen Valentijns Baep ghenoemt / seer goede ancker-gront hadde / ende bequaem was om onse gheheele Vloete te berghen / ende dat het toeroepen vande boot van 't Schip Orangien om niet ten ancker te komen / tegen sijn wil ende sonder fondament geschiet was.

Den 7 van daegh roepden twee Chaloupen / de een by Zuiden / ende de ander by Noord den het Eplandt om / om te sien of newers eenige verstecken schepen van de Vloete gheset lagen / dan hebben niemant vernomen. Op de naermiddagh is het Schip Orangien by ons op de Kede ghekomen / verhalende / dat sy sint sy vande Vloete geweest waren / een Maers-seyl ende Schober-seyl dooz storm verloozen hadden / ende dat sy onderwegen tweemaal de vasse Cust gesien hadden / eens op de 50 / ende een tweeden-mael op de hooghte van 41 graden.

Den 8 zijn vijf personen van 't Schip Hollandia / om dat sy heeren op gheboocken / ende de Wijn met Galep-vactkens daer upt ghehaelt

ghehaelt hadden / ghecondemneert om ghehanghen te worden.

Den 9 de Boots ende Chaloupen waren nu daeghlijck besigh om de Schepen van water / ballast / ende byant-hout te versozghen. Op versaghen ons oock van balcken / die tot swalpen ghesaeght werden / om vooz de Casteels te maecken / ende de Schepen boven schoot-vij te maken vooz een Musquet.

Den 10 zijn dooz 't voozbidden van meest alle de Officieren van de Plote / de 5 ter doot-verwesene personen van 't schip Hollandia by de Heer Admirael gepardonneert.

Den 11 hebben wy preparatie ghemaect om op morgen t'sepl te gaen. Op den avont hebben wy 't Schip de David in 't ghesicht gekregen / het welck ontrent de Zuyt-punt van de Keede geset heeft. De Capiteyn veradvorteerde den Heer Admirael dat het Schip Mauritius mede by de wercke was / ende dat sy al vijs oft ses daghen ontrent het Eylant gheswozen hadden / sonder het selve dooz contrarie wint te kunnen beseylen.

Den 12 heeft de stercke Noort-Ooste wint belet / dat wy niet konden onder sepl gaen : oock heeft het Schip Mauritius / 't welck by Zuyden het Eylant was / daer dooz de Keede niet kunnen beseylen.

Den 13 was de windt N. W. ende soo wy meenden onder sepl te gaen / is het Schip Hollandia de Eendracht vooz de boegh ghedreven / waer dooz het schip de Eendracht / by na sijn gantsche Boegh-spriet verlozen heeft / soo dat de Plote een halve dagh verlet is / maer het selve by provisie wat gerepareert zijnde / is men na de middagh onder sepl gegaen. De Eylanden van Johan Fernando zijn twee / waer van het Oostelijckste / wesende het grootste / leyt op de Zuydelijcke byete van d'n-en-dertigh graden ende veertigh minuten / ontrent seventig duysche mylen by westen de vaste Custe van Chili / het ander / volgens het seggen vande spaensche Piloten / W. ten N. van het eerste / twintigh mylen. De Spangiaerts noemen het Oostelijckste Illa de Tierra / ende het Westelijckste Illa de Fuera / soo dat het een groot abups is / de klippe die in het Z. W. van het Oostelijcke Eylant leyt vooz het tweede / ende het kleynste Eylant vooz Johan Fernando te nemen / daer de vooz 3 Eylanden twintigh duysche mylen van den anderen verschenen leggen / ende het Westelijckste Eylant mede soodanighen klippe heeft. Het grootste

Gaen
t'sepl van
Joan
Fernando.

1624.
Aprillis.

ofte Oostelijckste Eylant/daer wy met de Plote onder hebben geset ghelegen/ is groot in sijn ombangh ontrent 6 mylen/ meest O. ende W. gestreckt 2 of derdehalf miyl langh / ende heeft sijn Reede aende N. Ooste 3de / daer eenige Dalepen zijn met klaver ende gras bewassen : de Baep heeft steyl-op-gaende grondt/ eenddeels rutsigh ende bypl/eenddeels swart zant.

Teylandt van Guan Fernando

Men heeft om de groote diepte/beel moepten al eermen op 34 en 30 bademen een half Musquet-schoot van 't landt kan ten ancker komen/ door dien men by de wercke zijnde / veel variabele winden ende stiltten kriight/ soo dat wy ghenootsaecht waren ons anckers op 80 ende 90 badem te laten vallen/ende geraeckten so met worp-ankers upt te brengen tot op 30 bademen/daer de rechte Reede is. Naer de wint die wy in de Baep/ ghelet zijnde/onderbonden hebben/ schijnt het/ datmen dit Eylant so wel van by Noorden/ als van by Zuiden kan bepleen / doch is seecker/ datter in de Somer beter ghelegghentheyt is om dit Eylant van by Zuiden/ ende in de Winter van by Noorden aen te doen. Dit Eylant heeft abundantie van goet water / ende is overbloedigh van alderhande vis/ die seer soet van smaect is/ ende sonder moepten ghevangen wort/ want men laet soo haest den hoeck geen halve voet in 't water sinken/ of de visschen swemmen om strijt nae het aes / soo dat men alleenlyck heeft op te halen. Zee-leuwen ende Zee-robben zijn hier wet dupsenden/ die by dage upter zee opkomen/ om haer in de sonne te verlustigen. Ons volck sloegender beel doot om te eten/ende beel om playfier ende tijt-verdrif/ die op 't jonghste sulcken stanck veroorz

veroorzaeckten / datmen naeu aen lant ghedueren koste / eenighe
smaeckte het vleesch / tweemaal opgesoden/ ofte gebraden/ ende het
vette daer af gesneden/ als schapen vleesch/ anderen walghden daer
af/ ende en konden het niet verdragen. Bocken zijnder in grooter
menigthe/maer niet soo goet van smaeck als die van 't Eplant S.
Vincent/ ende zijn om het kreupel-bosch qualijck te vangen/ maer
ander ghedierte hebben wy hier niet vernomen. Wat aengaet de
fruyten/ wy hebben veel Palmyten op 't gheberghte vinden staen/
ende oytrent de Reede drie Qué-appel-boomen / waer van wy on-
trent 100 appelen bekomen hebben / voort gheen andere fruyten
meer. Dit Eplant is rijk van Sandel-hout / dan is soo goet niet
als 't geen van Timor komt/ het heeft oock een soorte van seer hart
en vast-houdende hout als Epenhout/ welc bequaem is tot gpen-
blockx ende schyben : oock is alhier hout 't welck dienstigh is om
te verwercken/ ende tot branthout te gebruycken/maer hooge boo-
men / die tot masten ofte stenghen souden dienen/ hebben wy nieu-
wers konnen vinden. Certijts plachten op dit Eplandt 10 of 12
Indianen te wesen om visch te vanghen / ende traen vande Zee-
Robben te branden/ 'twelck na Luna geboert wiert/ maer teghen-
woordigh is het gantsch onbewoont. Aen dit Eplant zijn 6 man
van 't schip van de Vice-Admirael/ 3 soldaten / ende 3 boschieters
al willens staen blyben/ die de Vlote niet langer wilden volgen.

Den 14 dreeben wy meest in stilte.

Den 16 ende 17 was de wint upt de Westelijcker hant.

Den 18/ 19/ 20/ 21 ende 22 was de wint zuydelijck/ met schoon
heerlijck weder. Nu-konde men sien dat wy in Mari Pacifico
waren. De afwijckinghe van de naelde is alhier 1 en een half/ en
2 graden Noort-oosteringe.

Onse instructie begeerde/ dat wy aldien de tijt verstrecken was/
om de Gallioens te Afrika aen te treffen / dat wy alsoan van Jo-
han Fernando recht toe nae het Callao de Lima souden loopen/
om te sien oft wy die met het Silber aldaer souden konnen beko-
men.

Den 23 heeft de Heer Admirael een ordinantie gheraemt/ die de
Capiteynen behandicht is / om in 't staen met den byant hen daer
na te reguleren/ luydende als volghet :

1624.

Aprilis.

Omerckt de goede ordze in alle saken de baer-moeder van goe-
de successen is/ende dat sonder de selve te onderhouden/gheene ghe-
wenschte upkomsten te verwachten zijn/ 't welck bp de Heer Ad-
mirael oberwogen zijnde/heeft hooghnoodigh gheacht te ordonne-
ren ende te stellen dese nae-beschreven Artikulen/ waer nae hem een
peder/den vpant rescontrerende/sal hebben te reguleeren.

Eerst wort dese Plote ghedeelt in drie Esquadrongs/ te weten het
Schip Amsterdam Admiraal/bp wien ghevoeght is 't Schip Hol-
landia/den Arent met de Griffioen: 't tweede het Schip Delf Vice-
Admiraal/dien toe-gevoeght is het Schip de Eendracht/de David
ende het Aacht: 't derde het Schip Orangien Schout bp nacht/
dien toe-gevoeght zijn het Schip Mauritius ende de Hope. Elck
sal goede sozge draghen dat hy hem in 't seplen ver voeghe beneffens
den geenen daer hy is gheordonneert / op datmen den vpant soo
in goede ordze kome te rescontreren / ende malkanderen / des noot
zijnde/gevoeghlijck kan seconderen: waer mede nchtans niet ver-
staen wort/ dat niemant soo aen sijn gheordonneert Esquadron ge-
bonden sal blyven/dat niet en soude moghen niemant van de andere
Schepen/ontrent hem in noot zijnde/ te seconderen/daer op een pe-
der wel sal hebben te letten/also de verdeelingh van de Esquadrongs
maer gestelt wort/omme den Vpant met ordze aen te tasten.

Elck sal goede sozghen draghen/ dat sijn Canon wel vaerdigh zy/
ende ter bequamer plaetse gestelt/ omme 't selve/ als 't noot komt te
verepfchen/wel te konnen gebuycken/wel acht nemende dat peder
ten hem regulere in ghebolge van de neven-gaende Ordonnantie/
die met advijs van de Constapels op peder Struck over elck Schip
in 't bysonder gemaect is: sal oock mede datelijck ordze stellen over
de verdeelingh van het Canon / ordonnerende op wat Stucken de
Constapel/ ende oock elcken Boffchieter in het bysonder sal hebben
te passen/ stellende bp elck so veel Marroosen ende Soldaten als tot
gouvernement van het selve noodigh bebinden sal/ ghevende peder
Boffchieter bp specificatie over / wat stucken voor hem zijn gheor-
donneert/ende wie hem tot sijn hulpe zijn bp-ghevoeght / ten eynde
hem een peder ten tyde van rescontre op sijn ghebestineerde plaetse
weet te ver voeghen: Besozghende voorder dat tot elck Struck ten
minsten twintigh ofte vyf-en-twintigh Cardoosen gemaect wor-
den/

den/ detwelcke op bequame plaetsen in het rupm diep genoegh beneden water moeten gheset worden/ ende in dyen verdeelt/ op dat men by tyde van 't slaen om alle perijckelen te eviteren/ niet in de krupt-kamer beoocht worde te gaen/lettende datmen by elck stuck nae de quantiteyt van de Cardoesen het scherp ten bequaemste daer by legghje.

Weder een sal wel verdacht wesen/ dat by elck stuck Canon een balie water worde ghestelt/ als oock op den oberloop/ ende alle andere plaetsen/ daer het nodigh soude moghen wesen/ met haer ledere minners ofte pussen/ ende swabbers daer by om de stucken te koelen/ ende den brand/ die Godt verhoede/ te konnen lesschen. Woorder ontrent den Opandt komende/ sal elck sijn Schip so van bukten als binnen wel nat maecten/ ten eynde dat het byer daer op geen vatten heeft.

Elck hooft sal besondere sorghe draghen/ dat hy de Soldaten/ die met de Musquetten sullen geordonneert worden/ ten bequaemste stelle/ daer den Opand den meesten afbreuck kan gheschieden/ wel acht nemende dat hy deselve nergens en stelle/ dan daer sy schoot-by staen voer een Musquet/ daer elck naer geleghentheyd van sijn Schip sal dienen op te letten. Ghelijck oock elck sal besorgghen/ dat hy sijn volck ordonnere/ die noodigh sullen zijn tot het scrijvelen van de seplen/ opgeven van cardoesen/ende andere ordinarisaken/ op dat/ ten tyde als men aen de man komt/ hem elck op sijn werck weet te verboegen.

Weder sal acht geven dat de Timmer-lieden haer gereedschappe by der hand hebben/ oock de proppen/ plaeten/ ende alles anders dat dienstigh is om eenige lecken te stoppen/ op dat/ indien eenige schepen onder water werden gheschoten/ het dadelijck kan gestopt worden/ besorggende dat men rontom van binnen in het rupm eenmans lengte ober al by kan/ op dat door faute van dien in geenen noot komen te verballen/ doende voort wel lusteren naer eenighe schoten/ die onder water moghen werden gheschoten/ op datmen het dadelijck remediere.

Alle hulen ende ander scheeps-gereetschap moet klaer ende voorder hand zijn/ om in tyde van nood/ tot conserbatie van onse schepen/ ende krenckings van den Opand/ rouw-werck/ reeden/ ende

anders/

1624.

Aprilis.

anders/ te mogen af houtwen.

Ghelijck mede vooz der hand / ende op haer behoorlijke plaetse in het schip verdeelt sullen worden alle hand-geweren / van byaetspeten / piecken / zabels / ende andersins / omme het selve / ten tyde als men het van doen soude hebben / te kunnen gebruycken.

In het slaen en sal niemand vermogen / 't zy matroos of te soldaet, vande plaetse te wijcken daer hy is geordonneert/ het zy onder wat pretext dat het soude mogen wesen/ op lijfstraffe/ ten waer hem sulckx by de Commanderende belast werd/maer by aldien de musquettiers/ 't zy krypt / loot / ofte anders mogen van doen hebben/ sullen sy het hebben te eysschen den genen die daer toe sal zijn geordonneert/ de welcke haer het noodige sal bestellen.

Also dooz het onvoorlichtig schieten in het slaen / dickwils ons schepen van onse eygen meer schade komen te lyden als den byant/ sal sonderling daer op dienen gelet te worden/ dat onder 't deysel van eerugh schip te seconderen/ gheen schoot geschoten word die den byand ende 't schip van de onse datter ontrent is/ 't samen soude komen te beschadigen.

In ghevalle de Admirael yemand van de Spaensche schepen quame te aborderen/ sullen de ander schepen van het Esquadrzon alle mogelijke debonx doen / ofte so veel als geboegijck is / sonder malkanderen te verhinderen/ sullen konnen te wege brengen / omme ten bequaemsten 't geabbordeert schip aen boort te komen / ende den selven alsoo met alle macht te vernielen ende 't onder te brengen: middeler-wyle sullen de andere schepen alle naerstigheyt aenwenden / dat den Byand belet worde eerugh secours te konnen doen den ghenen die van de onsen aengetast is / ende haer / so veel doenlijck is / wachten malkanderen aen boort te komen / op datmen niet in confusie kome te vallen.

Ende of 't gebiele (gelijck met Godes hulpe niet en twijffelen) dat onse schepen eenige der byanden quamen te overwinnen/ moeter wel acht ghenomen worden / dat hem niemand en vergeie met dooz 't schip te loopen rupsnuplen ende te plonderen/ gelijk in sulcke ghelegentheden veel-tyden komt te ghebueren / maer sullen de Hoofden daer op letten / dat elck hem vozder aenstelle omme den Byand gantsch te dempen ende te vernielen/ tot datmen bupien soz-

ghe vol-

ghe volkomen meester is: sal oock elck wel verdacht zijn/ dat die gene die schip ofte schepen komt te veroveren / ende volck daer inne settet/ dat sy versien worden van goede hooffden/ die sozge dragen/ dat niet van 't gene in 't schip soude mogē zijn/ by pēmant aengerast worde/ maer dat alles blyve in sijn geheel/ ende by aldien men comt te onderbinden datter eenighe disordze in 't selve ware ghepleeght/ sal 't misbyrueck van niemandt als van den Commanderende op 't schip ge-epscht worden/ die vooz 't gene dien aengaende geschiet is/ sal moeten instaan/ ende de man zijn / tot dat hy aentwysinghe weert te doen/ wie sijn ordze overtreden heeft: derhalve mach elck acht nemen/ dat hy sulcke ordze stelle/ datter niet onbehoorlijck van pēmand by der handt ghenomen werdt. Elck sal hem oock wachten van niet Boots ofte Schuyten aen de veroverde Bysschen te varen / sonder expresse ordze ende last van de Heer Admirael.

By aldien sich den bypand niet 't zee begave / maer op sijn vooz-deel op de reede onder 't beschut van 't Canon bleve leggen / sal elck goede acht gheven/ dat hy niet tegen de selve en attentere/ maer hem houde by sijn Esquadron / lettende wat den Admirael (in gheballen men malcanderen niet behoorlijck konde spreken) aenbanghen sal/ omme haer/ nae gelegentheyd van saken/ op de selve maniere aen te tasten.

Ende alsoo het niet mogelijk is/ datter op alles/ watter in sulcke occasien van staen kan vooz-ballen / pertinente ordze worde ghestelt/ sal een pegelijck pēts oncurrēde / daer in dese instructie gheementie van gemaect word/ sich hebben te reguleren / na dat hy ten meesten dienst van het Vaderland/ ende krencking van den Bypand noodigh sal bevinden / wel lettende/ dat hy hem in sulcke voozballen beraedslaghe met den Admirael / of wel 't hoofd van 't Esquadron/ indien het doenlijck is.

Wat aengaet de ordinantie van de Constapels / daer van mentie gemaect/ die is gheraemt als volghet:

De heer

1624.

Aprilis.

De heele Kartoutwen van 4000 st souden gheschoten werden met	— — — — —	10
De halve Duytsche Kartoutwen van ontrenc 4800 st met	— — — — —	10
De halve Kartoutwen van de nieuwe slaghe van 3000 st met	— — — — —	4 $\frac{1}{2}$
De halve France Kartoutwen van 3800 st schietende 18 st pser/ met	— — — — —	8
De ptere Saackers van 18 st met	— — — — —	8
Saackers van 12 st pser met	— — — — —	6 $\frac{1}{2}$

} st krupt.

Den 25 de hooghte van 25 graden/ de wind Zuidelijck als de voorleden dagen/ met goed weder.

Mayus.

Sien de
Kust van
Peru.

Den 3 Maasagen wop de Cust van Peru op de hooghte van 16 en een derdendeel graden.

Den 5 heeft de Heer Admirael den Raed beroepen / ende aen de Capiteyns begheert / dat peder sijn volck soude animeren / ende tot kloeckmoedicheyt vermanen / overmits sijn indispositie niet toeliet / om sulcx selver in persoon op de andere schein te doen. Oock werd beloofd aen den genen die de Blagghe vanden Spaenschen Admirael soude afhalen / twee hondert Kealen van achten: die de Blagge van den Spaenschen Vice-Admirael soude afhalen / hondert Kealen van achten: ende van de Schout bp nacht ofte een vaendel van de Soldaten / vijftigh Kealen.

Den 6 hadden wop de gantsche dagh stilte: op de middagh de hooghte derthien graden. Om dat wop het Callao de Lima naeckren / ende wop so verre van de wal blpvende / niet wel seckerhepdt van 't land konde bekennen / heeft men de wal wat naerder ghelopen / om op moeghen verken te raken.

Den 7 waren wop so na de wal / datmen de barningh sien konde. Wop sonden dyp wel ghemande Chaloupen nae een hoeck / welck een Eplandscheen te maecten / om de gheleghenthepdt van die te besichtighen / maer de Chaloupen weder-komende / wisten geen sekerhept van het Callao de Lima te verhalen. Op de middagh de hooghte 12 graden 45 minuten.

Den 8 met den dage werden wederom dyn wel-gemande chaloupe na een hoeck gesonden/ om te sien oft aldaer het Callao de Lima was/ also wy vreesden beneden het Callao te raken. Door de middag saghen wy upter Zee een sepl recht op ons aenkomen/ daer terstondt een Boot met een Chaloup van de schepen na toe ghesonden is/ om het selve te nemen/ maer de dyn Chaloupen/ die na de hoeck toegeroept waren/ hadden dit seplken oock int gesicht gekregen/ ende daerom haer cours daer na toe gestelt/ so dat sy hem de wal af sneden/ ende om de stilte kozt nae de middagh achterhaelden/ ende by de Heer Admirael brachten. Het was een kleyn open Bartse/ van de Vice-Kon upt het Callao gheschickt/ om ons te verespieden/ daer in was een spaensche Capiteyn/ genaemt Martijn de la Rea/ met noch 4 spangiaerts/ ende 6 ofte 7/ soo Indianen als Negros/ die verhaelden/ dat des Conings Silver-vlote voorszeden bybag/ zijnde den 3 deses maernds/ upt het Callao naer Panama vertrocken was/ sterck zijnde 5 seplen/ 2 oorloogh-schepen ende 3 Coopvaerders/ die extraordinaris rijckelijck geladen waeren/ daer was noch in het Callao blyven leggen den spaenschen Admirael/ een Gallioen groot 400 lasten/ voorszien met 40 metale stucken/ ende 2 Bataches/ pder van 14 stucken/ met noch wel 40 oft 50 Coopvaerderschepen meestendeel sonder geschut/ die al te samen dicht aen strant onder 3 Batterpen geset lagen. Dese Batterpen waren van steen op-ghemaeckt/ ende hadde een Boortweer van bozen en ter syden/ daer op lagen 6 ofte 7 metale stucken/ en de resterende stucken tot 50 int getal/ die de voorszeden nacht upt Lima gebracht waren/ hadden de spangiaerts op strant geset om ons het landen te beletten/ also de Viceroy ons siende recht opt Callao aenkomen/ wel dachte dat ons entreprijse op het Callao soude vallen. Daer lagen in het Callao 4 Compangien soldaten/ peder van 70 ofte 80 koppen/ also de 2 beste Compangien met de Silver-vlote na Panama vertrocken waren/ maer de spangiaerts vergaderden op 't gebodt vande Vice-Kon/ die op gisteren de eerste tydunge van onse komste verstaen hadde/ van alle kanten in het Callao/ endesouden in kozten rijt ettelijcke duysenden sterck zijn.

1624.

Mayus.

braghen
een
Spion.

Op den avond werden vier seplen te loefwaert gesien/ die recht op Callao schenen aen te komen/ daerom de Heer Admirael de

1624.

Mayur.

Komen in
Callao de
Lima ten
ancker.

Schout by nacht met drie van de kleinste schepen / ende drie wel-gemante chaloupen daer nae toe gesonden heeft / die dicht by de wind souden houden / op dat de Spaensche schepen tusschen beeden mochten beset worden.

Den 9 met den daghe zijn wy dicht om de hoeck van het Eplant de Lima in 't Callao ten ancker ghekomen / daer de Schout by nacht met de dyp andere schepen / sonder eenighe Schepen ghesien te hebben / by gekomen is. De Heer Admiraal heeft desen morgen den Raet vergadert / ende oordeelt gheset om op morgen vroege het Callao de Lima met alle ghewelt aen te grijpen / stellende tot hooft van dit exploit / overmits sijn swachheit ende sieckte / de Heer Vice-Admiraal Geen Hungen Schapenham / ende tot Sergeant Major sijn Swager Cornelis Jacobsz. Daer werdt besloten / dat men boven de vijf vaendels Soldaten / noch ander vijf vaendels uyt de Matroosen soude maecten / daer over tot Capiteyns gheset zijn de Scheeps-Capiteyns Lenert Jacobsz Stolck / Witte Cornelis de Wit / Laurens Jansz Querisnen / Jan Wbrantsz ende Weyndert Egbertsz / ende om datter inde Blote niet vaer-tuych genoegh was / om de Soldaten ende Matroosen ghelijckelijck te landen / dat men vooreerst inde na-nacht al de Soldaten soude landen / die een halve maen van Drieste ruyters tot haer defensie souden opwerpen / ende op strant soo langhe blyven sonder pet te attenteeren / tot dat de vijf vaendels matroosen mede souden gelant zijn / om also ghelijckelijck den aenflagh op het Callao in 't werck te stellen.

Dele achten dat by ons seer qualijck en ontwisselijck ghedaen is / dat wy de Silver-blote / die den 3 uyt het Callao gescheepen was / niet en verbolghden / also wy die wellicht in zee souden achter haelt hebben / ofte ten minsten onder Panama gheset hebben vinden legghen / sonder dat het selve noch soude gheloft zijn : maer die moeten verstaen / dat tot sulcks geen apparentie was / overmits de passagie kort is / ende de Spaensche schepen soo hart in 't voorsepen souden gheweest zijn als wy in 't na sepen / ende als wy die schoon geladen onder Panama aengetroft hadden / (waer toe gheen hope was / om dat sy datelijck bestaen te lossen) soo soude daer weynigh abantagie voorens geweest zijn / om dat sy aldaer gheset liggen tusschen twee Forten die malkanderen konnen beschieten. Oec was het gantsch onge-

ongeraden/ dat men sich niet soodanige Blote in de bocht van Panama soude begeven/ sonder ervaren Piloten te hebben/ om de beghemete stroomen die in die bocht vallen / ende perikelse drooghten die aldaer liggen/ waer door men lichtelijck de schepen soude komen te verliesen/ gelijk even-wel noch menighmael ghebeurt/ ende noch meerder swarigheyt heeft men om upt de bocht te geraecken / oermits de Zuyde wint / die langhs de Cust domineert/ ende de calmen/ die men inde maanden Junio ende Julio onderworpen is. Dit zijn de redenen die ons ghemoveert hebben de Silver-Blote niet te vervolgen / maer veel liever een aenslagh op het Callao de Lima te doen / 'twelck wy meenden door het vertreck vande Gallioenen op sijn alder swackste aengetroffen te hebben/ ende daeromme hoopten lichtelijck te vermeersteren/ om alsoo den staet van den Koningh van Hispanien in Peru op het hooghste te altereren/ en te beproeven of te wy met hulpe der Indianen ende Negros/ een deel van de rijke Landen souden kunnen bemachtigen.

Den 10's morgens voor den dage is de Vice-Admirael met al de Soldaten nae lant gheroeyt/ meende tusschen het Callao de Lima/ ende de Kevier van Lima te landen/ daer ons aengedient was dat men droogh tot sijn wille soude komen aen Landt komen/ ende de Boots voor de barninge bezijs konden leggen bukten het geschut van 't Callao/ maer doen wy ontrent de strant waren / bevonden wy de barninghe soo groot/ dat het niet mogelijck was/ dat de Soldaten sonder haer Musquetten ende krupt nat te maecken/ ende de schuyten pericliteeren/ konden aen Lant komen / waerom de Vice-Admirael met schuyten langs de strant bleef roepen / om den dagh te verwachten/ ende te sien oft perwers beter gelegentheyt waer om te landen/ dan alsoo des morgens nieuwers eenighe bequaemheyt sagh/ ende over al even sterck bzande/ ende ondertusschen een groote hoop Spangiaerts te dier plaetse ghekomen waren/ om ons het landen te beletten/ so is de Vice-Admirael/ na dat hy met de metale sturckens verscheide repsen op de Spangiaerts vper ghegheven hadde/ met al het volck weder na boort gekeert.

In het landen dachten wy mede te gebuycken den goeden dienst van eenighe Indianen in het Warchsen op eergisteren bekomen. Dese toonden haer seer vperich voor ons/ en verskerden ons van-

1624. de toe-bal der Indianen / ende revolte der Negros / soo wy maer
 Mayus. vatte plaerse aen lant kregen.

Nemen
 3 Spaen-
 sche
 scheep-
 kens.

Pier na roeyden onse Boots nae drie Spaensche scheepkens/
 die in stilte ontrent het Callao dreeben / die sy veroverden/
 ende in de Vloot brachten / het volck aen landt meest ontkomen
 zijnde: het eene was geladen te Pisco met 2500 Pottpfen wijn / en-
 de veel verberschinge/ als appelen/ dzyphen/ etc. welck ons tot ver-
 quickinge van de siekten seer wel te pas quam: het tweede quam
 van Guarnen/ ende was gheladen niet als met brand-houd/ ende
 het derde van Porto Guamaro / ende hadde eenighe tartwe in met
 veel packen van Pausselicke Bullen/ende andere dingen van wep-
 nigh importantie.

De heer Admirael vondt goet/dat men het Jacht de Winhont
 dicht aen strant sonde bouchereen / om onder 't fabeur van 't selve
 gheschut de aenstaende nacht ons volck te landen: maer de Span-
 giae is ons voornemen siende / hebben metter haest 2 stucken ge-
 plant / waer mede sy het Jacht booz in de boegh trefsten / ensoo is
 dese aenflagh achter ghebleven.

Steken
 de spaen-
 sche sche-
 pen in de
 brandt.

Den 11 is men beligh gheweest met de Pylen te lossen / ende de
 goederen te verdeelen. Ontrent middernacht zijn de Capiteyns
 Adriaen Col/Pieter Harmenſz Blobbe/ ende Meyndert Egbertſz
 met twaelf wel-ghemande Boots / voorsien met metale draec-
 kens ende wyer-wercken / recht toe na de Spaensche schepen ghe-
 roept/die ontrent vijftigh in 't getal onder 't gheschut van drie Bat-
 terpen / ende het Spaensche Gallioen / ende twee Pataches gheset
 laghen / ende hebben/ terwijl een groot stuck by Noorden het Cal-
 lao een valschen alarm van ons volck gemaect wert / peder een
 Spaensch Schip aen boort gelept/daer sy terstont met wyer-werc-
 ken den brand in kregen/van daer roeyden sy weder aen een ander
 schip / daer sy mede de brand in kregen / ende so weder aen een an-
 der/ tot dat alle haer wyer-wercken verbeligt waren: Ondertusschē
 hadde den Wyant alle sijn gheschut na onse Boots gewent / ende be-
 goft byesselic te schieten/so ynt de baterpen/als ooc ynt het gallioen
 en Pataches/de onse wederom wyer gebende met de metalen draec-
 kens ende steenstucken/ende haer meest bedeckt houdende onder de
 spaensche/om vant spaensche Canon ten deel bezyjd te wesen/ ende
 oock

oor van de musquetten/ alsoo de gantsche strand met musquetters beset was / die gestadelyck op onse Boots wyer gaben. De Boots haer aenslagh volbracht hebbende/ zijn na de schepen gekeert/hebbende in den byand gesteken/ gelijk men berekenen konde/ tusschē de 30 ende 40 van des Wyands schepen / waer onder veele groote waren / ende eenige met gheschut voorszien / waer de Spangiaerts hebben na het vertreck van de onsen / met hulpe van de slaven ende Indianen / noch in eenige schepen den byand gelescht. Wy hebben in dese tocht 7 dooden gehad / ende 14 oft 15 gequetsten / meest van 't Schip van de Vice-Admiraal / om dat sijn Volck een van de Pataches meende aen boort te legghen / 't welck haer misluckte. Indit exploict op de Spaensche schepen/ 't welck met een groote manhepd en couragie uingheboert werd / heeft ons al samen voorszichtighepd ontbroken: want by aldien wy bylen mede ghenomen hadden/ souden wy met klepne moeyte / te weten met het afhacken van haer routwen/ende sonder merckelijck perisckel/ alle die schepen in onse handen ghekrege hebben/ om dat de land-wind die na ons toe-boerde. Dooz den daghe quamen negen Spaensche Schepen al byandende van de wal dyppen / om welke te ontwijcken wy ons anchors lichten/ ende nader het Epland liepen.

Den 12 heeft de Boot van de Eendracht een Spaensch scheepken met wyen becomen / 't welck by dicht van strant onder 't geschut van de Batterpen van daen haelde.

Den 13 is Capiteyn Enghelbert Schutte met sijn Compagnie op 't Epland de Lima gaen leggen / daer wy een Reduyt geniaecht hebben/ tot bewaringhe van onse groote Chaloupen / die tot noch toe in het rupm hadden ghelegghen / ende wy nu van sin waren op te setten

Van daeg is by de Heer Admiraal en den Raedt beraetlaegt/ wat men best met de Blote by der hand soude nemen / na dien onser aenslagh op Callao de Lima misluckt was. Onse instructie begerde dat wy eenighe tijd in het Callao souden blyven houden/ om te sien oft wy dooz ons verbliven aldaer met het besetten van de com-
mercie/ende het nemen van alle gaende ende comende schepen/eenige veranderinghe konden te wege brengen. Want sijn Excell. dooz eenighe die langhe in Peru verkeert hadden/aenghedient was/ dat

1624.

Mayus.

de Indianen ende insonderheyt de Negros die in Lima met vele
 duplenden zijn/niet en souden onder-laten/als sy hulpe lagen/tegen
 haer Meesters op te staen / ende ons daer mede occasie gheben om
 Lima ofte het Callao te bemachtigen. Maer de Vice-Key/ gelijck
 wy namaels verstonden/ hadde hier in voorszien/ latende gestadigh
 2 Compagnien Spangiaerts binnen Lima / om op der Negros
 doen achttingh te geven. Oock wiert niet toeghelaten dat de Ne-
 gros messen by haer hadden / ende daer-en-boven hadde de Vice-
 Rey een Vaendel ghegagieerde Negros / waer over een Negro als
 Capiteyn commandeerde/die op alles naeutwe toeflicht gaben/ende
 alle der Slaven aenflaghen om stieten. Wat de Indianen aen-
 gaet/ die wierd wel toegelaten messen te hebben/maer werden nieu-
 wers anders toe gebruyckt / als om wercken te maecten.

Alsoo dan om het Callao beset te houden de gheheele Plote niet
 gherequireert werd/ soo werd besloten dat Cornelis Jacobsz met
 vier schepen om de Zuyd soude gaen/ om te sien oft aldaer ten
 dienste van 't landt ende afbreuck van de Wyandt / yet goedts te
 verrichten was. By so verre wy alle de ghelegentheden in Peru
 sodanigh ghebonden hadden / als wy in Hollandt gheinformeert
 waren / dat de selve souden zijn / soo souden wy met de Plote van
 Lima nae Arika ghelooopen hebben/om het selve te bemachtighen/
 en so met hulpe van de Indianen/te sien nae Potosi te gheraecken/
 't welck wy meenden van wapenen onvoorszien te vinden / en over-
 mits de groote rijkdom / sufficient om de kosten van onse yptree-
 dinghe te betalen; maer wy verstonden recht contrarie ypt onse ghe-
 vanghens / dat Arika wel ghesterckt en voorszien was/ ende dat te
 Potosi alleen verre over de 20 duplent Spangiaerts waren/ (be-
 halven de Indianen en Negros/) al t'samen van gheweer wel
 voorszien. Sy hadden 1000 desen weynich wapenen te Potosi ge-
 hadt/maer dit Jaer was tusschen de Castilianen en Biscainen een
 groote twist ontstaen / om het vergeven vande Officien/ soo dat sy
 malkanderen wyandlijck met de wapenen aengetast hadden / ende
 en was de saecke noch niet gheheel gheslist. Alrijd wy bevonden
 de saeck so gelegen / dat vooz ons op sulcke groote aenflaghen niet
 te doen was.

Den 14 hebben wy noch een scheepken met Spaensche Wijn-
 nen

nen bekomen. Op den avondt is Cornelis Jacobsz / als Commandeur / met vier Schepen / de Gendracht / de David / de Griffioen ende Winthont / uyt het Callao t zepl ghegaen / die sijn cours om de Zuyd stelde / om la Pasca / Pilco / oft andere plaetsen / by Zuyden Lima ghelegen / te bemachtighen.

1624.

Mayus.

4 Schepen gaeu om de Zuyt.

Den 20 heeft men 2 van de ghenomen Spaensche Prijzen met helders toe-gherust / die van dicke plancken seer hecht ghemackt werden / ende so dicht ghedreven / datter gheen water konde in komen / ende rondom met steenen bestouwt ses voeten dicke / daer in Boskruyt soude geleydt worden / om aen het Spaensche Gallioen gebracht te worden / ende door de slaghe van het selve / het Gallioen met al datter ontrent was / in de Lucht te doen springhen. Desen nacht zijn twee Grieken uyt de Vice-Admiraels Schip met een kleyn schipken na land by de Spangiaerts geroept.

Den 22 hebben wy een Spaensch schip verobert / dat van Guaiquil quam / met hout gheladen / op hebbende ontrent dertigh personen / soo Spangiaerts als Negros.

Den 23 is de Schout by nacht met twee schepen / Mauritius / ende de Hope / ende de twee Compagnien Soldaten vande Capitaynen Schut ende Brederoode / t zepl ghegaen / om de Stadt Guaiquil / ende een nieu Gallioen van den Koningh / dat aldaer ghelouwt werd / te ruineren. De inneminghe van Guapaquil wierd ons door de ghevangen Spangiaerden / die haer selven tot leysluyden presenteerden / vooz seer licht aenghedient / en om de groote buyt / die wy daer verhoopten / noch lichter van ons aengenomen / maer de saeck was soo klaer niet als wy wel dachten. In plaets van de soldaten / die vertroocken / zijn veertigh Matrosen tot bewaeringhe vande Chaloupen op het Eylant de Lima inde Reduyte gheleydt.

2 Schepen gaeu na Guaiquil.

Den 24 is een Bos-schieter op 't schip Hollandia / die voorge-nomen hadde by den Wyandt over te loopen / aen 't Eylant de Lima opgehangen.

Den 27 's nachts is een vande brand-scheepkens / t welck met een kelder toe-gerust was / daer in twee duysent pond kruit gheleyd / ende boven met byerballen / granaden / ende brandende materie beleyd was / naer het Gallioen ghezeylt / om het selve aen boort te leg-

1624.

Mayus.

te leggen/ ende te ruineren. Op dit scheepken waren vijsf perſoonen die haer dienst/ om dit werck te volboeren/ getwilligh preſenteerden/ waer onder als Hooft was Willem Cominers / Commijs op 't ſchip den Arent. Sp ſeplden ſoo nae het Gallioen/ dat men met een muſquet-ſchoot wel konde toerepcken / ſonder datter van de Spangiaerts alarm ghemaect werd/ ende dachten vooz eerſt de brand in de vper-ballen/ ende de brandende materie te ſteken/ die boven op het Schip lagh/ op dat/ terwyle de Spangiaerts doende mochten zijn om den brandt te leſſchen/ het vper aen het krupdt mochte komen: maer ſoo het rif/ daer achter het Gallioen gheſet lagh/ ſoo verre upt-ſtreckte/ dat het brand-ſcheepken het Gallioen niet beſeplen konde / is het weder by de Plote ghekomen.

Junius.
De Heer
Admirael
ſterft.

Den 2 Junius / 's morgens is de Heer Admirael Jaques L. Hermite van ſijn langduerige ſieckte in het Callao de Lima overleden. Hy was ſint ons vertreck van Sierra Leona noyt geſont gheweeft / maer altijd van verſchepde ſieckten aengetaſt / die hem ſoo matteerden / dat hy de laetſte vier oft vijsf maenden alle kracht van ſijn leden quijt was. De Heer Vice-Admirael vondt goet / dat de Wlagghe op 't Schip Amſterdam ſoude blyven waepen / op dat de Wyandt vande doot van de Heer Admirael gheen kenniſſe ſoude kryghen. Deſen dagh is een Spaenſch Scheepken in de Plote gebacht / 't welck onrent achtien Laſten Cartwe in hadde.

Den 3 is het lichaem van de Heer Admirael op het epland de Lima heerlijck begraven: Het Lijck werd ghedraghen van de Capiteyns/ gheaccompagneert van de Heer Vice-Admirael/ ende alle de Officieren van de Plote. Vooz het Lijck ginghen dzy Waendels Matroſen/ (alſoo alle de Soldaten wegh gheſonden waren) die peder haer muſquet vijsmael loſten / ende ſchoot het Schip Amſterdam neghen ſchoten / 't Schip Delf ſeven/ Orangien vijsf / ende voozt alle de ander Schepen verbolghens yder dzye ſchoten. Wy hadden op de veroverde Spaenſche Schepen vele Wlagghen laten waepen/ op dat den Wyandt ſoude dencken/ dat dit ſchieten tot een Triumphje van de veroverde Wyſen/ ende niet om de doot van den Admirael gheſchiede. De Heer Vice-Admirael vondt ſijn Authoriſatie tot Admirael een tijdt langh op te houden / wachten: de nae de komſte van de Schout by nacht/ ende de wegh-geſonden ſchepen.

Den

1624.

Junius.

Vendag
op het
Spaens
Gallioen
misfucht.

1624.

Mayus.

Junius.
De Heer
Admiraal
sterft.

Den 6 nae de middagh is het Schip Orangien onder zepl ghe- 1624.
gaen/ende heeft dicht by de punt van het Callao gheset/ om langs
de Strant met sijn stucken te flanqueren/op dat het brant-scheep-
ken ondertusschen met minder perijckel onder de bescherminghe
van het selve gheschut / het Spaensch Gallioen mochte aen boord
klampen. Het brandt-scheepken daer Willem Commers / koop-
man op 't Schip den Arent/ niet noch vier andere kloecke Maets
op was/ selde sijn kours dicht by het rif langhs / om te beter het
Gallioen te bezeplen: maer soo sy al binnen een Musquet-schoot
van 't Gallioen waren / ende gereed om het selve aen boord te leg-
ghen / is het aen de grond ghezept / dooz dien het Gallioen in een
Com gheset lagh / 't welck wy niet en wisten. De Spangiaerts
wenden alle haer gheschut nae het brandt-scheepken / ende schoten
daer dwers dooz heen tot verscheide repsen/ghelijck oock de Mus-
quettiers/die aen Land stonden/ niet en deden als continuelijck op
het selve te schieten/waeromme die ghene die daer inne waren/sien-
de gheen middel om het van de grondt te krijghen/ de brandt in het
Overtwerck staken/als oock in de pipe die na het krupt ging/ende
salbeerden haer met haer bieren in een schuytken/de vijfde het hooft
af-gheschoten zijnde. Het scheepken is daer na al brandende van
sels van de grond gheraecht / ende dreef nae de wal toe/ sonder dat
het krupt ontfteercken werde / booz op den avondt / doen het krupt
nat gheworden zijnde / niet als een kleyn slagh gaf.

Nendagb
op het
Spaens
Gallioen
inlucht.

Den 8 worde een aertbevinge op het Eplant de Lima gevoelt.

Den 13 heeft de Heer Vice-Admirael op 't instantelijck aen-
houden van eenige gebangen Spangiaerts/ gheconsenteert dat sy
een brief aen de Vice-Kep om haer verlossinge mochten schuyben/
want sy dachten dat de Vice-Kep seer veel booz haer doen soude/
't zy met de twee obergelooopen Grieken aen ons te restitueren/
ofte op andere wijsse haer te rantloeneren. Den brief is aen een
Assistent gelanght/ die met een bree-blagge in een kleyn schuytken
na de punt van het Callao gheroept is / ende soo de Spangiaerts
een witte blagghe daer teghen op-staecten/heeft hy de Spaensche
chalouper/ die op hem upt-quamen/ in-ghewacht/ die hem met het
schuytken terstondt in het Callao brachten. Den Assistent leyde
wel geen ander last te hebben/ als om de brief over te leveren/ maer

1624.

Juares.

de Spangiaerts en achten 't selve niet/ ende de Vice-Kep gaf strack
oorde/ datmen ons volc de handen soude binden/ ende de oogen ver-
blinden / ende soo in de Chaloupen bewaren. Op den avont heeft
de Generael vande Zupd-Zee den brief van den Assistent ontfan-
gen/ ende heeft ons volck de handen doen los maken/ die man vooz
man met groote beloften vande Spangiaerts aengesocht werden/
om by haer in het Callao te blyven/ ende so niemant by haer blyven
wilde/ heeft hy den Assistent met het volck weder na de Heer Admi-
rael ghesonden/ met dit antwoort: Dat de Vice-Kep vooz ons niet
als krupt en loot ten besten hadde/ ende dat hy niet van sinne was
met ons in eenighe handelinghe te treden/ tot verlossinghe der ghe-
vanghen Spangiaerts / ende dat hy den eersten / die met een bree-
vlagge van de Heer Admirael na het Callao soude afghebaerdicht
wozden/ met de bree-vlagge soude laten op hangen.

Den 14 is op het antwoordt van de Vice-Kep by de Heer Vice-
Admirael ende den Raed gheresolveert/ naer dien de soberheyt van
bictualie ende schaersigheyt van water/ daer mede onse Vloete vooz-
sien was/ niet toe liet soo vele Spangiaerts sonder hope van profijt
in geduerige ghevanghenisse te houden / ende doock ongeraden was
om verschepe de oosaken de ghevangen Spangiaerts by te geven/
dat men de schepen daer van soude ontlasten / ende alle de ghevan-
gen Spangiaerts/ upt-genomen drie oude lieden/ van kant helpen.

Den 15 's morgens zijn in 't ghesichte van die van 't lant/ 21 ghe-
vangen Spangiaerts op 't schip Amsterdam aen de Focke-rhæ op-
ghehangen. By andere gevangens werden met een kleyn boot-
gen naer het Callao geschickt/ om de Vice-Kep de tydingh te bren-
gen / hoe dat wy dooz sijn trots/ ende Barbaris antwoort/ alsoo hy
selver alle quartier af-geslagen hadde/ tot de executie der gevangen
Spangiaerts gedrongen/ ende genootsaecht waren.

Op den avont is Cornelis Jacobsz/ die om de Zupd ghesonden
was/ met vier Schepen in het Callao weder by de Vloete gekomen/
rapporizerende aen de Heer Vice-Admirael/ dat hy van de 14 Maen
voozleden tot het eynde van de selve maent gestadigh sijn beste ghe-
daen hadde om de Zupt te winnen / meenenbe met de eerste slag-
boegh / als de twint wat Zupdelijcker soude loopen / nae de wal te
wenden/ om niet beneden te vervallen/ ende ter gedestineerder plaet-
se het

1624.
Junius.

1624

Juvenis.

se het lant aen te doen/maer also de wint hoe langhs hoe meer O-
 ffeijckts/ dat hy seer qualijck tot wonden heeft konnen komen/en-
 de eerſt den 10 deses maents vier mpen beneden Pisco is komen te
 verballen/ hoewel hy al op de hooghte van 18 en een half graden
 gheweest was/ dat hy van daer met een slagh-boegh hy de wal op
 raecte tot booz Pisco/daer hy den 11 ten ancker gekomen is/ende
 dat hy den 12 met alle het volck ende twee Metale Draeckens lan-
 de/ ende terſtont binnen een Musquet-schoot vande selve Stadt
 marcheerde/ daer hy doen bevont/ dat de Spangiaerts de Stadt
 Pisco met een steene mup van 15 voeten hoogh/omringht hadden/
 bnyten welcke mup sy noch een bozſtweeringh hadden/ waer ach-
 ter haer Soldaten in defensie stonden/ende dat alle de ſlantquen be-
 hoorlijck op den ander respondeerden/ ende also op een ſoo wel ge-
 ſortificeerde plaetse/ die met groot Guarniſoen beſet/ ongheraden
 was met ſoo weernigh volck per te attenteren/ datter met een ſtem-
 migh goet-vinden van alle de Officieren beſloten wert/datmen met
 de minſte ſchade nae boozt ſoude ſiente retireren/ waeromme noch
 hy daghe een halve Maen tot haer defensie aen ſtrant op-wierpen/
 daer sy nae eenighe ſchermuſinghe met den vyant ghehouden/ op
 den abont introcken/ende dat sy de naefte nacht al te ſamen embar-
 querden/ ende nae boozt veretrocken/ ſoo dat sy den 13 van Pisco
 ſcheyden/ende deſen abont in het Callao arriveerden. Wy hebben
 in deſe quade reſcontre ghehad 5 dooden/ en 15 oft 16 ghequetſen/
 ende daer zijn wel 13 mannen hy den vyant overghelooopen. Den
 vyant/ ſoo veel men ſien konde/ was wel 2 duſent mannen ſterck/
 wel van ghewepz boozſien/ waer onder ontrent 200 Ruyters wa-
 ren/met ſchild ende lance/ die haer bnyten de Stadt hielden/ om de
 onsen van achter aen te vallen/ daer van eenige tot verſchepde rep-
 ſen gheſchoten werden/maer wat ſchade de vyant dooz het ſchie-
 ten van de Metale ſuerkens ontfanghen heeft/ konde ons volck
 niet weten.

Den 18/ van daegh heefmen/dooz ghebreck van water/aen per-
 der man ſes muſkens water daeghs beginnen upt te deelen.

Den 22 is eenen Bos-schieter/ die hy den vyant meende over te
 loopen/in apprehensie gheſtelt: die ghe-examineert zijnde/ bekende
 dat hy al over langhe met de twee over-ghelooopen Grieken over

ghekomen was/ om de Heer Vice-Admirael gebangen in het Cal-
lao te brengen/waer toe sy goede ghelegentheydt hadden/ om dies
wille de Heer Vice-Admirael somwyle met een kleyn schuytken
met vier man upt visschen boer/ daer sy met haer drien/ als de best
betrouwste/ onder waren/ ende soo de twee Grieken met het selve
schuytken te vooren/ terwyle hy niet scheep was/ dooz-gegaen wa-
ren/ dachte hy haer met hulpe van eenighe Swarten van daergh te
volghen.

Den 25 is de hooftz Bos-schietter/ in presentie van meest alle het
volck op het Eylant de Lima aen een galghe gehangen.

Wy hadden dese mael op 't Eylant de Lima twee Smitsen/
daer wy affuyten en ander gereetschap met alle naerstigheyt vaer-
digh maecten/ want de Heer Vice-Admiraels meeninge was (al-
so hy van de ghelegentheydt van Chili dooz een ghebooren Chilees/
en diversche andere ghevangens gheinformmeert was) om met de
Plote daer nae toe te gaen/so haest wy van water souden versorgt
zijn/ ende te sien ofte wy niet de assistentie van de Chileesen yet
goets teghen den Spangiaert souden konnen verrichten/ waer toe
ons groote hope van de Chilees ende andere Indianen ghegheben
werdt/ en om dat wy wel wisten dat het verwachten vande Gal-
liens upt de Manillas booz en ontrent Acapulco weynigh te be-
dypden soude hebben/ soo wy niet aen de Caep Cozrientes liepen/
waer toe wy neenden gheen tijdt te hebben/ soo achten wy dat het
beter geraden was/ dat wy in die tijt een tocht na Chili deden/ende
soo van daer berberst/ ende van vitzes versorght wesende/ volgens
het begheeren van onse instructie/ nae de Manillas ober staecten.
't Gheen wy van de ghelegentheydt van Chili verstaen hebben/ is
als volghet.

De Chileesen boerden dit jaer noch dappere en harde oorloghe
tegen de Spangiaerts/ende hadden in 't leet van het vooleden jaer
noch een troupe Spangiaerts van meer als 50 man/ die op hasart
uptgegaen was/ soo beset en omcinghelt/ datter niet een en esca-
peerde. De plaetsen in 't jaer 1599/ by haer op de Spangiaert ge-
wonnen/ waer onder de voornaemste is Baldivia/ blyven noch in
haer gewelt/ ende en derben de Spangiaerden niet bestaen de selve
weder te incorporeren/ niet teghenstaende de spraeck nu ter tijdt in
Peru

Peru gingh/datter last van den Koningh was ghekomen/ dat men Baldivia/ ten aensien vande goede pozt/ weder soude sien te besetzen. Dit Baldivia is nu ter tijdt onbewoont/ leyt op de Zupderbreyte van 40 graden/ende heeft een uptnemende haven sonder sanden oft ondiepten. De Spangiaerts dooz middel van de musquetten overtreffen wel de Chileesen als sy te voet bechten/ maer als de Chileesen te paerde zijn/ (gelijck sy gewent zijn met groote Esquadrans van drie en vier dupsent paerden somtuplen de Spangiaert aen te rasten) soo zijn sy verre haer meester/ want een Spaensche Ruyter en sal gheen Chilees te paerde derven verwachten. De Chileesen hebben vooz een gewoonte alle de vzychten en het ghetwas der Spangiaerden gheheel te verwoesten/ ende daer na de sfozten rontsomme so te besetten/ datter niet kan in gebzacht worden/waer dooz de Spangiaerts/die daer in leggen/ in groote hongers-noodt geraken/ en moeten alsdan met de uiterste miserie so lange afwachten/tot dat de Gouverneur van Chili met alle sijn macht van Conception komt om haer te ontfetten.

De Spangiaerts senden noch ordinaris 3 oft 4 Vaendelen soldaten jaerlijckx van Lima nae Chili: dit is volck die meest in Peru om haer delicten ghevanghen sitten/ en alsdan te Lima te samen ghezacht worden. Maer alsoo dese niet ghenoegh waren om de Chileesen volkomen resistentie te doen/ soo hadde den Koningh van Hispanien dese naest-voozgaende jaren een goede party Soldaten dooz Buenos Aires te lande daer nae toe gheschickt. De armoede en miserie der Spangiaerts in Chili was dit Jaer soo groot gheweest/datter een muiterpe ontfstaen was/ soo dat sy haer Officieren van haer jaeghden en qualijck tracteerden/ ende konden naulijck nae groote moente weder tot ghehoorzaemheyt ghezacht worden. De voorzaeck waerom de Koningh van Hispanien Chili/ daer van hy gheen profijt en treckt/ niet en quiteert/is dese: dat hy vzeest dat het de Chileesen daer hy niet en souden laten blyven/ maer voozder gaen en Peru aentasten. Eock moet hy Indianen hebben upt de Zupder-quartieren van Peru en het Noozdelijckste van Chili/ tot het bearbeypden van sijn Mynen in Potosi/overmits dese bequaem zijn om soo swaren arbeydt beneden in 't diepste van de Mynen te dzagen/ ende de ander Indianen hy Noozden Potosi ghebooztrigh/

1624.

Junius.

te licht af sterben. Doozder van de vuchtbaerheyt van Chili/ als oock van de abundantie van 't gout/ dat aldaer valt/ perwes te ver-
halen/ is onnoodigh/ overmits alle schyppers van die Landen daer van genoeghsaem onderricht geven.

Den 26 op dese tijt regneerde de scheurbupck seer gheweldigh in onse Vlote. De vier schepen/ die om de Zuyd geweest waren/ hadden soo veel siecken op/ dat eenighe van haer niet machtigh waren haer epghen Boot te mannen/ ende op de ander Schepen begonde het scheurbupck oock heftigh te ontsien/ ende also geenige appa-
rentie ter werelt was/ om groente/ ofte remedie teghen het scheur-
bupck in het Callao te bekomen/ ende wy ghenootsaecht waren in het Callao te bliben/ om de Schepen Mauritius ende de Hope te wachten/ die anders in der Spangiaerden handen souden konnen komen te verballen/ soo stonden de saken van onse Vlote in seer so-
bere staet/ ende souden binnen korten tijdt groot volck hebben ko-
men te verliezen/ ten ware het Godt gelieft hadde/ dat een Switser/ met het scheurbupck gequelt/ op de hooghste bergh van het Eplant de Lima ghegaen hadde/ daer niemant eenighe groente vermoede/ alwaer hy sekere groente gevonden heeft/ die hy kennende/ gegeten heeft/ ende groote baet hy bevonden. De Heer Vice-Admiraal de
kracht van dit krupt verstaen hebbende/ ende dat het in abundantie te bekomen was/ heeft gheordonneert/ dat alle de schepen haer mee-
ste volck 's mozghens vzoegh naer lant souden senden/ om soo veel groente te halen als het geheele scheeps-volck souden konnen eten/ waer toe de Maets olpe ende azijn gegeven wert/ ende om dat dooz dese groente/ die soo wel tot zalaet als warmoes ghebupckt wiert/ ons volck in seer korten tijdt al t' saem op de beenen gheraecten en verberstet werden/ continueerden wy alle dagen dese groente te ha-
len/ soo lange de Vlote in het Callao de Lima heeft geset gelegen.

Den 28 verbranden wy eenighe Pysen/ die onbequaem waren om hy de Vlote te houden. De spangiaerts quamen somtween met eenighe chaloupen/ die sware stucken op hadden/ ontrent onse sche-
pen/ ende schoten om masten ofte stengen te beschadigen/ dan sy ver-
richten wepnigh.

Julius.

Den 1 Julius heeft de Heer Vice-Admiraal op 't Eplant de Li-
ma nae versc hwater laten graven/ maer om de steenachtige gront heeft

heeft men niet diep ghenoech kunnen komen / so datter niet werken is uytgeschieden.

1624.

Julius.

Dit Eylandt de Lima wesende in sijn ombangh ontrent 3 mylen/ is gantsch steenigh en rutligh : heeft niet als de groente/ daer van geleyt is/ op het hooghste van het geberghte. Men vint oock op het Zuidt-endt van dit Eylandt vele begraefnissen der Indiaenen/ die seer out schynen.

Den 18 zijn twee Spangiaerts op bies-bossen aen 't schip Oran-gien komen dzyben/ die uyt het Callao quamen obergheloopen/ de eene was Oberste van de Peruse Comedianten/ ende de ander was een slecht Soldaet. Sy verhaelden aen de Heer Vice-Admirael dat de twee Schepen/ Mauritius ende de Hope/ onder 't Eylandt Puna vier Schepen berobert/ ende de Stadt Guayaquil/ met het nieu Gallioen van den Koningh gantsch verbrant hadden. Sy verklaerden/ dat het Callao de Lima rontomme getrencheet ende gesterckt was/ ende met tachtentigh metale stucken boozsien/ behalven de veertigh/ die op het Spaensche Gallioen laghen/ ende dat het beset was met veertigh Compagnien voertvolck/ ende seshien Van-nen Ruyters. De Vice-Rep hadde oock volck aen de naeste water-plaetsen gesonden/ om die te stercken/ ende tegen onse komste te verskeren/ op dat wy nieuwers water souden bekomen. Sy seyden de oozaeck van haer oberloopen te wesen/ om dienswille de Generael van de Spaensche Caballerie in het Callao ettelijke dagen verleden/ van haer/ om de questie van een hoere/ doot gesteken was/ ende wiste niet veel anders te segghen/ dooz dien sy op 't laetste hadden verborogen geweest/ meer denckende op de conserbatie ende behoudenis van haer leven/ als om petwes aen ons te rapporteren.

Den 22 quamen de Spangiaerts met thien wel-gemande chaloupen nae 't schip de Gendracht/ ende schoten twee van sijn hooft-touwen in stucken. 't Schip de Gendracht schoot mede wel 30 schoten nae den Wyants Chaloupen / maer dooz dien het schip te seer slingerde/ konde hy haer niet na behooren treffen.

Den 23 is om het water te versparen/ op dat wy booz de komste der twee schepen Mauritius ende de Hope niet ghenootsaecht souden wesen uyt het Callao te vertrecken/ geordonneert/ datmen geen pot-spyse inde Wlote soude schaffen/ maer vleesch/ speck ende stock-wisch/

1624.

Julius.

visch / waer toe men sout water ghebruycken konde.

Den 24 schoten de Spangiaerts naer het schip de Dabid meer als 100 schoten/sonder pement te quetsen: het waren koegels van 6/7 ende 8 pont pser.

De Heer Vice-Admiraal het ooge (ghelijck gheseyt is) op Chik hebbende/hadde ordre gegeven/ dat men het bos krupt soo veel soude sparen als eenighsins doenlijck was/en toefien datmen geen vergeefse schoten dede. Hier op quamen de spangiaerts te stouter wpt/en somtweenen soo nae dat sy deftrigh begroet wierden/ en weder te rugh moesten.

Den 25 heeft de Heer Vice-Admiraal in een Vallepe op 't Es-lant de Lima een musquet-schoot van strant twee diepe putten laten graven/om te besoecken oft wy versck water konden bekomen/daer met groote naerstigheyt aen gewrocht is.

Den 26 quamen vijftien spaensche Chaloupen nae de schepen de Dabid ende Gyssoen/om die met schieten te beschadighen/maer soo die schepen eenige sware stucken van de andere schepen verwisselt hadden/waer mede sy den Wyant in het aenkomen groeten/soo zijn de spaensche chaloupen maer een schoot schietende/ te rugghe nae het Callao ghekeert.

Den 29 met den dage waren de Spangiaerts met 13 wel-ghemande chaloupen dicht onder 't schip de Gendracht/ ende om dat het Jacht de Winthont/ 't welck slechtelijck van geschut voorzien was/ met een touw aen de Gendracht vast lagh/ daer de Spangiaerts onder hielden/ konde de Gendracht sijn gheschut op haer niet gebruycken/sonder door het Jacht te schieten/ 't welck onghe-raden was/ soo dat de spangiaerts weynigh schade leden/ en wel dertigh schoten deden met koegels van seshien ende achthien pont pfers/die meest trefen/ al eer de Gendracht gereddet was/ ende met sijn geschut haer konde toe-reycken/en het scheen of sy het Jacht de Winthont souden geabordeert hebben. Naer dat de Spangiaerts wel hondert twintigh/ende wy daer tegen ontrent tseventigh schoten gheshoten hadden/ zijn de Spangiaerts nae het Callao ghere-tireert. In dit ghebecht is niemant als de Constapel van de Gendracht gequetst/die sijn rechter Arm af-geschoten is.

Augustus

Den 5 Augustus is de Heer Vice-Admiraal Gheen Huyghen Schapen-

Schapenham / volgens den inhoud vande missive van sijn Excell: tot Admirael van de Plote geauthoriseert / die van daegh het volck den eedt van ghetrouwicheyt op 't Schip Delf heeft af-genomen / daer alle het volck vande naeste Schepen gekomen was. Tot Vice-Admirael vande Plote is gheauthoriseert Jan Willemsz Verschoor Schout by nacht / ende in des selven plaetse tot Schout by nacht Cornelis Jacobs / Raet van den Admirael. Op de middagh is den Admirael met alle de Boots ende Chaloupen na het Schip Orangien gebaren / daer het volck vande resterende Schepen ghekomen was / om den nieuwen Admirael te sweeren / waeromine de Spangiaerts met vijftien soo chaloupen als fregatten / mede upt quamen / ende roepden nae onse Jacht / als oft sy het wilden aboderen / maer soo de Heer Admirael de Chaloupen datelijck liet mannen / om den Wyant aen te vallen / by aldien die yet op het Jacht attenteerde / zijn de Spangiaerts / ontrent veertigh schooten gheschoten hebbende / weder nae het Callao ghekeert. Nocht hier aen is de nieuwen Vice-Admirael Jan Willemsz Verschoor / met de twee Schepen Mauritius ende de Hope / met noch een Prijs in het Callao de Lima gearriveert / die het succes van sijn gantsche reyse aen de Heer Admirael rapporteerde / als dat sy in haer aankomste drie Schepen op de Keede van 't Eylant Puna verovert hadden / waer van sy de twee verbrant hadden / ende het derde mede brachten : dat sy van daer de Kibier op nae Guapaquil ghebaren waren / 'twelck sy van den Wyant dapper ghesterckt / ende met groot Guarnisoen beset vonden : dat sy evenwel teghen der Spangiaerts Batterijen ghelandet waren / ende met verlies van vijf-en-dertigh mannen / die meest in het aen-komen in de Chaloupen gheschoten werden / de Stadt Guapaquil ingenomen hadden / ende alsoo sy na de verobringhe gheen twee hondert mannen sterck zijnde / niet suffisant waren de Stadt tegen soo groot ghewelt van den Wyant te behouden / nochte oock eenighe bequaemheydt van chaloupen hadden om den Wynt te bergen / dat sy de Stadt Guapaquil / wesende de Haven van Quito / vol zijnde van alderhande koopmanschap / met oock het nieuwe Gallioen van den Koningh / tot den gronde verbrant hadden / ende haer met het naeste ghetijde nae de Schepen gheretireert : datter in dese inneminghe ontrent hondert Spangiaerden doot

k

gheble

Berschoo?
loopt op
25 en een
derden-
deel gra-
den 2.
W. tot
350 myl
t Zee/ om
verande-
ringh van
wint te
binden.

ghebleven zijn/ behalven noch seventhien ghevanghens/ die al te sa-
men/ om dat de Spandri met valsche koeghels gheschoten hadde/ op
de Keede van Buna over boort gheworpen zijn. Dat sy daer naer
haer schepen schoon gemaect/ ende haer volck op het Eplant Bu-
nae ververscht hebbende / onder sepl ghegaen zijn / nemende haer
cours dicht by de wint om de Zuyt/ soo langhe tot dat sy haer op de
hooghte van vijf-en-twintigh en een derdendeel graden by Zuy-
den de Linie ontrent d'p hondert en vijftigh mylen van landt be-
vonden/ doen sy veranderingh van wint bekomende/ eerst na de wal
ghewent hebben/ meenende ontrent Afrika te vervallen/ ende onder
weghen noch eenighe verversch-plaetse met ghewelt aen te doen/
maer dat sy de wint so scherp kregen/ dat sy het vaste lant van Peru
niet hoogher als op de dertien graden hadden konnen aendoen/
t welck op gisteren was/ ende dat sy haer cours vervolgende/ desen
dagh in het Callao de Lima ten ancker gekomen zijn.

De Vice-Admirael Berschoo? / en boort alle anderen/ gaven de
eere van dese victorie aen Capiteyn Engelbert Schutte/ want hy
die gene was/ die doot sijn deftige aanspraeck/ doe op de eerste char-
gie pder de moet liet sincken/ het hert en couragie dede wederom ko-
men/ ende daer nae doot sijn boortsichtigh en Mannelijck beleyt den
Spangiaert/ niet tegenstaende wel drie-mael stercker/ soo aentaste/
dat de victorie aen onse zijde bleef; anders soude apparentelijc ons
volck niet alleen het wederkomen zijn benomen/ maer souden oock
de Schepen Mauritius en de Hope perijckel gelooopen hebben van
in't gewelt der Spangiaerts te komen.

De Heer Admirael heeft sijn residentie blyven houden op 't schip
Delf/ welck schip de vlagghe aen de groote stenghe ghevoert heeft/
't Schip Amsterdam heeft de vlagghe van de boort-stenghe laten
waepen/ ende 't schip Orangie van de Besaens-roede/ als voren.

Den 6 is van wegghen de authorisatie van de Heer Admirael
dobbelt ransoen van wijn en kost aen de maets uitgegeelt.

Den 7 zijn alle de Capiteynen/ Lieutenants/ Vaendraghers/
Commissen en Opper-stierlieden van de Blote / by de Heer Admi-
rael ter maelrijt geweest.

Den 8 heeft de Heer Admirael het volc van de 2 gekomen schepen
Mauritius ende de Hope/ den eed van getrouwigheyt afgenomen.

Den

Den 12 verthoonden haer de Spangiaerts met 20 soo Chalou- 1624.
pen als fregatten in het Callao.

Augustus

Den 13 hebben wy de hutten op 't Eplant de Lima afgebrooc-
ken / ende alle preparatie ghemaect om op moghen voegh t' sepl
te gaen.

Den 14 met den daghe zijn wy met 14 seplen/ daer van de dyp by
ons verobert/ende om by de Plote te blyven/toegherust waren/up
het Callao de Lima vertrocken. Wy stelden ons cours na de Pis-
cadores / ende liepen daer tusschen dooy/ latende een kleyn klipken
aen back-booxt legghen/ ende staecten doen dicht by de wint nae de
Baepachter de Piscadores/daer wy tegen den avont met de Plote
ten ancker gekomen zijn. De Heer Admirael is ter stont met alle de
vijs Compagnien Soldaten/ ende een kloecke hoop Matrosen aen
lant ghegaen/doende de plaetse besetten/de Matrosen ettelijke die-
pe putten niet wijs van strant graben / daer ons aenghedient was
datmen versch water konde bekomen/ om te sien oft het also ware/
op dat de moepte niet te vergeefs soude zijn. Doen nu versch wa-
ter in de gegraben putten bevonden wert/heeftmen een halve maen
aen de water-kant begiunen op te werpen / daer aen den gantschen
nacht dapper van de Matrosen ghewoicht is / soo dat die des mo-
gens in rebelijcker defensie was. Ondertusschen bleven de Solda-
ten den gantschen nacht byten de halve Maen de wacht houden/
ende de Heer Admirael liet onderwipen upt de Schepen 10 Metale
Draeckens/met haer assupten/ in de halve Maen brengen/ op dat
de Soldaten / by aldien sy met den daghe van den Opandt werden
aenghetast/daer in souden moghen schynen/ende onder de bescher-
minge van de selve Draeckens haer retraite nemen.

Den 15 's morgens trocken de vijs Compagnien Soldaten in de
halve Maen/ende daer werden ses sware stucken/schietende twin-
tigh a vier-en-twintigh pont pser / met haer assupten/met onge-
looflijke raffigheyt aen Landt ghebacht / ende inde halve Maen
gheselt/maer alsoo in de gegraben putten so kleyn quantiteyt wa-
ter bevonden wert / dat onse Plote haer in korten tijdt van watet
niet soude hebben konnen versoghen / ende daer benessens ontrent
onse Trenches verschepte berghen ende heubelen laghen / die alle
daer over commandeerden/waer die van Lima haer gheschut ende

1624.

Augustus

Landen
achter de
Piscado-
res klip-
pen.

forze lichtelijck konden brenghen / ende onse halve Maen gheheel ontdecken / ghelijck die om de voorszeyden berghen ende heubelen te besichtigen / int-gefounden waren / rapporteerden / so heeft de Heer Admirael de voorszeyden sware metale Stucken noch den selven abont weder laten aen boort brenghen / 'welck met de selve rassigheyt gheschiet is / maer de metale Draerckens sijn tot moerghen aen lant gebleven / om in 't retireren / des noot zijnde / tegens den Wyant te gebruycken.

Den 16 met den daghe is alle het volck met de Metale Draerckens in orde gheembarqueert / ende 't'scheep ghekomen / sonder dat de Spangiaerts eenighe myne toonden om ons te vervolgen. Na de middagh zijn wy met de zee-wind 't'zejl ghegaen / ende hebben ons kours West aen ghestelt / om boven Puncto Perdido te zeplen.

Den 17 ende 18 hadden een doozgaende Z. Z. W. wind / de kours N. N. W.

Den 19 op de middagh de hooghte 8 en een sestiendeel graden.

Den 20's avondts saghen wy het Zuydelickste vande Eplanden de los Lobos / 't welck wy aen back-boord lieten leggen / passerende met een N. W. gangh tusschen beyde de Eplanden dooz.

Den 21 roepde onse Chaloupe naer een doode Walvisch / het welck wy vernemen den een Barkje ofte Clippe te wesen / om dat hy soo hoogh boven water dreef.

Den 22 liep de stroom soo sterck om de Zuyd / dat wy met een stijf Top-zejl-koelte booz de wind seer weynigh avancerden.

Den 23 saghen wy Cabo Blanco / de stercke stroom continueerde noch om de Zuyd / als op gister.

Den 24 met den daghe lagh het Epland S. Clara N. O. van ons. Op de middagh sond de Heer Admirael d'wy Chaloupen booz wt / om de Indianen die op Puna woonden / te waerschouwen van onse komste / ende dat haer gheen leedt van ons volck soude ghedaen worden. Dit gheschiede op dat wy dooz de Indianen eenighe kondschap van des Wyands ghelegentheydt te Guapaguil mochten kryghen. Des nachts de bloed verloopen zijnde / heeft het de Plote gheset.

Den

1624.
Augustus

Twrebe
aenslagh
op Gua-
paquil.

Den 25's moeghens zijn wy weder onder zeil ghegaen / ende quamen kort na de middagh op de reede van 't Epland Puna ten ancker. De afghesonden chaloupen waren vier uren voór onse komste alhier ghekomen / ende hadden een spaensche Barken op de reede betrapt / welck eenighe stuck goederen in hadde / welken ober landt nae Lima souden ghesonden worden / maer de Spangiaerts ende alle de Inwoonders van La Puna waren geblycht / soo dat wy niemand hebben konnen belooopen / wat moeyte wy daer toe oock deden.

Den 26 is de Schout by nacht met alle de soldaten / met thien Chaloupen ende twee Jachten op een tocht nae Guapaquil ghegaen.

Den 27 van daegh hebben de drie principael Schepen haer Beschut ende ballast in andere Schepen gheloft / om aen de grond te setten / ende s'hoon ghemaect te worden. De Heer Admiraal heeft oock een trouw Matrosen te landwaert in ghesonden / om te vernemen ofter eenighe Maps / ofte andere victualie / ten dienste van de Plote / op het Epland te bekomen was.

Den 28 is Meyndert Egbertz / Capiteyn op 't Schip den Twerde Arent overleden. De Heer Admiraal ontfingh oock bedroefde aenflagh op Guapaquil. rijsinge van het quaed succes van onsen aenflagh op Guapaquil / hoe dat door de disorde van eenige Officieren / ons volck in route gheraect was / ende de vlucht nae de chaloupen hadden moeten nemen / met verlies van 26 of 28 mannen / 'twelck gheschiede / volghens het rappoort van de Commandeur / door dien de halve Compagnie soldaten van Capiteyn Eberwijn / sonder haer Capiteyn te verwachten / den bergh op recht toe nae haer Vyandt marcheerden / meenende de eere van de victorie alleen te behalen / alsoo sy eenighe Spangiaerts hadden sien vlychten / maer also de Spangiaerts / die haer op 't hoogste van den bergh in eenighe huplen ghetrencheet hadden / ghelijckelijck op haer los branden / daer mede eenige neder vielen / so veroorsaecte het sulcken schrick / dat sy van stonden aen de vlucht namen / ende niet een in route brachten noch een ander Vaendel / 't welck om haer te seconderen / den bergh op marcheerde. Hier nae werdt den aenflagh weder herbat / maer om dat de Commandeur ghequett werd / die daer

1624.

Augustus

op dadelick belaste te retireren / ende de schrick onder het volck was / soo was alles te vergeefs. In somma ons volck moesten haer nae de Chaloupen retireren niet verlies van 25 oft 26 dooden / waer onder de Vaendzigh van Capiteyn Evertwin was. Wy hadden daer-en-hoben verschepte ghequetsten/als den Commandeur/ende Capiteyn Schutte/ die tot op het laetste alle devoir ghedaen hadde / om de blucht te remedieren / die beyde van haer quetsuere ghenesen zijn / maer de Luytenant Sonnenburgh is van sijn quetsuere overleden.

Het is vreemt / dat wy Guapaquil nu ter tijt niet konden winnen / daer wy het te voren eens soo sterck beset ende gheretrencht zijnde / met het derdendeel vande macht ingenomen hadden. Het Ghemeene gheboelen was / dat de Commandeurs on-erbarentheydt in den Krijghs-handel de oorsaeck van ons ongeluck was / alsoo de Soldaten despereerden onder sijn beleydt victorie te beuechten / en daeromme niet rechte ernst en couragie haren vbandt niet aentasteden.

Den 29 heeftmen noch doende gheweest met de dvy principale schepen te setten / ende schoon te maecken.

Den 30 is de Vice-Admirael met thien Chaloupen / ende twee Vaendels soldaten aen 't vaste land ghegaen / om beesten ende ap-pelen te bekomen.

Den 31 heeft de Heer Admirael van het volck / dat om het Eyland La Puna te belichtighen / uytghesonden was / verstaen / dat op een secker plaetse van het selve eyland / dicht aen strand eenige lasten Mays laghen / die men daer lichtelick konde van daen halen / waeromme het Schip de Griffioen daer na toe ghesonden is / om de selve Mays te laden ende in de Plote te brengen.

Wecomen
eenighe
lasten
Mays.

Septemb.

Den 1 September waren de dvy principale Schepen schoon ghemaect / ende op haer defensie ghebracht / waeromme de ander schepen mede ghereetschap maecten / om te setten / ende schoon te maecken.

Den 2 is de Heer Admirael selver op het Eylandt Puna aen land ghebleven om het water halen te vorderen / ende heeft de twee putten doen bewaechen met twee Coppotaelschappen soldaten / op dat het water by den vbandt niet soude vergeven worden.

Den

1624

Septemb

1624.

Augustus

71
o
w
h
d
u
n
q
q
v
n
z
e
h
a
v
n
f
e
p
h
o
h
o
o
n
n
p
o

Beccomen
eenighe
laften
days.

Septemb.

Den 3 is de Vice-Admiraal weder ghekomen / mede bringende ontrent 8000 Orangie-Appelen / ende een groote hoop Bananas / maer heesten hadde hy om de wildigheyt niet konnen bekomen. 1624
Septemb

Den 9 is Pieter Heyndricksz / Stierman op 't Schip de Griffioen / tot Schipper op 't selve schip ghestelt / overmits Pieter Cornelisz Hartloof / schipper op de Griffioen / als Schipper op 't schip den Arent ober-gegaen was.

Tot Luytenant van de Compagnie van Capiteyn Omarus Overwijn / is ghestelt Adriaen van Noorbertwille / ende tot Vaendich van de selve Compagnie Robbert van Vollenhove / beyde Appointees.

Doort wierd besloten (niet teghenstaende de groote apparentie die wy saghen om in Chili yet goetds te verrichten) dat men volghens onse instructie / eerst nae Acapulco soude loopen / om op de Gallioens upt de Marillas komende / te passen / ende dat men daer na sien soude / oft de gheleghenheyt van onse Plote soude willen toelaten / dat men noch van daer na Chili gingh.

Den 11 hebben wy het gantsche Doorp van La Puna in brandt gesteecken / ende de mueren van de Kerck om vergetrocken.

Den 12 's morgens met de vooz-ebbe is de Plote van 't Eplant Puna veretrocken. Wy misten acht Soldaten vande Compagnie van Capiteyn Schutte / 4 Franschen ende 4 Engelschen / die aenlant / ten tyden van ons vertreck / zijn bliben staen / ende by den vyant dachten ober te loopen.

Dit waren acht personen / die haer in de voorighe tochten seer trouwlijken mannelijck ghequeten hadden / maer nae de quade rescontre te Guanaquil despererden sy van haer fortune by onse Plote te sullen maken / ende soo sy wat strickt op de schepen ghehouden werden / ende tot scheep-werck gedwongen / so meenden sy datter beter avantagie vooz haer by den Wyand te verwachten was.

Den 13 konden wy dooz stike ende contrarie windt noch niet in zee geraken.

Den 16 's avonts verbielen wy ontrent 10 mylen by Oosten Cappo Blanco / doen wy het wenden / ende met een W. Z. W. wint N. W. aen seylben.

Den 17 bevonden wy op de middagh de Zuyder-bzeete van d'n graden.

1624.

Sep:emb.

Den 18 kregen wy de generale Z. Z. W. wint.

Den 19/ van daegh is op 't Schip den Arent overleden Willem Commers/ Commijs op 't selve Schip/ een stout ende geresolveert krijghsman.

Den 20 continueerde de Z. Z. W. wint. Het verwonderde ons/ dat wy de Eplanden de Gallapagos niet en saghen / hoe wel wy/ volgens de Caerte/ de lenghte van de selve Eplanden hadden/ ende meest alle de bestecken van de Stier-lieden tusschen de Eplanden dooz-liepen/ dan wy gisten / dat sy op hare ware langhte niet en lagen/ ende dat sy by W. van ons waren.

Den 22 op de middagh de hooghte 1 graet ende 25 minuten/ ende sagen kozt daer aen by Z. van ons eenighe Eplanden/ die wy de Gallapagos gisten / hoe wel de bestecken der Stier-lieden de selve Eplanden al gepasseert waren. De Z. W. wint continueerde tot op den 10 October/ hoe wel wy in de laetste daghen somwplen stilte hadden/ doen de wind Z. O. ende O. Z. O. liep.

October.

Den 11 October op de middagh de hooghte 12 graden ende 50 minuten/ ende waren met een doozgaende koelte upt den Z. O. ende Z. Z. O. Nooyt-West gesept.

Den 12 ende 13 continueerde de Z. O. wint.

Den 14 ende 15 hadden wy meest stilte.

Den 16 de hooghte 15 graden en 55 minuten : de wint N. W.

Den 17/18 ende 19 continueerde de N. W. wint.

Komen
op de kust
sic van
Noba
Syag:
i. i. i.

Den 20 met den dage sagen wy 't vaste landt van Noba Hispania/ 't welck hem met hooghe berghen vertoonde N. O. van ons. Op de middagh hadden wy de hooghte 17 graden ende 50 minuten/ ende dreeben den gantschen dagh in stilte.

Den 21 's morgens stilte/ op de middagh de hooghte van 18 graden. 's Nachts in stilte zijn 4 groote Chaloupen na de wal geroept/ om een visschers Bazckjen te intercipieren/ daer upt wy des Wyants gelegentheyt verstaen mochten/ ende verkent raken/ hoe verre wy noch van de Poort van Acapulco waren.

Den 22, op de middagh de hooghte 18 graden ende 12 minuten/ ende waren noch ontrent 2 mylen van lant. Naer de middagh stelden wy ons cours met de zee-wint upt den Z. W. nae de wal toe/ om op de afgesneden chaloupen te wachten/ die na Sonnen ondergangh

gangh by ons quamen/ rapporterende / dat sich de Cust **O. Z. O.** 1624.
ende **W. N. W.** streckt / ende dat de diepte een gotelingh-schoot **O**
van de wal is ²⁰ a ³⁰ bademen zant ende singel gront / ende dat sy
wel eenigh volck aen lant hadden gesien/ maer dat sy om de groote
barninge daer niet hadden konnen by komen.

Den 23 's morgens stilte/de Zee grof upt **Z. W.** na de middagh
de wint upter Zee als op gisteren/so dat wy bevonden/ dat de wint
op de Cust van Nova Hispania ordinaris van booz de middagh
tot 's avonds upter Zee komt / ende middernacht upt het Landt.
's Nachts variabele wint/met donder ende blixem.

Den 24 hadden wy Siguatanejo / 't welck seer ken-baer is aen 4 ^{Sien}
witte klippen/die 3 mylen van Siguatanejo legghen. Wy saghen ^{Sigua-}
hier nae den bergh van Calvario/die ghehackelt is/ende **Z. W.** in ^{tanejo.}
Zee streckt/ende van alle kanten in't aenkomen een Eplant schijnt
te wesen. 's Nachts kregghen wy stilte met Donder/ Blixem ende
Regghen.

Den 25 avanceerden wy wepnigh om de stilte/ ende dooz dien wy
vreesden Acapulco by nacht booz by te seplen.

Den 26 ende 27 seplden wy langhs de wal/ende hadden de hoog-
te van 17 graden / op welcke hooghte de Poort van Acapulco ghele-
ghen is.

Den 28 met den daghe waren wy ontrent een half mple van het ^{Komen}
Eplant dat booz de Poort van Acapulco lept / ende soo wy noch niet ^{inde Poort}
konden bekenen / dat alhier Acapulco was / soo is onse Chaloupe ^{van Aca-}
booz uptgeroept/om te besichtigen/die weder-keerende/een schoot ^{pulco.}
dede/tot een teken dat alhier de Haven van Acapulco was/waer om
de schepen dragende daer na toe hielden/ende op den avont in't ghe-
sichte van 't Casteel geset hebben. Het ffort ofte Casteel van Aca-
pulco is dese laetste jaren eerst nieu ghemaect / ende op een uytste-
kende punt gelept/tot hebyndinge vande Gallioens die upt de Ma-
nillis komen / die dicht onder 't Casteel set ten konnen. Het heeft 4
Bolwercken / die met 10 oft 12 stucken beset zijn / ende is met eene
steene muur rontom omtrocken / het schoot in onse aenkomste twee
schoten / die niet toerepckten. Wy bevonden alhier in de Haven 2
ofte 3 klepne Barckjens/ die niet weerdigh waren yet daer op te at-
tenteren.

1624.

October.

Den 29 hebben wy ghesocht met de Spangiaerts in onderhandelinghe te treden/om upt haer Ostagiers / ende maniere van handelinghe te verstaen / oft sp dit jaer oock Gallioens upt de Manillis verwachtende zijn/ ende oft der selver comste haest op handen was. Wy gaben aen de spangiaerts te verstaen/ hoe dat dese Blote langs de Custe van Peru seplende/ eenige Spaensche Capitepris ende andere ghevangenen bekomen hadde / ende also de Heer Admirael nu van sinne was nae Oost-Indien over te steken / dat hy de Spaensche gevangens vooz eenighe ververschinghe wilde laten rantsoeneren / by soo verre de Gouverneur eenighe ghequalificeerden als Ostagiers aen de schepen wilde senden om te handelen/daer teghen eenige van de onsen in het Casteel souden blyven : hier op wert van de Gouverneur gheantwoort / dat hy niet van meeninghe was te nige Ostagiers aen de Heer Admirael te senden / ofte remant in het kasteel te ontfanghen/maer by aldien de Heer Admirael goet bont/ de gevangens vooz gelt te laten lossen/ dat men de gevangens soude vooz haer brengen/ dat sy in alle redelijckheyt met ons wilden handelen/maer soo de Heer Admirael hier toe niet verstaen konde/is de handelinghe ghe-eyndiget.

Den 30 ende 31 heeft de gheheele Blote in de Poort van Acapulco blyven houden/also men dooz stilte niet konde vertrecken.

Den 1 November zijn al de Schepen in stilte upt de Haven geboucheert/om onder sepl te gaen/daer het kasteel 6 schoten nae dede sonder te treffen. Op den avont is de Vice-Admirael/ met de schepen Amsterdam/ de Eendracht/ den Arent/ de David/ende de Griffioen/ met de Jachten de Jager ende 't Ghetwelt/ ende de Chaloupe van den Arent/ van de Heer Admirael gheschepden/ ende is 18 ofte 20 mylen boven wintg/ ofte by Westen Acapulco gaen setten/ op dat hy de Gallioens / die nae ons meeninghe daer ontrent het lant souden aen doen / mochte aen boort komen / ende beseplen / ofte dooz naerstigh vervolghen de selven het Esquadrzon van de Heer Admirael mochte in handen jagen. De Heer Admirael heeft het wederom in de Haven van Acapulco met de resterende schepen geset.

Novemb

Den 2 zijn de schepen Mauritus/ Hollandia/ de Hope/ de Wintmont/ende Nassauw van Acapulco t' sepl gegaen/ende hebbende een ontrent anderhalf mijl van den ander ghesettet / soo dat het Oostelijckste

ende
in het
in leg-
nigien

1624

Novemb

e sche-
er half
negen
goede
Sche-

Halen
water in
Puerto
del Mar-
ques.

t En-

n we-
nbus-
lck de
nnen/
i man
lan te
ende
nitem
ls ge-

pl ge-

en op
ldmi-
desten
e sche-
e bar-
h on-
de sp-
n vol-

migh

Den

Deling
 deling
 verba
 Wp g
 de C
 dere g
 van f
 sche
 neren
 Osta
 eenig
 de G
 nige
 kaste
 de gel
 hoor
 delen
 hand
D
 blpbe
D
 boucl
 sonde
 pen d
 foen/
 vand
 20 m
 hp de
 den a
 naert
 rael n
 om in
D
 hont/
 ontre

lijckste schip de Hope ontrent anderhalf mijl boven Acapulco / ende het Westelijckste schip Mauritius het Oostelijckste schip van het Esquadron van de Heer Vice-Admirael in 't gesicht heeft gaen leggen / ende de Heer Admirael is met de schepen Delf ende Orangien in de Port van Acapulco blijven legghen.

Halen
water in
Puerto
del Mar-
ques.

Den 3 ende 4 hebben de Boots ende de Chaloupen van de schepen Delf ende Orangien in Porto del Marques ontrent anderhalf mijl van Acapulco water ghehaelt. De Heer Admirael sont negen Soldaten op het hooghste van 't Eplant / om nacht en dagh goede wacht op de Gallioens te houden / ende toe te sien wat onse Schepen wederboer.

Den 5 is een Bos-schieter van 't Schip Orangien van het Eplant by den Brant over gestommen.

Den 7 is Capiteyn Witte met de Boots ende Chaloupen wederom om water gheweest / maer soo de Brant hem daer in embuscade ghelept hadde / die ons volck besprongh / soo heeft ons volck de vlucht nae de Chaloupenghenomen / met verlies van vier-mannen / die verdroncken ende gheschoten werden / ende sooder noch een man aen strant was staen blijven / is Capiteyn Witte / om die man te berghen / weder nae strant recht op den Brant aen-gheroept / ende heeft die man selver in de Chaloupe ghetrocken / maer de Capiteyn is onderrusschen in sijn zijde gheschoten / daer van hy naemaels genesen is.

Den 8 is de Heer Admirael upt de haven van Acapulco t'sepl ge-gaen.

Den 15 is de Vice-Admirael / latende sijn Esquadron schepen op de wacht legghen / met het Aecht de Winthont by de Heer Admirael ghekomen. Hy verhaelde / dat sy 16 oft 18 mylen by Westen Acapulco een goede water-plaetse ghevonden hadden / daer de schepen haer van water voorszaghen / maer dat men om de groote barninghe aldaer qualijck konde landen. Wy waren van daegh ontrent 5 mylen by Westen Acapulco / en liet de Heer Admirael de lymwaerste Schepen waerschoutwen dat sy hem datelijck souden volghen.

Den 16 ende 17 was de winde Westelijck / soo dat wy wepnigh avanceerden.

1624.

Novemb

Den 18 zijn vier Soldaten / die met de Chaloupe van het schip Hollandia nae de Vyant meenden te roepen / van den Kaed gecondemneert om ghehangen te worden.

Den 19 ende 20 de wint uyt de Westelijcker hant.

Den 21 sagen wy de Westelijckste schepen van het Esquadrón van de Vice-Admirael. Wy waren van daegh ontrent 17 mylen doven Acapulco/ende hadden in de tijt van ses dagen 11 mylen om de West ghewonnen. Des nachts hadden wy een Trabade uyt den Westen/met groote regen.

Den 22 saghen wy alle de schepen onder zepl/die om de stilte die de gantsche dagh gheduurde/niet by ons konde komen. Wy verstoncken uyt het Jacht/ dat booz af quam/ datter ses Soldaten by den Vyant waren over-gelopen/ende dat de schepen Amsterdam/ende de Eendracht haer water inghenomen hadden / ende dat de Spangiaerts des anderen daeghs nae haer vertreck/haer wel 600 mannen sterck op strant verthoonden/die buyten twissel ons water-haelders soudon overballen hebben / ten ware ons volck al van laet hadde vertrocken geweest.

Den 23 een kleyn koeltien uyt de Noorzdelijcker hant.

Den 24 een styve koelte uyt den Westen : tegen den abont is de groote Chaloupe van de Vice-Admirael omgeworpen/ die om het harde weder niet konde gebergh worden / so dat de Chaloupe met de metale Draerkens/daer mede die boorzien was/de zee ten besten gebleven is.

Den 25 / 26 / 27 / en 28 seplden wy om de West dicht langhs de wal / soeckende nae de Eylanden de Ladylleros / die 40 spaensche mylen by Westen Acapulco legghen/ aldaer/ volgens het schryven van het spaensche Journael/water/ visch/ ende Patattas in overvloetsoude te bekomen zijn/ende also wy nu meer als 45 Duytsche mylen by de wal op-ghekomien waren/ende gheen apparentie van de selve Eylanden sagen / so dachte ons dat alle moeyte om de selve Eylanden te soecken/vergeefs was.

Den 29 heefmen de Jachten / de Wintmont ende 't Ghetwelt in byant gesteken/ also die onbequaem waren om langer by de Plote te blyven. Noch heefmen een oude Pilot Diego Sanchios/ die ons goede dienst zint de voyage ghedaen heeft / ende twee overloopers/

pers/op haer versoek / met een kleyn bootken aen lant ghesonden.

1624.

Op de middagh de hooghte 17 graden ende 50 minuten/en hebben doen alle de boyz ghedaen/ om in de Oostelike passael-wint te geraken. De wint was N. W. met een fraeye koelte.

Novemb.

Stcken
over nae
d Oost-
Indien.

Den 3° heeft hem de Heer Admirael met de principaelste Officieren vande Plote op 't Schip Hollandia verwoeght/ om in 't executeren vande vier ter dootd-berwefene Soldaten present te zijn/ maer alsoo alle de Krijghs-Officieren vooz dese ghevanghens seer instantelick by de Heer Admirael intercedeerden / soo heeft de Heer Admirael gheconsenteert / dat sy met haer viere bziefkens soudentrecken / en dat de drie van haer viere souden gepardonneert worden. Het ongeluck is Frans fout van Hilderom te beurt gevallen/die datelick aen de Rock van de rhæ is opgehangen.

Op de middagh de hooghte 17 graden ende 50 minuten : de windt W. N. W. en teghen de Nacht N. N. W. met redelijke koelte.

Den 1 ende 2 December was de windt N. N. W. ende N. de cours was Z. W.

Decemb.

Den 3 kregghen wy de ghegenerale N. O. ende O. N. O windt/ waer mede wy de cours om de west stelden.

Den 14 s abonts op de hooghte van 15 graden/ende 15 minuten/hadden wy een groote Crabade upt den Noort-Oosten.

Den 16 heeft de Heer Admirael het Jacht de Jager laten vooz seplen / om de Schepen by nacht met eenschoot te waerschoonen/ indien hy eenigh lant gewaer wert.

Den 23 is op 't schip Mauritijs overleden Adriaen Verplantken/Commis op 't selve schip.

Den 1 Januarij is aen peder back een kannespaensche Wijn tot een Nieuwe-Jaer bereert.

1625.

Januarius.

Den 8 heeft de Heer Admirael belast / overmits de scheurbuck seer toe nam / waer aen daghlijckx veel volckx vande Plote stierf/ datmen in het ober-hoozt setten van de dooden niet en soude schieten : want het schieten/ 't welck menighmael. op een dagh in diverse Schepen geschiede/grooten schrick onder het volck causeerde. Men heeft oock aen peder man een pampelken Brandewijn daegs begonnen upt te deelen.

1625.

Januarius

Sien
Landt.

Den 11 is Pieter Claesz Slacht/Commijs op 't Schip de Eendracht overleden.

Den 15 's morgens sagen wy lant West van ons : 't was laegh lant/daer het vresfelijck barnde/ soo dat wy groot geluck hadden/ dat wy by nacht hier op niet en verbielen / om dat de gheheele Vloote groot perijckel soude gheloopen hebben. Wy gisten dit Landt Alias de Galperico te zijn.

Den 23/ op dese tijt taste de scheurbuyck ons volck soo gheweldigh aen/datter daeghlijck vele stozben/ eenighe schepen waren so machteloos dat sy naeuw ghesont volck hadden / om de Schepen te voeren. Van daegh is Cornelis Jansz/ Commijs op 't schip de David/ gestorben.

Sien de
Ladrones
Ep-
landen.

Den 25 op de middagh saghen wy 't Eylant Guagan/een van de Eyclanden van de Ladrones/daer wy op den abont by quamen. Het was redelijck hoogh effen lant/ende de Ladronesen quamen de Vloete meer als twee mylen met twintigh Canoes van lant te ontmoet verruylende vooz out yser/Cocos/Bananas ende Patattas. Wy hebben den gantsche nacht met groote stormen by gehouden/ om op morgen met den daghe de Reede te soecken.

Den 26 's morghens quamen de Ladronesen met 150 Canoes aen de Schepen/ verruylende Cocos ende Amjamas/ soo dat ons Schip alleen ruylde ontrent 700 Cocos. Op den abont zijn wy aen de west-zyde van 't Eylant Guagan op 10 bademen zandgrondt / een Gotingh-schoot van de wal ten ancker ghekomen. 't Schip de Hope raecte gront af / ende soo hy maect 8 of 10 ghesonde mannen op hadde / heeft hem de Heer Admirael hulpe toe ghesonden/die hem des nachts op de Reede brachten.

Den 27 is de Vice-Admirael met de helft van de Soldaten naet het klepne Eylant ghebaren/ dat ontrent by mylen by Zuiden de Reede gelegen was/ om te sien oft aldaer eenighe verberfchingen ten dienste van de Vloete te bekomen waer/ dan alsoo het daer gheweldigh barnde / ende men lichtelijck door de verborghen klippen een Chaloupe soude verloren hebben/ ende de Ladrones op de Vice-Admirael verlochten / dat hy met sijn volck van lant soude willen blyven/ alsoo sy alles in overbloet aen de Schepen souden brengen/is hy weder na de Reede gekeert. De Schout by nacht heeft met

Water- 1625.
en de: Januarius

cha-
din-
ndris
elijck

rtwee
nefen
laetse

Wijjs Februarij

atigh
/ die

hiet/
tepen

ber-
tepen

utte/
n die

aten

ghe-
men
p de
r de
cont
leest
n de
als
ijck
th/

Ver

1625.

Januarius

Sient
Landt.De
dracht

De

lant/da

dat wy

te groe

Mas

De

digh a

mache

te boer

Dabil

Sien de
Ladros-
nes Ep-
landen.

De

de Ep

het w

Blote

moet l

Wp h

om of

De

aen de

Schij

aen de

grond

t Sch

sonde

gheso

D

het kl

de Re

ten da

welbi

een C

ce-Al

len bl

gen/ii

met de resterende Soldaten de Baep besocht / daer hy een water-
plaetse vant / daer het water licht om halen was. Wy ruplden de- 1625.
sen dagh eenighe hoenderen/ende meer als 7000 Cocos. Januarius

Den 28 werden 50 Soldaten tot bewaringhe van de groote cha-
loupe/die aen Landt soude vertimmerd worden/ende tot bebyndin-
ghe van de water-haelders / aen landt ghelept. Desen avondris
Capiteyn Omarus Overwijn / van een hart-vangh subptelyck
gestorven.

Den 29 waren wy ghenootsaecht meer Soldaten / ende twee
Metale Spaerckens aen lant te brengen / om dat de Ladzonesen
met Affagapen gewapent/in groote menichthe aen de water-plaetse
quamen.

Den 1/2/3/ ende 4 februarys brachten de Ladzonesen veel Rijs Februarij
aen de schepen/ die wy van haer ruplden / een Bael van tseventigh
ende tachtentigh pont Rijs/vooz een verroeste bijl oft hack-mes/ die
gantich bedorven was/ende nieuwers toe diende.

Den 5 is een ghenerale Monsterringhe dooz de Blote gheschiet/
ende werden noch bevonden 1260 koppen / daer onder begrepen
zijn 32 sooghevanghen Spangiaerts/als Negros.

Den 8 is tot Capiteyn ghestelt/ in plaetse van Capiteyn Over-
wijn/ die overleden is / Hendrick Rose/ Lieutenant van Capiteyn
Schutte.

An wiens plaetse tot Lieutenant is ghestelt Barent Schutte/
Baendzigh van de selve Compagnie / ende tot Baendzigh van die
Compagnie is ghestelt Otto van Dollenhove/Appointee.

Den 9 heeft de Heer Admirael aen Landt een Predicatie laten
doen.

Den 11's mozzghens zijn wy van 't Eplandt Guagan t'sepl ghe-
gaen. Het Eplandt Guagan is een van de Eplanden / die men
noemt Illas de las Velas / ofte van de Ladzones / ende leyt op de
Noorder-bzeete van derthien en twee derdendeel graden / maer de
Reede/ daer wy met de Blote op 10 / 20 en 30 bademen zant-gront
ontrent anderhalf Cartouw-schoot van de wal gheset lagen/ heeft
de hooghte van derthien en een half graden. De Reede leyt aen de
West-zyde van 't Eplandt / ende kan soo wel van by Noorden als
van by Zuiden het Eplandt beseylt worden. Het Lant is tamelijck
hoogh/

1625.
Februarij

hoogh/uyrechtbaer/ende op beel plaetsen met rijs besaeyt/als blijkt
uyt de quantiteyt die wy gheruyt hebben. Cocos-boomen zijn
der sonder ghetal/soo oock op het Eylant dat aen de Zuid-Oost-
hoeck leyd/ en Palmijten heefmen over al beel/ dan het schijnt dat
dese by de inwoonders in waerden gehouden worden. Anjamas
vallen hier sonder getal / die wy in groote menighe van haer ghe-
ruyt hebben. Wy hebben in de tijdt/ dat wy hier ghelegghen heb-
ben ontrent 200 Hoenderen gheruyt/ dan gheen beesten konnen
bekomen / wat moeyte wy daer oock toe gedaen hebben. De La-
dzonesen zijn van leden treffelijck ghepropotioneert/ende van sta-
ture grooter als de Carnatanen ende andere Indische natien. Sy
zijn roosachtigh van coleur / ende gaen heel naect / maer de vrou-
wen bedecken haer schamelheyt met een blad. Haer wapenen zijn
Assagapen ende slingers/ daer mede sy den ander den oorlogh aen
doen / meesterlijck daer met om gaende. Haer Canoes zijn aer-
digh ghemaect/ende kornen seer scherp by de wint seplen/ sy heb-
ben maer eene vleugel/ waer mede sy de Canoe in 't seplen konnen
in 't ghewicht houden/ staende verder ofte nader de Canoe/ nae dat
de wint sterck koelet. Met dese Canoes dorven sy wel 2 of 3 my-
len in Zee gaen / al is 't dat de Zee grof gaet / om dat sy haer Ca-
noes/ als sy om vallen / lichtelijck konnen droogh maecten. Sy
schynen met den eersten oprecht in 't handelen te zijn/ maer daer na
siet men dat de naem van Ladzones haer niet te vergeefs gheghe-
ven is / want sy de Balen Rijs die wy van haer kochten/ten deele
met zant ende steen bulden/ende rechten meer ander dieberpen aen.
Die hier aen lant willen gaen / moeten haer wel versleken / ende
van wapenen voorzien / ende in 't alderminste op de Ladzonesen
niet vertrouwen/want alle die ter syden afgaen/ staen in perickel
van ghemaessacreert te worden/ gelyck eenighe van ons volck we-
derbaren is.

Den 14 op de middagh de hooghte 10 graden en een half/ ende
saghen doen een Eylant W. Z. W. van ons 8 mylen: wy gisten
dit lant het Eylant Sahabedza te zijn/hoe wel het niet de Caerte
op 't nauste niet en accordeerde.

Den 15 saghen wy met Z. O. Son een ander Eylant/twelck
wy een nieu Eylant achten te wesen/ om dat het niet in de Caerte
en

en stont. Het was redelick hoog lant even gelick Suagan / de N. O. ende N. W. hoeck leggende omtrent 4 mylen van den anderen / en het is tamelick breed so wy sien konden: aen de N. O. hoeck streck hem een groot rif af wel 2 mylen in Zee. Daer quamen diverse praeluwen van land / naer ons toe / daer in eenige personen saten van ghedaente ende postuur als de Ladzonesen / met langh swart hant / ende eenighe vercierselen om haer lijf behanghen / van soo wy boort seilden / konden sy niet aen boort komen. Dit landt was bewoont ende wel gebouwt / soo veel men sien konde / ende lept op de hooghte van 9 en d'n vierendeel graden.

Den 16 / 17 / 18 ende 19 continueerde de doot-gaende N. O. wind.

Den 20 hadden wy stormachtigh weder upt de Oostelijcker hant / met gheweldighen reghen. Wy hebben het des nachts met schooner seyl om de West laten voortstaen / om niet te verballen in de Bocht by Noorden Caep de Discado / dat de Oost-hoeck is aen't landt van Magindanao / het Zuidelijck groot Eplandt van de Philipinas.

Den 21 continueerde het stormachtigh weder. Wy lieten het des nachts met het hooft om de Noort met kleyn seyl d'ynen / om niet op een lager wal te verballen.

Den 22 konden wy noch geen land sien / hoe wel de meeste bestecken de geseyde Caep al gepasseert waren.

Den 23 's morghens is by den Heer Admirael ende den Raet de bestecken van de Stier-lieden ghesien / ende haer adbijs ghehoort zijnde / gheresolveert datmen Z. Z. W. soud aengaen tot op de hoogt van d'n graden / ende alsdan 't land van Gilolo aendoen / om van daer een vaste cours na Ternate te stellen. Op den middagh bevonden by 't peylen van de hooght dat de stroom ons gheweldig om de Noort had geset / hoe wel de Noordlijcke Mousson doot-waerde.

Den 24 op middernacht vonden ons op 4 graden 50 minuten.

Den 25 wesende met N. O. wind Z. Z. W. gestevent / of so men meende gheseylt 12 mylen. Vonden op den middagh de hoogt 6 graden 20 minuten. Bevindende dat wy in een half etmael / in't Noortder Mousson Z. Z. W. stevenende / een halve graed om de Noort geset waren.

1625.

Februarij

Den 26's middaeghs op 4 graden.

Den 27's middaeghs op 2 graden 45 minuten / bljbende by de gesepte Z. Z. W. cours/ de wind noch al upt de Oostlycke hand.

Den 28 sagen wy 't land W. 6 mylen van ons: de stroom sette ons geweldigh in.

Martius.

Den 1 Martius dzeben wy in stilte.

Den 2/ kregghen wy in 't ghesicht de bergh van Sammacanoz/ ghelegen op de kust van Moro / het welck het Noord-eynd is van Halemahera / oft 't groote lant van Gilolo / daer de Molucksche Eylanden aen de West-zijde onder of by langs leggen.

Komen
inde Mo-
lucquos.

Den 4 op de middagh de hooghte 1 graed ende 40 minuten. Tegen den avond een lustighe koelte upt den Noorden / daer mede quamen wy inder nacht ontrent Malepen / hooft-stadt van 't Koninkrijck van Ternate. De Heer Admirael sand een Chaloupe vooz upt na Toluco/om de Heer Gouverneur vande Molucquos/ Jaques le Febze/ die vooz dien tijd aldaer was/ van onse komste te waerschoutwen/maer om dat het stilder werd/ quamen wy eerst met den daghe vooz Malepen op de Keede.

Den 5 na onse/ ofte den 6 na de gemeene Indische reekeninghet heeft de ghemele Heer Gouverneur den Heer Admirael aen boord wellekome gheheeten / ende zijn teghen den middagh met den ander aen land ghebaren. De oorsaeck van het verschil des tijds is/ dat onse Vloet van Holland om de West zeplende/ ontrent sesstien uren met de Sonne ghelopen is/so dat wy de daghen ordinaris een wepnigh groeter ghehadt hebben als van 24 uren / ende dat die upt Holland na Indien ghezept zijn/ om de Oost loopende / teghen de Sonne gelopen zijn / dat die de dagen ordinaris een wepnigh korter ghehadt hebben als 24 uren/ ende de Sonne ontrent 8 uren op de middagh inde Moluccos vroeger ontmoet zijn als in Holland/ so dat de differentie een gantsche dagh is.

Den 9 is het schip de Eendracht ten dienste vande Oost-Indische Compagnie ghezept na Macusan / een van de Molucksche Eylanden / namelijk het vierde van de groote van Noord af te tellen / ende over ses daghen wederom ghekomen.

Den 13 is te Malepen tidinghe gekomen/ dat de Troutwe/ een van d'Oost-Indische Compagnies Schepen / ghebleven is op Sangu/

Sangi / een Eplandt vijftigh mylen ontrent het Noord-West ten
Noorden / van 't Epland Ternate / op den wegh nae de Filipinen. 1625.
Van daegh is de Heer Admiraal met de vier principaelste schepen / Februarij
ende de meeste macht van de Plote na Caleamate / een onser Forten
op Ternate ghezept om het selve te slechten.

Den 16 zijn de voorsz Schepen / nae dat het Fort gheslecht ende
't gheschut daer van gelicht was / weder op de reede van Malepen
ghekomien.

Den 17 is de Vice-Admiraal met vier Schepen van Malepen
ghegaen om te slechten ons Fort / op 't Eplandt Morp / wesende
het derde groot Plant in de Molucquos.

Den 25 is de Plote met den Gouverneur van de Molucquos na
Maqujan ghezept / daer de Vice-Admiraal met de vier ander
Schepen by ghekomen is / ende heeft op de reede van Snoffaquja
gheset.

Den 26 is gheresolveert dat men voortgaen in de Plote de Indi-
sche wijs / in het schaffen van de spijse soude volghen.

Oock is gheordineert / dat het schip de Eendracht nae Sangi
soude gaen / om het volck ende het gheschut van 't ghebleven schip
de Trouwe op Malepen te brengen.

Den 28 is de Plote van Maqujan ghescheyden / ende om dat
de windt te scherp was om boven de Gorities te zeplen / zijn wy
gheloopen dooz de Strate die tusschen oudt ende nieuw Batjan
doozgaet.

Den 30 zijn wy de engte ghepasseert / ende dooz ons Fort op
Labou in Batjan ten anker gekomen.

Den 31 zijn wy van Batjan ghescheyden / ende hebben ons
kours na Amboina gestelt.

Den 4 Aprilis is de Plote ghearriveert op de Reede vooz 't Ca- Aprilis.
steel op 't kleyn Amboina / alwaer het schip Delf hem van een
nieuwemast voorszien heeft / ende is voozt by de Gouverneur van
Amboina / ghenoemt Herman van Speult / alle preparatie ghe-
maeckt tot een tocht op Loehoe en Cambelo / op 't land van Ce-
ram / tegen ober den Noord-West-hoek van 't groot Amboina.

Den 25 is de Chaloupe van 't schip den Arent met brieven van
onse komste / aen de Heer Gouverneur Generael / weghens de Ge-
unieerde

1625.

Mayus.

unieerde Nederlanden in Oost-Indien/ na Batavia af gesonden.

Loehoe
ende
Cambello
ghede-
strueert.

Den 14 Mayus is de Heer Admirael met de schepen Mauri-
tius/ de Gysfoen/ ende de David (het schip den Arent van te vo-
ren nae Cambelle/ ende de Hope na Loehoe gheschepden zijnde)
met de geheele macht vande Plote/ ende de Heeren Gouverneurs
van Amboina/ Speult ende Gorcum/ met alle de Correcoren en-
de macht van Amboina op de tocht na Ceram ghegaen/ aldaer
men vooz eerst de sterckte Loehoe verobert/ ende gantsch gherui-
neert heeft/ en daer na de wederspannige Regries of Dorpen ver-
brand/ ende al haer Nagel-boomen verdestrueert/ ende te gronde
vernieticht heeft.

Junius.

Den 22 Junius is de Heer Admirael met de Gouverneurs
weder op Amboina ghekomen/ latende de schepen met de siecken
om de contrarie mousson/ op de reede van Cambelle blyben.

Iulius.

Den 18 Julius is de Heer Admirael ende de Gouverneur
Speult van Amboina met de Plote na Batavia t'zepl gegaen.

Den 19 zijn de schepen die vooz Cambelle gheset laghen/ by de
Plote ghekomen/ om dat het Jacht de Jager (een van de Spaen-
se Pyssen) so leck was/ dat hy het niet langher boven water konde
houden/ ordonneerde de Heer Admirael dat het schip Hollandia
het gheschut van 't selve Jacht op de reede van Cambelle soude
lossen/ ende het Jacht in de brandt stecken/ ende in de Strate van
Botton weder by de Plote komen.

Den 20 zijn wy dooz scherphheit van de Zupden windt genoot-
saecht by Noorden 't Eyland Boero om te loopen.

Den 22 heeft de Plote in de N. O. Bay van Boero het Jacht
Nassau van sijn gheschut ontloft/ en als onbequaem oin by de
Plote te blyben/ verbrandt. Alhier is 't schip Hollandia weder by
Plote ghekomen.

Augustus

Den 2 Augustus zijn wy op de reede van Botton gearriveert.

Den 6 is de Plote van Botton gheschepden.

Den 10 zijn wy op de reede van Macassar ten ancker gheko-
men/ alwaer de Heer Gouverneur Speult aen landt geweest/ ende
by den Koningh vriendelijck ontfangen is.

Den 19 is de Plote van Macassar ghezeplt.

Den 25 is de Gouverneur Speult met de schepen Orangien
ende

ende Mauritius na Japara gegaen/ ende de Heer Admirael heeft met de resterende Schepen sijn cours recht toe na Batavia gestelt.

1625.

Augustus

Den 29 is de Heer Admirael met eenige schepenghearriveert op de reede van Batavia/ wel ende de hooft-stadt der Nederlandtsche Compagnie in Oost-Indien: alwaer de Gouverneur Speult ettelijke daghen daer aen met de schepen Orangien ende Mauritius mede ghekomen is. Ende om dat ten tijde van ons arrivement / te Batavia gheen avantagieuze aenlaghen voor de Oost-Indische Compagnie voorzieten/waer toe men de gheheele Nassausche Vloote soude hebben moghen ghebruicken / soo werd by de Heer Gouverneur Generael ende den Raed van Indien goet ghebonden/ dat men de schepen van de selve Vloote soude schepden / en nae sulcke plaetsen schicken / daer sy het Vaderlandt / ende de Oost-Indische Compagnie / het meeste voordeel / ende den vrandt de meesten afbreuck mochten doen. De Heer Gouverneur Speult is met de schepen Orangien / Hollandia en Mauritius (daer op waren de Capiteynen / Engelbert Schutte/ Johan Ter Halte / ende Toert de Vries/ende Justus de Vogelaer/Coopman op't Schip Amsterdam/) van Batavia na Suratte gezeilt/ die van daer op het spoedichste nae 't Vaderlandt dachten te komen. De Vice-Admirael Jan Willemisz Verschos/ is met de twee schepen de Hope en Griffioen/ ende noch twee Yachten van d' Oost-Indische Compagnie op een tocht nae Malacca ghegaen. De schepen den Arend ende de David zijn nae de Cust van Cozomandel ghesonden. 't Schip de Gendzacht/ soo haest het upt de Moluccos tot Batavia gearriveert was/ heeft men 't toe-gherust om niet den eersten na 't Vaderlandt te zeilen / ende de twee resterende schepen / Delf ende Amsterdam heeft men aen 't Plant Onrust gheset / om te verdubbelen ende de Gendzacht te volghen.

Den 29 October is de Heer Admirael/ sieck zijnde/ met de Schepen de Gendzacht/ ende 't Wapen van Hoozn vol-laden zijnde/ van Batavia na 't Vaderlandt gezeilt. October.

Den 3 November is de Heer Admirael Gheen Hupghen Schapenham op 't schip de Gendzacht overleden/ ende den 5 dito op het Eilandt Pulo Boffoc 2 mijlen van Bantam begraven. Novemb.

Den 27 zijn wy bukten de Straet Sunda getweest / nae dat wy

1626. Dooz contrarie wint ende stilte meer als dyp weken in 't passeeren van de Strate dooz gebracht hadden.

Januarius

Den 22 Januarij zijn wy op de Reede van de Caep de Bona Esperanca wel gearriveert/ alwaer wy hebben gebonden Vrieven van 't Schip Widdelburgh van dato 28 December 1625. Als wanneer 't selve van de Caep naer S. Helena is vertrocken / beset met 136 man/ ende met goeden moet / so sy schyphen/ om 't Schip in 't Vaderlant te brengen.

Februarij

Den 9 Februarij zijn wy van daer t'seyl gegaen.

Den 24 zijn wy met de twee schepen op de reede van S. Helena ghearriveert.

Martius.

Den 11 Meert zijn wy van 't Eplandt S. Helena gescheiden.

Junius.

Den 16 Junij zijn wy dooz sieckte ghenootsaeckt gheweest in Pleympen te loopen.

Julius.

Den 9 Julij zijn wy dooz Godts ghenade met beyde de Schepen in Cerel voorspoedigh gearriveert.

E Y N D E.

Beschrijvinge vande Rege-

ringhe van Peru, gestelt door eenen gebangen

Spanjaert / ghe-naemt Pedro de Madriga,
gheboren zijnde tot Lima.

De Koninckrijcken van Peru, Chili ende Terra
Ferma wert tegenwoordich gegouberneert by
Don Ioan de Mendosa, en Lima, Marquis Mon-
tes Claros Viceroy, Stadt-houder ofte Luyte-
nant/in plaetse vanden Coninck van Spanjen/
gelijke macht alhier als zijne Majest. in Span-
jen hebbende / so van giften te geven ende Offi-
tien / d'welcken in dese Coninckrijcken Corrigimientos ghe-naemt
werden/ upt te deelen der Indianen Renten Administratien/ ende
Alcaldias, wesende Meesters ofte regenten ober de Mine.

Dit voorsz. Officie van Viceroy-schap geeft den Koningh voorsz. 6
ofte 8 Jaeren / ofte voorsz. so veel hem beliest / den gestelden Viceroy
daer s'jaer voorsz. toeliggende 40000 ducaten/ mitsgaders alle kerst-
dagen/bij koningen/ende noch 2 feestten/als daer zijn vanden H.
Geest ende Paesschen/ telcken reyse 1000 Pesos Ensaiaados, elc Peso
tot 12 Realen en een half 't stuc / obernits hy dan te gast heeft alle
de Raets-Heeren van Audiencia / ende boven dien alle jaer als den
Viceroy gaet aende Haben van Galao/omme te dispacieren de Ar-
made/konincx silver/so geeft hem den Koning 2000 Pesos Ensaia-
dos tot zijns oncosten verval / onvermindert zijn boven verhaelde
gagie / de Viceroy wert gedient in zijn Pallays van veel Edele en-
de Crijcht-heeren van alderley soorten ende qualiteyt / want ko-
ningen bewaren het Offitie vande Mapoos, Domo ofte Rent-
meesters/ Mapstro de Sala Capiteyn van zijn garde ofte wacht/
oock Camerlinck/sonder dese zijnder ooc groote menichte van Pa-
gien die binnen ende buytens s'huys dienen/ ende veel knechten die
dese voorsz. Meesters dienē/als hy upt gaet/ wert hy vergeselschapt
van alle de E'delen vanden staet / ende heeft 30. Soldaten / diemen

A

hier

hier heet Hellebaerdiers/ende soo hy buyten de Stadt gaet so gaen
hondert Lanciers ende 50 Muskettiers met hem/dit zijn Soldaten
die hier genaemt werden de wacht/ van 't Coninckrijcke/de Lan-
ciers genieten 8 jaers 800 ende de Musquettiers 400 Pesos Ensaia-
des, vooz haeren dienst ofte Salario van den Koninck / in dit Co-
ninckrijck zijn 4 Audienten / alseen in Pannama, een inde Provin-
tie van Quito, een in Charlas, ende den vierden in Lima. Alhoewel
nochtans het Koninckrijck van Chili mede / een Audientia heeft/
sulckx dat zijne Maj. continuelijck dit Koninckrijck met een Gon-
verneur versiet / den teghenwoozdighen is ghenaemt Don Alonso
de La Ribera, dese audientien zijn Raets-Heeren banden Coninck/
welcke alle plebdopen so wel Civile als Crimenele decideren/ doch
ter tweeder instantie provisie van Appel gheobtinuereert / ende 't sel-
ve te doen intertenteren hebbende / werden alle de civile saecken by
Oydozes/ twelck syn als Commisarilen daer toe gecomiteert/ende
de criminele by Alwaldas van 't hof ontwedderroepelijck ghyter-
mineert/ dese al te samen gaen in een ghelijcke cledinghe / elck daer
vooz jaerlijckx/genietende 3000 Pesos Ensaiaades tot 12 en een ha
Rpael/ de Stadt daer de Viceroy hem houdt / is ghenaemt Civita
dos de los Reyes ofte des Koningen Stadt/ hy is gefondeert in een
groote / schoone Valaye, de Stadt is naer myn goet duncken inde
lengte ander halfmiile/ ende breed drie quartier mijs/heeft meer als
10000 inwoonders/ ende derhalven de gene die aldaer met menich-
te dagelijckx comen en gaen/ haer koopmanschappen drijven/dese
Stadt heeft 4 plaetsen ofte merckten/de eerste is daer het Koninck-
lijke Raedt-huus staet / ende de Justitie vergadert ende daer de
Koop- lieden vergaderen / ende haer Contracten besluyten/ende in
dese plaetsen wort alle nootlijcke lustocht ende Victualie vercocht/
in dese Stadt woonen veel Indianen Ambachts volck / als snij-
ders ende schoenmakers / ende die woonen in een plaetse genaemt
Cerrado/ het welcke dicht byde vooz3. Stadt ghelegen is/ ende in
dit pobel heeftmen veel arbejders die met lantwerck haer generen/
ende saepen vruchten gelijk daer is Arij/ Kool/ Salaet/ Radijs/
Koninckcommers/Meloenen ooc Mays Hamotes/ diemen in 2 pan-
jen noemt Patates / ende al dit wort vercocht op de vooz3 groote
plaetsen oft merckt / de Indiaenen die in dit Pobel Cerrado woo-
nen/

nen / zijn ontrent 2000 wepnich meer ofte min / de andere is ghe-
naemt St. Anna, is mede seet groot / de derde is genaemt St. Diego,
ende dese is wat cleinder. ende noch een plaetse / is genaemt El. Sato
de Los Cavalles, want alhier dagelijc Paerden / Muplen / Ezels
ghekocht ende vercocht werden. In dese Stadt resideert den Aert-
bischop / genaemt Don Bertholomt Lobo, Guerrero, d welcke tot
renten oft incomen heeft 50 ofte 60 Duplent Pesos naer dat de
tienden hoogh ofte leegh loopen / ende so de thienden hoogh loopen /
ist ontrent 60000 Pesos / ende soo sp leegh zijn ontrent 50000 / de
grootte Kerck heeft 24 Prebenden / een Archidiacon / Schoolmee-
sters / Canoncken / Priesters / oock Capitanen / die hebben 2000.
Pesos ofte meer / naer de thienden hoogh zijn / dese Kercke heeft 4.
Pastooren ende elck heeft Renten 1500 Pesos vanden Koninck tot
onderstandt / dese grootte kercke is genaemt Don Iuan Evangeliste,
sonder dese prochie / 't welck is de Metropoli, heeftmen andere 4. de
een genaemt Sinto Marcello, met 2 Pastoors / elck heeft te renten
1000 Pesos / Ian Sebastiaen met 2 Pastoors / ende hebben de selve
renten / noch een Santa Anna, met 2 Pastoors / ende hebben de selve
renten / het ander is het Gasthuys vande Weel-kinderen met een
Pastoor / welcke tot dienste is vande 4 Pastooren vande kathedrale
kerck / ende die geeft hem 500 Pesos tot gagie / dese Stadt heeft dese
naboolghende kloosters / van Monicken / als S. Franco. S. Domingo,
S. Augustin, ende een van Nuestra de les Marfedes, ende elck
van dese heeft 2 kloosteren / S. Franc: die heeft 3 kloosters. Als te
weten haer kloosters Prinzipael / het andere vande barre-boets-
loopers / ende het derde van onse liebe Vrouwe van Guadalupe,
sonder dese zijn daer 2 vande Jesuyten diemen in dit landt hiet
Teatinos, men heeft in elck van dese principale kloosters 250
Monicken / ende in het klooster vande Minores, 20. behalven dese
kloosters zijn daer 5 van Bagpnen / het een heet La Incarnation,
het ander La Conseption, het derde de Santissima Trinedada, het 4
van St. Iosepho, ende noch een van St. Clara, behalven dese kloos-
ters / is daer een kerck van Nstra Montecorate ende Nstra Prado,
en de Loretto. Hier zijn 4 Hospitales / het een genaemt St. Andries,
daer niet genesen wert dan 't arme volck / in dit Gasthuys heeftmen
ordinaris 400 siecke personen ende meer. Noch een Gasthuys ge-
naemt

naemt St. Anna, daer de Indianē genesen worden/daer is noch een genaemt St. Pedro, daer Priesters ende Papen ghenesen worden/ende noch een ghenaeamt La caridade, daer men die arme Vrouwen gheneest: daer is noch een huys genaemt San. Lafaro, daer men Mannen cureert van oude siekten die gheen Renten en hebben/daer is noch een genaemt El Spirito Santo, daer gheneest men het barent volck / men heeft in dese Stadt meer als 6000 Missipapen/ behalven noch wel 1000 Studenten / boven dese zijn hier drie collegien van Studenten/het eerste is vande koninck/daer zijn 24 Studenten/ende dese onderhout den koninck van costen/cleederen/ende wat sy sonderlinge van doen hebben: het ander collegie is genaemt naer de Werts-Bisschop St. Torinio, daer oock 24 Studenten zijn/ die den Bisschop onderhout/ noch een genaemt Ian Martin, alwaer meer zijn als 400 Studenten / die elck booz haer costen ende leeren moeten betalen 200 Pesos Ensalados / de Universteit daer men alle vyfde consten leert ende gecanoniseert wert / heeft meer als 233 gepromoveerde Doctoren/so Theologijns/Juristen/ inde Heplige schynfuere oprechtelijck geleert / waer door den Professoor jaerlijck vanden koninck geniet 1000 Pesos Ensalados.

Daer naer zijn noch 2 classen ofte Auditoria/ vande welke inde eene boozmiddachs ende inde andere nae middachs de Canones/wetten ofte rechten oprechtelijck gheleert werden / daer zijn twee Meesters/ yder geniet 600 Pesos Ensalados 8 jaers/ de Meesters vande vyfde consten hebben elck 400 Pesos Ensalados 8 jaers gelijk oock doen diemen noemt de La Instituta, dese Doctoren kiezen alle jaren eenen Rectoor / die sy heeten Jues ofte Rechter van alle de Studenten: in dese Stadt zijn soo binnen als buyten haer mueren meer als 20000 slaven / hier heeft men veel meer Vrouwen als Mannen/te weten Spaen'sche vrouwen: de Indianen van dit Lant syn vyf gelijck de Spanjaerden selfs / alleen dat sy ghehouden syn aen den Coningh te betalen / ofte die sy daer stelt / alle ses maenden twee pesos ensalados / ende een hoen dat een Reael gelt/ een senu ga Mays/ t welck 8 Realen gelt/ een half stuck laken daer de Indianen hare kleederen af maken / ende by al dien de Indianen inde Vallepe ofte int pla:te Lant woonen/so moet het stof we: sen van Cartoen/ende so sy int geberghte woonen/so maken sy dat

van wolle / elk Indiaen is verbonden den Coningh te dienen 30 dagen int jaer/ sy beginnen te dienen inde Maeyen in May/ tot het leste van November/ ende buyten desen tijt niet/ ende die naer by de Maynen woonen dienen inde selve ende die daer niet dicht by woonen/ moeten int Lant- werck dienen / en den Meester die sy dienen is gehouden haer te betalen 2¹/₂ Realen daeghs voor dach-loon/ ende haer te eten geven Broot/ Vleys/ Argen/ Sout/ sy moeten oock dienen int Velt/ omme haer niet beesten te generen/ die hier niet menichte zijn/ want boven dat hier veel Spaensche Schapen zijn / so syn hier noch menichte van andere van 't Landt/ soo groot als een half wassen Peer/ hebbende het sarjoen niet ongelijk de Kamelen/ ende dese heestmen van outs in dit Landt/ gebuyck in plaetse van Peerden en Maynlen/ tot noch toe/ maer principael in Potosi, want op dese Schapen laden spint geberghte het stof dat sy upt de Maynen haelden/ om beneden te brengen.

De Haven van Arica tot Potosi, brengen Beesten / Terwenmeel/ Mayn/ Aricoca/ het welcke is een soorte van groen Krunt dat de Indianen ordinaris inden mont nemen/ ende wert seer by haer gheacht: de Spanjaerden voeren alle haer koopmanschappen op dese Beesten/ niet reghenstaende daer Peerden ende Maynlen overbloedigh genoeg syn/ de Indianen make hier te lande van Mayn een dranck/ die sy schica hieten / is ghesont ende koel ghedroncken: voorts dese Stadt de Los Reyes, is overbloedigh van Lijf-tocht/ broot/ vleys en visch/ van alle soorten/ 16 onen broot kost een reael: oft de Terwe goetd koop is oft dier/ de Terwe kost ordinaris drie Pesos/ al-hoe-wel dat dese woolden jaren de Terwe geweest heeft tot 10 ende 12 stucken van zichten/ het vleysch gelt de Mroba 4 ende een half Realen/ oock 5 Realen/ naer den omroep inde stad gedaen wort / het pont versche Visch gelt 3 quart van een reael / men heeft hier veel visch/ upt de zee ende binnen-mueren van veel verscheiden soorten : by dese stadts mueren loopt een Riviere / d'welcke in tijdt van regen ofte stozinghe van water / d'welck seer geweldichlyck komt/ want daer een Brugge over de selve Riviere/ gemaeckt van uptgehouden steen/ met negen boghen/ ende so sterck als men soude mogen bedencken/ is wech genomen doot den stroom deser riviere : heeft mede vele ende verscheiden soorten van smakelijcke visschen:

In dese stadt heeftmen een vergaderinghe van 24 Raets-heeren/ daer is een Konings hups/ de Contractation met 4 Koninghlycke Officieren/ als daer is den Tresorier / Condado? / Factor en Medo? : in dit hups is het Tresoor ende Rentten van den Coningh/ hier is oock een Tribunal vande Inquisitie / met 2 Inquisiteurs/ hebben tot Rentten 3000 Pesos / ende hebben haer Gevangen-hups apart / ende haer Majoor / ende 2 Notarisen / ende elck heeft 1000 Pesos 's jaers/ hier is mede een Tribunal van S. Crusada , met aflaet ende Reliquien / die de selve rentten hebben / in dese stadt zyn 16 Compagnien soldaten/ 8 te peert ende 8 te voet/ ende is gelegen twee mijlen van Zee. De Haven hier van is genaemt El Callao , al waer woonen omtrent 800 Spanjaerden / wemich meer ofte min/ hier by leyt een kleyn Dorp van omtrent 200 Indianen / die altemael goet spaensch spreken / want sy onder de Spanjaerden meest opgevoert zyn / ende haer dienen / helpen haer het lant bootwen tot Terwe ende andere nodighe dinghen / hoe wel daer menichte van Terwe ende Wijn komt over zee van Pisco , Yca, ende de La Nac-ha, van dese stadt werden naer Potosi gebracht alle spaensche Waren / so van lakenen ende ander goet/ tot kleedinghe/ ende oock van Inlantse Waren die omtrent Lima gemaect worden / tot kleedinge van 't volck : dese plaetse van Potosi is genaemt La Valla Imperiael, heeft in haer begriip enen bergh seer hoogh/ daer in sy het Metael vinden om silver te maecten/ het is een vreesse ende verwonderinge in dese Wymen te komen / ende gaen neer-waert inde aerde wel 400 trappen/ ende als men daer in gaen wilt / ist seer doncker/ dat niemant sonder keersse kan gaen / in dese Wymen wercken meer als 20000 Indianen die het Metael uptgraven/ ende dan zyn daer andere die het Metael af bzingen naer de Riviere inde Molens / die wel 100 zyn omme te malen / te supberen / ende het silver daer upt te trecken / ende als dit goet ghemalen is tot polver / dan doen sy dat in een vierkantenback met water/ doen daer Sout ende gebroken Terwe met secker menichte van quicksilver by / het welcke is een materie omme dat silver vande aerde te doen schepden/ende also vande aerde gereynicht zynde / vermengt sich met het quicksilver / ende daer naer om dese twee Materien silver ende quicksilver van den anderen te schepden/ hebben sy een Oven gemaect

maeckt/ gelijk de Koopergieters haer Metael smelten/ uptghenomen dat hy boven is open ende woxt dan onder als een pannel ghestoockt / daer naer is een kappe ghemaect van klepe ofte leem die hier boven over hangt los ende vyz vanden Oven/ est doo de hitte van 't vper woxt het quicksilver ghedzeven boven onder dese vooz3 kappe die daer hangt/ende het silver blijft sunder op den Oven/het vooz3 quicksilver woxt wederom upt de kappe vergadert ende gebuyckt om te fineren. Dese plaets is kont / so dat daer in 4 mylen int ront gheen vuchten en wassen / dan een krupt dat de Indianen heeten Pcho; alle de Dictualie van bzoot/wijn/blepsch ende mays/ ende alle soozien van vuchten worden met karren ende beesten aldaer meest gebzacht van Arica, 't welck is de Haven van Potosi, is altemet wel dier / maer daer en ontbzeeckt niet / men heeft in dit Dozp omtrent 6000 Mannen/ wepnigh meer ofte min/ sonder noch wel 2000/ die haer hier onderhouden om haer winste te doen met Pet-waren hier te bzengen van Arica/ende oock upt sommige Valen omtrent Potosi/ elck na sijn macht bzenght wijn ende meel/ den wijn van Peru kost 10 Kealen van achten / ende den wijn van Castilla 20 Kealen/ende een Troba bleps kost een Keael: het bzoot gelt het pont 2 Kealen ende dickwils meer/maer niet min:maer dese stadt is gelegen omtrent 180 spaensche mylen van sijn Zee-haven Arica / ende onderwegghen heeftmen veel Dozpen bewoont vande Indianen/alle 8 ofte 10 mylen/ende oock veel die gedestruert zyn: In dese stadt heeftmen een Corrigidor, die den koningh stelt vooz 6 ofte 8 Jaren/ soo het hem belieft / van dese plaetse opwaerts int lant leyt de Stadt Chuquisacas, daer is een Audientie vanden koningh/ welke heeft 4 Cepdores ende een Biscail / heeft oock een President die aldaer so veel is als den Viceroy in Lima, ende oock heeft hy de selve macht aldaer int lant/maer hy deelt geen Officien upt ofte Renten/ maer bewaert alleenlijck de Justitie / ende de Ordos van dese Audientie bedienen de Officien vanden Alcaldes de Corte/ende hebben kennisse soo wel van Civile als Criminele saecken: dese Stadt is seer goet/ hoe wel niet seer groot/ heeft mede een Bisschop/ die tot renten heeft 3000 Ducaten / de groote kerck heeft mede haer Cabildo ofte vergaderinge gelijk die van Lima, ende de selve Cloosters/ alhoewel de Monicken in sulcke menichte niet en zyn/

en 3pn / de inwoonders 3pn hier tusschen 3000 ende 4000/ ende soo hier eenigh oproet int lant ofte Custe van Peru quam / soo 3pn de inwoonders verbonden af te komen tot Potosi, ende van daer heel tot Arica, met de inwoonders van Potosi, men heeft inde Stade van Potosi omtrent 1500 leegh-gangers die gheen Offitie hebben/ dan trecken al-te-met naer Arica, ende dan weder naer Potosi, spelen met Caerten ende bedziengen het volck die komen handelen/ winnende alsoo des vreemden Coopmans goederen: omtrent 70 Mpen aen d'een zijde van dese plaetse is een ander daer Mpen 3pn/diemen heet Oruro, daer veel silver valt/vande selfde Allop als Potosi, dese plaetse heeft omtrent 2000 Bozgers/ende veel volck die komen handelen/ brenghende alle Eet-waren ende dyanck. Noch wat voozder het naer Lima is noch een plaetse daer Mpen 3pn/diemen hiet Chocoloichora: maer hier en wert so veel silver niet ghetrocken als van Oruro ofte Potosi, daer 3pn omtrent 500 spanjaerden / ende tusschen de 3000 ende 4000 Indianen/ die daer werken inde Mpen/de locht is hier hout als in Potosi, noch meer nae Lima is een ander plaetse genaemt Castro Vireyna, daer ooc eenich silver gemunt wert/ende hier 3pn mede omtrent 500 Spanjaerden/ ende 5000 Indianen/ dese plaetse worden onderhouden ende ghevirtualieert van de Stadt Yla, d'welck is ghelegen inde Valleyen/ haer Zee-haven is Pisco/ van daer krijgen sp wijn/meel en mans vooz de Indianen/ in pder van dese plaetse is een Gouverneur/ die gestelt worden vanden Diceron / hebbende elck tot salaris 2000 pesos Ensaïadas/ van dese plaetsen 20 Mpen lept een Stadt ghe-naemt Iuamabeluca, dat is een plaets van hupsen als Potosi, hoe wel dat 2 mpen van daer zijn veele besten/ende wort vele boter ende kaes ghemaect / van Pisco ende andere Valleyen werden dese plaetsen versien van wijn ende andere behoeftheden/ oock van Iuamanga brenghmen Concerben / ghelijck dat een lant is daer veel supcker-riet wast van Potosi tot Cusco, is omtrent 150 mpen/3pn altemael slechte Valleyen/ genaemt Callao, ende is over al met dozpen der Indianen versien/ elck 10 ofte 12 mpen vanden anderen/ ja soo veel / datmen qualijck upt het een Bozp kan trecken of men siet het andere: in dese Landen 3pn veel Cooplieden haren handel oypbende/ ende oock veele dobbelaers ende speelders/ die trecken

bande

bande eene Cambos inde andere / om het volck te bedriegen / dese Cambos zijn Verbergen / diemen in Spangien Ventas hiet / ende in ons lant als gesept is. Cusco is een Stadt by na gelijk Lima, want is seer groot / dan is wat doyre ende oneffen / dooz oorsaeck dat het ghefondeert is aende voet van eenen grooten bergh / hier heeft men veel regen / 't heeft omtrent 6000 Spaensche Inwoonders / ende rontsom dese plaetse zijn veel Doozen der Indianen / die altesamen hebben omtrent 2000 Inwoonders / hier is een Corrigidor, ende Bisschop ende Monniken-Kloosters / als in Lima, ende twee Collegien van Studenten / zijnde omtrent 600 Studenten in 't getal : den Bisschop heeft tot renten omtrent 3,0000 ducaten / de groote Kerck heeft mede een Cabildo, hier is oock een Cabildo bande Stadt met haer Alcaldes, der Conincklijcken Officieren / dit lant heeft veel schoone Valleyn / daer vergadert wordt menichte van Victualie / als Terte ende Vleysch / tot goeden koop : den Wijn wert hier gebracht van Araquipa, een Zee- Stadt / ende is gelegen omtrent 100 mylen van Cusco, hier int lant zijn veel Spangiaerden die handel doern / ende in dese Valleyn zijn veel Supcker- Meulens / de Fruyten / als Appelen / Peeren / etc. Que-peeren / noch ander Fruyt genaemt Vierasno / Melocotones / dit wert hier gecon sijt omme na Potosi, ende alle andere Wynen te brengen / dese Indianen hebben haer Commandeurs die sy kennen booz Heeren / gestelt vanden Koninck / dese betalen hun schattingen soo voren gesept is / Guamanga, ende Cusco, is van den anderen ghescheyden omtrent 60 ofte 70 Mylen / seer quaet ende steenigh / dese Stadt is heel groot / ende is mede een Bisdom / den Bisschop is ghenaemt Don Fray, Augustijn de Arbatel, het Landt is hier niet rijk / om datmen hier dicht by geen Wynen en heeft / daerom gaet hier niet veel gelts om / maer alle dinghen is hier goet koop tot onderhout / hier heeft men veel Bouw- Landen van Terte / ende andere Inlantische Krupderen booz de Indianen : hier is oock groote menichte van Ossen ende Schapen / men voet hier oock veel groote ende schoone Peerden / die seer sterck worden / ende veel nae Lima, Chusco, ende alle de Provintien dooz geboert werden / Luancabelica, is een plaetse soo ick gesept hebbe / daer het quicksilver gemaectt wort / hier is mede een hoogen bergh als by Potosi, ooc so hol ende

stepl met hoeckett/want om vanden top te komen/klimmen sy af met Ladderen van touwen gemaectt/gelyck de gene daermen mede inde Masten klimpt/den bergh is gheweldigh diep ende op den top brenghmen de Specien uyt op de schouderen der Indianen: dese Specien zijn steenen daer wy van het quicksilver af maecken/ende het is wel geschiet als de Indianen op ende af klimmen/ gelyck sy altemael achter den anderen gaen/ als een komt te vallen van haer/so moeten de andere die onder ende lager zijn/ooch vallen/van boven tot beneden is tusschen 3 ende 400 treden. Dese plaetse heeft een fiebiere/al dat daer in gedaen wort/verandert in steen/ende die van dit water dymckt soude terstont sterben/ van Iuancabelica, komtmen neerwaerts naer de Xaura, het welcke is gelegen 40 mijlen van Lima, hier is een Vallepe/ goet ende overbloedigh van veel lieflijckheyt van t Lant ende gesonde locht/ ooch werden daer veel Spaensche beesten gheboet/ en de Indianen van dese Vallepe saepen veel Cerwe ende Maps/ ende wert veel getrocken tot Iuancabelica, ende veel Verckens-bleys wert gheboert naer Lima ende andere plaetsen/ men heeft in dese Vallepe meer als 40 Dorpen der Indianen/alwaer in zijn 10000 Indianen/ onder dese wonen veel Spangiaerden die ruplen alle Cet-waren booz kammen/ messen/ naelden/kralen/ ooz hanghers/ ende andere dinghen van kleynder weerden/dit goet geven sy booz hoenderen/maps/ende andere dinghen/ ende dit brenghen dese Spangiaerts te koop tot Lima ende Iuancabelica, ende winnen haren kost ende ooch ryckom daer mede: van Valle de Xaura, is een ander genaemt de Quorogerij, gelegen 12 ofte 14 mylen van Lima, maer dit Lant is altesamen bewoont met Indianen/ende daer woonen geen spangiaerts onder dan hier ende daer/en van hier tot Caljou de Lima, zijn dese plaetsen/ Aburco, Pachacama, Chica, Abia, ende dit zijn Dorpen der Indianen/weynich bewoont endeseer arm, boozts ist slecht Landt tot Cannetto toe/ een Dorp bande Spangiaerden bewoont/ zijn omtrent 80 huysgesinnen/ die maken einigen Wijn/ saepen Cerwe/voeden veel Beesten/te weten: Koepen ende Ossen/ooch veel Merre-Perden/ende Mynlen/welcke sy te koop brenghen tot Lima, boozts op dese Custe naer Arica, heefmen in de wegh veel Dorpen bewoont van Spangiaerts als daer is Pisco, daer menschte van wijn ghemaeckt

maeckt wozt/ dit Doorp met de Vallepe heeft omtrent 50 Mannen. Nu volght Yca, dat is banden selven handel / daer naer volght La Nasca, daer oock veel Wijn valt/ daer naer komtnen in menichre Dorpen der Indianen/ ende dan inde Stadt Ariquepa, het welck een fraepe Stadt is / ende heeft meer als 2000 Spangiaerden Inwoonders/daer is oock een Cozrigidoz/ een Bisschop/ ende Cabil-do/ van alle beyde / ende vooyt van hier tot Arica is de wegh meest eenlijck/sonder veel volck/ bozders hebben wy verstaen van eenige plaetsen beneden Lima, tot Chaucay, daer woonen ontrent so veel Spangiaerden als tot Cannetto, ende daer rontsom woonen sommige Indianen/generende haer veel met saepen/ende bysonder met beesten te voeden/ende Vercken-blepsch te dzogen/oock vele spaensche Schapen ende Kabziten/maer dese kust heeft wepnich Indianen / oock sprecken sy seer goet Spaens / terstont van hier neerwaerts komt Guara, dat heeft omtrent 80 Inwoonders wepnich meer/ hier zijn wepnich Indianen/ haren handel is met Supcker/ Meel/ofte Sproop/diemen van daer naer Lima voert: van Guara gaetmen naer Varancas, dat is een Doorp van Indianen/ende heeft ontrent 200 hupsghesinnen / haer handel is met Terwe en Mans/ twelck al geboert wozt na Lima, van hier volght Guarmey, ende is banden selven handel/ maer in dese Dorpen en zijn sonderlinghe geen Spangiaerden/dan hier en daer een: van Guarmey gaetmen naer een plaetse genaemt Casmala, hoogh Lant ende arm/ wepnich volck/heel verdistruert.

Dan volght Santa, is een Stedeken vande Spangiaerden/ende zijn wat meer als hondert hupsghesinnen/ ende wepnich Indianen/ hier naer volght de Stadt van Truxillo, is een fraepe plaets/ ende daer is nu een Bisschop gekomen/ het is een arm lant/ heeft ontrent 2000 Indianen/ sijn haben is genaemt Guanakaco, hier int Lant zijn veel suncker-molens/ende wozt veel terwe gesaeyt:men maeckt hier veel meel/ t welck nae Panama gheboert wozt/ ende te Landtwaert in worden veel Spaensche Beesten gheboet / ende Merrijen gehouden om Beerden ende Muplen te voeden/ vruchten ende eetwaer is daer goet koop/maer daer gaet wepnich gelt om.

Daer hebt ghy tgeene wy van de ghelegentheyt deses Lants/ dooz onsen ghevanghen Spangiaert hebben konnen verstaen / de

welcke ons verklaerde daer af goede kennisse ende wetenschap te hebben / te meer alsoo hy in 't selve Landt gheboren ende van sijne Jonckheyt opgeboet was.

Wy hebben mede noodigh gheacht hier by te voeghen, 't gheene wy verstaen hebben van 't Koninckrijcke Chili, ende de Circonstantien van dien.

De principale Hoofst- Stadt van dit Coninckrijc is St. Iago, welcke bewoont wort door de Indianen/ in de selve Stadt is eene gout Mine/ vande welcke den Koninck geen proffijt en heeft.

De tweede Stadt is Coquimbo, seer abundant zijnde van koper/ van 't welcke in Peru alle het gescut ende de klokken gegoten zijn.

De derde is Waldavia, seer rijk zijnde in goud: d' inwoonders van welcke hebben in 't Jaer 1599. de Stadt gewormen ende ingenomen/ alle de Spangiaerts om 't leven ghebracht/ ende alle der selver vrouwen behouden tot acht hondert toe / van de welcke elck weder ghekocht kan werden voor een paer sporen/ eenen room/ een rapier/ oft een paer stijgh-beugels: maer 't selve is by den Koninck expresselijk verboden/ om de Chilenopsen gene wapenen inde hant te geven.

Hebbende de Stadt/ als geseyt is/ in hun gewelt gekregen/ ende alle de reste vande Spangiaerts uptgesaegt ende gedoodet/ hebben sy den Gouverneur alleen gevangen genomen/ den welcken sy ghesmolten Gout inden mont ende ooren goten/ makende daer na van sijn bekenneel eenen drinck-beker/ ende van sijne schinckels oft beken eenen Trompette/ tot teken vande victorie die sy over hannen byant gehadt hadden.

De vierde Stadt is Auraco, daer beneffens de Spangiaerts een Fort hebben/ 't welck bewaert wort met eene Compagnie Soldaten/ de welcke ter nautwer noot daer so veel konnen vinden om hant te voeden / ende souden dickwils moeten vergaen/ ten ware dat sy vande Schepen ghesecondeert wierden. Het is ontrent anderhalf Jaer geleden/ dat een Biscoops Capiteyn quam met een schipken

met dertigh mannen expresselijck om de selbet' assisteeren met lijf-
tochte; maer hy wert vande stroom alsoo verdreven/ dat hy/ tegens
sijnen danck/ inde handen viel vande inwoonders aldaer/ de welcke
den Capiteyn ende alle d' andere doot-sloeghen/ uptghenomen den
Crompetter alleen/ genaemt Laurens, geboren zijnde inde Stadt
Bergen in Noorwegen, van Nederlantsche ouden.

Inde Stadt Conception, daer wy hier te vorens af gesproken
hebben / onthout hem een Spaenschen Gouverneur/ de welcke o-
dinaerlijck geaccompaigneert woxt van vier hondert Soldaten en-
de in de Stadt zijn eenige stucken geschuts tot sijner defencie/ niet
tegenstaende dat het Landt in dese Contrep het aldervruchtbaerste
is van 't geheele Coninckrijk: so ist nochtans dat de Spangiaer-
den daer geen ghewas af connen hebben/ noch 't selve bouwen/ om
de groote uptroepinge ende verpletteringe/ die de Wilden selfs/ vooz
haer vertreck aldaer gedaen hebben.

Chilue is eene Stadt op de upterste palen ghelegen/ mede onder
't ghebiet der Spangiaerden zijnde / doch van clepne importantie;
Want een Capiteyn ghenaemt Anthoni Swart, upt Nederlandt/
heeft hier vorens met dertigh mannen d' selve Stadt overweldiche
ende ingenomen.

Een Schip mede/ de Trouwe ghenaemt/ vooz de selve Stadt af
leggende om het ghetje te verwachten/ soo hebben dertigh Span-
giaerden haer overgegeven in handen van die van 't voorsz. schip/
de welcke daer na te lande geset zijnde op Guayaquyl, wierden van-
den Viceroy van Peru gheattrappeert ende wederomme naer Chili
gesonden/ alwaer sy mette voeten om hoogh ghehangen ende met
pijlen doorszoten wierden.

Daer zijn in 't selve Coninckrijk noch eenighe andere plaetsen/
doch sonder veel importantie / ghelijck wy alle 't selvighe konden
verstaen by een van onse gevangens.

Verhael

Van seker Memoriael / ge-
 presenteert aen Sijne Majestejt den Koningh van
 Spangien/ by den Capiteyn Pedro Fernandez de Quir; aen-
 gaende de bevolkinge ende ontdeckinghe van 't vierde deel
 des Werelts/ genaemt Austrialia incognita, ofte onbe-
 kent Austrialia, sijn grooten rijkdom ende vrucht-
 baerhejt / ontdeckt by den selven Capiteyn.

H E E R E,

Ick Capiteyn Pedro Fernandez de Quir, segghe dat
 dit de achtste Requeste is die ick uwe Majestejt hebbe
 ghepresenteert / aengaende de bevolkinghe die daer be-
 hoort te geschieden in het Landt dat uwe Majestejt be-
 last heeft t'ontdecken in het quartier van 't onbekent Austrialia,
 sonder datter tot noch toe resolutie met my genomen is/ noch eeni-
 ghe antwoort oft hope die my verseeckere van mijn af-beerdingh/
 daer ick nochtans 14 Maenden in dit Hoff ben gheweest / ende 14
 Jaren dese sake gehandelt heb sonder besoldinge/ ende sonder dat-
 ter pet tot mijnen voordeele ghesloten is / maer alleen om haerder
 goet hejt wille/ met de welcke/ende met ontelliche tegenspzkingen
 ick 20000 mylen so ter Zee als te Lande gereys ben/ ende alle mi-
 ne goederen verteert/ende mijnen persoon ontrijft heb/ lijdende soo
 vele ende so schrickeliche dingen/dat sy my selve ongelooftick schyn-
 nen te zijn/ alles om niet te verlaten een werck van so grooten God-
 vruchtighejt ende baerhertighejt. Ten welken ansejnen ende
 om alle de liefde Gods ick uwe Majestejt wel voernogdelick ghede-
 dat sy niet gedient en sy te gedogen/dat ick van so grooten ende soo
 ghestadigen arbejt ende onruste/ende van een soo merckelick ende
 wel ghesondeert aenhouden/ niet en trecke de vruchten daer ick soo
 seer naer verlange ende pretendere/ nademael de eere ende glorie Go-
 des/ende den dienst van uwe Majestejt/ daer so veel aen gelegen is/
 ende daer onepndelijck veel goet upt spruyten sal/dat dueren sal so
 langh als de Werelt staet/ende hier nae inder eeuwighejt.

1. Mengaende de grootte van dese nu nieuwelick ontdeckte Landen/oordeelende nae 't geene dat ick gesien heb/ ende nae 't geene de Capiteyn Louijs de Vaez de Torres/Admirael onder mijn gebiet/ uwe Majesteit gheadviseert ofte verwitticht heeft/ so is nae goede redē haer lengde so groot als die van gantsch Europa: kleyn Asia tot aen de Kalpische Zee toe/ende Persia/met alle de Eplanden van de Middellantsche ende groote Zee/ omtrent ende rontsom de selfde Provintien/Engelandt ende Verlandt mede daer in begrepen: Dit verborgten deel is 't vierde van den geheelen Aerd-kloot/ ende so groot dat daer in mogen zijn tweemaal soo veel Coninckrijcken ende heerlijkheden/als alle de gene daer van uwe Majesteit tegenwoordelic Heer is/ende dat sonder benabuert te zijn/ met Turcken/ Moeren/ ofte ander natien/die gewoon zijn haer gebueren te ontruften ende te beroeren. Alle de Landen by ons gesien/liggen binnen de Zona-torrida / ende een deel van dien raecht tot den Equinotriael die 90 Graden breekt moghen zijn/ ende sommige minder/ende indien sy op-gaen na dat sy beloven/ daer sullen Landen in liggen teghen de voeten van 't beste van Africa ende heel Europa/ ende 't meeste deel van groot Asia.

Ik waerschou/dat nadien de Landen by my gesien op 15 Graden/beter zijn dan Spangien/dat de andere die in hooghte daer tegen liggen naer adbenant moeten een Aertsch Paradys zijn.

2. In dese landen is veel volck/hare verwen zijn Wit/ Bruyn/Mulaetsch/Indiaensh/ende ghemengheit/ 't hayz hebben sy som swart/langh ende los/som gefriseert/ende gekrolt/ sommighe oock root ende seer dun. welcke verscheydenheyt een tekē is van groote onderhandelingē ende by-een-komsten/ om welcke reden/als mede om de deucht des Lants/ende dooz dien sy geen Ghelckut oft ander hyper-werck en hebben om malkander te moorden/ende om dat sy ingheen Silber-berghen en wercken/ende veel andere redenen/het te gheloooben staet/dat dit volck seer menichbuidigh is/ men can niet mercken dat sy enige konst hebben 't sy kleyn ofte groot/noch muerē noch stercken/noch Coninc noch Wet/ ten zijn anders niet dan een hoop rechte Heydenen/gedeelt in pertyschappen ende geen goede vrienden onder malkanderen/hare ordinairse Wapenen zijn bogen ende schichten/doch onbergift/knoden/stocken/pijcken/en

woon-

woep-pijlen altesamen van hout/ sp decken haer schamelheyt/ zijn
 puntygh/ vrylijck/ redelijck/ ende soo danckbaer als ick selfs bevon-
 den hebbe/ upt alle het welcke te hopen staet/ dat sp met Godes vooz-
 sichthigheyt ende sachte middelen seer goet te ghesegghen/ te bevre-
 dighen/ te onderwijssen/ ende te vol-doen sullen zijn/ het welcke drie
 saken zijn inden aenvangh seer nodigh/ om dese luden alreemale te
 brengen tot die soo heplighe eynden/ die men in 't minst ende meest
 met den besten pver ende ernst moet voornemen: De huyfen zijnder
 van hout/ gedeckt met bladeren van palmboomen/ sp ghebruycken
 aerde potten/ hebben gheloutwen ghebruytels/ ende ander gebrey-
 de Netten/ sp bearbeiden Marbersteen/ maecten fluyten/ Trom-
 mels/ ende Lepels van hout al vernischt/ sp hebben hare Ghebede-
 huyfen ende begravingen/ hare Hoben wel op-gheschickt/ betuynt/
 ende bepaekt/ sp behelpen haer veel met Parlamoor. schelpen/ ende
 maecten daer af Gutsen/ Weytels/ Foymoirs/ Saghen/ Houwelen/
 ende soo groote als kleyne tekenen die sp aenden hals dragen: De
 Eplanders hebben hare Scheepkens wel gewacht/ ende bequaem
 om van 't een Landt in 't ander te varen/ het welck al te samen een
 secker teecken is van naebuerschap/ met volck dat beter gepoliceert
 is/ ende geen minder teecken van dien en is 't lubben van verckens
 ende hoenderen.

3 Het byoor dat sp hebben/ zijn drie soorten van wortelen/ die daer
 in groote menichte zijn/ ende komen dooz sonder arbeyt/ want sp
 daer toe niet anders en doen dan dat sp die braden ende koocken/ sp
 zijn smaekelijck/ ghesont/ ende voetsaem/ dueren langhe/ daer zijn-
 der die een ellen langh ende een half elle dick zijn: De Fruyten zijn
 vele ende seer goet/ Platanos van sesterlep aert/ groote menichte van
 Amandelen van vierderlep soorte/ groote Obos, dat een vrucht is
 van groote ende smaek als Que-appels/ veel Inlantsche Noten/
 Orangien ende Limoenen/ die d'Indianen niet en eten/ ende ander
 uptnemende ende groote Fruyten/ niet min goet/ diemen gesien ende
 gegeten heeft/ met vele ende seer groote supcher-rieden/ ende kennis
 van Appelen: Daer zijn ontallijc veel Palmboomen/ daer men ter-
 stont Tuba upt trecken kan/ van de welke men maectt Wijn/ E-
 dick/ Honigh/ ende Wey/ ende de Palmitas zijn seer goet/ de vrucht
 die dese Palmboomen gheven/ zijn Cocos/ als sp groen zijn/ dienen
 sp in

ſp in plaetſe van Cardos/ ende het mergh is als Room/rijp zijnde/
 iſt onderhoude van ſpijs ende dranc/ ter Zee ende te Lande/als ſp
 out zijn geven ſp Olj om te lichten/ ende met te Meesteren als met
 Balsen/ ooc om t' eten/ ſongh zijnde/ zijn de Schozſſen goede Waren
 ende Fleſſen/ de binnenſte ſchozſſen zijn werck om Schepen met te
 kalfaren/ende alderley kabela ende rakel/ oock ordinariſ tautwen
 ende Lonte van te maecten: Ende dat het beſte is/ van de bladeren
 maectmen ſeplen tot klepne Scheepkens/ende fijne Matten/ende
 Tichelen daermen de hupſen met voert ende deekt/ welcke gheſpan-
 nen werden met die ſtammen die recht ende hoogh zijn/ ende vande
 ſelbige maectmen plancken/ Dijken/ ende andere ſoozten van wa-
 penen/ende Kiemen/ met veel andere goede dingen om dagelijckx te
 beſigen: Ende ſtaet te bemercke dat deſe Palangaerden een Wijn-
 gaert zijn daer men t'heele jaer deut van pluckt ende wijn van leeft/
 ende nochtan niet van noot en heeft eenige weldaet/ koſtende noch
 gelt noch tijt. De Moes-krupden diemen daer heeft gheſien/ zijn
 Capwoerden/ groote ende vele Bledos, ende groene Krupden: Men
 heeft oock Boonen vernomen. Belangende t' Vleeſch/ daer zijn
 veel Verckens tam als de onſe/ Winnen/ Kapoenen/ Patrijſſen/ Em-
 voghels/ Tozel-dupben/ Dupben/ Wal-dupben/ ende Gepten/ die
 den anderen Capiteyn geſien heeft. De Indianen hebben ons te
 kennen gegeven van Koepen ende Buſſels. De Viſſchen zijn vele
 Hargos, Peſce-reyes, Lizas, Tonghen/ Salmkens/ Meros, Elſt/
 Macabis, Caſanes, Pampanos, Sardijnen/ Kocchen/ Zee-banen/
 Chitas-viejas, Palingen/ Peſces, Puercos, Chapines, Rubia, Al-
 mexas, ende Garnet/ ende ander ſoozten daer mp de naem niet van
 van vooz en ſtaet/ ende daer moetender noch veel meer zijn/ naede-
 mael alle de verhaelde t' ſamen gebangen zijn dicht by de Schepen.
 Ende ſo men t' geene geſchreven is wel bemerckt/ men ſal bevinden
 datmen van ſoo vele ende ſoo goede leeftrocht ter ſtont genieten kan
 groote ende veel liefelijckheden/ ſelfs tot Marſeppen ende veel-
 derlepe Konſerven toe/ ende dat ſonder pet te brengen van bukten:
 Ende ten aenſiene van t' Boots-volck/ boven t' geene verhaelt is/
 en ſullender niet ontbreken vele groote Hammen/ Potten met Bo-
 ter/ende t' gene daer meer van groote Verckens af valt/ ſonder ge-
 breck van Suer ende Specerijen/ ſtaet aen te mercken dat vele van

de voorsz dinghen de onse ghelyck zijn/ende datter moghelyck veel meer zijn / ende dat het Landt hier dooz toont seer bequaem te zijn om voort te brengen alle ander dingen diemen vint in Europa.

4. Der rijkdommen zijn Silber ende Peerlen/die ick/ende Gout/ dat den anderen Capiteyn gesien heeft/so hy secht/in sijn vertoogh/ 't welck de drie rijkste soorten zijn die de natuere geschapen heeft. Daer is veel Note Moscaet/ Maltic/Peper/ Gengber/dat wy beyde gesien hebben. Men heeftter wetenschap van Caneel/ tmach ooc wel datter Nagelen zijn/naedemael de andere Specerien daer zijn/ ende te meer om dat die Landen parallel zijn/oft weynich verschillen van Terrenate ende Bachan. Daer is oock stoffe om Syde te winnen/Pita, Suucker/Annys te maecken. Daer is goet Ebbenhout/ende ontallicke soorten van Hout/ om so veel Schepen te maken als men wilt/ met alle hare Seylen/ende driederley soorten van Takel/ 't een gelijckende onsen Kennip/ ende met de Olie van Cocos kannen Galagala maecken/ daer men Ceer mede verspaert. Daer is seker Cerpentijn gesien daer sich de Indianen met behelpen om hare Piraguas, ofte Schepen/ te pecken. Ende nademael datter Seyten zijn/ende kennis van Roepen/ soo salder oock Corduaen-Lier. Roet ende Vleesch overbloedigh zijn: Ende Byen gesien zijnde/salder oock Honich ende Was zijn. Ende behalven alle dese Rijkdommen verseecken sy van veel andere kentschappen. Ende de gelegentheyte ende gestaltenisse des Lants/de welke ghevoeght zijnde by de vele die de neerstigheyt geven sal/ naedien daer so grooten voorraet is van haer eygen dinghen/ ende om de onse te queecken/die ick vooz heb daer met den eersten te voeren/ met noch alle de andere beste ende nutste die in Peru ende Nieu Spangien groepen/ schijnt het dat dit alr samen byeen gevoeght/ het Landt so rijk sal maken/ dat het genoeghsaem sal zijn om beyde hem selven ende America te voeden/ ende Spangien groot ende rijk te maken/in sulcker voegen als ick betoonen sal/indien ick by andere geholpen wert om dit uyt te voeren. Ende ten aensien van't gene gesien is/welende zee-kusten/seggh ick/Heere/dat uyt het hert van 't Lant te verhoppen zijn so groote ende soodanighe grootheden ende rijkdommen/ ende goede saecken/ als de onse beginnen te werden. Staet te noteren dat mijn principael voornemen alleen is geweest

te soecken soo grooten Landt als ick gebonden hebbe/ ende dat ick om mijne kranckten ende ander oorsaken/ die ick verswijghe/ niet en heb konnen soo veel sien als ick ghewilt heb / oock en konde al 'tgene ick begeerde/ niet gesien werden in een maent/ daer der twaelf van in eer Jaer komt / de welcke te kennen gheben de qualiteyten ende vruchten die alle de gheschapene Landen voortbrengghen/ ende dat men de Indianen van die Landen niet en moet oordeelen npt onse behoeftegheden/ smaken/ begeerlickheden/ ende achtinghe van saken; maer booz menschen die haer leven trachten ober te brengen met so weynigh arbepts als sy konnen/ ghelijck sy oock doen/ sonder haer te vermoepen in yet meer/ daer wy ons om vermoepen.

5. De gherieclickheyt ende het ghenoechlicke leven sal daer soo groot zijn als men siet/ in een soo geoeffenden/ lustigen ende koelen Lant/ dat swart/ vet/ ende goet van Neyn is/ met Leem putten/ om terstont Hupsen te mogen bouwen; Steen/ Tichelen/ ende al wat meer van Leem wert gemaecht/ oock met vele ende soo nae by gelegghen rouwe ende vierkante Marbersteenen / om kostelijke ende schoone Gebouwen te mogghen stichten: Soo veel ende soodienstelicken Hout tot alle nodighe wercken; sulcken ghelegentheyt van Dalen/ Velden/ den meestendeel dooz-ghesneden/ ende hooghe dubbele Kotten/ sulcke Beerckens ende vlietende Rivieren/ daer bequaemelijck konnen Water-molens / Azenas, Trapiches, ende ander Water-wercken gemaecht worden. Essenos, Sout-pannen ende Riet-boschen ghetuygen van de vruchtbaerheyt des Lants / daer men Rieten vint van vijfen ses palmen / ende min / ende de vrucht naer advenant/ 't eynd dun ende hart/ de huyt glat/ ende soo goede Oppersteenen alffer zijn in Madrid.

De Bape van Sint Philips ende Jacob heeft twintigh mijlen strants/ sy is geheel schoon/ ende by om in te komen by daghe ende by nachte/ heeft rondom veel bewoonde Plecken/ in de welcke (ende dat seer verre) men by dage veel roocks sach opgaen/ ende by nachte veel byers/ hare haben genaemt Deracruz/ het ware krups is so ruym datter meer dan duysent schepen in mogen ligghen / de gront is schoon ende van swart zand/ men heester gheen vuplen ghesien/ men kan daer setten op so veel Vadem als men wilt / van veertigh tot een half toe/ tusschen twee Rivieren/ de een so groot als de Gua-

dalquevic

dalquevir in Sebilien/ met een Barre oft stoztende bloet/ van meer als twee vadem/ daer goede Fregatten ende Parassen in mogen/ in d'ander boeren onse Barcken byn in/ ende schiepen daer water dat seer schoon is op alle de plaetsen/ van de vele daermen het vint: De Lof-plaets is een strant van drie mijlen/ ende meest al kesselachtich/ van swarte/ klepne ende sware kepen/ seer goet om Schepen te ballasten/ de Strandt/ dooz dien sy gheen breecken oft kreecken heeft/ ende om dat de krupden op de kant groepende/ groen zijn/ wierdt verstaen niet gheslaghen te werden vande Zee/ ende alsoo de Boomen aldaer al te mael recht op stonden/ sonder schade nochte bederf/ soo oordeelde men daer upt datter geen groote onwederen en moesten vallen: Dese Haven/ boven dat sy soo luchtigh is/ heeft een ander groote opnemementheyt/ ten aensien van vermaeckelijckheyt/ want soo haest als den dagh aen quam/ hoorde men dooz 't geheele nae-by-ghelegen Bosch een seer soete Harmonie van menigh dupsent verscherpden Voghelen/ sommighe (soo 't scheen) Nachtegalen/ sommighe Meerlen/ Quacken/ Distel-vincken/ ontellicke Swaluwen/ Periquitos, ende een Papegap die men sach/ ende behalven dese veel ander soozten van Voghelen/ selfs tot het singhen vande Sprinck-hanen ende krekels/ heele morgenstonden ende avonden langh roockmen veel soete reucken/ herkomende van soo veelderley aert van Bloemen/ tot Orangien bloepsels ende 't krypt Alvahaca: Ende om alle dese ende andere goede saken/ beslootmen dat het daer moest goede Lucht zijn/ ende datter de Natuere haer ordje wel onderhielt.

6. Dese Haven ende haere Bape werden noch upt-nemender dooz de Nabuerschap van soo veel goede Eyslanden/ ende sonderkinghe van seven/ daer den roep af is datse twee hondert Mijlen groot zijn/ het eene begripter vijftigh/ ende lepter twaelf van verscherpden: In somma ick seggh Heere dat op dese Bape ende Haven/ die 15 Gradens hooghte van de Noorder Pool liggen/ terstont can gesticht werden een seer groote ende volckrijcke Stadt/ ende dat de luyden die de selve bewoonen/ sullen ghenieten alle ghewenschte Rijckdommen ende gherieflickheden/ die den tijt sal leeren/ ende die men mach mede deelen aen de Provintien van Chili/ Peru/ Panama/ Nicaragua/ Gatemale/ nieu Spangien/ Terratena/ ende Sillippinas/

lippinas/ van alle welcke Landen utwe Majestejt Heer is/ ende in-
 dien utwe Majestejt oock Heer word van dese die ick presentere/ soo
 houdt ickse van sulcker weerde/ dat/ boven dien dat sy gelijk als de
 sleutels zijn van de vooz-berhaelde/ sy (nae ick verstaet) sullen ko-
 men te wesen/ soo veel den handel belanght van kuriense ende pro-
 fytelijke Waren/ Heerlickhejdt laet ick staen/ een tweede China/
 Japan/ ende andere Provintien op die kusten van Asia met haere
 Eplanden/ ende ick valle kozt nae 't gheen ick daer van ghevoele/
 ende in een vergaderingh van Wis-constenaers can bewijfen/ oock
 en verlengh ick my hier niet met te segghen/ dat dese Landen ter-
 stont konnen helpen/ ende onderhouden/ twee-hondert-dusent
 Spangiaerden: In somma Heere dit is de Werelt daer Span-
 gien het middel-punt van gaet worden/ ende ten aensien van 't lic-
 haem is dit de nagel/datmen vyz dit punt wel noteere.

De ghetemperthejdt/ ende deucht des Luchts/ Heer/ is sooda-
 nigh als men upt alle 't gheene voozsejt is/ sien kan/ ende oock hier
 aen bemercken mach/ dat al-hoe-wel de onse daer alle vzeemdelin-
 ghen waren/niemant nochtans en is sieck gheworden/niet teghen-
 staende het ordinaris wercken/ sweeten/ ende nat worden/ sonder
 sich te onthouden van water te dvincken noch nuchter zijnde/ oft
 van alles te eten dat het Landt voortbrenght/ noch van den avont-
 stont/ Maen/ ofte Son/ die by daghe niet seer vrandigh en was:
 Ende achter de middernacht epschte/ ende konde men seer wel ver-
 draghen een wollen deersel: Ende naedien de Inlanders in 't ghe-
 mepn vollijvigh ende seer vzoom zijn/sommige oock seer oudt/ daer
 sy nochtans neben der Aerde woonen/'t welck een groot teecken is
 van goeder ghesontheit/want ware 't Landt onghesondt/ sy sou-
 den hare hupsen van der Aerde verheffen/soo men in de Filippijnen
 doet/ende in ander quartierien die ick ghesien hebbe/ nadien oock de
 Visch ende 't Vleesch onghesouten zijnde/ twee daghen ende langer
 goet bleven/ naedien de Fructen van daer ghebracht/ soo men sien
 mach/ aen twee die ick hier hebbe/ seer ghesondt zijn/ al-hoe-wel sy
 bapten rijts van de Boomen ghepluckt zijn/nadien men daer geene
 sandighe gronden en heeft ghesien/ noch gheenderken Distelen oft
 Dooznachtighe Boomen/ oock geene Boomen die hare Wortelen

boben der Aerde hebben/ noch eenighe verbroncken velden/ noch Poelen/ noch Sneeu op de hooghe Berghen/ noch Corodzillen in die Rivieren/ noch benynighe quaetaerdighe ghewoznte op 't gheberghte/ noch Mieren die gemeynlick in de hupfen ende vruchten seer schadelijck zijn/ noch Niguas, noch Rupsen/ noch Muggen/ soo seggh' ick / dat dit tot ons voornemen een upnemenstheydt is boben alle upnemenstheden/ ende weerdigh gheacht te zijn soo seer als veele Landen in de Indien / die om dese plegghen alleen onbe- woonbaer te zijn/ende andere/daermen so veel van de selve te lijden heeft/ als ick wel getuygen kan.

7. Dit zijn Heere de upnemenstheden ende deught der Landen die ick ontdeckt heb / van de welcke ick upt den naem van uwe Majesteit de possessie ghenomen heb/ onder uwen Koninghlijcken Standaert/ende alsoo ghetuygen 't de acten die ick hier hebbe.

Ten eersten/Heere/wierter een Krups opgerecht/ende een kerck toeghemaeckt van onse Vrouwe van Loreto/ daer werden twintigh Missen ghedaen/ men verbiender den Slaet op den Pinxterdag verleent / ende daer wiert een solemnele processie ghehouden op 't Sacraments-dagh. In somma het alderheylighste Sacrament/hebbende uwer Majesteits Standaert tot Leyds-man/ bewandelende ende bereerde die verborghen Landen / daer ick die Weldt-banieren op hebbe gherecht/ ende in alle de selve vertoont de twee kolommen ter zijde van uwe Koninghlijke Wapenen: Waer doo? ick met recht segghen mach/ voo? soo veel dit een deel is / dat hier is volbracht het woort van Plus ultra, ende voo? soo veel het vast Landt is al vorder ende achterder. Ende dit / met al watter meer ghedaen wiert / heb ick ghedaen als een ghetrouw' Dillael/ soo ick ben van uwe Majesteit/ ende ten eynde uwe Majesteit dat terstont moghe by-voegen/ op dat klincke den heerlijcken Titel van Austrialia van den Heylighen Geest/ tot meerder eere van den selfden Heere/die my ghelept/ het Landt ghetoont/ende in teggenwoordighent van uwe Majesteit ghebracht heeft/ al waer ick doe met den selven wille/die ick alrijt tot dese saecke ghehad hebbe/ die ick hebbe ghequeerct / ende om hare weerdighent ende verdienste boben

hoben maten lief heb ende toeghedaen ben.

Ich gheloobe wel/ upt den wiſſen Raedt/ Grootmoedighedyt/ ende Chriſtelicke Godvruchtigheyt van uwe Majestejt/ de groote ſorghe die sy draghen ſal om ſoo verſeekert te zyn van de bevolkinghe deſer alreets ontdeckte Landen / als wel behoort / aengheſien de principael oorſaeck die ons behoort te verbinden/ om de ſelfde niet woest ende onbewoont te laten/ is/ dat dit de remedie is/ dienende ten eynde dat Godt onſe Heere daer in werde ghekent/ ghe-looft/ aenghebeden/ ende ghedient/ daer nu de Dypſel ſoo ſeer ghedient werdt : Te meer oock dat dit de deure ſal zyn/ waer dooz aen ſoo vele Volckeren / ſtaende onder 't ghebiedt van uwe Majestejt/ inkomen ſal alle haer goet ende welvaert/ ende de onghelick meerder ſorgen die voorsz. komen ſouden/ by aldien daer heeren geraeckten te gaen de Vyanden van de Roomſche Kercke/ om hare valsche leeringen te verbyeyden/ ende alle de goederen die ick te kennen geve te veranderen in meerder quaden / ende ſich te noemen Heeren van Indien/ ende die heel te verderben. Oock geloof ick dat uwe Majestejt wel verwitticht is dat ſoo ſwaren ſchade/ als die is/ daer van gheſpyzoocken werdt / oft alderley andere onghelichtheydt/ die nu voorsz. handen is/ of naemaels ſoude moghen weſen/ koſten ſoude Millioenen Gouts ende veel dypſent Menſchen/ eer men ſoude toteen onſeeker remedie konnen komen : Uwe Majestejt winne nu/ naedien sy 't vermacht/ met weynich Silbers in Peru uptgegeven/ om eenmael den Hemel te winnen/ den eeuwighen naem/ ende de nieuwe Werelt/ met al 't gheene sy toelēydt : Ende naedemael daer niemant is die uwe Majestejt Boden-broot eplēcht van ſoo grooten ende merckelijcken weldaet Godes/ vooz. uwen gheluckighen tijt bewaert/ ſoo eplēch ick Boden-broot Heere/ ende in plaets van dien mijn afbeerdigh ende beſcheyt/ want de Galioenen zyn reet/ ende ick heb veel te reysen/ ende toe te maecken/ ende veel te beſchicken / oock is het Geestelijck ende tijdelijck goet ſeer veel dat alle upze verloren gaet/ ende nimmermeer weder en kan verkregen worden.

Hebben Chriſtoffel Colon ſine Suſpicien hardtneckigh ghemaeckt/ 't geene my ſoo moerplich doet vallen/ is dat ick ſelve gheſien ende ghetast heb/ ende nu aanbiede. Waer toe uwe Majestejt ghehe-

gheliebe/dat van soo veel remedien alser zijn/daer een alleen werde
gheghepen/op dat ick 't voorgestelde erlanghen mach/waerschou-
wende dat men my in alles seer redelick sal bevinden/ende ick sal in
alles volnoegingh gheven.

Heere/dit is een groot werck/ naedemael de Duppel het selve soo
bloedigen krijgh aen doet/ ende 't en is niet wel dat hy soo veel ver-
mach/wesende uwen Majesteit daer van den bescherm-Heer.

f i n i s .

